

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Pavel Rozsypal

**Formální a materiální vykonatelnost exekučních titulů a
meze přezkumu exekučních titulů soudem v exekučním
řízení**

**Formal and Material Enforceability of Enforcement Titles and Limits of
Review of Enforcement Titles by the Court in Execution Proceedings**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: doc. JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Tematický okruh: exekuční řízení

Datum vypracování práce: 20. května 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 321 134 znaků včetně mezer.

V Mladé Boleslavi dne 20.května 2024

Mgr. Pavel Rozsypal
rigorozant

Obsah

Úvod	6
1. Zahájení exekučního řízení	7
1.1 Posouzení, zda je exekuční návrh bez vad, které by bránily pokračování v řízení	8
1.2 Posouzení, zda soudní exekutor podal u exekučního soudu žádost o pověření vedením exekuce, včetně příloh	12
2. Procesní podmínky exekučního řízení	15
2.1 Věcná a místní příslušnost exekučního soudu	15
2.2 Mezinárodní příslušnost (pravomoc) exekučního soudu	15
2.3 Procesní subjektivita a procesní způsobilost účastníků řízení	17
2.4 Zastoupení účastníků exekučního řízení, zejména nezletilých dětí, jednání jménem právnické osoby	18
2.5 Překážka věci zahájené (litispendence) a překážka věc pravomocně rozsouzené (res iudicata)	22
2.6 Střet exekucí	23
2.7 Dopad insolvenčního řízení na exekuční řízení	23
3. Posuzování, zda oprávněný prokázal, že má proti povinnému právo přiznané exekučním titulem nebo že na něj právo přiznané exekučním titulem přešlo nebo bylo převedeno, případně, že došlo ke změně povinné osoby po vydání exekučního titulu	26
3.1 Singulární sukcese	26
3.2 Univerzální sukcese	29
3.3 Postižení majetku osoby odlišné od povinného	32
4. Pravomoc k vydání exekučního titulu	34
5. Zánik vymáhaného práva uplynutím prekluzivní lhůty	35
6. Osoba soudního exekutora	37
7. Splnění podmínky či vzájemné povinnosti z exekučního titulu	38
8. Obecně formální a materiální vykonatelnost všech exekučních titulů	40
8.1 Teoretické vymezení vykonatelnosti	40
8.2 Formální vykonatelnost obecně	42
8.3 Materiální vykonatelnost obecně	43
8.4 Právní moc rozhodnutí	44
8.5 Srovnání institutů právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, neúčinnost rozhodnutí	45
8.6 Formální a materiální vykonatelnost obecně - shrnutí	45

9. Druhy exekučních titulů dle § 40 odst. 1 EŘ obecně a každý individuálně z pohledu přezkumu formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu a z pohledu časově významných okamžiků pro tento přezkum	49
9.1 Exekuční titul v podobě vykonatelného rozhodnutí soudu nebo soudního exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek	49
9.1.1 Přezkum při pověření soudního exekutora	50
9.1.1.1 Formální vykonatelnost	50
9.1.1.2 Materiální vykonatelnost	51
9.1.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce	60
9.1.2.1 Formální vykonatelnost	60
9.1.2.2 Materiální vykonatelnost	63
9.2 Vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek	76
9.2.1 Přezkum při pověření soudního exekutora	77
9.2.1.1 Formální vykonatelnost	77
9.2.1.2 Materiální vykonatelnost	78
9.2.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce	80
9.3 Vykonatelný rozhodčí náleží	80
9.3.1 Přezkum při pověření soudního exekutora	82
9.3.1.1 Formální vykonatelnost	82
9.3.1.2 Materiální vykonatelnost	82
9.3.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce	84
9.3.2.1 Formální vykonatelnost	84
9.3.2.2 Materiální vykonatelnost	87
9.4 Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu (§ 71a až 71c NotŘ)	95
9.4.1 Přezkum při pověření soudního exekutora	95
9.4.1.1 Formální vykonatelnost	95
9.4.1.2 Materiální vykonatelnost	95
9.4.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce	105
9.4.2.1 Materiální vykonatelnost	105
9.5 Vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci	107
9.5.1 Přezkum při pověření soudního exekutora	107
9.5.1.1 Formální vykonatelnost	107

9.5.1.2	Materiální vykonatelnost	107
9.5.2	Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce	111
9.5.2.1	Formální vykonatelnost	111
9.5.2.2	Materiální vykonatelnost	111
9.6	Jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon	113
9.6.1	Insolvenční tituly	113
9.6.2	Rozhodnutí Ústavního soudu	114
9.6.3	Exekuční návrh u cizozemského exekučního titulu	114
9.6.3.1	Přezkum při pověření soudního exekutora	125
9.6.3.2	Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce	134
	Závěr	137
	Seznam zkratk	142
	Seznam použitých zdrojů:	
1.	Seznam použité literatury	146
2.	Seznam použitých internetových zdrojů	147
3.	Seznam použitých právních předpisů	149
4.	Seznam použitých mezinárodních smluv	153
5.	Seznam použité judikatury	154
	Název rigorózní práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce	162
	Název rigorózní práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	163

Úvod

Exekuční řízení je upraveno zejména v EŘ. Podle § 52 odst. 1 EŘ se pro exekuční řízení použijí přiměřeně ustanovení OSŘ, nestanoví-li EŘ jinak. Exekuce směřuje k nucenému vymožení povinnosti uložené povinnému exekučním titulem, kterou povinný nesplnil dobrovolně a včas. Jde o řízení, které v moderní společnosti nahrazuje vynucení povinnosti svépomocí a stanovuje pravidla směřující k tomu, aby na jedné straně bylo dosaženo nuceného splnění stanovené povinnosti, tedy k ochraně práv oprávněného, ale na druhé straně směřuje též k tomu, aby zásah do majetkové sféry povinného byl přiměřený a byla šetřena i práva povinného.

Zásadní význam pro exekuční řízení má zákonodárcem stanovený okruh exekučních titulů a podmínek vedení exekuce. Cílem této práce je z pohledu praxe exekučního soudce okresního soudu souhrnně popsat jakými právními a skutkovými otázkami se zabývá exekuční soudce ve fázi pověření soudního exekutora vedením exekuce a jakými ve fázi rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce, případně při zastavení exekuce bez návrhu. Důraz je kladen na otázku, zda je exekuční řízení „pouze“ nuceným vymožením povinnosti vyplývající z exekučního titulu, nebo zda má exekuční soud právo či povinnost se zabývat formální a obsahovou stránkou exekučního titulu, případně v jakých mezích a s jakými důsledky. Práce se zaměřuje podrobněji na otázky, které jsou v praxi problematické, a snaží se na ně poskytnout odpověď za pomoci odborné literatury a judikatury.

Tato práce byla vytvořena zejména za použití vědeckých metod rešerše, deskripce, analýzy, komparace, dedukce a analogie.

S ohledem na různorodost exekučních titulů je práce členěna dle jednotlivých druhů exekučních titulů stanovených v § 40 EŘ. Meze soudního přezkumu exekučního titulu jsou uvedeny odděleně pro fázi pověření soudního exekutora vedením exekuce dle exekučního návrhu a pro fázi podaného návrhu povinného na zastavení exekuce.

1. Zahájení exekučního řízení

Exekuční řízení se zahajuje výlučně na návrh, který podává k soudnímu exekutorovi ¹ oprávněný nebo ten, kdo prokáže, že na něj přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu podle § 36 odst. 3 a 5 EŘ, pokud povinný nesplní dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul. ² Pozitivní výčet exekučních titulů uvedený v § 40 odst. 1 EŘ je v § 37 odst. 3 EŘ doplněn negativním výčtem rozhodnutí, která nelze vykonat podle EŘ.

Náležitosti exekučního návrhu jsou uvedeny v § 38 odst. 1 EŘ. V exekučním návrhu musí být označen soudní exekutor, který má exekuci vést, s uvedením jeho sídla. Z návrhu má být zřejmé, kdo ho činí, které věci se týká, co sleduje, musí být podepsán a datován. Kromě toho musí exekuční návrh obsahovat jméno, případně jména, a příjmení účastníků řízení, místa jejich trvalého pobytu nebo místa pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince, popřípadě rodná čísla nebo data narození účastníků. V případě právnické osoby musí návrh obsahovat její obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo. Součástí exekučního návrhu je přesné označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být v exekuci vymožena, a údaj o tom, zda a případně v jakém rozsahu povinný vymáhanou povinnost splnil, popřípadě též označení důkazů, kterých se oprávněný dovolává. Podle § 38 odst. 2 EŘ je třeba připojit k exekučnímu návrhu originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti a případně rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti, rozhodnutí o uznání nebo osvědčení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie.

Před vydáním pověření exekučním soudem dle § 43a EŘ exekuční soud zkoumá: ³

- a) zda je exekuční návrh bez vad, které by bránily pokračování v řízení, tedy zda má všechny náležitosti, včetně tvrzení, že povinný povinnost uloženou exekučním titulem nesplnil nebo splnil pouze částečně, zda je srozumitelný a určitý
- b) zda soudní exekutor podal u exekučního soudu žádost o pověření vedením exekuce, včetně příloh, kterými jsou zejména: exekuční návrh, stejnopis exekučního titulu s doložkou vykonatelnosti, plná moc, pověření, smlouva o postoupení pohledávky, dědické usnesení apod.

¹ § 35 odst. 1 a 2 EŘ

² § 37 odst. 2 EŘ

³ Viz KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád. Komentář. 4.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2017, s. 280-297, bod IV.1.

- c) podmínky řízení: věcnou a místní příslušnost soudu, procesní subjektivitu účastníků, prokázání případného zastoupení účastníka zástupcem nebo pověření jednáním za právnickou osobu, možnou překážku věci zahájené nebo věci pravomocně rozsouzené
- d) zda oprávněný prokázal, že má proti povinnému právo přiznané exekučním titulem, nebo že na něj právo přiznané exekučním titulem přešlo nebo bylo převedeno, případně, že došlo ke změně povinné osoby po vydání exekučního titulu
- e) zda byl exekuční titul vydán subjektem, který k tomu měl pravomoc
- f) zda vymáhané právo nezaniklo uplynutím doby (prekluzí)
- g) zda osoba, která má být pověřena provedením exekuce, je soudním exekutorem
- h) zda je to, co ukládá exekuční titul povinnému, vázáno na splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti a zda povinný prokázal splnění podmínky či vzájemné povinnosti
- i) zda je exekuční titul formálně a materiálně vykonatelný

1.1 Posouzení, zda je exekuční návrh bez vad, které by bránily pokračování v řízení

Pokud exekuční návrh, návrh na prohlášení vykonatelnosti nebo návrh na uznání neobsahuje všechny stanovené náležitosti, je neúplný nebo neurčitý, soudní exekutor do 15 dnů od dojití exekučního návrhu vyzve oprávněného k odstranění vad exekučního návrhu v soudním exekutorem určené lhůtě soudcovské povahy a poučí jej, jakým způsobem má opravu nebo doplnění provést.⁴ Soudní exekutor zároveň poučí oprávněného, že návrh odmítne, pokud oprávněný ve stanovené lhůtě neodstraní neúplnost či neurčitost exekučního návrhu nebo návrhu na prohlášení vykonatelnosti či návrhu na uznání. Pokud oprávněný i přes tuto výzvu a poučení exekuční návrh nebo návrh na prohlášení vykonatelnosti či návrh na uznání ve stanovené lhůtě neopraví, tedy nedoplní chybějící údaje nebo neodstraní neurčitost, soudní exekutor návrh odmítne, pokud pro vady návrhu nelze v řízení pokračovat.⁵ V závislosti na konkrétních okolnostech může dojít i jen k částečnému odmítnutí návrhu, třeba jen pro neurčitě označené příslušenství pohledávky.

Pokud má soudní exekutor exekuční návrh za bezvadný či s takovými vadami, které nebrání pokračování v řízení, požádá při splnění dále uvedených podmínek exekuční soud o vydání pověření k vedení exekuce⁶, a to ve lhůtě 15 od doručení bezvadného nebo opraveného exekučního návrhu soudnímu exekutorovi. V této souvislosti lze uvést, že k exekučnímu návrhu se podle § 38 odst. 2 a contrario EŘ ve znění účinném od 1.1.2022 připojuje vždy stejnopis nebo

⁴ § 39 odst. 1 EŘ

⁵ § 39 odst. 2 EŘ

⁶ § 43a odst. 1 a 2 EŘ

úředně ověřená kopie exekučního titulu. Nově se tak od uvedeného data musí učinit i v případech, kdy exekuční titul vydal nalézací soud totožný s exekučním soudem.

Exekuční soud přezkoumá návrh ze stejných hledisek jako soudní exekutor.⁷ Pokud dospěje k závěru, že exekuční návrh obsahuje takové vady, pro které nelze v řízení pokračovat, dá soudnímu exekutorovi závazný pokyn⁸, aby soudní exekutor vyzval oprávněného k odstranění exekučním soudem popsanych vad exekučního návrhu nebo návrhu na prohlášení vykonatelnosti či návrhu na uznání s tím, že pokud nebudou vady odstraněny, má soudní exekutor návrh zcela nebo zčásti odmítnout.

Exekuční návrh musí rovněž obsahovat označení soudního exekutora, který má exekuci provést. K tomuto soudnímu exekutorovi oprávněný podává exekuční návrh (nikoli k exekučnímu soudu). Soudní exekutor zasílá soudu žádost o pověření vedením exekuce s přílohami.

Oprávněný není při výběru konkrétního soudního exekutora, který bude vymáhat jeho pohledávku přiznanou exekučním titulem a jeho exekuční náklady, nijak omezen a může si vybrat kteréhokoli soudního exekutora, který v České republice působí a jejichž seznam je veden Exekutorskou komorou České republiky.⁹

Již dlouhou dobu se vede odborná diskuze o změnách v exekučním řízení, když jednou z nejdiskutovanějších otázek je možnost zavedení principu teritoriality soudních exekutorů, tedy možnosti omezení volby soudního exekutora oprávněným například na soudní exekutory, kteří mají sídlo v rámci obvodu působnosti krajského soudu, který je nadřízen místně příslušnému (exekučnímu) okresnímu soudu.

Dle mého názoru by tato změna byla žádoucí, neboť proti řadě povinných je vedeno současně několik exekučních řízení s tím, že teoreticky (a bohužel mnohdy i prakticky) může každou exekuci vést jiný soudní exekutor, čímž se zvyšují náklady exekuce hrazené povinným. Odpadly by nesmyslné náklady exekuce typu nákladů provedení soupisu movitých věcí a jejich zajištění, provedených soudním exekutorem se sídlem na druhém konci republiky, než je bydliště povinného. Snížily by se náklady opakovaných dotazů soudního exekutora v rámci šetření o majetku povinného. Byla by posílena nezávislost a nestrannost soudního exekutora.

Oproti současnému stavu by byl princip teritoriality ze své podstaty výhodnější pro povinné, neboť by jejich exekuční řízení vedl soudní exekutor, který by měl sídlo v relativní blízkosti jejich bydliště a který by zjištění o majetku povinného mohl zohlednit ve všech exekučních

⁷ § 43a odst. 3 a contrario EŘ

⁸ § 43a odst. 6 EŘ

⁹ § 109 odst. 2 věta první EŘ

řízení vedených proti povinnému, aniž by se musely úkony soudního exekutora směřující ke zjištění majetku povinného nesmyslně opakovat. To by vedlo i k odlehčení povinnosti součinnosti pro banky, pojišťovny nebo Českou správu sociálního zabezpečení.

Princip teritoriality by byl méně výhodný pro oprávněné, zejména pro oprávněné s mnoha pohledávkami (např. banky, pojišťovny, ...), kteří by se museli obracet na různé soudní exekutory dle míst trvalého pobytu povinných a nemohli by spolupracovat pouze s jedním soudním exekutorem nebo s několika málo soudními exekutory jako dosud. Zásadně nevýhodný by byl tento princip pro velké exekutorské úřady, které by již nemohly vymáhat pohledávky proti povinným, kteří by neměli trvalé bydliště v obvodu působnosti krajského soudu, v jehož obvodu působnosti by měl soudní exekutor sídlo. Ani novely EŘ z let 2020 až 2023 princip teritoriality nezakotvily a zdá se, že tato myšlenka utichne na dlouhou dobu.

V této souvislosti lze uvést, že třeba na Slovensku byla s účinností od 1.4.2017 zavedena teritorialita soudních exekutorů, kdy exekuční návrhy jsou automaticky přidělovány soudním exekutorům v obvodu působnosti krajského soudu dle trvalého pobytu nebo sídla povinného s tím, že věci týkající se stejného povinného jsou přidělovány jednomu soudnímu exekutorovi.¹⁰ Prezident Exekutorské komory Slovenska JUDr. Ing. Miroslav Paller je s touto změnou spokojen a poukazuje na protikorupční charakter, zlevnění, urychlení a menší administrativní náročnost nového systému.¹¹ ¹² S jeho názorem souhlasí například i soudní exekutor JUDr. Ing. Martin Štika, Exekutorský úřad Hradec Králové,¹³ ¹⁴ nebo soudní exekutor Mgr. Petr Polanský, Exekutorský úřad Praha 9.¹⁵ Pro zavedení teritoriality se vyslovila i Exekutorská komora České republiky.¹⁶

¹⁰ § 55 zákona č. 233/1995 Z.z., exekučný poriadok; dostupný online z <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1995-233/>

¹¹ Viz BIBEN, Martin (2018). *Zrušit volný trh exekutorů se nám osvědčilo, říká šéf slovenské exekutorské komory*. Online. Aktuálně.cz. 27. listopadu 2018. Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/teritorialita-se-osvedcila-je-levnejsi-a-ma-protikorupcni-ch/r~302e901cecd211e8b2380cc47ab5f122/>.

¹² Viz SLOVENSKÁ KOMORA EXEKÚTOROV (2022). *Slovenská komora exekútorov podporuje zachovanie náhodného elektronického pridělovania exekúcií*. 6. června 2022. Online. Dostupné z <https://www.ske.sk/slovenska-komora-exekutorov-podporuje-zachovanie-nahodneho-elektronickeho-pridelovania-exekucii/>.

¹³ Viz ŠTIKA, Martin (2019). *Teritorialita exekutorů – funkční model ověřený ze Slovenska*. 6. listopadu 2019. Online. epravo.cz. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/teritorialita-exekutoru-funkcni-model-overeny-ze-slovenska-110195.html>.

¹⁴ Viz ŠTIKA, Martin (2019). *KOMENTÁŘ: Milion důvodů pro zavedení teritoriality exekutorů*. 24. června 2019. Online. LIDOVKY.cz. Dostupné z https://www.lidovky.cz/byznys/komentar-milion-duvodu-pro-zavedeni-teritoriality-exekutoru.A190618_215624_ln_byznys_pravo_ssu.

¹⁵ Viz POLANSKÝ, Petr (2018). *O slepé uličce a sněhové kouli – budeme opravdu na jaře stavět sněhuláky?* 22. listopadu 2018. Online. Česká justice. Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/blog/slepe-ulicce-snehove-kouli-budeme-opravdu-jaře-stavet-snehulaky/>.

¹⁶ Viz KOLÁŘOVÁ, Kateřina (2019). *Větsina exekutorů je pro zavedení teritoriality. Proti lobbují jen velké úřady, zní z komory*. 22. února 2019. Online. LIDOVKY.cz. Dostupné z https://www.lidovky.cz/byznys/vetsina-exekutoru-je-pro-zavedeni-teritoriality-proti-lobbují-jen-velke-urady-zni-z-komory.A190217_173726_ln_byznys_pravo_ssu.

Naopak zejména advokáti zastupující věřitele jsou proti zavedení principu teritoriality soudních exekutorů, a to jak advokáti na Slovensku ¹⁷, tak advokáti v České republice. ^{18 19} Teritorialitu soudních exekutorů logicky odmítají i velké exekutorské úřady. ^{20 21}

Snahou spojit exekuce jednoho dlužníka k jednomu soudnímu exekutorovi při zachování či spíše posílení velkých exekutorských úřadů byl návrh systému tzv. „sněhuláka“, podle kterého by první exekuce vedená proti dlužníku byla určující i pro přidělení všech dalších exekucí stejnému exekutorovi. ²²

K zavedení principu teritoriality soudních exekutorů tedy zatím nedošlo, což oslabuje menší exekutorské úřady. Například u obou „malých“ exekutorských úřadů v obvodu působnosti Okresního soudu v Mladé Boleslavi docházelo řadu let k postupnému snižování nápadu exekučních věcí. Současný roční počet napadlých věcí je na úrovni cca jedné desetiny počtu z doby před deseti lety. Jeden z těchto soudních exekutorů ukončil svou činnost po cca dvaceti letech z ekonomických důvodů ke konci srpna 2022 a o uvolněný exekutorský úřad nemá nikdo zájem.

Ze sdělení těchto soudních exekutorů lze vyzorovat i postupnou změnu v chování velkých věřitelů typu banky, pojišťovny apod. Tito oprávnění buď hromadně postupují pohledávky jiným subjektům, které je vymáhají ve spolupráci s jedním velkým exekutorským úřadem, anebo je sice vymáhají sami, ale činí tak na centrální úrovni obdobnou spoluprací s jedním velkým exekutorským úřadem. Jde o zásadní změnu oproti dřívějšímu vymáhání pohledávek jednotlivými pobočkami ve spolupráci s místními exekutorskými úřady. Skutečnost, že nebyl dosud zaveden princip teritoriality soudních exekutorů tak nepochybně dále povede ke

¹⁷ Viz HAVLIŠOVÁ, Lucie (2021). *Teritorialita exekutorů v SR: věřitelé se víc obracejí na vymahačské agentury*. 29. dubna 2021. Online. ČEŠI V PRÁVU. Dostupné z <https://www.cesivpravu.cz/blog/teritorialita-exekutoru-v-sr-veritele-se-vic-obraceji-na-vymahacske-agentury>.

¹⁸ Viz ŠRÁMEK, Dušan (2020). *Tomáš Sokol: Teritorialita exekutorů se rovná hazardu s majetkem věřitele*. 25. června 2020. Online. ADVOKÁTNÍ DENÍK. Dostupné z <https://advokatnidenik.cz/2020/06/25/tomas-sokol-teritorialita-exekutoru-se-rovna-hazardu-s-majetkem-veritele/>.

¹⁹ Viz BLAŽEK, Antonín. (2021). *Teritorialita exekutorů bude vrakovištěm exekucí*. 25. února 2021. Online. EKONOMICKÝ MAGAZÍN. Dostupné z <https://e-news.cz/nazory/teritorialita-exekutoru-bude-vrakovistem-exekuci/>.

²⁰ Viz RUNTÁK, Robert. (2019). *KOMENTÁŘ: Občany nezajímá teritorialita exekutorů. Dlužníkům by až na výjimky nepomáhali*. 4. října 2019. Online. LIDOVKY.cz. Dostupné z https://www.lidovky.cz/byznys/komentar-obcany-nezajima-teritorialita-exekutoru-dluznikum-by-az-na-vyjimky-nepomahali.A190929_111602_ln_byznys_pravo_ssu.

²¹ Viz JÍCHA, Lukáš. (2019). *Teritorialita exekutorů i sněhulák jsou zástupná témata*. 2. srpna 2019. Online. Česká justice. Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/blog/teritorialita-exekutoru-i-snehulak-jsou-zastupna-temata/>.

²² Viz OTTO, Pavel. (2020). *Exekuce: „Sněhulák“ ministryně Benešové vzbuzuje odpor*. 10. května 2020. Online. e15. Dostupné z <https://www.e15.cz/domaci/exekuce-snehulak-ministryne-benesove-vzbuzuje-odpor-1369519/>.

zmenšování počtu soudních exekutorů a na trhu zůstane jen několik málo velkých exekutorských úřadů.

1.2 Posouzení, zda soudní exekutor podal u exekučního soudu žádost o pověření vedením exekuce, včetně příloh

Vlastní komunikace soudního exekutora a exekučního soudu probíhá obecně v elektronické podobě. Ve fázi podání žádosti soudního exekutora o pověření vedením exekuce se spis soudního exekutora exekučnímu soudu nepředkládá.

Elektronická žádost o pověření a nařízení exekuce, pro kterou se vžila zkratka EŽOPEX, má standardizovanou podobu. Soudní exekutor vyplní žádost o pověření vedením exekuce ve speciální aplikaci provozované Ministerstvem spravedlnosti.²³

Po odeslání žádosti soudním exekutorem se „překlápí“ žádost do soudní aplikace ISAS (informační systém pro okresní soudy) s tím, že u tohoto způsobu nedochází ke komunikaci soudního exekutora a exekučního soudu datovými schránkami. Vyšší podací místa exekučních soudů proto nemusí zadávat údaje ze žádostí do rejstříku EXE, ve kterém jsou soudem vedeny exekuce.

Celý proces podání žádosti o pověření vedením exekuce a jejího přijetí exekučním soudem je maximálně automatizován prostřednictvím softwarové aplikace. Takto dochází i k automatickému zadávání údajů do rejstříku zahájených exekucí soudním exekutorem. I když § 35a odst. 2 EŘ stanoví, že údaje do rejstříku zahájených exekucí zapisuje soud nebo soudní exekutor a soud je dokonce uváděn před soudním exekutorem, provádí v praxi zápisy do rejstříku výlučně soudní exekutor.

Žádost o vydání pověření vedením exekuce je tedy podávána elektronicky a musí být rovněž ověřeno, že žádost podal skutečně soudní exekutor. Žádost je podávána přes softwarovou aplikaci, nikoli datovou schránkou. Proto musí být soudní exekutor identifikován jinak. Žádost o vydání pověření musí soudní exekutor opatřit elektronickým podpisem. Nařízení eIDAS zavedlo tři druhy elektronických podpisů, a to kvalifikovaný, zaručený a uznávaný. K provedení tohoto nařízení bylo přijato několik prováděcích rozhodnutí Komise (EU) řešících spíše technickou stránku věci. V návaznosti na tento přímo použitelný předpis Evropské unie byl v České republice přijat SlužET, který zrušil EIPOD. Soudní exekutor využívá při podepisování elektronických dokumentů kvalifikovaný elektronický podpis.

²³ Formulář je dostupný online na <https://epodatelna.justice.cz/ePodatelna/form>

V této souvislosti pro úplnost uvádím, že jiná elektronická podání soudního exekutora vůči exekučnímu soudu jsou podávána do datové schránky soudu. Zřízení a fungování datových schránek a konverzi dokumentů upravuje zejména EIÚkon.

Ve smyslu § 22 právě uvedeného zákona se konverzí rozumí úplné převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě nebo datovém souboru způsobem zajišťujícím shodu obsahu těchto dokumentů a připojení doložky o provedení konverze, nebo úplné převedení dokumentu obsaženého v datové zprávě do dokumentu v listinné podobě způsobem zajišťujícím shodu obsahu těchto dokumentů a připojení doložky.

Soudní exekutor tedy odesílá EŽOPEX přes aplikaci s tím, že k žádosti připojí též elektronické přílohy v povoleném objemu dat a povolené formě souborů. Pokud je připojován exekuční titul, který byl doručován účastníkům nalézacího řízení v listinné podobě, provede soudní exekutor konverzi dokumentu do elektronické podoby a tuto přílohu připojí k žádosti.

Podle § 24 odst. 4 písm. b) EIÚkon se konverze neprovádí, jde-li o dokument v listinné podobě, jehož jedinečnost nelze konverzí nahradit, zejména geometrický plán.

Na základě tohoto posledního ustanovení například požadují katastrální pracoviště po soudu zaslání listinné podoby rozsudku, jehož nedílnou součástí je geometrický plán, pokud je vyhotovován třeba v řízení o určení vlastnického práva k pozemku nebo při zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k pozemku. Takové rozsudky mohou být i exekučními tituly. Samozřejmě nikoli jejich výroky o určení vlastnického práva nebo třeba příkázání do výlučného vlastnictví účastníka řízení, které neobsahují žádnou povinnost, ale tyto rozsudky jako konečná rozhodnutí musí obsahovat i výrok o nákladech řízení účastníků.²⁴ Místní příslušnost soudů pro nalézací řízení o určení vlastnického práva k nemovité věci nebo o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovité věci je stanovena jako výlučná, a to obvodem působnosti soudu, v jehož obvodu je nemovitá věc²⁵. Místní příslušnost exekučního soudu je stanovena primárně místem trvalého pobytu fyzické osoby nebo sídlem právnické osoby.²⁶ Proto se může stát, že exekuční soud je odlišný od nalézacího soudu. Do konce roku 2021 bylo v takovém případě třeba²⁷ připojit k exekučnímu návrhu stejnopis nebo úředně ověřenou kopii rozhodnutí. Od 1.1.2022 je povinnost připojit stejnopis nebo úředně ověřenou kopii rozhodnutí u každého exekučního titulu, i když je exekuční soud shodný s nalézacím soudem.²⁸

²⁴ § 151 odst. 1 OSŘ

²⁵ § 88 písm. b) OSŘ

²⁶ § 45 odst. 1 EŘ

²⁷ § 38 odst. 2 EŘ ve znění účinném do 31.12.2021

²⁸ § 28 odst. 2 EŘ v platném znění

Dle mého názoru by v případě vymáhání peněžité pohledávky například v podobě nákladů nalézacího řízení bylo přepjatým formalismem požadovat po soudním exekutorovi listinnou podobu rozhodnutí s nedílnou součástí rozhodnutí v podobě geometrického plánu a v takovém případě se lze spokojit s elektronickou podobou rozhodnutí.

2. Procesní podmínky exekučního řízení

2.1 Věcná a místní příslušnost exekučního soudu

Věcně příslušným exekučním soudem je okresní soud. Místní příslušnost se odvozuje primárně od povinného tak, že místně příslušným je soud, v jehož obvodu působnosti má občan České republiky trvalý pobyt, cizinec místo pobytu na území České republiky a právnická osoba sídlo. Pokud nemá fyzická osoba na území České republiky trvalý pobyt nebo povolený pobyt cizince, anebo právnická osoba sídlo, je místně příslušným soudem soud, v jehož obvodu působnosti má povinný majetek (§ 45 EŘ).

2.2 Mezinárodní příslušnost (pravomoc) exekučního soudu

V této části práce považuji za nutné zmínit stále častější řešení otázky mezinárodní příslušnosti. V řadě případů cizinci například nesplácejí úvěr nebo zápůjčku dle uzavřených smluv, což vede k zahajování nalézacích řízení, která zpravidla končí vydáním exekučního titulu a následným zahájením exekučního řízení, a to i v případě, kdy je známo, že se povinný v České republice již nezdržuje.²⁹ V takovém případě nelze založit místní příslušnost exekučního soudu podle místa pobytu cizince v České republice a vyvstává otázka, zda je vůbec dána mezinárodní příslušnost soudu dle kritéria majetku povinného v České republice.

Dle Nejvyššího soudu má být výkon rozhodnutí ve smyslu článku 22 bodu 5. nařízení Brusel I, proveden tam, kde je s ohledem na konkrétní okolnosti reálně dosaženo účelu výkonu rozhodnutí, tedy kde povinný má (může mít) postižitelný majetek.³⁰

Tento závěr učinil Nejvyšší soud za účinnosti nařízení Brusel I. Dle mého názoru ob stojí tento závěr i v poměrech výlučné mezinárodní příslušnosti dle článku 24 bodu 5. nařízení Brusel I bis, které nahradilo nařízení Brusel I.

Exekuční soud před pověřením soudního exekutora jejím provedením nezjišťuje existenci majetku povinného. Skutečnost, zda má povinný exekučně postižitelný majetek na území České republiky, který by mohl být soudním exekutorem zajištěn a zpeněžen, vyjde najevo až činností soudem pověřeného soudního exekutora v rámci provádění exekuce.³¹

²⁹ Například když měl povinný ustanoveného opatrovníka osoby neznámého pobytu již v nalézacím řízení.

³⁰ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu: ze dne 31.8.2006, sp.zn. 25 Nd 55/2006, ze dne 31.8.2006, sp.zn. 25 Nd 56/2006, a ze dne 31.8.2006, sp.zn. 25 Nd 57/2006.

³¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2012, sp.zn. 31 Nd 200/2012.

Pokud tedy cizinec nemá na území České republiky pobyt nebo právnická osoba sídlo, je mezinárodně příslušným soudem kterýkoli okresní soud v České republice a okresní soud nemá možnost přezkoumávat svou mezinárodní příslušnost v okamžiku podané žádosti soudního exekutora o pověření vedením exekuce.

Podle článku 24 bodu 5. nařízení Brusel I bis mají výlučnou mezinárodní místní příslušnost ve vykonávacím řízení soudy členského státu, v němž byl nebo má být výkon rozhodnutí proveden. Dle článku 27 tohoto nařízení není soud oprávněn prohlásit svou mezinárodní nepřislušnost. Soud proto nemůže zároveň ani zastavit řízení dle § 104 odst. 1 věty první OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ z důvodu neodstranitelné překážky řízení spočívající v nedostatku mezinárodní příslušnosti. Není rovněž správné předkládat věc Nejvyššímu soudu k rozhodnutí o určení místně příslušného soudu postupem dle § 11 odst. 3 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

S ohledem na skutečnost, že žádosti o vydání pověření vedením exekuce jsou podávány soudními exekutory, nikoli přímo oprávněnými, je zcela výjimečné, že by soudní exekutoři podávali žádosti o pověření vedením exekuce u věcně nebo místně nepřislušného soudu.

Pokud by se tak však stalo a soudní exekutor by podal žádost u krajského soudu, bylo by namístež věc předložit vrchnímu soudu dle sídla tohoto věcně nepřislušného krajského soudu se zprávou o své věcné nepřislušnosti dle § 104a odst. 2 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

Pokud by byla žádost o pověření vedením exekuce podána u místně nepřislušného okresního soudu, pak tento soud usnesením rozhodne vyslovení místní nepřislušnosti a o postoupení věci místně příslušnému soudu dle § 105 odst. 2 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

Účastník řízení by měl mít možnost vyjádřit se k otázce věcné nepřislušnosti před předložením věci nadřízenému soudu k rozhodnutí o věcné příslušnosti. Mělo by mu také být doručeno usnesení o věcné příslušnosti okresního soudu. Účastníku řízení by rovněž mělo být doručeno usnesení o vyslovení místní nepřislušnosti a o postoupení věci místně příslušnému soudu. V exekučním řízení je však takový procesní postup v praxi modifikován, aby povinný nebyl informován o zahájení exekučního řízení před vydáním pověření soudního exekutora vedením exekuce.

Místně nepřislušný soud vydá usnesení o místní nepřislušnosti, toto usnesení doručí pouze oprávněnému a po uplynutí odvolací lhůty věc postoupí místně příslušnému exekučnímu soudu. Usnesení o místní nepřislušnosti se povinnému doručuje až po vydání pověření soudního exekutora vedením exekuce místně příslušným soudem, aby nebyl zmařen účel exekuce³², což de iure znamená, že pověření vedením exekuce vydává soud ještě předtím, než usnesení o místní

³² Viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005/III.

nepříslušnosti nabude právní moci. Obdobné platí pro doručování usnesení o věcné příslušnosti okresního soudu, proti kterému však není odvolání přípustné.

V praxi se lze také setkat s případy, kdy exekuční soud nevydává usnesení o místní nepříslušnosti a pouze přípisem sdělí soudnímu exekutorovi, že žádost o pověření vedením exekuce podal u místně nepříslušného soudu. Věc se vyznačí jako skončená s tím, že v rejstříku zahájených exekucí je vyznačováno „vyřízeno jinak“. Takto lze postupovat v případě, že si soudní exekutor chybu uvědomí a netrvá na místní příslušnosti soudu, ke kterému žádost podal. Neformální postup soudu má oporu i v doktrinálním výkladu § 45 EŘ.³³

2.3 Procesní subjektivita a procesní způsobilost účastníků řízení

Pro posouzení otázky procesní subjektivity účastníků se dle § 52 odst. 1 EŘ podpůrně použije OSŘ. Procesní subjektivita účastníků je upravena v § 19 OSŘ tak, že způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má právní osobnost; jinak ten, komu ji zákon přiznává. Právní osobností je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti § 15 odst. 1 ObčZ. Osoba je fyzická nebo právnická.³⁴ Procesní subjektivitu nabývá fyzická osoba narozením a trvá až do smrti.³⁵ Právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku.³⁶

Od procesní subjektivity je třeba odlišovat procesní způsobilost, kterou je možnost samostatně právně jednat před soudem jako účastník, a každý ji má v rozsahu, v jakém je svéprávný.³⁷

Fyzická osoba nabývá procesní způsobilost postupně. ObčZ stanoví v § 31 vyvratitelnou právní domněnku, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním, co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. Ve smyslu § 30 ObčZ nabývá fyzická osoba plné svéprávnosti dovršením osmnáctého roku věku a před nabytím zletilosti přiznáním svéprávnosti soudem v řízení vedeném dle § 466 a násl. ZŘS nebo uzavřením manželství, jehož uzavření nezletilým bylo povoleno soudem v řízení vedeném dle § 367 a násl. ZŘS.

Do doby nabytí plné svéprávnosti má fyzická osoba omezenou procesní způsobilost v rozsahu přiměřeném rozumové a volní vyspělosti osob jejího věku. V případě exekučního řízení vystupuje nezletilý zpravidla na straně oprávněného, a to v řízení, ve kterém vymáhá dlužné a běžné výživné po rodiči, do jehož péče nebyl svěřen.

³³ Viz KASÍKOVÁ, M. A KOL., *Exekuční řád. Komentář. 4.vydání*. Praha: C.H.Beck, 2017, s. 320-325, bod II. 5.

³⁴ § 18 ObčZ

³⁵ § 23 ObčZ

³⁶ §118 ObčZ

³⁷ § 20 odst. 1 OSŘ

2.4 Zastoupení účastníků exekučního řízení, zejména nezletilých dětí, jednání jménem právnické osoby

Z procesního hlediska je nezletilý při podání exekučního návrhu zastoupen zákonným zástupcem.³⁸ Zákonné zastupování nezletilého je součástí rodičovské odpovědnosti³⁹ a právo zastupovat nezletilého mají oba rodiče.⁴⁰ Zcela konkrétně je pak otázka zastupování nezletilého rodiči upravena v § 892 ObčZ. Pokud by mělo dojít ke střetu zájmů mezi rodičem, který má dítě zastupovat, a dítětem, nebo mezi rodiči navzájem, soud jmenuje dítěti opatrovníka.⁴¹

Pokud k takové kolizi dojde v exekučním řízení, exekuční soud požádá opatrovnický soud o ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému v řízení upraveném zejména v § 466 a násl. ZŘS. Věcně a místně příslušným soudem je obecný soud nezletilého.⁴² Pokud by bylo ve věci nebezpečí prodlení, ustanoví nezletilému opatrovníka přímo exekuční soud.⁴³ Děje se tak zejména v případě dítěte s pobytem v cizině, kde by byl příslušným soudem pro ustanovení kolizního opatrovníka soud cizího státu. Exekuční soud následně jedná s ustanoveným zástupcem nezletilého.

Při podání exekučního návrhu nezletilým oprávněným zastoupeným jedním (pečujícím) rodičem pro vymožení (vymáhání) výživného po druhém rodiči vychází exekuční soud z tvrzení obsažených v exekučním návrhu a obecně soudy neshledávají v této fázi exekučního řízení kolizi zájmů, pro kterou by bylo nutné navrhopat opatrovnickému soudu ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému. Tento postup je v souladu s letitým názorem Nejvyššího soudu vyjádřeným v rozsudku ze dne 26.4.1973, sp.zn. 1 Cz 28/73 [R 63/1974], podle kterého *při podání návrhu na výkon soudního rozhodnutí k vymožení výživného nezletilého dítěte od rodiče může druhý rodič nezletilé dítě zastupovat*. Ve stejném rozhodnutí Nejvyšší soud rovněž dospěl k závěru, že *dojde-li při provádění tohoto výkonu rozhodnutí ke střetu zájmů mezi rodičem a dítětem, musí být nezletilému účastníku řízení ustanoven opatrovník*. Tak je tomu např. *podal-li povinný rodič návrh na zastavení výkonu rozhodnutí s tím, že vymáhané výživné bylo již uhrazeno*. Na tomto názoru o přípustnosti zastoupení dítěte pečujícím rodičem při podání návrhu na výkon rozhodnutí, ale nutnosti zastoupení dítěte kolizním opatrovníkem v dílčích řízeních v rámci zahájeného výkonu rozhodnutí, setrval Nejvyšší soud i v rozsáhlém sjednocujícím stanovisku ze dne 18.2.1981, sp.zn. Cpj 159/79 [R 21/1981, bod A.6.].

³⁸ § 22 OSŘ

³⁹ § 585 ObčZ

⁴⁰ § 865 odst. 1 ObčZ

⁴¹ § 892 odst. 3 ObčZ, ale obdobně i § 460 ObčZ

⁴² § 3 odst. 1, § 467 odst. 1 ZŘS

⁴³ § 29 odst. 1 věta první OSŘ

V případě exekučního řízení, které může být rovněž členěno na řadu dílčích řízení (o návrhu povinného na odklad exekuce, o návrhu povinného na zastavení exekuce), dochází k ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému dítěti pouze pro konkrétní dílčí exekuční řízení, nikoli pro celé exekuční řízení. Ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.4.1973, sp.zn. 1 Cz 28/73, je třeba ustanovit nezletilému oprávněnému kolizního opatrovníka v případě podání návrhu povinného na částečné nebo úplné zastavení exekuce odůvodněného tím, že tvrzení oprávněného v exekučním návrhu o dluhu na výživném je nepravdivé, a rodič zastupující nezletilého oprávněného tak v podstatě popírá obdržení výživného od druhého rodiče.

Na právním názoru o přípustnosti zastoupení nezletilého dítěte pečujícím rodičem při podání návrhu na výkon rozhodnutí (exekučního návrhu), ale nutnosti zastoupení dítěte kolizním opatrovníkem v dílčích řízeních v rámci zahájeného výkonu rozhodnutí (vedené exekuce) setrval Nejvyšší soud v poměrech OSŘ, EŘ a ObčZ v relativně nedávném stanovisku ze dne 9.3.2022, sp.zn. Cpjn 201/2021 [R 1/2022]. V tomto stanovisku Nejvyšší soud též uvedl, že exekuční soud může ustanovit nezletilému dítěti kolizního opatrovníka, je-li tu nebezpečí prodlení⁴⁴, ale jinak je pravidlem, že opatrovníka ustanovuje opatrovnícký soud, a to zpravidla orgán sociálně právní ochrany dětí, pokud okolnosti případu nevyžadují ustanovení opatrovníka z řad advokátů. Přijetí stanoviska předcházela řada připomínek z připomínkových míst v podobě okresních či krajských soudů a přijetí nebylo zcela jednoznačné.⁴⁵

Přípustnost zastoupení nezletilého dítěte pečujícím rodičem při podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí potvrdil i Ústavní soud.⁴⁶

Vláda nedávno schválila návrh novely ObčZ a souvisejících právních předpisů.⁴⁷ Součástí návrhu je spojení řízení o rozvod manželství s řízením o péči o nezletilé dítě pro dobu po rozvodu.⁴⁸ Dle návrhu by mělo být pravidlem, že v rámci tohoto spojeného řízení nebude nezletilému dítěti ustanovován kolizní opatrovník, pokud z obsahu návrhu a k němu přiloženého stanoviska druhého rodiče vyplývá vzájemná shoda o obsahu dohody o úpravě poměrů nezletilého.⁴⁹

⁴⁴ § 29 odst. 1 OSŘ

⁴⁵ Proti principu automatické kolize zájmů dítěte a pečujícího rodiče se vyslovil třeba i soudce Nejvyššího soudu JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.. Viz SVOBODA, Karel. *Otazníky nad kolizním opatrovníkem dítěte v exekuci na výživném*. Online. Právní rozhledy 13-14/2021, s. 486. Dostupné z <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpax4s7gezv6mjul5zv6nbygy&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>.

⁴⁶ Viz rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23.3.2021, sp.zn. IV. ÚS 433/21.

⁴⁷ Viz vládní návrh novely ObčZ s přílohami (2024). Online. vlada.gov.cz Dostupné z <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCVFGH9CK/>

⁴⁸ Viz navrhované znění § 468a odst. 4 ZŘS.

⁴⁹ Viz navrhované znění § 469 odst. 4 ZŘS.

V této části jde vládní návrh proti shora uvedenému stanovisku Nejvyššího soudu⁵⁰, které naopak setrvává na obecné nutnosti ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému účastníku dílčího exekučního řízení.

Dle mého názoru je zastoupení nezletilého dítěte důležité právě v řízení ve věcech péče o nezletilé dítě pro dobu po rozvodu a dohoda rodičů ve věcech péče není důvodem, aby nezletilému dítěti nebyl ustanoven kolizní opatrovník. V rámci rozvodu manželství řeší manželé řadu právních otázek⁵¹ a mají tendenci tyto otázky směřovat. Není výjimkou, že si při uzavírání dohod kompenzují různé nároky a zapojují do takové dohody i povinnost hradit výživné.⁵² Dohoda ve věci péče o nezletilého pro dobu po rozvodu by rovněž mohla být uzavřena jedním z manželů za ustupování tlaku druhého manžela.⁵³ Výše výživného stanovená (dohodnutá) při rozvodu manželství rodičů je navíc základem, od kterého se odvíjí rozhodování v pozdější době a ve vztahu ke kterému se poměruje případná změna poměrů na straně rodičů nebo dítěte.

Samotná zletilost fyzické osoby neznamena automaticky, že by měla v plném rozsahu procesní způsobilost. Účastníkem exekučního řízení může být též osoba, které byla soudem omezena svéprávnost. O omezení svéprávnosti a ustanovení opatrovníka fyzické osobě soud rozhodne v řízení upraveném v zejména v § 34 a násl. ZŘS, pokud by jinak fyzické osobě hrozila závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jejím zájmům mírnější nebo méně omezující opatření⁵⁴, a to v rozsahu, v jakém fyzická osoba není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopna právně jednat. Soud vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně jednat omezil.⁵⁵ Osoba s omezenou svéprávností, a tedy i omezenou procesní způsobilostí⁵⁶, se může účastnit exekučního řízení na straně oprávněného nebo na straně povinného. V případě, že oprávněný zastoupený opatrovníkem vymáhá splnění povinnosti, zpravidla nejde o běžnou správu jmění, a k podání exekučního návrhu se vyžaduje schválení takového jednání opatrovníckým soudem.⁵⁷ K tomuto pravomocnému schválení opatrovníckým soudem by mělo dojít nejpozději do vydání pověření vedení exekuce exekučním soudem.

Zástupcem účastníka na základě plné moci může být dle § 27 odst. 1 OSŘ též obecný zmocněnec, kterým může být kterákoliv plně svéprávná fyzická osoba.

⁵⁰ Ze dne 9.3.2022, sp.zn. Cpjn 201/2021 [R 1/2022].

⁵¹ Rozvod, společné jmění, výživné manžela, výživné dětí,...

⁵² Např. že nebude hradit výživné, ale bude hradit společný úvěr; že zaplatí vyšší vypořádací podíl výměnou za povinnost hradit nízké výživné apod.

⁵³ Např. nemá sílu trvat na nároku na vyšší výživné, nebo je ekonomicky závislý na manželovi apod.

⁵⁴ § 55 odst. 2 ObčZ

⁵⁵ § 57 odst. 1 ObčZ

⁵⁶ § 20 odst. 1 OSŘ

⁵⁷ § 461 odst. 1 ObčZ

Zejména v případě podání návrhu na vymožení (vymáhání) výživného nezletilým dítětem s cizí státní příslušností žijícím v cizině se soudy setkávají s tím, že zákonný zástupce nezletilého udělí plnou moc pro zastupování v řízení Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, což je postup v souladu s § 26 odst. 2 OSŘ.

Zástupce účastníka, případně účastník sám, je povinen předložit soudnímu exekutorovi či exekučnímu soudu písemnou plnou moc. Pokud tak není učiněno při prvním úkonu zástupce, jde o odstranitelnou překážku řízení, a zástupce je soudním exekutorem vyzván, aby plnou moc předložil. Pokud není plná moc předložena, jedná soud s účastníkem exekučního řízení jako s nezastoupeným, což však zpravidla znamená, že písemný procesní úkon účastníka učiněný jeho zástupcem, který ani dodatečně nepředložil plnou moc, neobsahuje podpis účastníka samotného. Absence takového podpisu není podmínkou řízení, ale vadou exekučního návrhu⁵⁸, případně vadou jiného návrhu či podání.⁵⁹ Pokud není k výzvě soudního exekutora či exekučního soudu takové podání podepsáno účastníkem, je procesní následek závislý na tom, zda šlo o exekuční návrh⁶⁰, zda šlo o návrh na zahájení dílčího exekučního řízení, jako je třeba návrh na zastavení exekuce⁶¹, anebo šlo o jiné podání, jako třeba námitku podjatosti nebo námitku místní nepřislusnosti.⁶²

Právnícká osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku⁶³ a její způsobilost právně jednat nemůže být omezena. Jednání za právnickou osobu upravuje i pro exekuční řízení § 21 OSŘ, podle kterého jedná právnická osoba zejména prostřednictvím člena statutárního orgánu, který dokládá oprávnění jednat za právnickou osobu například výpisem z veřejného rejstříku, nebo zaměstnancem pověřeným členem statutárního orgánu, který předkládá písemné pověření.

Za právnickou osobu se v oblasti soukromého práva považuje i stát.⁶⁴ V exekučním řízení jedná za stát podle § 21a OSŘ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo příslušná organizační složka státu.

⁵⁸ Ve smyslu § 38 odst. 1 věty první EŘ.

⁵⁹ Ve smyslu § 42 odst. 4 věty první OSŘ.

⁶⁰ V tom případě soudní exekutor návrh odmítne dle § 39 odst. 2 věty první EŘ.

⁶¹ V takovém případě soudní exekutor návrh odmítne dle § 43 odst. 2 věty první OSŘ.

⁶² V takovém případě se k podání nedoplněnému o podpis nepřihlíží dle § 43 odst. 2 věty druhé OSŘ.

⁶³ § 118 ObčZ

⁶⁴ § 21 věta první ObčZ

2.5 Překážka věci zahájené (litispence) a překážka věci pravomocně rozsouzené (res iudicata)

Soudní exekutor, potažmo exekuční soud, by měli provést lustraci zahájených či již skončených exekučních řízení, a to soudní exekutor v rejstříku zahájených exekucí a v centrální evidenci exekucí, a exekuční soud ve svém soudním rejstříku EXE při nápadu nové žádosti soudního exekutora o pověření vedením exekuce.

Existence dříve zastavené exekuce, dříve provedené exekuce, pravomocně zamítnutého exekučního návrhu nebo zahájeného exekučního řízení totožných účastníků podle téhož exekučního titulu pro vymožení totožné povinnosti je obecně důvodem pro zastavení exekučního řízení dle § 104 odst. 1 věty první OSŘ z důvodu procesní překážky věci pravomocně rozsouzené⁶⁵ nebo procesní překážky věci zahájené.⁶⁶ Toto pravidlo však neplatí bezvýhradně.

Pokud bude předchozí exekuce zastavena podle některého z obecných důvodů, pro které nelze vést pozdější exekuci mezi stejnými účastníky podle stejného exekučního titulu (§ 268 odst. 1 písm. b), g) a h) OSŘ), vytváří předchozí rozhodnutí o zastavení exekuce překážku věci pravomocně rozsouzené.⁶⁷

Překážka věci pravomocně rozsouzené není dána například u zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ, § 55 odst. 7 EŘ nebo § 55 odst. 4 EŘ. Oprávněný by měl v novém exekučním návrhu ve stejné věci tvrdit, v čem se změnila situace na straně povinného, nebo aspoň mohla změnit, ve směru exekučně postižitelného majetku, jinak by mohlo být považováno opakované podávání exekučního návrhu jen za účelem stavění promlčecí doby za zneužití práva nebo obcházení zákona a bylo by namíste zamítnout exekuční návrh, případně zastavit exekuci dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.⁶⁸ Jinak zastavení předchozí exekuce dle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ⁶⁹ nepředstavuje překážku věci pravomocně rozsouzené a exekuční návrh lze podat znovu. Soudní exekutor je však v takovém případě povinen dle § 90 odst. 3 věty druhé EŘ požádat oprávněného o přiměřenou zálohu na náklady exekuce. Jde o zákonnou zálohu, o kterou musí soudní exekutor požádat bez ohledu na případnou jinou dohodu o vymáhání pohledávek s oprávněným.

Pokud soud zjistí, že ve stejné věci (totožní účastníci, exekuční titul, pohledávka) je již zahájeno vykonávací řízení nebo byl nařízen výkon rozhodnutí, nejde o překážku věci zahájené

⁶⁵ § 159a odst. 4 OSŘ

⁶⁶ § 83 odst. 1 OSŘ

⁶⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13.2.2018, sp.zn. 20 Cdo 4987/2017 [R 47/2009 civ.], rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.4.2018, sp.zn. 20 Cdo 1166/2018, nebo novější rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2023, sp.zn. 20 Cdo 1371/2023.

⁶⁸ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 15.1.2024, sp.zn. 17 Co 286/2023.

⁶⁹ Tzv. pro bezvýslednost či pro nemajetnost povinného.

nebo věci pravomocně rozsouzené ve vztahu k později zahájenému exekučnímu řízení. V rámci exekučního řízení lze totiž vymáhat pohledávku více způsoby, jejichž volba závisí na soudním exekutorovi, a teprve vydáním exekučního příkazu na stejný způsob provedení exekuce, jakým byl dříve nařízen výkon rozhodnutí, nastává překážka věci zahájené a exekuce vedená tímto způsobem musí být v této části zastavena.⁷⁰ Toto procesní pravidlo platí jak pro vymáhání peněžitého, tak i nepeněžitého plnění.⁷¹ Pokud je po zahájení řízení o výkon rozhodnutí vydán exekuční příkaz postihující stejnou hodnotu, je namístě exekuci v této části zastavit pro překážku věci pravomocně rozsouzené, byť v době vydání exekučního příkazu ještě nebylo usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí v právní moci.⁷² Opačně platí, že nastává překážka věci pravomocně rozsouzené, pokud je exekučním příkazem postižena majetková hodnota a následně je pro postižení téže majetkové hodnoty zahájeno řízení o výkon rozhodnutí.⁷³

2.6 Střet exekucí

Od vykonávacího a exekučního řízení týkajícího se stejných účastníků, stejného exekučního titulu, stejné pohledávky a postižené majetkové hodnoty je třeba odlišovat postižení stejných majetkových hodnot ve všech ostatních případech, pro které platí pravidla přednosti a pořadí stanovená v SouVR.

2.7 Dopad insolvenčního řízení na exekuční řízení

Na exekuční řízení má rovněž vliv insolvenční řízení, které je založeno na poměrném uspokojení pohledávek. Insolvenční řízení je upraveno v InsZ.

Po zahájení insolvenčního řízení povinného lze zahájit exekuční řízení a vydat pověření exekutora vedením exekuce, avšak exekuci nelze provést.⁷⁴ Po rozhodnutí o úpadku povinného již nelze exekuci ani zahájit, pokud by postihovala majetek ve vlastnictví povinného, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty.⁷⁵ Pokud je exekuční návrh přesto podán, dá exekuční soud pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční řízení zastavil pro neodstranitelnou překážku řízení dle § 104 odst. 1 věty první OSŘ.⁷⁶

Na exekuční řízení má vliv i zahájení úpadkového řízení povinného v cizině. Podle nařízení o úpadku, které je závazné pro členské státy Evropské unie s výjimkou Dánska, je pro insolvenční

⁷⁰ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.5.2005, sp.zn. 20 Cdo 1591/2004.

⁷¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.10.2004, sp.zn. 20 Cdo 1082/2004.

⁷² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2006, sp.zn. 20 Cdo 4/2006 [C 4420].

⁷³ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2007, sp.zn. 25 Cdo 1081/2005 [R 3/2008].

⁷⁴ § 109 odst. 1 písm. c) InsZ

⁷⁵ § 140e odst. 1 InsZ

⁷⁶ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 27.6.2014, sp.zn. 66 Co 319/2014 [R 33/2015].

řízení mezinárodně příslušný soud členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka.⁷⁷

Rozhodne-li soud členského státu o zahájení insolvenčního řízení, je takové rozhodnutí uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinnosti ve státě, který řízení zahájil.⁷⁸ Účinky zahájeného insolvenčního řízení na probíhající soudní řízení se řídí výlučně právem státu, ve kterém probíhá soudní řízení.⁷⁹ Pokud tedy bude například na Slovensku zahájeno insolvenční řízení v průběhu exekuce vedené v České republice, budou se účinky insolvenčního řízení na exekuci posuzovat podle českého právního řádu. Avšak pokud by v době zahájení insolvenčního řízení v cizině ještě nebylo zahájeno exekuční řízení v České republice, posuzovaly by se podmínky zahájení nových řízení, včetně exekučního, podle práva státu soudu, u kterého probíhá insolvenční řízení, tedy podle právního řádu Slovenska.⁸⁰

Při zahájení exekučního řízení soud lustruje účastníky v českém insolvenčním rejstříku, takže otázka cizího insolvenčního řízení je řešena zpravidla až v rámci návrhu povinného na zastavení exekuce.

V praxi nejčastější případy dopadu cizího insolvenčního řízení na exekuční řízení v České republice představují insolvenční řízení probíhající na Slovensku.

Podle § 166e odst. 1, 2 a 4 zákona č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů⁸¹, soud rozhodne o oddlužení v usnesení o vyhlášení konkursu tak, že zbavuje dlužníka všech dluhů, které mohou být uspokojeny pouze v konkursu, v rozsahu, v jakém nebudou uspokojeny v konkursu nebo ve splátkovém kalendáři. Oddlužením se pohledávky stávají vůči dlužníku nevymahatelné v rozsahu, ve kterém soud zbavil dlužníka dluhů. K nevymahatelnosti pohledávky soud přihlédne i bez námítky dlužníka.

Podle slovenské právní úpravy⁸² nelze na majetek podléhající konkursu začít nebo vést exekuci. Jestliže byl vyhlášen konkurz, jde o důvod, aby se bez zbytečného odkladu rozhodlo o zastavení řízení, ve kterém se vykonává pohledávka, která může být uspokojena pouze v konkursu nebo se považuje za nevymahatelnou⁸³. Pokud se konkurz zruší z důvodu, že nebyly

⁷⁷ Článek 3 bod 1. nařízení o úpadku.

⁷⁸ Článek 19 bod 1. nařízení o úpadku.

⁷⁹ Článek 18 nařízení o úpadku.

⁸⁰ Článek 7 bod 1. a bod 2. písm. f) nařízení o úpadku.

⁸¹ Text předpisu dostupný online z <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/7/>.

⁸² § 167f odst. 1 zákona č. 7/2005 Z.z., ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ § 167f odst. 2 zákona. 7/2005 Z.z., ve znění pozdějších předpisů.

předpoklady pro vedení konkursu, k zastavení řízení (exekučního nebo vykonávacího) se nepřihlíží.⁸⁴

Na základě výše popsané právní úpravy insolvenčního řízení na Slovensku dochází vyhlášením oddlužení formou konkursu a rozhodnutím o oddlužení povinných ke zbavení povinných všech dluhů, které mohou být uspokojeny pouze v konkursu v rozsahu, v jakém v konkursu nebudou uspokojeny. Zrušením konkursu zůstávají účinky zbavení dluhů zachovány, a to i pro řízení v jiných členských státech Evropské unie.⁸⁵ Tento důsledek v podobě nevymahatelnosti pohledávky, ke které se přihlíží i bez námítky dlužníka, se promítá i do exekučního řízení vedeného v České republice a je namístež exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Pokud se exekuční soud dozví o zbavení povinného dluhů formou konkursu již před pověřením soudního exekutora vedením exekuce, dá pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční řízení zastavil pro neodstranitelnou překážku řízení dle § 104 odst. 1 věty první OSŘ.

Ochranou věřitelů proti záměrnému výběru státu s nejvýhodnějším insolvenčním řízením pro dlužníka je v rámci přeshraničních insolvenčních řízení například povinný přezkum příslušnosti insolvenčním soudem⁸⁶, přezkum příslušnosti na návrh,⁸⁷ anebo možnost zahájit vedlejší insolvenční řízení.⁸⁸

⁸⁴ § 167f odst. 5 zákona č. 7/2005 Z.z., ve znění pozdějších předpisů

⁸⁵ Článek 19 a článek 20 odst.1 nařízení o úpadku.

⁸⁶ Článek 4 nařízení o úpadku.

⁸⁷ Článek 5 nařízení o úpadku.

⁸⁸ Článek 1 odst. 2, článek 34 nařízení o úpadku.

3. Posuzování, zda oprávněný prokázal, že má proti povinnému právo přiznané exekučním titulem nebo že na něj právo přiznané exekučním titulem přešlo nebo bylo převedeno, případně, že došlo ke změně povinné osoby po vydání exekučního titulu

Účastníky exekučního řízení jsou zpravidla účastníci předchozího nalézacího řízení, neboť pokud je v nalézacím řízení přiznáno právo žalobci, případně žalovanému ⁸⁹, a povinnost není dobrovolně splněna ve stanovené lhůtě k plnění, může oprávněná osoba podat u soudního exekutora exekuční návrh. Oproti stavu v nalézacím řízení se může v exekučním řízení změnit osoba oprávněného i osoba povinného, a to nejen v průběhu exekučního řízení, ale změnu může soudní exekutor či exekuční soud posuzovat již v době zahájení exekučního řízení. Jde o situace, kdy je v exekučním návrhu označena jako osoba oprávněná nebo povinná jiná osoba, než je uvedena v exekučním titulu. Ve smyslu § 36 odst. 3 a 4 EŘ lze v takovém případě vést exekuci, pokud je prokázáno, že na oprávněného po vydání exekučního titulu přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu, nebo že na povinného přešla povinnost z exekučního titulu. Přejedání povinnosti nebo přechod či převod práva lze prokázat jen listinou vydanou anebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, pokud přechod nevyplývá přímo z právního předpisu. ⁹⁰

Zásadní je, že k převodu nebo přechodu práva či povinnosti z exekučního titulu musí dojít po vydání exekučního titulu. Rozhodným okamžikem tedy není den právní moci nebo vykonatelnosti exekučního titulu.

V případě, že je například v nalézacím řízení přiznáno žalobci právo na plnění proti žalovanému, ačkoli žalobce již před vydáním exekučního titulu žalovanou pohledávku postoupil jinému subjektu, aniž by to oznámil nalézacímu soudu a navrhl záměnu účastníků na straně žalobce dle § 107a odst. 1 OSŘ, pak exekuční soud nemůže pověřit soudního exekutora vedením exekuce pro nabyvatele pohledávky (postupníka), neboť nabytí pohledávky je prokazováno smlouvou o postoupení pohledávky uzavřenou před vydáním exekučního titulu. Vymáhat pohledávku tak musí postupitel a následně se vypořádat s postupníkem.

Ke změně účastníka exekučního řízení může dojít na základě singulární nebo univerzální sukcese.

3.1 Singulární sukcese

U singulární sukcese jde o převod nebo přechod konkrétního práva či povinnosti na základě právního jednání, kterým je třeba smlouva o postoupení pohledávky uzavřená dle § 1879 a násl.

⁸⁹ Například právo na náhradu nákladů řízení proti žalobci při zamítnutí žaloby dle § 142 odst. 1 OSŘ.

⁹⁰ § 36 odst. 4 EŘ

ObčZ, nebo na základě přechodu ze zákona, jakým je například v § 2820 ObčZ upravený přechod práva na náhradu vyplaceného pojistného plnění proti škůdci z pojištěného na pojistitele. Tento přechod pohledávky ze zákona, aniž by pohledávka po zákonném přechodu musela být znovu žalována v nalézacím řízení, potvrdil Nejvyšší soud ve stanovisku ze dne 18.2.1981, Cpj 159/79 [R 21/1981] vydaném v poměrech ObčZ 1964. Podle mého názoru se tento závěr uplatní i v poměrech ObčZ účinného od 1.1.2014 s tím, že pojistitel musí k exekučnímu návrhu připojit doklad prokazující výplatu pojistného plnění, aby bylo zřejmé, že k zákonnému přechodu práva došlo a v jakém rozsahu.

K singulární sukcesi nároku na výživné dochází v souvislosti s vyplácením náhradního výživného dle NáhrVýž. Tento předpis upravuje podmínky nároku na náhradní výživné a další související otázky. Oprávněná osoba, kterou je nezaopatřené dítě, má právo na výplatu náhradního výživného ve výši rozdílu soudem přiznaného výživného a částky výživného fakticky placeného povinnou osobou, maximálně však na Kč 3 000 měsíčně, a to nejvýše za období 48 výplat, pokud do uplynutí této doby neskončí nezaopatřenost oprávněné osoby.

Náhradní výživné je sociální dávkou, kterou vyplácí příslušný úřad práce a zpravidla po zániku nároku na náhradní výživné rozhodne úřad práce dle § 15 uvedeného zákona, které pohledávky na výživném oprávněné osoby přejdou na stát. K přechodu této pohledávky na stát dochází právní mocí rozhodnutí úřadu práce. Úřad práce následně vyzve oprávněnou osobu, aby v rozsahu pohledávky přešle na stát podala návrh na vstup dalšího oprávněného do probíhajícího vykonávacího nebo exekučního řízení, jehož vedení je zpravidla podmínkou pro vyhovění žádosti o výplatu náhradního výživného.⁹¹ O návrhu rozhoduje ve vykonávacím řízení soud a v exekučním řízení soudní exekutor. Za podmínek uvedených v § 15 odst. 5 NáhrVýž může úřad práce též sám zahájit vykonávací nebo exekuční řízení, pokud tato neprobíhají. Přechod nároku na výživné dokládá rozhodnutí úřadu práce dle § 15 odst. 1 právě uvedeného zákona ve spojení s rozsudkem, ze kterého vyplývá nárok oprávněné osoby na výživné.

V této souvislosti považuji za podstatné zmínit, že vláda schválila návrh zákona, kterým se mění ObčZ a další související předpisy.⁹² Návrh zavádí nově možnost postoupit za úplatu splatnou peněžitou pohledávku výživného, o kterém rozhodl soud.⁹³ Postoupit by bylo možné i pohledávku na výživném nezletilého dítěte s tím, že pokud by úplata za postoupení byla nižší

⁹¹ § 3 odst. 1 písm. a) NáhrVýž

⁹² Vládní návrh novely ObčZ s přílohami (2024). Online. vlada.gov.cz Dostupné z <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCVFGH9CK/>

⁹³ Navrhovaný § 921a ObčZ.

než nominální výše výživného, byl by k postoupení nutný souhlas opatrovnického soudu.⁹⁴ Postoupená pohledávka výživného má zůstat v režimu přednostní pohledávky.⁹⁵

Český právní řád vychází z tradice práva rakouského a německého a už důvodové zprávy je zřejmé, že postoupení pohledávky na výživném je i v těchto zemích v současné době institutem spíše výjimečným, vyplývajícím maximálně z judikatury či z doktríny a podmínkou je úplata v nominální výši výživného. Základním důvodem vlády pro navrhovanou úpravu je dle mého názoru fiskální pohled státu, tedy snaha dosáhnout snížení výdajů státního rozpočtu na náhradní výživné a případně sociální dávky vázané na reálný příjem rodiny tím, že by dítě fakticky získalo a v žádostech o dávky přiznalo částku obdrženu za postoupení pohledávky. Tím by se problém s neplacením výživného přenesl z rodiny, případně sociální pomoci státu, na třetí (nestátní) subjekt.

Situace, kdy postupník získá pohledávku na výživném za úplatu v nominální výši výživného, budou výjimečné, protože nedávají ekonomický smysl, když by příjmem byly pouze náklady řízení, a to ještě při plném vymožení. Patrně by šlo o případy výpomoci v rámci rodiny, kdy by některý člen takto zaplatil výživné za rodiče – dlužníka, a měl by možnost tuto částku získat zpět.

Dle návrhu by bylo možné postupovat pohledávku na výživném i za nižší cenu, než je nominální výše výživného. To by sice bylo možné jen se souhlasem opatrovnického soudu, nicméně stát by tak v zásadě tvrdil, že stávající systém vymáhání výživného v rámci výkonu rozhodnutí či exekučního řízení není funkční. S tím nesouhlasím, neboť v případě nezletilého oprávněného lze výživné vymáhat jak výkonem rozhodnutí (zejména srážkami ze mzdy), tak i exekučně, kde má exekutor veškeré pravomoci k dohledání exekučně postižitelného majetku povinného. Obě řízení jsou pro nezletilého, resp. jeho zákonného zástupce, dostupná, ustálená a bez nákladů.

Souhlas opatrovnického soudu s uzavřením smlouvy při úplatě pod nominální výší postupované pohledávky by měl být dán, je-li to v zájmu dítěte. To znamená, že opatrovnický soud by si měl pro své rozhodnutí učinit dokazování ohledně exekučně postižitelného majetku povinného a odhadnout, jakou měrou lze očekávat uspokojení pohledávky v exekučním řízení nebo ve vykonávacím řízení, případně v insolvenčním řízení povinného rodiče. Navíc by šlo o další řízení, které se týká nezletilého. Pokud by opatrovnický soud dospěl k závěru, že nabízená úplata za postoupení pohledávky je vyšší, než by dítě mohlo získat samo v exekučním či jiném řízení, a přesto by postupník měl zájem o uzavření smlouvy o postoupení, pak by logicky

⁹⁴ Navrhovaný § 898 odst. 2 písm. e) ObčZ.

⁹⁵ Navrhovaný § 279 odst. 2 písm. a) OSŘ.

postupník musel považovat názor opatrovnického soudu za nesprávný a patrně mít více informací než opatrovnický soud. Není rovněž zřejmé, jak by se měl opatrovnický soud vypořádat s faktorem času, tedy o kolik může být úplata za postoupení pohledávky na výživném nižší, než je nominální výše výživného, když by úplata byla poskytnuta oprávněnému ihned bez nutnosti čekat na (nejisté) vymáhání výživného.

Návrh by dle mého názoru přispěl k obchodování s tímto typem pohledávek specializovanými společnostmi (případně spolupracujícími s exekutory), neboť postupník by byl motivován k uzavření takové smlouvy právě tím, že by měl povědomost o exekučně postižitelném majetku povinného, neboť jeho motivací by byl příjem z rozdílu vymožené částky a úplaty za postoupení. Postupník by byl motivován i zachováním přednostní povahy postoupené pohledávky.

V praxi by docházelo ke komplikování exekučních, vykonávacích a insolvenčních řízení, když výživné je sice opakující se dávkou, ale u soudem přiznaného splatného výživného by bylo možné jeho postoupení. U části předmětu uvedených řízení by se tak měnila oprávněná osoba.

Zásadní problém by nastal, pokud by bylo dlužné výživné postoupeno a následně by došlo k rozhodnutí soudu o změně péče o nezletilé dítě. V takovém případě by postupník vymáhal dlužné výživné na rodiči, který by aktuálně osobně pečoval o nezletilé dítě, což by mohlo vést k zásadním finančním problémům pečujícího rodiče.

V principu nelze vyloučit ani nepoctivý záměr povinného rodiče koupit si přes prostředníka svůj vlastní dluh na výživném, aby musel hradit pouze jeho část.

3.2 Univerzální sukcese

V případě univerzální sukcese dochází k přechodu všech práv a povinností dané osoby. U fyzických osob jde o přechod práv a povinností v důsledku úmrtí oprávněné či povinné osoby s tím, že přechod je prokazován usnesením vydaným v pozůstalostním řízení. U právnických osob může jít například o zánik právnické osoby s nástupcem v důsledku fúze a přechod se prokazuje výpisem z veřejného rejstříku.

Pokud zemře osoba oprávněná z exekučního titulu, získá jeho pohledávku osoba určená v usnesení vydaném v pozůstalostním řízení. Taková osoba může své právo před zahájením exekuce postoupit a nový oprávněný (postupník) by prokazoval své právo exekučním titulem, usnesením vydaným v pozůstalostním řízení a smlouvou o postoupení pohledávek.

V případě úmrtí povinné osoby z exekučního titulu může nastat komplikovanější situace. Povinná osoba může mít právního nástupce v plném rozsahu, pokud není pozůstalost předložena a dědic pozůstalost neodmítne. V usnesení vydaném v pozůstalostním řízení je uvedeno, jaké konkrétní dluhy zůstavitele přecházejí na dědice.

Povinná osoba dále nemusí mít žádného právního nástupce, pokud zůstavitel nemá žádné zákonné či závětní dědice, nebo je sice má, ale dědicové pozůstalost odmítnou, anebo pokud zůstavitel zanechal majetek nepatrné hodnoty, který byl v pozůstalostním řízení vydán vypraviteli pohřbu. V takovém případě není proti komu vést exekuci a exekuční řízení (nikoli exekuce) musí být zastaveno.⁹⁶

Povinný může mít nástupce pouze ohledně části dluhu. Jde zejména o případ, kdy dědic povinného uplatní v pozůstalostním řízení výhradu soupisu, a v tom případě hradí dluhy zůstavitele jen do výše ceny nabyté pozůstalosti, i kdyby byl dluh vyšší.⁹⁷ Výhrada soupisu tak chrání dědice při předlužení pozůstalosti. Procesní nástupnictví u předlužené pozůstalosti, pokud dědicové neodmítnou pozůstalost a uplatní výhradu soupisu pozůstalosti, je asi nejsložitější případ procesního nástupnictví a je třeba jej popsat podrobněji.

Dluhy zůstavitele přecházejí na dědice, ledaže ObčZ stanoví jinak.⁹⁸ Uplatnil-li dědic výhradu soupisu pozůstalosti, hradí dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví.⁹⁹ Každý z dědiců, který uplatnil výhradu soupisu pozůstalosti, hradí dluhy zůstavitele společně a nerozdílně s ostatními dědici, věřitel však může po každém dědici vyhradivšímu si soupis požadovat plnění jen do výše odpovídající jeho dědickému podílu.¹⁰⁰ Dědic, který si vyhradil soupis pozůstalosti, nebo ten, kdo pozůstalost spravuje, může před rozhodnutím soudu o potvrzení pozůstalosti navrhnout, aby soud pro vyhledání dluhů zůstavitele vyzval věřitele, aby v přiměřené lhůtě ohlásili a doložili své pohledávky.¹⁰¹ Věřitel, který se ve lhůtě nepřihlásí, nemá právo na uhrazení pohledávky vůči dědici, je-li pozůstalost vyčerpána uhrazením ohlášených pohledávek.¹⁰² Nebylo-li žádáno o výzvu věřitelům, nebo uspokojí-li dědic některého z hlásících se věřitelů bez zřetele na práva ostatních, a nedosáhne-li proto některý věřitel úplného uhrazení pohledávky z pozůstalosti, je dědic věřiteli zavázán nad rámec uvedený v § 1692 ObčZ, a to až do výše, v jaké by věřitel dosáhl uspokojení při likvidaci pozůstalosti podle jiného právního předpisu.¹⁰³

Doktrinální výklad § 1713 ObčZ¹⁰⁴ konstatuje obtížnou srozumitelnost tohoto ustanovení, patrně chybný odkaz na § 1692 ObčZ namísto § 1706 ObčZ a toto ustanovení vykládá tak, že

⁹⁶ Dle § 107 odst. 5 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

⁹⁷ § 1706 ObčZ

⁹⁸ § 1701 odst. 1 ObčZ

⁹⁹ § 1706 věta první ObčZ

¹⁰⁰ § 1707 ObčZ

¹⁰¹ § 1711 věta první ObčZ

¹⁰² § 1712 odst. 1 ObčZ

¹⁰³ § 1713 ObčZ.

¹⁰⁴ Například FIALA, R., DRÁPAL, L. A KOL. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475 – § 1720). Komentář. 2.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2022, s. 560-565.

dědic při uspokojování věřitelů musí postupovat podle skupin uvedených v § 273 ZŘS a pohledávky věřitelů stejné skupiny má uhrazovat poměrně. Pokud dědic uhradí dluh zůstavitele, který není přihlášen v konvokaci věřitelů, nebo uhradí přihlášený dluh ve vyšším, než v poměrném rozsahu, nezbavuje to dědice povinnosti uhradit poměrnou část všech přihlášených pohledávek v rámci stejné skupiny.

V rámci likvidace pozůstalosti se postupně uspokojují pohledávky věřitelů ve skupinách s tím, že pohledávky ve stejné skupině se uspokojují poměrně.¹⁰⁵

Navrhne-li oprávněný exekuci pro celý přiznaný dluh, i když dědic povinného odpovídá za dluh jen omezeně, soud pověří soudního exekutora vedením exekuce proti dědici pouze do výše pohledávky, za kterou dědic odpovídá, a ve zbytku pohledávky dá soudnímu exekutorovi pokyn, aby v této části exekuční návrh zamítl.

Zjednodušeně lze uvést, že pokud se věřitel přihlásil v rámci dědického řízení do konvokace věřitelů, pak jeho pohledávku uspokojí dědic do ceny nabytého dědictví tím způsobem, že podle pravidel likvidace pozůstalosti určí procentuální podíl, který připadá na pohledávku oprávněného, a pouze do tohoto procentuálního podílu ceny nabyté pozůstalosti je dědic povinen pohledávku uhradit.

Například součet hodnot všech přihlášených pohledávek v konvokaci je Kč 10 000 000, cena pozůstalosti je Kč 5 000 000, výše nákladů pohřbu a odměny notáře je celkem Kč 100 000. Pozůstalost je tedy předlužená. Pokud má věřitel přihlášenou pohledávku ve výši Kč 1 000 000, pak se výše jejího možného uspokojení určí tak, že se spočítá podíl pohledávky na součtu všech pohledávek. V tomto příkladu představuje pohledávka 10% ze součtu hodnot všech pohledávek. V tomto poměru na věřitele připadá část ceny pozůstalosti po odečtení plné částky nákladů pohřbu a odměny notáře. Dědic je tak na přihlášenou pohledávku ve výši Kč 1 000 000 povinen uhradit pouze Kč 490 000 [(Kč 5 000 000 – Kč 100 000) x 0,1].

Navrhne-li oprávněný po skončení pozůstalostního řízení exekuci pro částku Kč 1 000 000, pověří soud soudního exekutora vedením exekuce pro pohledávku oprávněného ve výši Kč 490 000 a pro zbytek pohledávky dá pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční návrh částečně zamítl, neboť pro zamítanou část pohledávky nemá věřitel proti povinnému žádný exekuční titul.

V případě, že povinný zemře v průběhu exekuce, vyčká se na skončení pozůstalostního řízení a soudní exekutor rozhodne usnesením¹⁰⁶ o procesním nástupnictví na straně povinného. Ve výše uvedeném příkladu by tedy rozhodl soudní exekutor tak, že se na straně povinného nadále pokračuje s dědicem XY, a to pro vymožení pohledávky ve výši Kč 490 000. Dalším výrokiem

¹⁰⁵ § 273 ZŘS

¹⁰⁶ Dle § 107 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

by soudní exekutor zastavil exekuční řízení ¹⁰⁷ pro pohledávku ve výši Kč 510 000, neboť u této části pohledávky není žádný právní nástupce povinného.

Pokud soudní exekutor takto nezohlední výsledek pozůstalostního řízení a vydá usnesení o pokračování v řízení s dědicem XY, aniž by exekuci částečně zastavil, měl by dle mého názoru exekuční soud exekuci částečně zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, a to i bez návrhu.

Právě popsany způsob poměrného uspokojení pohledávek zaručuje, že dědic ví, jakou část pohledávky přihlášeného věřitele musí uspokojit a jaká část ceny nabyté pozůstalosti mu zůstane k dispozici pro další přihlášené věřitele. Uspokojení věřitelů zůstavitele tak není založeno na principu časové priority uplatnění pohledávky.

Pro úplnost lze uvést, že nepřihlásí-li věřitel pohledávku do konvokace věřitelů, nemusí dědic takovému věřiteli nic hradit. Pokud by však i přesto na pohledávku něco plnil, nijak by to nesnižovalo jeho povinnost uhradit poměrně všechny ostatní pohledávky přihlášené do konvokace.

Ještě bych poznamenal, že procesní situace může být komplikovanější. Věřitel není účastníkem pozůstalostního řízení dlužníka. Proto nemůže v pozůstalostním řízení zpochybňovat stanovenou cenu pozůstalosti, která ani nemusí vycházet ze znaleckého ocenění pozůstalosti. Věřiteli je však zachováno právo tvrdit a prokazovat, že je cena pozůstalosti vyšší, než vyplývá z pozůstalostního řízení, a že tedy dědic odpovídá do vyšší částky.

3.3. Postižení majetku osoby odlišné od povinného

Dalším příkladem, kdy se oproti exekučnímu titulu liší osoba oprávněná nebo osoba povinná uvedená v exekučním návrhu, je situace, kdy oprávněný vymáhá pohledávku z majetku, o který se zmenšil majetek dlužníka v důsledku neúčinného právního jednání dlužníka. ¹⁰⁸ Pokud tedy povinný relativně neúčinným právním jednáním převede například nemovitou věc na třetí osobu, vede se exekuční řízení proti této třetí osobě jako povinné, avšak s jasně uvedeným omezením, že exekuci lze vést pouze prodejem konkrétní nemovité věci a pouze do výše ceny takové věci získané dražbou. K exekučnímu návrhu se dokládá stejnopis exekučního titulu a stejnopis rozhodnutí soudu o neúčinnosti právního jednání.

Rovněž zástavní věřitel může vést exekuci prodejem nemovité věci nebo movité věci, která je zástavou zajišťující jeho pohledávku, i když je vlastníkem zástavy zástavce, coby osoba odlišná od zástavního dlužníka. Zástavní věřitel v takovém případě nejdříve zahájí řízení o soudním

¹⁰⁷ Jde o podmínku řízení, proto se částečně zastavuje exekuční řízení nikoli exekuce.

¹⁰⁸ § 589 a násl. ObčZ

prodeji zástavy proti zástavnímu dlužníku ¹⁰⁹, ve kterém soud usnesením rozhodne o nařízení prodeje zástavy, pokud jsou všechny zákonné podmínky splněny. K dalšímu návrhu zástavního věřitele, který má již charakter exekučního návrhu, lze vést exekuci prodejem zástavy přímo proti zástavci, a to prodejem nemovitých či movitých věcí. ¹¹⁰

¹⁰⁹ Dle § 353a a násl. ZŘS.

¹¹⁰ Podle povahy zástavy.

4. Pravomoc k vydání exekučního titulu

Většinu exekučních titulů představují rozhodnutí soudu, u kterých se v exekučním řízení nepřezkoumává pravomoc nalézacího soudu, neboť exekuční řízení není přezkumnou instancí nalézacího řízení.¹¹¹

Přezkum pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, se uplatňuje zejména v případech rozhodčích nálezů. Soudy si před vydáním pověření vedením exekuce vyžadují předložení rozhodčí smlouvy¹¹² k posouzení toho, zda již ze znění vlastní rozhodčí smlouvy není zřejmé, že rozhodce neměl pravomoc vydat rozhodčí nález.

Z hlediska nedostatku pravomoci rozhodce zjistitelného již v době zahájení exekučního řízení lze uvést třeba situaci, kdy z obsahu rozhodčí smlouvy je zřejmé, že určení rozhodce nelze považovat za transparentní, nebo situaci, kdy se rozhodčí smlouva nevztahuje na předmět následného rozhodčího řízení.

U první situace lze uvést například případ řešený již v rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010 [R 121/2011], podle kterého je neplatná rozhodčí smlouva, pokud neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje na rozhodčí řád vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.

U druhé situace lze třeba uvést případ, kdy rozhodčím nálezem byla uložena povinnému povinnost zaplatit oprávněnému směnečný peníz v konkrétní výši s úrokem a již z odůvodnění rozhodčího nálezu je zřejmé, že oprávněný požadoval v rozhodčím řízení zaplacení pohledávky ze směnky sloužící k zajištění konkrétního závazku třeba z úvěrové smlouvy a takto i postavil rozhodčí žalobu, aniž by se řešila kauza závazku. Pokud se navíc rozhodce v odůvodnění nálezu zabývá jen hodnocením splnění podmínek uvedených v SŠZ, jde o spor ze směnky a v takovém případě musí být v rozhodčí smlouvě ujednáno, že se pravomoc rozhodce vztahuje i na spory ze směnky, jinak nemá rozhodce pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, jak vyplývá i z judikatury.¹¹³

Pokud exekuční soud uzavře, že rozhodce neměl pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, dá pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční návrh zamítl, neboť rozhodčí nález je nicotný oprávněný nemá platný exekuční titul.

¹¹¹ Srov. SVOBODA, K., SMLOLÍK, P., LEVÝ J., ŠÍNOVÁ, R. A KOL. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 1043 – 1054, bod VII. (§ 261).

¹¹² V minulosti případně rozhodčí doložky.

¹¹³ Například rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23.7.2012, sp. zn. I. ÚS 2615/11, nebo rozhodnutí ze dne 31.5.2012, sp.zn. I. ÚS 1720/12

5. Zánik vymáhaného práva uplynutím prekluzivní lhůty

Je nutné odlišovat prekluzi jako zánik práva v důsledku jeho nevykonání ve stanovené lhůtě¹¹⁴ a promlčení jako zánik vymahatelnosti práva v důsledku uplynutí stanovené lhůty a uplatnění námitky dlužníkem.¹¹⁵

Exekuční soud zkoumá při vydání pověření vedením exekuce, zda vymáhaná pohledávka nezanikla prekluzí, nikoli zda je případně promlčena.¹¹⁶ Otázku promlčení pohledávky exekuční soud zkoumá až v případě návrhu povinného na zastavení exekuce, který obsahuje námitku promlčení.

Mezi judikované příklady zániku práva prekluzí lze uvést například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2004, sp.zn. 20 Cdo 2208/2002, podle kterého rozhodnutí, jímž orgán obce uložil povinnému zaplatit pokutu podle PřesZ 1990 lze vykonat jen v době pěti let po uplynutí lhůty určené pro zaplacení pokuty.¹¹⁷

Prekluzi práva na náhradu nákladů výkonu trestu přiznaného ředitelem věznice uplynutím tří let od konce lhůty k plnění stanovené v rozhodnutí pro splnění uložené povinnosti dle § 71 odst. 3 SpŘ 1967, lze dovodit například z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2011, sp.zn. 20 Cdo 1524/2010 [C 10017], nebo ze dne 24.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 4240/2008 [C 8889]. Významné upřesnění zániku práva dle § 71 odst. 3 SpŘ 1967 přineslo rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 16.2.2005, sp.zn. 31 Cdo 1966/2004 [C 3808], podle kterého ustanovení § 71 odst. 3, kterým se stanoví, že rozhodnutí lze vykonat nejpozději do tří let od uplynutí lhůty stanovené pro splnění uložené povinnosti, se neuplatní při soudním výkonu rozhodnutí správního orgánu, jestliže jím bylo přiznáno právo, které podle hmotného práva podléhá promlčení.

S účinností od 1.1.2006 byl zákon SpŘ 1967 nahrazen zákonem SpŘ, který odlišuje exekuci na peněžitá plnění a exekuci na nepeněžitá plnění. V případě exekuce na nepeněžitá plnění stanoví SpŘ 5 letou prekluzivní lhůtu pro nařízení exekuce a 10 letou prekluzivní lhůtu pro provedení exekuce.¹¹⁸ Obě lhůty jsou počítány od doby, kdy měla být dobrovolně splněna vymáhaná nepeněžitá povinnost. Doktrinální výklad je takový, že uplynutí obou prekluzivních lhůt je důvodem pro zamítnutí exekučního návrhu, případně zastavení exekuce i pro exekuce

¹¹⁴ § 654 odst. 1 ObčZ

¹¹⁵ § 609 ObčZ

¹¹⁶ Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 688/2011 [NS 1058/2011].

¹¹⁷ § 88 odst. 1 PřesZ 1990

¹¹⁸ § 108 SpŘ

vedené soudním exekutorem.¹¹⁹ V případě exekuce na peněžitá plnění odkazuje § 106 SpŘ na vedení exekuce správcem daně podle DŘ, který v § 160 upravuje různé varianty prekluzivních lhůt pro vybírání a vymáhání daně, kterou legálně definuje pro účely tohoto zákona § 2 odst. 3 DŘ.

K zániku závazku může kromě prekluze dojít více způsoby, zejména splněním¹²⁰ nebo započtením.¹²¹ Tyto způsoby zániku vymáhané pohledávky logicky nebude soud zkoumat před vydáním pověření vedením exekuce, ale až k návrhu povinného na zastavení exekuce.

Pro exekuční soud je zásadní, aby k zániku práva přiznaného exekučním titulem došlo až v době po vydání exekučního titulu.¹²² Jinak by šlo o nepřipustný přezkum věcné správnosti exekučního titulu.

Specifická situace je zejména u započtení, kdy se může lišit doba uplatnění námitky započtení od doby zániku pohledávky v důsledku započtení, ale i v případě započtení platí, že musí dojít k zániku pohledávky po vydání exekučního titulu.¹²³

¹¹⁹ Viz POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIEGEL, F., MAREK, D.,: *Správní řád. Komentář. 2.vydání*. Praha: C.H.Beck, 2020, s. 591-595, bod II.

¹²⁰ § 1908 a násl. ObčZ

¹²¹ § 1982 a násl. ObčZ

¹²² Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.2.2012, sp.zn. 20 Cdo 3011/2011 [NS 513/2012], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 1787/2009.

¹²³ Viz zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2004, sp.zn. 20 Cdo 1570/2003 [R 58/2005], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2017, sp.zn. 20 Cdo 1498/ 2017 [NS 3899/2017].

6. Osoba soudního exekutora

Zde jde v praxi spíše o formální podmínku pro vydání pověření vedením exekuce, když se snad v praxi nestalo, že by se za soudního exekutora vydávala osoba, která by jím nebyla, tedy která by nesložila slib do rukou ministra spravedlnosti dle § 12 EŘ. Může se však stát, že některý ze soudních exekutorů má pozastaven výkon exekutorského úřadu ministrem spravedlnosti dle § 122 EŘ, a v takovém případě nesmí soudní exekutor vykonávat exekutorskou činnost, včetně podávání žádostí o pověření vedením exekuce. Je třeba rovněž sledovat, zda konkrétnímu soudnímu exekutorovi nezanikl výkon exekutorského úřadu dle § 15 EŘ, a přesto by žádal soud o vydání pověření vedením exekuce. V případě pozastavení nebo zániku výkonu exekutorského úřadu v případě nemoci nebo z jiných vážných důvodů, pro které nemůže vykonávat svůj úřad, zastupuje soudního exekutora jeho zástupce ustanovený Exekutorskou komorou z řad kandidátů exekutora nebo soudních exekutorů.¹²⁴

¹²⁴ § 16 odst. 1 a 2 EŘ

7. Splnění podmínky či vzájemné povinnosti z exekučního titulu

Pokud je plnění přiznané exekučním titulem vázáno na splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti, zkoumá exekuční soud splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti již ve fázi pověření soudního exekutora, nikoli až v rámci případného návrhu povinného na zastavení exekuce odůvodněným tvrzením, že oprávněný nesplnil podmínku nebo vzájemnou povinnost.

V praxi se zejména objevují případy, kdy je exekučním titulem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, ve kterém účastníci potvrzují, že uzavřeli smlouvu o úvěru, avšak zároveň uvádějí, že vlastní částka úvěru bude oprávněným poskytnuta povinnému až po podpisu notářského zápisu. Exekuční titul rovněž může ukládat povinnému povinnost vyklidit konkrétní pozemky s tím, že nárok na zaplacení částky XY má oprávněný až po vyklizení pozemků.

V těchto a v obdobných případech musí oprávněný dle § 43 EŘ připojit k potvrzení o vykonatelnosti exekučního titulu listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, ze které je patrné, že byla splněna podmínka nebo že oprávněný splnil svou vzájemnou povinnost, popřípadě je připraven ji splnit.

V prvním shora uvedeném příkladu poskytnutého úvěru nestačí předložit výpis z účtu, ze kterého by bylo patrné poskytnutí úvěru¹²⁵. Poskytnutí úvěru lze prokázat například písemným prohlášením povinného¹²⁶, že úvěrovou částku obdržel s úředně ověřeným podpisem. Takovou součinnost zpravidla povinný oprávněnému neposkytne.

Soudy se rovněž zabývaly otázkou, zda k prokázání splnění podmínky poskytnutí úvěru může sloužit nikoli pouze prohlášení povinného, ale též prohlášení třetí osoby s úředně ověřeným podpisem. Tuto otázku řešil Nejvyšší soud například v rozhodnutí ze dne 5.11.2019, sp.zn. 20 Cdo 3028/2019, v situaci, kdy si povinný vzal úvěr u věřitele, který měl dle úvěrové smlouvy poskytnout úvěr vyplacením částky na účet třetí osoby za účelem splnění závazku povinného. V judikovaném případě se Nejvyšší soud přiklonil k závěru, že i prohlášení této třetí osoby s úředně ověřeným podpisem, že obdržela částku na účet, lze považovat za listinu způsobilou prokázat splnění podmínky dle § 43 EŘ s tím, že takovou listinu má exekutor nebo exekuční soud posuzovat již ve fázi pověření soudního exekutora vedením exekuce (tedy „od stolu“) a k posuzování obdobných listin mají obecné soudy přistupovat přísně individuálně.

Dalším způsobem prokázání splnění podmínky poskytnutí úvěru by jinak mohlo být rozhodnutí soudu v nalézacím řízení o žalobě na určení, že oprávněný splnil podmínku a úvěr

¹²⁵ Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.4.2022, sp.zn. 20 Cdo 837/2022, nebo rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2015, sp.zn. 31 Cdo 2184/2013.

¹²⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2007, sp.zn. 20 Cdo 3893/2007.

poskytl. Je však na oprávněném, aby zvážil, zda za situace, kdy by musel podstoupit takové nalézací řízení, je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti po formální a materiální stránce skutečně bezvadným exekučním titulem, a zda by spíše neměl v nalézacím řízení žalovat přímo na splnění povinnosti, nikoli pouze na určení, že konkrétní podmínka z notářského zápisu byla splněna.

Druhou shora uvedenou podmínku vyklizení pozemků může oprávněný prokázat například osvědčením vydaným notářem dle § 79 odst. 2 NotŘ, kterým notář osvědčí jím zjištěný stav nemovitých věcí, tedy zda a případně co se na pozemcích nachází.

8. Obecně formální a materiální vykonatelnost všech exekučních titulů

8.1 Teoretické vymezení vykonatelnosti

Vykonatelností rozhodnutí (aktu aplikace práva) se v právní teorii rozumí vlastnost rozhodnutí spočívající v možnosti jeho přímé vynutitelnosti prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou ¹²⁷, případně jako možnost vynucení povinnosti v něm stanovené, tedy okamžik, kdy lze přistoupit k donucení ke splnění povinnosti uložené v aktu. ¹²⁸

Vykonatelné je tedy pouze rozhodnutí, které ukládá konkrétní povinnost. Povinnost může mít kteroukoli podobu v rámci dělení známého již v římském právu:

- a) dare – povinnost dát někomu něco (například povinnost zaplatit kupní cenu, povinnost vrátit dar, povinnost vydat neoprávněně zadržovanou věc)
- b) facere – povinnost udělat pro někoho něco (například povinnost zhotovitele provést bezplatnou opravu věci pro objednatele ze smlouvy o dílo)
- c) omittere – povinnost zdržet se určitého jednání (například povinnost zdržet se provádění takových úprav pozemku, v důsledku kterých by sousední pozemek ztratil náležitou oporu, nebo povinnost vlastníka pozemku zdržet se vnikání imisí ¹²⁹ na pozemek jiného vlastníka (souseda)
- d) pati – povinnost strpět určité jednání (například povinnost vlastníka služebného pozemku strpět výkon služebnosti cesty či stezky. ¹³⁰)

Exekuční titul musí ukládat povinnost, kterou lze v rámci exekuce vynutit. Exekučním titulem tak nemůže být například rozsudek, kterým bylo určeno vlastnické právo žalobce k nemovité věci. Podkladem pro vedení exekuce by mohl být maximálně nákladový výrok takového rozsudku, pokud by ukládal některému z účastníků povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení jinému účastníku nebo státu. Exekučním titulem může být nejen rozhodnutí deklaratorní povahy, které závazně ukládá povinnost splnit již existující povinnost ¹³¹, ale i rozhodnutí konstitutivní povahy, které práva a povinnosti autoritativně zakládá. ¹³²

Pouze výjimečně může být exekučním titulem i rozhodnutí soudu nebo soudního exekutora, které žádnou povinnost neukládá, a to v případě, že postihuje majetek. ¹³³

¹²⁷ Viz WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: nalézací řízení*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 293.

¹²⁸ Viz VEČEŘA, M.; GERLOCH, A.; BERAN, K., RUDENKO, S. *Všeobecná teória práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 284.

¹²⁹ § 1013 odst. 1 ObčZ

¹³⁰ § 1274 a násl. ObčZ

¹³¹ Například povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu.

¹³² Například povinnost zaplatit vypořádací podíl v rámci řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví.

¹³³ § 40 odst. 1 písm. a) EŘ

EŘ nerozlišuje vymáhané povinnosti dle výše uvedeného členění teorie práva (dare, facere, omittere, pati), ale rozlišuje dva základní druhy exekucí, a to exekuci titulu ukládajícího zaplacení peněžité částky a exekuci titulu přiznávajícího právo na nepeněžité plnění. Od tohoto členění se pak odvíjí způsoby provedení exekuce.

V exekučním řízení dle EŘ platí základní pravidlo, že exekuci lze provést jen způsoby uvedenými EŘ¹³⁴ s tím, že exekuci ukládající **zaplacení peněžité částky** lze provést:¹³⁵

- a) srážkami ze mzdy a jiných příjmů
- b) příkázáním pohledávky
- c) prodejem movitých věcí a nemovitých věcí
- d) postižením závodu
- e) správou nemovité věci
- f) pozastavením řidičského oprávnění

Specifickým způsobem provedení exekuce pro peněžitou částku je zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech dle § 73a EŘ. Pro tento způsob provedení exekuce musí oprávněný podat samostatný exekuční návrh, kterým bude v návrhu požadovat zřízení exekutorského zástavního práva. Nejde o způsob provedení exekuce, který by měl exekutor k dispozici i bez konkrétního návrhu, jako je to u způsobů uvedených pod písmeny a) až f).

Způsob provedení exekuce dle exekučního titulu ukládajícího **jinou povinnost než zaplacení peněžité částky**, se řídí povahou uložené povinnosti a takovou exekuci lze provést:¹³⁶

- a) vyklizením
- b) odebráním věci
- c) rozdělením společné věci
- d) provedením prací a výkonů (včetně možnosti ukládat pokuty dle § 351 odst. 1 OSŘ)

Exekuce dle exekučního titulu postihujícího majetek se provede prodejem zástavy, a to podle povahy zástavy buď prodejem movitých věcí, anebo prodejem nemovitých věcí.¹³⁷

V § 40 EŘ jsou v rámci výčtu exekučních titulů pro exekuční řízení uvedena nejen soudní rozhodnutí, ale též některá rozhodnutí soudního exekutora, některá rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, jiného než soudu, rozhodčí nálezy, některá rozhodnutí orgánů veřejné moci a jiná rozhodnutí, jejichž výkon připouští zákon. Exekuční řízení tak slouží pro nucené vymožení povinnosti, která je stanovena nejen soudním rozhodnutím, ale též rozhodnutími jiných subjektů,

¹³⁴ § 58 odst. 1 věta první EŘ

¹³⁵ § 59 odst. 1 EŘ

¹³⁶ § 59 odst. 2 EŘ

¹³⁷ § 59 odst. 3 EŘ

a otázku právní moci a vykonatelnosti takového exekučního titulu je nutné posuzovat zejména dle procesního právního předpisu, podle kterého byla rozhodnutí vydána.

8.2 Formální vykonatelnost obecně

Právně teoretické zpracování formální vykonatelnosti v komentářích OSŘ a EŘ prakticky chybí či je velmi stručné.

Podle Kasíkové¹³⁸ je formální vykonatelnost spojována s potvrzením o vykonatelnosti dle § 41 EŘ. Potvrzením o vykonatelnosti opatřuje exekuční titul soud či orgán, který jej vydal.

Tato doložka je vyznačována na základě procesních předpisů, podle kterých jsou rozhodnutí soudu, rozhodce či (správních) orgánů vydávána, a vyznačením doložky je formálně navenek dokládáno, že rozhodnutí lze po formální stránce vykonat. Vyznačení doložky má zásadní právní význam, neboť doložka vykonatelnosti je vyznačována až po kontrole všech procesních podmínek pro její vyznačení, a vykonatelnost, coby způsobilost být exekučním titulem, je vlastnost, která nevyplývá z pouhého stejnopisu rozhodnutí bez vyznačené doložky právní moci.¹³⁹

Rozhodnutí o věci samé vydané v občanském soudním řízení má formu rozsudku¹⁴⁰, usnesení, (elektronického) platebního rozkazu¹⁴¹ nebo směnečného (šekového) platebního rozkazu¹⁴². Usnesením se rozhoduje o věci samé, pokud to stanoví zákon.¹⁴³

Ostatní rozhodnutí vydaná v občanském soudním řízení nemají povahu rozhodnutí o věci samé a mají formu usnesení.

Rozsudek ukládající povinnost k plnění je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění.¹⁴⁴ Lhůtu k plnění soud stanoví v rozsudku postupem dle § 160 OSŘ. Pravidlem je, že lhůta k plnění začíná běžet od právní moci rozsudku. Výjimku představují předběžně vykonatelné rozsudky, u kterých běží lhůta k plnění od doručení povinné osobě.¹⁴⁵ Předběžná vykonatelnost rozsudku nastává ze zákona nebo na základě rozhodnutí soudu.¹⁴⁶

¹³⁸ KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád, Komentář. 5. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2022, s. 319-327.

¹³⁹ V poměrech občanského soudního řízení je vyznačování doložky právní moci a vykonatelnosti upraveno například v § 23 a § 24 vyhlášky č. 37/1992 Sb.

¹⁴⁰ § 152 odst. 1 věta první OSŘ

¹⁴¹ § 172 OSŘ až § 174a OSŘ

¹⁴² § 175 OSŘ

¹⁴³ § 152 odst. 1 věta druhá OSŘ; usnesením se rozhoduje o věci samé například usnesením o schválení smíru dle § 99 OSŘ nebo usnesením o nařízení předběžného opatření dle § 74 a násl. OSŘ.

¹⁴⁴ § 161 odst. 1 OSŘ

¹⁴⁵ § 160 odst. 4 OSŘ

¹⁴⁶ § 162 OSŘ. Ze zákona je předběžně vykonatelný rozsudek ukládající povinnost platit výživné nebo pracovní odměnu za poslední 3 měsíce před vyhlášením rozsudku. Soud může v rozhodnutí stanovit předběžnou vykonatelnost rozsudku, jestliže by jinak účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy.

V případě usnesení platí opačné obecné pravidlo. Lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení a jejím uplynutím je usnesení vykonatelné.¹⁴⁷ Od právní moci běží lhůta k plnění, jen stanoví-li tak zákon nebo rozhodnutí soudu.¹⁴⁸

V případě exekučních titulů, které nemají povahu rozhodnutí, a u kterých tedy nepřichází v úvahu vyznačení doložky vykonatelnosti, se formální vykonatelnost odvíjí od splnění formálních požadavků, které na daný exekuční titul klade zvláštní právní předpis. V další části práce budou tyto tituly rovněž podrobně popsány z hlediska jejich vykonatelnosti, ale již v této části lze uvést, že třeba u notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti stanoví formální náležitosti NotŘ. Nicméně i pro tento exekuční titul je otázka materiální vykonatelnosti upravena v § 261a odst. 1 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

8.3 Materiální vykonatelnost obecně

EŘ či OSŘ neobsahují legální definici materiální vykonatelnosti. Ve smyslu ustanovení § 261a odst. 1 OSŘ, které se dle § 52 odst. 1 EŘ použije i pro exekuční řízení, materiálně vykonatelný exekuční titul obsahuje označení:

- a) osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné
- b) obsahu a rozsahu práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena
- c) lhůty k plnění

Takový obsah musí mít každý exekuční titul¹⁴⁹, jehož jednotlivé druhy jsou vyjmenovány a částečně speciálně upraveny z hlediska jejich náležitostí v § 40 EŘ. Nejde tedy o požadavek kladený jen na soudní rozhodnutí. Tyto požadavky stanoví již stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18.2.1981¹⁵⁰, a budou konkrétně popsány v kapitole, která se bude týkat jednotlivých exekučních titulů.

Z hlediska teoretického vymezení pojmu materiální vykonatelnosti společného pro všechny exekuční tituly neobsahují § 261a OSŘ nebo § 40 EŘ žádnou legální definici. Komentáře vysvětlují pojem materiální vykonatelnosti jen u konkrétních druhů rozhodnutí, jakými jsou rozsudek, usnesení apod.

Hrnčířik uvádí¹⁵¹, že vykonatelnost je vlastnost rozhodnutí, která spočívá v možnosti nucené prosaditelnosti jeho obsahu. Odlišuje vykonatelnost rozsudku v užším smyslu, které nabývá jen rozsudek na plnění, a vykonatelnost rozsudku v širším smyslu, které nabývají nejen rozsudky na

¹⁴⁷ § 171 odst. 1 OSŘ

¹⁴⁸ § 171 odst. 3 OSŘ

¹⁴⁹ Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.4.1998, sp.zn. 21 Cdo 2020/98.

¹⁵⁰ Sp.zn. Cpj 159/79 [R 21/1981 civ., část A. bod. 3].

¹⁵¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. A KOL. *Občanský soudní řád. Komentář. 3.vydání (2. aktualizace)*. Praha: C.H.Beck. 2023, § 161 OSŘ.

plnění, ale též rozsudky na určení, statusové a konstitutivní, a jejich vykonatelnost v zásadě spočívá v tom, že jejich obsah musí být respektován.

Rovněž dle Tripese¹⁵² lze definovat vykonatelnost rozhodnutí jako takovou vlastnost rozhodnutí, která je činí způsobilým k tomu, aby bylo nuceně uskutečněno.

Dvořák¹⁵³ uvádí, že vykonatelnost plní úkol spočívající v realizaci rozhodnutím zjištěného právního stavu, a vysvětluje, že vykonatelnost je vlastností nejen rozhodnutí, ale i exekučních titulů v jiné podobě, než je rozhodnutí. Vykonatelnost je tak vlastností širšího okruhu exekučních titulů, než je právní moc, která je vázána na rozhodnutí soudu či jiného orgánu.

8.4 Právní moc rozhodnutí

Vykonatelnost je třeba odlišovat od právní moci rozhodnutí, se kterou však úzce souvisí.

Právní moc je v právní teorii chápána jako určité vlastnosti rozhodnutí, kterých rozhodnutí dodatečně nabylo při splnění zákonných předpokladů. Tato vlastnost se vztahuje buď k probíhajícímu řízení, je označována jako formální právní moc, a jde o to, že je rozhodnutí konečné, tedy takové, které již nelze napadnout řádným opravným prostředkem, anebo se tato vlastnost vztahuje k předmětu řízení, je označována jako materiální právní moc, a jde o závaznost pravomocného rozhodnutí (pozitivní stránka materiální právní moci) nebo o nezměnitelnost pravomocného rozhodnutí (negativní stránka materiální právní moci).¹⁵⁴

Rozsudek, (elektronický) platební rozkaz a směnečný (šekový) platební rozkaz musejí být doručeny účastníkům řízení, jinak nemohou nabýt právní moci.¹⁵⁵ Usnesení se doručuje účastníkům, je-li proti němu odvolání nebo dovolání, nebo jestliže to je třeba pro vedení řízení, anebo jde o usnesení, kterým se účastníkům ukládá nějaká povinnost.¹⁵⁶

Soud je vázán usnesením, jakmile je vyhlásil; nedošlo-li k vyhlášení, jakmile bylo doručeno, a není-li třeba doručovat, jakmile bylo vyhotoveno. Soud není vázán usnesením, kterým se vede řízení.¹⁵⁷

V případě exekučních titulů vydaných dle SpŘ platí, že správní rozhodnutí musí být oznámeno, přičemž dle § 72 odst. 1 věty první SpŘ se rozhodnutí oznamuje doručením stejnopisu rozhodnutí do vlastních rukou nebo ústním vyhlášením.

¹⁵² ANTONÍN TRIPES. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: 2006, s. 46-52.

¹⁵³ BOHUMIL DVOŘÁK. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. 1. vydání. Praha 2008, s. 75-77.

¹⁵⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: nalézací řízení*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 282.

¹⁵⁵ § 159 OSŘ; § 173 OSŘ; § 174a odst. 3 OSŘ

¹⁵⁶ § 168 odst. 2 OSŘ

¹⁵⁷ § 170 odst. 1 OSŘ

Vykonatelnost a předběžnou vykonatelnost rozhodnutí upravuje rovněž SpŘ.¹⁵⁸

Lhůta k plnění by měla být primárně uvedena v exekučním titulu. Pokud by tomu tak nebylo, stanoví EŘ v § 40 domněnku, že povinnost je třeba splnit do 3 dnů od právní moci exekučního titulu a povinnost vyklidit byt do 15 dnů od právní moci exekučního titulu.

8.5 Srovnání institutů právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, neúčinnost rozhodnutí

Z výše uvedeného je zřejmé, že právní moc a vykonatelnost rozhodnutí jsou odlišné procesní instituty. Pro exekuční řízení je zásadní vykonatelnost rozhodnutí, kterou ve formě potvrzení o vykonatelnosti (doložka vykonatelnosti) potvrzuje na stejnopis exekučního titulu orgán, který rozhodnutí vydal.¹⁵⁹ Nicméně pokud povinný zpochybní vykonatelnost exekučního titulu, zpravidla v návrhu na zastavení exekuce, musí exekuční soud zkoumat zejména platnost doručení exekučního titulu a případně též otázku, zda lze ještě proti rozhodnutí podat řádný opravný prostředek, kromě předběžně vykonatelných rozhodnutí, u kterých je vykonatelnost vázána jen na doručení rozhodnutí a uplynutí lhůty k plnění.

Teorie práva¹⁶⁰ odlišuje kromě právní moci a vykonatelnosti ještě účinnost rozhodnutí, coby schopnost rozhodnutí vyvolat zamýšlené následky, přičemž platí presumpce správnosti soudních a správních rozhodnutí. Nicotné právní akty nejsou účinné a právně neexistují.¹⁶¹ Důvodem nicotnosti rozhodnutí může být jeho vydání orgánem, který neměl k vydání pravomoc, anebo zcela zjevně neústavní nebo nelegální obsah rozhodnutí.

8.6 Formální a materiální vykonatelnost obecně shrnutí

Lze tedy shrnout, že vykonatelnost exekučního titulu je jeho vlastností, která spočívá tom, že jeho obsah lze nuceně vykonat v případě, že povinnost k plnění není řádně splněna. Odlišuje se vykonatelnost materiální a vykonatelnost formální. Materiální vykonatelnost směřuje do obsahu exekučního titulu a je upravena pro všechny exekuční tituly v § 261a OSŘ a § 40 EŘ. Formální vykonatelnost znamená dodržení formálních či procesních pravidel při jejich vydání či vyhotovení. U rozhodnutí je prokazována doložkou vykonatelnosti. U ostatních typů exekučních titulů žádnou zvláštní doložku nemá a dodržení formálních náležitostí stanovených zvláštními

¹⁵⁸ § 74 odst. 1 a 2 SpŘ

¹⁵⁹ § 41 EŘ

¹⁶⁰ VEČEŘA, M.; GERLOCH, A.; BERAN, K., RUDENKO, S. *Všeobecná teória práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s 283.

¹⁶¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: nalézací řízení*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 257.

předpisy pro vydání exekučního titulu zkoumá exekuční soud přímo z exekučního titulu. Jde mnohdy o odborně složitou otázku.¹⁶²

Jak již bylo výše uvedeno, ve smyslu ustanovení § 261a odst. 1 OSŘ, které se dle § 52 odst. 1 EŘ použije i pro exekuční řízení, obsahuje materiálně vykonatelný exekuční titul označení:

- a) osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné,
- b) obsahu a rozsahu práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena,
- c) lhůty k plnění

Soudní exekutor či exekuční soud vycházejí při zahájení exekučního řízení z hlediska hodnocení splnění bodů a) až c) pouze ze samotného exekučního titulu, a to primárně z výroku exekučního titulu, který je závazný. Názor, podle kterého soud nemůže v exekuci (ve výkonu rozhodnutí) vycházet z odůvodnění rozhodnutí v nalézacím řízení¹⁶³, byl částečně překonán a judikatura postupně dospěla k závěru, že při výkonu rozhodnutí pro vymožení nepeněžitě povinnosti lze vycházet i z odůvodnění rozhodnutí, avšak jen za účelem výkladu výroku.¹⁶⁴ Proto splnění náležitostí dle bodů a) až c) musí vyplývat již z exekučního titulu a nelze je mít za splněné až ve spojení například s nalézacím spisem.

Odlišně je samozřejmě nutno posuzovat exekuční tituly, které nemají povahu rozhodnutí, jak bude níže popsáno u konkrétních druhů exekučních titulů.

Shora uvedené náležitosti rozčleněné do bodů a) až c) jsou zobecněním logického požadavku na to, aby bylo z exekučního titulu zřejmé, kdo má plnit, komu má plnit, co má plnit a případně v jaké lhůtě.

Na jedné straně jsou exekuční tituly listinami, na které jsou z hlediska formálního a obsahového kladeny vysoké nároky, neboť na jejich základě lze vést exekuci, a tak zásadně zasáhnout do poměrů povinných osob. Na druhé straně je však určitá míra nepřesnosti exekučního titulu judikaturou tolerována v rámci obrany před přepjatým formalismem, proti kterému brojí judikatura Nejvyššího soudu¹⁶⁵ i judikatura Ústavního soudu.¹⁶⁶

Za přepjatý formalismus Ústavní soud považuje takovou aplikaci práva, jejímž účelem je právo samotné, nikoliv jeho vlastní účel.¹⁶⁷ Na druhé straně však Ústavní soud podotýká, že se soudy musejí vyhnout nejen přehnanému formalismu při aplikaci procesních pravidel, který by

¹⁶² Proto v těchto případech pověřuje soudního exekutora vedením exekuce přímo soudce nikoli vyšší soudní úředník (§ 11 písm. g) zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících).

¹⁶³ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, ze dne 2.9.1996, sp.zn. 19 Co 372/96.

¹⁶⁴ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.4.2005, sp.zn. 20 Cdo 813/2004.

¹⁶⁵ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.6.2018, sp.zn. 26 Cdo 1082/2017.

¹⁶⁶ Např. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12.3.2019, sp.zn. III. ÚS 3680/17 [39/2019 Usn.] - zejména odstavce 54 – 56 odůvodnění, které obsahují i výčet předchozí judikatury.

¹⁶⁷ Viz rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12.8.2010, sp.zn. I. ÚS 1595/10.

zasahoval do zásad spravedlivého procesu, ale i přílišné pružnosti, která by naopak vedla k odstranění procesních podmínek stanovených zákonem.¹⁶⁸

Výrok exekučního titulu rovněž nelze nijak doplňovat nebo opravovat.¹⁶⁹

Je na exekučním soudu, aby v každé konkrétní exekuční věci individuálně posoudil, zda je exekuční titul materiálně vykonatelný, a to zejména v komplikovaných případech, kdy je například dána pluralita oprávněných nebo povinných, nebo kdy jde o vymožení nepeněžité povinnosti.

Nejvyšší soud například v rozhodnutí ze dne 19.10.2006, sp.zn. 20 Cdo 3036/2005, uzavřel, že jen výkladem neodstranitelná vada exekučního titulu způsobuje materiální nevykonatelnost. Uvedl, že závaznou částí rozhodnutí je sice pouze výrok, ale případnou pochybnost o obsahu výroku lze výkladem překlenout ve spojení se záhlavím nebo odůvodněním rozhodnutí, přičemž musí jít pouze o výklad, nikoli opravu nebo doplnění, a relevantní je v případě vymáhané povinnosti určitost, jasnost a srozumitelnost formulace ukládané povinnosti, nikoli právní důvod jejího stanovení.

V rámci posuzování formální vykonatelnosti vychází exekuční soud zejména z potvrzení o vykonatelnosti, které má být vyznačeno na stejnopisu exekučního titulu orgánem, který exekuční titul vydal.

Zákon č. 396/2012 Sb., který novelizoval EŘ, zrušil s účinností od 1.1.2013 způsob rozhodování exekučního soudu o exekučním návrhu formou usnesení o nařízení exekuce, proti kterému bylo přípustné odvolání. Počínaje dnem 1.1.2013 nevydává exekuční soud při splnění předpokladů pro vedení exekuce formální rozhodnutí, ale pověřuje exekutora vedením exekuce. Pověření není formálním rozhodnutím, a proto proti němu není opravný prostředek. Ostatně pověření se povinnému ani nedoručuje. Jedinou obranou povinného proti vedení exekuce se tak stal návrh na (částečné) zastavení exekuce.

V rámci návrhu na (částečné) zastavení exekuce může povinný navrhnout široké spektrum důvodů pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 OSŘ nebo dle jiného speciálního ustanovení.¹⁷⁰

Není účelem této práce zabývat se všemi možnými důvody pro zastavení exekuce. Povinný nicméně může v rámci odůvodnění návrhu na (částečné) zastavení exekuce zpochybňovat formální a materiální vykonatelnost exekučního titulu a návrh tak směřuje k naplnění zastavovacích důvodů uvedených v § 268 odst. 1 písm. a), b) nebo h) OSŘ.

¹⁶⁸ Viz rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 25.8.2005, sp.zn. IV. ÚS 281/04

¹⁶⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp.zn. 20 Cdo 965/2003

¹⁷⁰ například § 290 odst. 2 OSŘ

Exekuční soud pověřuje soudního exekutora vedením exekuce bez jednání na základě listin předložených oprávněným a vychází z tvrzení oprávněného. K přezkumu formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu tak soud přistupuje bez znalosti možných výhrad povinného. V rámci návrhu na (částečné) zastavení exekuce může povinný uvést své výhrady k vedení exekuce a soud při rozhodování o návrhu povinného na (částečné) zastavení exekuce může tyto výhrady posoudit i z pohledu formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu. Datum pověření exekutora vedením exekuce není žádným časově významným okamžikem, který by bránil soudu později v průběhu exekuce znovu a v plném rozsahu přezkoumat formální a materiální vykonatelnost exekučního titulu, a to buď k návrhu povinného na (částečné) zastavení exekuce, anebo i z úřední povinnosti soudu, pokud soud dospěje později k závěru, že exekuční titul není formálně nebo materiálně vykonatelný. K zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. a), b) nebo h) OSŘ není nezbytně nutný návrh povinného. Exekuční soud se může zabývat formální a materiální vykonatelností exekučního titulu i při rozhodování o odkladu exekuce dle § 54 odst. 11 EŘ.¹⁷¹ Jde však pouze o předběžné posouzení vykonatelnosti před konečným posouzením v rámci usnesení o zastavení exekuce nebo usnesení o zamítnutí návrhu povinného na zastavení exekuce.

Shrnutu, exekuční soud přezkouvává formální a materiální vykonatelnost v těchto situacích:

- a) při pověření soudního exekutora vedením exekuce (nebo vydáním pokynu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu)
- b) při vydání usnesení o zastavení exekuce (nebo usnesení o zamítnutí návrhu povinného na zastavení exekuce)

Níže bude u jednotlivých exekučních titulů popsán obsah a rozsah přezkumu formální a materiální vykonatelnosti u jednoho i druhého právě uvedeného časového okamžiku. Posuzování při vydání usnesení o zastavení exekuce nebo usnesení o zamítnutí návrhu povinného na zastavení exekuce je zpravidla spojeno se soudním jednáním a s dokazováním. Má proto širší rozsah, než posuzování při vydání pověření exekutora vedením exekuce, které vychází jen z listin a tvrzení oprávněného, je vydáno bez vyjádření povinného a bez jednání.

¹⁷¹ *I bez návrhu může exekuční soud nebo exekutor odložit provedení exekuce, lze-li očekávat, že exekuce bude zastavena.*

9. Druhy exekučních titulů dle § 40 odst. 1 EŘ obecně a každý individuálně z pohledu přezkumu formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu a z pohledu časově významných okamžiků pro tento přezkum

EŘ stanoví v § 40 odst. 1 taxativní výčet exekučních titulů. Podle jiného druhu exekučního titulu nelze exekuci vést, resp. jiný druh rozhodnutí či právního jednání nelze považovat za exekuční titul.

Exekučním titulem v rámci exekučního řízení je dle § 40 odst. 1 EŘ:

- a) vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek
- b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek
- c) vykonatelný rozhodčí nález
- d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu (§ 71a až 71c NotŘ)
- e) vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci
- f) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon

Tento pozitivní výčet exekučních titulů je v § 37 odst. 3 EŘ doplněn o negativní výčet titulů, podle kterých nelze vést exekuci dle EŘ. Je to rozhodnutí o péči o nezletilé děti s výjimkou vymáhání výživného, rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácímu násilí, rozhodnutí orgánů Evropské unie a dále cizí rozhodnutí nebo cizí rozhodčí nález s výjimkou rozhodnutí a nálezů uvedených v části 9.6.3 této práce.

Níže budou jednotlivé exekuční tituly podrobně popsány s tím, že u každého druhu exekučního titulu budou uvedena kritéria jeho přezkumu při pověření exekutora vedením exekuce a při rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce, a to z pohledu formální vykonatelnosti i materiální vykonatelnosti ve smyslu jejich tří složek dle § 261a odst. 1 OSŘ.

9.1 Exekuční titul v podobě vykonatelného rozhodnutí soudu nebo soudního exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek

Tato kategorie exekučních titulů je v praxi nejčastěji zastoupena a v rámci této kategorie jde v naprosté většině o rozhodnutí soudu, ať už rozhodnutí ve věci samé nebo o procesní rozhodnutí.

Rozhodnutí ve věci samé má formu rozsudku, (elektronického) platebního rozkazu, směnečného (šekového) platebního rozkazu nebo usnesení.¹⁷² Může mít povahu deklaratorního rozhodnutí nebo rozhodnutí konstitutivního, může ukládat peněžitou povinnost nebo jinou než peněžitou povinnost.

Ostatní rozhodnutí mají formu usnesení. Některá procesní usnesení mohou být rovněž exekučním titulem, pokud ukládají povinnost.

Exekučním titulem může být i rozhodnutí soudu, které žádnou povinnost neukládá, a to v případě, že postihuje majetek.¹⁷³ Takovým rozhodnutím je například usnesení soudu, kterým soud nařídí prodej zástavy v řízení vedeném podle § 353a a násl. ZŘS.

Skutečnost, že exekuční titul vydal soud, nezbavuje exekuční soud povinnosti zkoumat při pověřování exekutora vedením exekuce, zda jsou splněny veškeré náležitosti formální a materiální vykonatelnosti.

9.1.1 Přezkum při pověření soudního exekutora

9.1.1.1 Formální vykonatelnost

Z hlediska formální vykonatelnosti musí být stejnopis rozhodnutí soudu opatřen potvrzením o vykonatelnosti, tzv. doložkou vykonatelnosti. Tuto doložku vyznačuje na originál rozhodnutí nalézací soud a obsahuje údaj, že je rozhodnutí vykonatelné (případně jen některé výroky), ke kterému datu nastala vykonatelnost a dále údaj o tom, kdo a kdy vyznačil doložku vykonatelnosti.¹⁷⁴

V prvotní fázi exekučního řízení, tedy v rámci pověření soudního exekutora vedením exekuce, vychází exekuční soud při hodnocení formální vykonatelnosti rozhodnutí z obsahu doložky vykonatelnosti. Za situace, kdy má exekuční soud jako podklad pouze stejnopis exekučního titulu s doložkou vykonatelnosti, nikoli celý nalézací spis, ani není možné, aby exekuční soud v této fázi exekuce hodnotil platnost doručení exekučního titulu, od kterého se odvíjí i vykonatelnost titulu, včetně předběžné vykonatelnosti.

¹⁷² Například usnesení o schválení smíru § 99 OSŘ.

¹⁷³ § 40 odst. 1 písm. a) EŘ

¹⁷⁴ Povinnost vyznačit právní moc a vykonatelnost na rozhodnutí podrobněji upravuje § 23 a 24 zákona č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, a zejména § 18 až § 19a instrukce Ministerstva spravedlnosti, č.j. 505/2001 Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů. V instrukci je též podrobně popsán postup, forma a obsah doložky právní moci a doložky vykonatelnosti, pokud jsou vyznačovány elektronicky na elektronické stejnopisy rozhodnutí.

9.1.1.2 Materiální vykonatelnost

Exekuční soud je povinen při pověření soudního exekutora přezkoumávat i materiální vykonatelnost soudního rozhodnutí. Tedy, zda titul obsahuje:

a) označení osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné

Osoby se dělí na fyzické a právnické.¹⁷⁵ Stát se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu.¹⁷⁶

Vlastní označení osoby oprávněné a povinné musí být především určité a nezaměnitelné, aby bylo zcela jasné, která osoba se může domáhat plnění a proti které konkrétní osobě. Dle § 157 odst. 1 věty první OSŘ se v záhlaví rozsudku uvede přesné označení účastníků řízení. Právní úprava OSŘ ani prováděcí předpisy nestanoví, jaké údaje zajišťují přesné označení účastníků. Vychází se zejména z obsahu návrhu na zahájení řízení¹⁷⁷ s tím, že se tyto údaje v průběhu řízení upřesní či doplní.

Praxe soudů je taková, že u fyzických osob se v záhlaví písemného vyhotovení rozhodnutí uvádí jméno, příjmení, datum narození a bydliště, případně adresa trvalého pobytu nebo adresa pro doručování. Datum narození účastníka není povinným údajem, který by měl žalobce uvést v žalobě při zahájení nalézacího řízení, což je logické, neboť mu tento údaj často nemusí být znám. Nicméně soud by měl v průběhu nalézacího řízení dohledat (zejména z listinných důkazů) a v centrální evidenci obyvatel ověřit i datum narození žalovaného, neboť teprve tento údaj zajišťuje vysokou míru pravděpodobnosti, že nedojde k záměně fyzických osob. Se znalostí data narození lze zjistit z centrální evidence obyvatel adresu trvalého pobytu žalovaného, případně adresu pro doručování. Lze rovněž zjistit, zda má datovou schránku. S tímto údajem lze spolehlivě lustrvat žalovaného v insolvenčním rejstříku, což má rovněž zásadní význam pro řízení. V případě, že v řízení vyjde najevo možná záměna fyzické osoby s jinou fyzickou osobou stejného jména, příjmení a data narození, je namístě uvést u takové osoby i rodné číslo. Odlíšení pouze údajem o bydlišti či trvalém pobytu není dostatečné.

U podnikajících fyzických osob se uvádí v záhlaví písemného vyhotovení rozhodnutí identifikační číslo a sídlo. Zpravidla se též uvádí i datum narození osoby.

U právnických osob se v záhlaví písemného vyhotovení rozhodnutí uvádí zejména obchodní firma nebo název, sídlo právnické osoby a identifikační číslo.

¹⁷⁵ 18 ObčZ

¹⁷⁶ § 21 věta první ObčZ

¹⁷⁷ Např. náležitosti uvedené v § 79 odst. 1 OSŘ.

K otázce určitosti označení účastníka řízení existuje bohatá judikatura. Základní je však vždy odlišovat, zda je účastník označen neurčitě nebo neúplně a jde o odstranitelnou vadu návrhu, anebo je označen určitým způsobem ten, kdo nemá procesní subjektivitu a jde o neodstranitelný nedostatek podmínek řízení.¹⁷⁸

Jako příklad konkrétního označení účastníka, ale účastníka bez procesní subjektivity, lze uvést nesprávné označení obce, pokud je v občanskoprávních vztazích nebo v soudním řízení označen za účastníka obecní úřad, nikoli obec, i když podle zákona o obcích má subjektivitu obec.¹⁷⁹

Judikatura Nejvyššího a zejména Ústavního soudu směřuje k výkladu právních ustanovení tak, aby bylo zabráněno přepjatému formalismu. Proto je třeba v případě, že je v návrhu na zahájení řízení označen jako účastník řízení pouze orgán státu, kraje nebo obce, ačkoli je z jiných částí návrhu zřejmé, že návrh směřuje proti státu, kraji nebo obci, vyzvat navrhovatele k odstranění vady návrhu postupem dle § 43 OSŘ.¹⁸⁰ Obdobný přístup je aplikován i na označení právnické osoby.¹⁸¹ Pokud je však označení účastníka v logickém rozporu s vylíčením rozhodných skutečností v návrhu, jde o neodstranitelnou podmínku řízení.¹⁸²

b) označení obsahu práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena

Lze zopakovat, že exekuční titul musí přiznávat oprávněnému určité právo a obsahovat tomu odpovídající povinnost povinného ve formě dare, facere, omittere nebo pati. Určovací rozhodnutí soudu (například určení vlastnického práva nebo neplatnosti kupní smlouvy) nelze v exekuci vymáhat.

Právo a tomu odpovídající povinnost musejí být uvedeny v exekučním titulu přesným a nepochybným způsobem tak, aby bylo jasné, jakou povinnost měl povinný dobrovolně splnit a jaká povinnost je vymáhána, pokud ji povinný nesplnil dobrovolně.

Soud je sice povinen v nalézacím řízení rozhodnout o obsahu návrhu, avšak není vázán formulací nároku uvedenou v petitu žaloby. Nalézací soud je tedy oprávněn a z hlediska

¹⁷⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2001, sp.zn. 20 Cdo 2245/99, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5.2.2002, sp.zn. 21 Cdo 208/2001 [SR 6/2002 s. 200] nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.4.2021, sp.zn. 21 Cdo 505/2021.

¹⁷⁹ Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.7.2009, sp.zn. 25 Cdo 1948/2009.

¹⁸⁰ Viz rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 14.3.2012, sp.zn. 31 Cdo 284/2011, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2005, sp.zn. 25 Cdo 2391/2005 [C 3744], nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9.4.2009, sp.zn. III. ÚS 2690/08.

¹⁸¹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.3.2001, sp.zn. 29 Cdo 2688/2000.

¹⁸² Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.1.2007, sp.zn. 25 Cdo 3464/2006.

materiální vykonatelnosti rozhodnutí povinen formulovat výrok materiálně vykonatelným způsobem.¹⁸³

V případě výroku ukládajícího zaplacení peněžitého plnění se jedná zejména o uvedení konkrétní částky, která má být zaplacena, sazby úroku, úroku z prodlení či smluvní pokuty, uvedení doby, po kterou je přiznán úrok, úrok z prodlení či smluvní pokuta, nebo jiná konstrukce výpočtu smluvní pokuty.

Soud by měl v nalézacím řízení důkladně hodnotit i obsah účastníky uzavřeného smíru nebo dohody rodičů v opatrovnickém řízení a neschvalovat materiálně nevykonatelné smíry či dohody.

Zejména při ukládání nepeněžité povinnosti je třeba již při formulaci výroku v nalézacím řízení vzít v úvahu skutečnost, že takovou povinnost lze vymáhat pouze některým ze způsobů uvedených v § 59 odst. 2 EŘ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ a pokud nelze povinnost vymoci některým ze zákonných způsobů, je exekuční titul materiálně nevykonatelný. Náležitosti materiální vykonatelnosti musejí být zřejmé aspoň s přihlédnutím k povaze uložené povinnosti nebo ke způsobu vedení exekuce¹⁸⁶ s tím, že exekuční soud může vycházet z výroku i z odůvodnění rozhodnutí, avšak jen za účelem výkladu výroku, tedy k odstranění pochybností o obsahu a rozsahu povinnosti výrokem uložené povinnosti. Výrok nelze doplňovat nebo opravovat.¹⁸⁷

U vymožení nepeněžitého plnění jde nejčastěji o vyklizení nemovité věci, která by měla být identifikována nezaměnitelně. Zejména se to týká bytových jednotek, které jsou nemovitými věcmi¹⁸⁸ s tím, že jde o prostorově oddělené části domu a podíl na společných částech nemovité věci.¹⁸⁹ Bytová jednotka je dostatečně identifikována v případě, že ji nelze zaměnit s jinou bytovou jednotkou. Takovou identifikaci může v konkrétním případě splňovat i výrok, který neobsahuje patro nebo podlaží, v němž je bytová jednotka.¹⁹⁰ Lze uvést, že nezaměnitelné označení nemovité věci v exekučním titulu není podmíněno označením nemovité věci podle správních předpisů upravujících vedení a změny v katastru nemovitých věcí. Takové označení by splňovalo podmínku určitosti, ale v rámci exekuce vyklizením neplatí takto přísná pravidla pro označení nemovité věci.

¹⁸³ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20.8.2003, sp.zn. 21 Cdo 909/2003.

¹⁸⁴ V poměrech výkonu rozhodnutí jsou tyto způsoby uvedeny v § 258 odst. 2 OSŘ.

¹⁸⁵ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp.zn. 20 Cdo 965/2003 [C 2918], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2020, sp.zn. 29 Cdo 2689/2018.

¹⁸⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 20 Cdo 4909/2010 ze dne 26.10.2011.

¹⁸⁷ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2020, sp.zn. 20 Cdo 3285/2019.

¹⁸⁸ § 1159 věta druhá ObčZ

¹⁸⁹ § 1159 věta první ObčZ

¹⁹⁰ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.3.1999, sp.zn. 2 Cdon 1236/97 [R 16/2000].

Obdobně je nutné specifikovat práva a povinnosti, pokud se exekuční titul týká věcného břemene nebo služebnosti.¹⁹¹

Komplikované je rovněž materiálně vykonatelným způsobem formulovat výrok soudního rozhodnutí, které ukládá povinnost provedení prací. Například z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.3.2022, sp.zn. 20 Cdo 602/2022, vyplývá, že není dostatečně určitým způsobem formulována povinnost žalovaného, pokud je mu výrokem rozsudku (zde pro zmeškání) uložena povinnost odstranit nový nátěr fasády celého parteru budovy č.p. XY v katastrálním území XY a uvést jej do původního stavu, odstranit nový nátěr mříží a oken do jednotky č. XY vymezené v budově č.p. XY postavené na pozemku p.č. XY v katastrálním území XY, přímo z ulice XY, a uvést jej do původní podoby, odstranit stavební úpravy domu č.p. XY v katastrálním území XY, které byly provedeny za účelem zřízení nového vstupu do jednotky č. XY vymezené v budově č.p. XY, postavené na pozemku p.č. XY v katastrálním území XY, přímo z ulice XY a nahradit jej původním oknem. Taková formulace povinností dle Nejvyššího soudu přináší pochybnosti o rozsahu a obsahu prací uložených rozsudkem žalované, zejména za situace, když není zřejmé, jaký byl původní stav objektu, ke kterému mají směřovat práce uložené žalované. Rozsah a obsah prací, které má žalovaná provést, nevyplývají jasně z výroku rozsudku. Nejvyšší soud uvedl, že exekuční soud má vycházet zejména z povahy vynucované povinnosti, má přihlížet k předepsanému způsobu vedení exekuce, má vycházet z obsahu exekučního titulu, zejména z jeho výroku, případně i z odůvodnění, avšak pouze za účelem výkladu výroku, tedy k odstranění pochybností o obsahu a rozsahu povinností. Výrok takto nelze doplňovat či opravovat. V dané věci byl exekučním titulem rozsudek pro zmeškání, jehož odůvodnění rovněž neposkytovalo dostatečné odůvodnění obsahu a rozsahu povinností, a exekuční soud se má proto zabývat i tvrzeními žalobce uvedenými v odůvodnění žaloby a případně přílohami žaloby.

Domnívám se, že by exekuční soud neměl vycházet při výkladu vynucované povinnosti z příloh žaloby, až na zcela ojedinělé výjimky. Nálezací soud by měl ve výroku formulovat obsah a rozsah ukládané povinnosti dostatečně určitým způsobem. Pokud není konkretizace povinností ve výroku, měla by být aspoň v odůvodnění rozsudku pro zmeškání. Odůvodnění rozsudku pro zmeškání sice má zjednodušenou podobu¹⁹², ale v každém případě by měl být v odůvodnění uveden dostatečně určitě předmět řízení, už jen proto, aby mohla být posouzena

¹⁹¹ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.2.2008, sp.zn. 22 Cdo 2989/2006 [C 603]. *Z výroku rozsudku, jímž se určuje existence sporného práva cesty, zvláště v případě, kdy služebného pozemku nemá být využíváno v celém rozsahu, musí jednoznačně vyplývat, kudy cesta vede, způsob výkonu práva a jeho obsah. Musí z něho být také zřejmé, že jde o věcné břemeno ve prospěch každého vlastníka v rozhodnutí přesně uvedené nemovitosti. V případech, kdy je průběh cesty, po které má být právo vykonáváno, sporný, by mělo platit, že součástí pozemku, jímž je žalobě vyhověno, je geometrický plán vytyčující, kudy cesta vede.*

¹⁹² § 157 odst. 3 OSŘ

případná procesní překážka věci zahájené nebo pravomocně rozsouzené. Rozsudek pro zmeškání je vydáván na základě fikce nespornosti žalobních tvrzení¹⁹³ a pouze v případě, že je možné taková tvrzení právně zhodnotit se závěrem o důvodnosti žaloby v plném rozsahu. Jinak nelze rozsudek pro zmeškání vydat a soud pokračuje v prvním soudním jednání v nepřítomnosti žalovaného, vede dokazování atd. V odůvodnění konečného rozhodnutí soud uvede, proč nevydal rozsudek pro zmeškání.

Pokud platí pro vydání rozsudku pro zmeškání fikce nespornosti žalobních tvrzení, má jistě logiku, aby exekuční soud vycházel i z obsahu žaloby, neboť veškerá žalobní tvrzení se považují za nesporná, i když nejsou uvedena v písemném vyhotovení rozsudku pro zmeškání. V případě příloh je však situace většinou odlišná. Jde o listinné důkazy, kterými mají být prokázána žalobní tvrzení, a fikce nespornosti jejich obsahu může dle mého názoru nastat pouze v jediném případě, a to v situaci, kdy žalobce učiní součástí žalobních tvrzení též obsah konkrétních označených listinných důkazů¹⁹⁴, které budou nedílnou součástí žaloby, a obsah listinných důkazů nebude v rozporu se žalobními tvrzeními uvedenými přímo v žalobě. Pokud by byla žaloba, včetně těchto příloh, doručena žalovanému, který se k prvnímu jednání ve věci nedostaví bez důvodné a včasné omluvy, pak jedině v tomto případě si dovedu přestavit, že by exekuční soud mohl přihlídnout i k obsahu příloh žaloby.

Nalézací soud si má položit otázku, zda je vymezení obsahu žaloby takové, aby byla projednatelná. Pokud žaloba není projednatelná, nalézací soud vyzve žalobce postupem dle § 43 odst. 1 OSŘ k odstranění neurčitosti nebo neúplnosti žaloby. Pokud je žaloba projednatelná, ale je třeba některá tvrzení ještě doplnit, nalézací soud poučí žalobce při jednání o břemenu tvrzení dle § 118a odst. 1 OSŘ.

Nedoplní-li žalobce dostatečně žalobní tvrzení, nalézací soud buď odmítne žalobu pro vady dle § 43 odst. 2 OSŘ, anebo žalobu zamítne pro neunesení břemene tvrzení¹⁹⁵. V každém případě by však měl nalézací soud odolat pokušení skončit věc rozsudkem pro zmeškání.

Za materiálně vykonatelné rozhodnutí například nelze považovat rozhodnutí, kterým soud uložil povinnému povinnost umožnit oprávněnému neomezený přístup k jeho nemovitým věcem, aniž by stanovil, jakým způsobem tak má povinný učinit.¹⁹⁶

I míra konkretizace ukládané povinnosti v rozhodnutí soudu však má své meze. Soud tak například může ve výroku uložit žalovanému povinnost strpět odběr elektrické energie žalobcem z odběrného místa označeného kódem odběrného místa umístěného na konkrétním pozemku do

¹⁹³ § 153b odst. 1 in fine OSŘ

¹⁹⁴ Což připouští například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.7.2011, sp.zn. 32 Cdo 1945/2011.

¹⁹⁵ Po poučení žalobce při soudním jednání dle § 118a odst. 1 OSŘ o břemenu tvrzení a následcích jeho neunesení.

¹⁹⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2012, sp.zn. 20 Cdo 3305/2010 [C 12169].

mobilheimu umístěného na konkrétním pozemku. Není nutné ve výroku technicky specifikovat způsob a technické parametry připojení. Rozhodnutí je materiálně vykonatelné i v případě, že z obsahu rozhodnutí vyplývá, že pro strpění odběru elektrické energie je nutné provést znovupřipojení k odběrnému místu. Rovněž znovupřipojení není nutné technicky specifikovat, ale z rozhodnutí automaticky vyplývá, že znovupřipojení musí být v souladu s veřejnoprávními zejména bezpečnostními předpisy a povinnost nelze splnit například jen připojením na zásuvku prodlužovacího kabelu.¹⁹⁷

V některých případech může být správná formulace výroku nalézacího rozhodnutí zavádějící a svádět k nesprávnému procesnímu postupu. Bez znalosti hmotného a procesního práva by mohl mít oprávněný dojem, že rozhodnutí, kterým soud nahradil projev vůle povinného, například povinnost uzavřít kupní smlouvu, má právní povahu oferty a k uzavření kupní smlouvy je třeba i akceptace ze strany povinného, které se může domáhat v exekučním řízení. Takový názor je však nesprávný, neboť kupní smlouva (nebo kterákoli jiná) je uzavřena již právní mocí rozhodnutí nalézacího soudu ukládajícího prohlášení vůle. To znamená, že pro uzavření smlouvy není potřeba akceptace ze strany povinného. Tento hmotněprávní důsledek je uveden i v § 161 odst. 3 OSŘ. Rozhodnutí nahrazující projev vůle tak nestanoví žádnou exekučně vymahatelnou povinnost povinného a podle rozhodnutí nelze vést exekuci pro vymožení nepeněžitě povinnosti v podobě povinnosti uzavřít kupní smlouvu. V tomto smyslu je exekuční titul materiálně nevykonatelný.¹⁹⁸

V exekučním titulu může být na straně oprávněné i na straně povinné více subjektů. V takovém případě by měl nalézací soud v rámci hmotněprávního hodnocení plurality žalobců nebo žalovaných vyjádřit svůj závěr o právech a povinnostech mezi nimi již v exekučním titulu, aby bylo zřejmé, zda mají oprávnění a povinné právo a tomu odpovídající povinnost pouze na dílčí plnění (a v jakém rozsahu), anebo mají právo a tomu odpovídající povinnost ve vztahu k celé pohledávce či dluhu.

Pro oprávněné je samozřejmě výhodnější, pokud jsou povinní povinni plnit solidárně, tedy společně a nerozdílně, než pokud by měl každý plnit jen část dluhu. Při solidární závaznosti povinných může oprávněný požadovat celé plnění po kterémkoli solidárním dlužníku a zvyšuje se tak míra pravděpodobnosti, že jeho pohledávka bude vymožena i v případě, že některý z dlužníků nebude dostatečně majetný. Procesní právo by mělo být nástrojem pro ochranu práva vyplývajícího z hmotněprávních předpisů. Způsob rozhodnutí soudu o právech a povinnostech

¹⁹⁷ Viz rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 25.4.2023, sp.zn. 17 Co 52/2023.

¹⁹⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.11.2013, sp.zn. 22 Cdo 1672/2013, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 2097/2017.

při pluralitě žalobců nebo žalovaných by měl vycházet ze zákonné hmotněprávní úpravy nebo z dohody účastníků (třeba i ve formě smíru) a tento způsob by měl být vyjádřen ve výroku exekučního titulu.

Ve fázi pověření exekutora vedením exekuce samozřejmě vychází exekuční soud z obsahu exekučního titulu. V řadě případů ostatně jiné poklady nemá a oprávněný není povinen jiné podklady k exekučnímu návrhu přikládat.

V rámci exekučního řízení platí obecné pravidlo, že je-li vymáháno dělitelné plnění, jsou povinni zavázáni k plnění rovným dílem, není-li stanoveno jinak.¹⁹⁹ Jde o promítnutí obdobného obecného hmotněprávního pravidla²⁰⁰ do procesní úpravy.

Obecná hmotněprávní úprava společných dluhů a pohledávek, ze které vychází soud v nalézacím řízení je obsažena v § 1868 až 1878 ObčZ. Tato právní úprava v zásadě odlišuje, zda je předmětem závazku plnění dělitelné nebo nedělitelné.

V případě nedělitelného plnění může žalobce (věřitel) požadovat celé plnění po kterémkoli žalovaném (dlužníku), ledaže dluh může být splněn pouze společnou činností dlužníků.²⁰¹

V případě dělitelného plnění (typicky zaplacení finanční částky) platí základní princip, že každý z věřitelů je oprávněn požadovat jen svůj díl, každý z povinných je povinen plnit jen svůj díl, a zároveň platí vyvratitelná právní domněnka, že podíly všech spoludlužníků jsou stejné.

Pokud má být právo či povinnost solidární, musí to vyplývat ze smlouvy, ze zákona nebo z rozhodnutí soudu. Je proto zásadní povinností nalézacího soudu, aby v případě solidární oprávněnosti věřitelů nebo solidární zavázanosti dlužníků vyjádřil tento vztah již ve výroku exekučního titulu, a to zpravidla formulací, že žalovaní jsou povinni splnit povinnost (zejména zaplatit určitou částku) společně a nerozdílně. Pokud tak nalézací soud neučiní, vychází exekuční soud z výše uvedené obecné právní úpravy a pověří soudního exekutora u dělitelného plnění jen pro vymožení dílu pohledávky, který připadá na oprávněného, a co do zbytku dá soudnímu exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh částečně zamítl.

Tento postup nečiní problémy v případě, je pluralita jen na straně oprávněných, nebo jen na straně povinných. Pokud je tedy například vymáhána částka Kč 120 000 jedním věřitelem po třech dlužnících, je každý z dlužníků povinen plnit částku Kč 40 000. Požaduje-li věřitel více, dá soud pokyn soudnímu exekutorovi, aby každý exekuční návrh zamítl v části přesahující částku Kč 40 000. V případě, že jsou naopak tři oprávnění a jeden dlužník, může každý z věřitelů

¹⁹⁹ § 40 odst. 3 EŘ

²⁰⁰ § 1871 odst. 1 ObčZ

²⁰¹ § 1869 ObčZ

požadovat v exekuci pouze svůj díl ve výši Kč 40 000, a soud dá případně pokyn soudnímu exekutorovi, aby každý exekuční návrh zamítl pro částku přesahující částku Kč 40 000.

Složitější situace nastává, pokud je pluralita účastníků na straně oprávněné i povinné. Ještě triviální situace dle výše uvedeného příkladu je, pokud je stejný počet věřitelů a stejný počet dlužníků. Pak je každý oprávněn požadovat a povinen zaplatit pouze Kč 40 000. V případě například tří věřitelů a čtyř dlužníků by platilo při rovných dílech mezi věřiteli i mezi dlužníky, že každý oprávněný je oprávněn požadovat Kč 40 000, ale každý dlužník je povinen uhradit Kč 30 000. V takovém případě by měla přednost zásada, že nelze pověřit exekutora vedením exekuce ve větším rozsahu, než vyplývá z exekučního titulu, a soud by pověřil soudního exekutora v každém dílčím exekučním řízení proti každému povinnému pro vymožení maximálně částky Kč 30 000 a pro částku Kč 10 000 či vyšší by dal pokyn soudnímu exekutorovi k částečnému zamítnutí exekučního návrhu.

Výsledkem by byla situace, kdy by tři věřitelé mohli vymoci maximálně pohledávku v celkové výši Kč 90 000 (3 x Kč 30 000), a to v důsledku chyby nalézacího soudu, který buď věc nesprávně hmotněprávně posoudil a uložil povinnost k zaplacení bez solidárního vztahu dlužníků, anebo učinil chybu při formulaci výroku a opomněl ve výroku uvést, že povinni jsou povinni plnit společně a nerozdílně. Pro část nevykonatelného rozhodnutí pro plnění ve výši Kč 30 000 připadá v úvahu odpovědnost státu na škodu, ale vadu exekučního titulu již dle mého názoru nelze v exekučním řízení napravit.

Jiná situace je, pokud je v nalézacím řízení více žalovaných, ale ve výroku rozhodnutí soud uloží povinnost „žalovanému“ nikoli „žalovaným“. V takovém případě je povinnost uložena jen jednomu ze žalovaných, aniž by bylo zřejmé kterému, což způsobuje materiální nevykonatelnost takového exekučního titulu²⁰² a soud dá pokyn soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu v plném rozsahu.

K pluralitě oprávněných nebo povinných již jen doplňuji, že v případě, že jsou povinni podnikatelé, platí obrácený obecný princip, že jsou zavázání solidárně.²⁰³

Zcela specifickou kategorií plurality oprávněných nebo povinných je účast manželů či bývalých manželů. Ve smyslu § 713 odst. 2 a 3 ObčZ mají manželé ve vztahu právům a povinnostem, jež jsou součástí společného jmění, postavení solidárních věřitelů a solidárních dlužníků.

U manželů jako dlužníků platí obecná úprava, podle které nejsou součástí společného jmění manželů též dluhy, které jeden z manželů převzal bez souhlasu druhého, aniž by se přitom

²⁰² Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.10.2007, sp.zn. 20 Cdo 3206/2006.

²⁰³ § 1874 ObčZ

jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.²⁰⁴ Jde o výlučný závazek jednoho z manželů, i když věci, které manžel nabyl z prostředků získaných ze závazku, součástí společného jmění jsou.²⁰⁵

Z pohledu přezkumu exekučního titulu ve fázi pověření soudního exekutora připadají v úvahu zejména situace, kdy nalézací řízení bylo vedeno jen jedním nebo proti jednomu z (bývalých) manželů, avšak v exekučním řízení má vystupovat na straně oprávněné či povinné též (nebo pouze) druhý manžel právě s poukazem na obecnou úpravu práv a závazků dle § 710 písm. b) ObčZ.

Tato otázka byla judikaturou vyřešena v poměrech výkonu rozhodnutí podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, ale závěr lze dle mého názoru vztáhnout i na poměry exekuce a exekučního titulu v podobě rozhodnutí soudu tak, že na základě exekučního titulu, který jako povinného označuje jen jednoho z manželů, nelze pověřit soudního exekutora vedením exekuce proti (bývalému) manželu, který nebyl účastníkem nalézacího řízení.²⁰⁶

Pokud je exekuční návrh podán proti jednomu z (bývalých) manželů, aniž je povinným z exekučního titulu, soud musí dát pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční návrh zamítl v části směřující proti takovému (bývalému) manželu. To samozřejmě neznamená, že se takové osoby již exekuce vůbec netýká, ale není účastníkem jako jeden z povinných.

Kromě rozhodnutí soudu je exekučním titulem dle § 40 odst. 1 písm. a) EŘ též rozhodnutí soudního exekutora a rozhodnutí soudu nebo soudního exekutora, které postihuje majetek. Pro náležitosti rozhodnutí soudního exekutora platí dle § 52 odst. 1 EŘ úprava v OSŘ s odchylkami stanovenými v EŘ jako předpisu speciálním.

Rozhodnutím exekutora, které může být exekučním titulem, je například usnesení o zastavení exekuce, kterým exekutor rozhodne o povinnosti některého z účastníků zaplatit exekutorovi náklady exekuce, nebo příkaz k úhradě nákladů exekuce vydaný dle § 88 EŘ.

Rozhodnutím, které postihuje nemovité věci, je především usnesení soudu o nařízení prodeje zástavy v podobě nemovitých věcí vydané v řízení dle § 353a a násl. ZŘS. Pro tento exekuční titul platí všechny výše uvedené náležitosti exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí. Kromě toho musí obsah odpovídat požadavkům v § 40 odst. 4 EŘ. Samozřejmě musí být ve výroku specifikovány konkrétní nemovité věci. Podmínkou materiální vykonatelnosti takového usnesení je však rovněž uvedení výše zajištěné pohledávky a případného příslušenství.²⁰⁷

²⁰⁴ § 710 písm. b) ObčZ

²⁰⁵ Viz rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 9.12.2020, sp.zn. 31 Cdo 2008/2020.

²⁰⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.10.2003, sp.zn. 20 Cdo 2304/2002 [C 2254].

²⁰⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11.3.2008, sp.zn. 21 Cdo 1145/2007 [C 5740].

V tomto nesporném řízení nalézací soud pouze zkoumá, zda oprávněný doložil²⁰⁸ zajištěnou pohledávku, zástavní právo a kdo je zástavním dlužníkem.²⁰⁹ Pohledávka není přezkoumávána nalézacím soudem z hlediska platnosti právního důvodu vzniku ani její výše. Rovněž není přezkoumávána platnost vzniku zástavního práva. Na tento typ nesporného řízení navazuje exekuční řízení, které se zahajuje na návrh oprávněného s tím, že exekuci lze vést pouze prodejem zástavy, a to podle povahy zástavy prodejem movitých nebo nemovitých věcí, věcí hromadných a souborů věcí, příkázáním zastavené peněžité pohledávky nebo postižením jiných majetkových práv.²¹⁰

Specifickým exekučním řízením prodejem pouze konkrétní movité nebo nemovité věci je dále exekuce prodejem movitých nebo nemovitých věcí na základě rozhodnutí ukládajícího povinnost povinného zaplatit oprávněnému konkrétní částku ve stanovené lhůtě ve spojení s rozhodnutím soudu v dalším nalézacím řízení, kterým nalézací soud vyhoví odpůří žalobě oprávněné podané proti třetí osobě dle § 589 a násl. ObčZ. Věřitel tak vymáhá povinnost uloženou k zaplacení povinnému v exekučním řízení vedeném proti třetí osobě z majetku této třetí osoby.

c) lhůta k plnění

Pokud lhůtu k plnění nestanoví přímo exekuční titul, třeba i ve formě splátek, pak pro účely exekučního řízení platí subsidiární zákonná lhůta k plnění v délce 3 dnů od právní moci rozhodnutí a u vyklizení bytu v délce 15 dnů od právní moci rozhodnutí.²¹¹ Tato subsidiární pariční lhůta platí dle výkladu Nejvyššího soudu pouze pro rozhodnutí vydané v občanském soudním řízení.²¹²

9.1.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce

9.1.2.1 Formální vykonatelnost

Nejčastějším argumentem povinného, kterým zpochybňuje formální vykonatelnost exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí, je, že exekuční titul nebyl povinnému platně doručen. Povinný tak zpochybňuje platnost doručení titulu zpravidla provozovatelem poštovních služeb dle § 45 a násl. OSŘ.

²⁰⁸ Postačí osvědčení, nevyžaduje se prokázání – srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2021, sp.zn. 25 Cdo 3471/2020, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2017, sp.zn. 21 Cdo 3216/2016.

²⁰⁹ § 358 ZŘS

²¹⁰ Viz § 258 odst. 3 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ.

²¹¹ § 40 odst. 2 EŘ

²¹² Viz článek 31 bod VIII. stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005 [R 31/2006 civ.].

Rozsudek musí být povinnému (nebo jeho zástupci) doručen do vlastních rukou.²¹³ Pouze doručený rozsudek, proti kterému již nelze podat odvolání, je v právní moci.²¹⁴ Počátek lhůty plnění soud v rozsudku stanovuje od právní moci rozsudku²¹⁵ s výjimkou rozsudků předběžně vykonatelných, u kterých soud stanoví počátek lhůty k plnění od doručení rozsudku.²¹⁶

Rovněž (elektronický) platební rozkaz a směnečný (šekový) platební rozkaz je nutné doručit do vlastních rukou povinného. Navíc je vyloučeno doručení náhradním způsobem.²¹⁷

Pokud usnesení ukládá povinnost, musí být povinné osobě doručeno²¹⁸ s tím, že musí být doručeno do vlastních rukou, pokud to stanoví zákon nebo soud.²¹⁹

V každém případě musí být rozhodnutí soudu ukládající povinnost doručeno povinnému nebo jeho zástupci. Bez toho nemůže nabýt vykonatelnosti, která nastává uplynutím lhůty k plnění.²²⁰

Pokud se povinnému podaří zpochybnit platnost doručení exekučního titulu povinnému, pak exekuční titul nikdy nenabyl vykonatelnosti a exekuce musí být zastavena dle § 268 odst. 1 písm.

a) OSŘ.

Argumenty zpochybňující doručení bývají různorodé, zejména je v praxi namítáno, že:

- a) povinnému nebylo doručováno na správnou adresu (adresa trvalého pobytu, adresa evidovaného pobytu cizince, adresa pro doručování uvedená v centrální evidenci obyvatel, adresa, na kterou povinný požádal o doručení soud v nalézacím řízení, sídlo u podnikajících fyzických osob nebo právnických osob, pokud ještě nemají povinnou nebo dobrovolnou datovou schránku)
- b) rozhodnutí nebylo doručeno zástupci povinného, ale přímo povinnému
- c) povinnému bylo rozhodnutí doručeno poštou (náhradním způsobem), i když měl datovou schránku
- d) povinnému bylo doručeno rozhodnutí do datové schránky fyzické osoby, ačkoli mělo být doručováno do datové schránky podnikající fyzické osoby (nebo naopak)
- e) poštovní doručovatel předal zásilku oproti podpisu jiné osobě (například rodič a dítě stejného jména a příjmení ve stejném bydlišti)

Otázka platného doručení exekučního titulu je pro jeho vykonatelnost klíčová. Exekuční soud zpravidla nařídí jednání k projednání návrhu povinného na zastavení exekuce. Při jednání soud

²¹³ § 158 odst. 2 OSŘ

²¹⁴ § 159 OSŘ

²¹⁵ § 160 odst. 1 OSŘ

²¹⁶ § 160 odst. 4 OSŘ

²¹⁷ § 173 odst. 1 OSŘ; § 174a odst. 3 OSŘ; § 175 odst. 1 o.s.ř.

²¹⁸ § 168 odst. 2 OSŘ

²¹⁹ § 49 odst. 1 OSŘ

²²⁰ § 161 odst. 1 OSŘ; § 171 odst. 1 OSŘ

provádí dokazování zejména listinnými důkazy, jako je nalézací spis, sdělení pošty, komu byla zásilka oproti podpisu doručena a jak pošta ověřila totožnost adresáta, sdělení příslušného obecního úřadu o tom, komu byl vydán občanský průkaz či cestovní pas konkrétního čísla, podle kterého pošta ověřila totožnost adresáta. Důkaz lze provést též třeba svědeckým výslechem poštovního doručovatele a v krajním případě i znalecký posudkem z oboru písmoznalectví.²²¹ Exekuční soud si rovněž provede lustraci povinného v centrální evidenci obyvatel či veřejném rejstříku a ověří si existenci datové schránky v příslušném seznamu.

Z nalézacího spisu exekuční soud zejména zjistí, jak byl exekuční titul doručen, zda měl povinný zástupce s procesní plnou mocí, nebo případně požádal soud o doručování na konkrétní adresu odlišnou od adresy vedené v centrální evidenci obyvatel.

Exekuční soud primárně posoudí, zda má poštovní doručenko všechny předpisem²²² požadované náležitosti, a pokud tomu tak je, pak je doručenko veřejnou listinou a ohledně jejího obsahu platí vyvratitelná domněnka správnosti obsahu.²²³

Břemeno tvrzení a důkazní dle § 118a odst. 1 a 3 OSŘ o tom, že údaje v doručence nejsou správné, tíží povinného.

Má-li povinný více datových schránek, například jako fyzická osoba, podnikající fyzická osoba, advokát apod., měl by soud doručovat povinnému do datové schránky, která odpovídá povaze doručované písemnosti. Pokud soud písemnost zašle do nesprávné datové schránky téže fyzické osoby, pak to automaticky neznamená, že je doručení neplatné. K platnému doručení však dojde jen pokud se fyzická osoba do nesprávné datové schránky přihlásí.²²⁴ K doručení do nesprávné datové schránky nemůže dojít náhradním způsobem.²²⁵

Pokud má povinný v nalézacím řízení zástupce s procesní plnou mocí, je nutné doručovat exekuční titul tomuto zástupci²²⁶ a následek nedoručení exekučního titulu zástupci povinného činí exekuční titul formálně nevykonatelný.

Od neplatného doručení je nutné odlišovat pouze uvedení nesprávného data vykonatelnosti v doložce vykonatelnosti na originálu a stejnopisu exekučního titulu. Pokud se ukáže, že doložka vykonatelnosti byla vyznačena nesprávně a rozhodnutí nebylo v době vydání rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí vykonatelné, jde o důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ s tím, že tento nedostatek již nelze zhojit v průběhu vykonávacího řízení.²²⁷

²²¹ Po složení zálohy na provedení důkazu dle rozhodnutí exekučního soudu dle § 141 OSŘ.

²²² § 50g OSŘ

²²³ § 134 OSŘ

²²⁴ Srov. § 17 odst. 3 EIUkon.

²²⁵ Tedy dle § 17 odst. 4 EIUkon.

²²⁶ § 50b odst. 1, 2 a 4 a contrario OSŘ

²²⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2009, sp.zn. 20 Cdo 3567/2007 [C 7718].

Tento závěr nepochybně platí i pro exekuční řízení a rozhodným časovým okamžikem bude doručení exekučního návrhu soudnímu exekutorovi.

Exekuční titul musí obsahovat veškeré zákonem požadované náležitosti, jinak titul trpí nedostatkem formální vykonatelnosti a jde o důvod pro zamítnutí exekučního návrhu, nebo k zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ. Proto pokud není originál rozsudku podepsán samosoudcem nebo předsedou senátu, není veřejnou listinou a stejnopis nelze platně doručit účastníkům. Ani následný podpis originálu již tuto vadu nezhojí a je třeba znovu doručit rozsudek účastníkům řízení.²²⁸

Formální vykonatelnost exekučního titulu je předmětem této práce v rozsahu jejího přezkumu exekučním soudem. Nad rámec toho však lze uvést, že i když exekuční soud shledá exekuční titul formálně vykonatelný v době zahájení exekučního řízení, může exekuční titul formální vykonatelnost v průběhu exekuce trvale nebo dočasně pozbýt. Stane se tak zejména v závislosti na rozhodování o mimořádných opravných prostředcích. Pokud je v rámci takového řízení exekuční titul zrušen, jde o důvod pro zastavení zahájené exekuce dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ. Pokud v rámci dovolacího řízení Nejvyšší soud odloží vykonatelnost exekučního titulu dle § 243 OSŘ, jde o důvod pro zamítnutí exekučního návrhu nebo pro rozhodnutí o odkladu již zahájené exekuce do pravomocného skončení dovolacího řízení.²²⁹ Exekuční soud vychází při pověření soudního exekutora vedením exekuce z obsahu doložky vykonatelnosti exekučního titulu. Není povinen pátrat po tom, zda v době od vyznačení doložky vykonatelnosti na exekučním titulu do zahájení exekučního řízení byl exekuční titul zrušen, nebo byla odložena jeho vykonatelnost. Nicméně pokud mu jsou tyto skutečnosti známy z úřední činnosti²³⁰, pak z těchto skutečností vychází i bez jejich namítnutí a dá pokyn soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu.

9.1.2.2 Materiální vykonatelnost

Pokud se exekuční řízení dostalo až do fáze, kdy byl povinným podán návrh na zastavení exekuce z důvodu materiální nevykonatelnosti, pak exekuční titul „prošel“ u exekučního soudu testem materiální vykonatelnosti při vydání pověření exekutora vedením exekuce a exekuční soud se nyní musí zabývat tvrzeními povinného v návrhu na zastavení exekuce, která soudu nebyla známa v době vydání pověření.

²²⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 378/2017 [C 17046].

²²⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.8.2013, sp.zn. 20 Cdo 1272/2013 [C 12834].

²³⁰ Věcná a místní příslušnost nalézacího a exekučního soudu je zpravidla stejná.

Povinný ve vztahu k materiální vykonatelnosti exekučního titulu zpravidla namítá v rámci výše uvedené triády složek materiální vykonatelnosti²³¹, že:

a) oprávněná osoba již není osobou oprávněnou dle hmotného práva

V rámci vymáhání pohledávek dochází zejména u bankovních a nebankovních úvěrů a zápůjček k obchodování s pohledávkami. Věřitelé postupují pohledávky individuálně nebo hromadně na nové věřitele smlouvami o postoupení pohledávek.²³² Povinní se v minulosti snažili dosáhnout zastavení exekuce námitkou, že jsou postupní smlouvy neplatné, proto na postupníka nepřešlo právo přiznané exekučním titulem a je třeba exekuci zastavit. Povinní se detailně zabývali hodnocením smlouvy o postoupení pohledávky z hlediska dodržení zákonných náležitostí k platnosti a účinnosti smlouvy, ačkoli nebyli účastníky takové smlouvy. Tento postup je sice v zásadě logický, když by účastníky exekučního řízení měli být nositelé hmotného práva a hmotné povinnosti. Nicméně se tak povinní vměšovali do vztahu mezi postupitelem a postupníkem, ačkoli ani případná neplatnost smlouvy o postoupení pohledávky nemohla být k jejich tíži, neboť platí, že pokud dlužník plní postupiteli předtím, než postupitel dlužníka vyrozumí o postoupení pohledávky nebo než mu postoupení pohledávky prokáže postupník, zproští se své povinnosti.²³³ Případná neplatnost smlouvy o postoupení pohledávky je z pohledu zaplaceného nebo vymoženého plnění otázkou vypořádání mezi postupitelem a postupníkem bez dopadu na povinného. V tomto směru Nejvyšší soud rozhodl, že pokud postupitel oznámil dlužníku, že pohledávku postoupil postupníkovi, pak dlužník nemá (až na výjimky) možnost bránit se námitkou neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávky.²³⁴

b) exekuční titul ukládá povinnému povinnost, kterou z hlediska hmotného práva nemá vůbec nebo ji má v menším rozsahu

Není žádnou výjimkou, že je povinný v nalézacím řízení pasivní a začne se věcně bránit a zpochybňovat vymáhanou povinnost teprve v okamžiku, kdy soudní exekutor postihne majetek v zahájeném exekučním řízení. Například tvrdí, že žádnou smlouvu o zápůjčce či úvěru s oprávněným neuzavřel a nemá tak žádnou povinnost plnit oprávněnému, anebo připouští, že sice takovou smlouvu s oprávněným uzavřel, ale například tvrdí, že žádnou částku od oprávněného neobdržel, že smlouva je zčásti nebo zcela neplatná pro rozpor se zákonem či

²³¹ Osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné; obsah a rozsah práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena; lhůta k plnění.

²³² § 1868 a násl. ObčZ

²³³ Viz § 1882 odst. 1 ObčZ.

²³⁴ Viz rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 9.12.2009, sp.zn. 31 Cdo 1328/2007 [R 61/2010 civ.], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6.9.2016, sp.zn. 23 Cdo 1878/2015.

dobrými mravy. Takový druh odůvodnění návrhu na zastavení exekuce směřuje do zpochybnění věcné správnosti exekučního titulu.

Je dlouhodobě ustáleným judikovaným názorem ²³⁵, že nalézací řízení končící vydáním exekučního titulu a exekuční řízení, jehož předmětem je nucené vymožení povinnosti uložené exekučním titulem, jsou dvě oddělená řízení a v rámci exekučního řízení již soud nemůže přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu. Dle judikatury rovněž nelze v exekučním řízení zpochybňovat věcnou správnost exekučního titulu nepřímou prostřednictvím námitek procesních vad nalézacího řízení. ²³⁶

Do tohoto ustáleného výkladu obecných soudů zasáhl Ústavní soud v přelomovém rozhodnutí ze dne 1.11.2016, sp.zn. II. ÚS 2230/16, ve kterém připustil, že se výjimečně lze v exekučním řízení zabývat zásadními vadami exekučního titulu a na jejich základě zastavit výkon rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, a to v případě, že ve věci jsou dány takové okolnosti, pro které je další provádění výkonu rozhodnutí způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), a výkonem rozhodnutí dochází k popření základních principů právního státu a ke zjevné nespravedlnosti.

Tento právní názor vyslovil Ústavní soud na případu zdravotně postižené osoby (držitel průkazu ZTP/P), po které bylo na základě rozsudku vymáháno jízdné a přírážka k jízdě v městské hromadné dopravě, přestože měla vzhledem ke svému postižení dle příslušného právního předpisu nárok na bezplatnou dopravu. Nárok přepravce na jízdné a přírážku k jízdě nemohl nikdy vzniknout, neboť povinný platný jízdní doklad pro jízdu nepotřeboval.

Exekuční soud měl v tomto případě dle Ústavního soudu zastavit exekuci dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ bez ohledu na to, že se povinný v nalézacím řízení nebránil. ²³⁷ Zároveň uzavřel, že zastavení exekuce dle právě uvedeného ustanovení není podmíněno vyčerpáním řádných opravných prostředků (pokud jsou přípustné) a tím méně žalobou pro zmatečnost. Ústavní soud tak rozhodl i s vědomím, že v řízení šlo o bagatelní částku.

Tento právní názor aplikoval Ústavní soud též v rozhodnutí ze dne 1.4.2019, sp.zn. II. ÚS 3194/18 [44/2019 USn.]. ²³⁸ Ústavní soud uvedl, že zásadní vadou exekučního titulu je také přiznání úroků z prodlení ve zcela nepřiměřené výši, která již není v souladu s ústavním

²³⁵ Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.3.2001, sp.zn. 21 Cdo 1511/2000.

²³⁶ Viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu: ze dne 25.10.2002, sp.zn. 20 Cdo 554/2002, ze dne 29.7.1999, sp.zn. 20 Cdo 1935/98, ze dne 25.5.2000, sp.zn. 20 Cdo 2475/98, ze dne 24.6.2008, sp.zn. 20 Cdo 3547/2006, ze dne 8.8.2006, sp.zn. 20 Cdo 1558/2006, a rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10.11.2006, sp.zn. IV. ÚS 530/2006.

²³⁷ Žalovanému bylo nalézacím soudem doručováno náhradním způsobem a následně mu byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu.

²³⁸ Povinný měl dle exekučního titulu (rozsudku) zaplatit oprávněnému částku ve výši Kč 25 000 se smluvním úrokem z prodlení z této částky v tam uvedeném období a v době rozhodování Ústavního soudu již byl celkový dluh ve výši přesahující částku Kč 900 000.

pořádkem, přičemž úroky z prodlení ve výši 0,5% denně (182,5% ročně) a vyšší jsou již ústavně neakceptovatelné a není třeba provádět individuální hodnocení přiměřenosti úroků. Spravedlivé rovnováhy má být dosaženo, pokud oprávněný obdrží přiměřenou výši úroků z prodlení. Exekuční soudy mají provádět testy pro posouzení ústavnosti úroků z prodlení a stanovit takovou výši úroků z prodlení, kterou lze ještě považovat za přiměřenou (a ústavní), a ve zbylé části mají exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ ve spojení s § 268 odst. 4 OSŘ.

Z uvedené judikatury Ústavního soudu vychází i následná rozhodovací činnost Nejvyššího soudu.

Například v rozhodnutí ze dne 12.11.2019, sp.zn. 20 Cdo 3459/2019 [SR 6/2020 s. 199] dospěl Nejvyšší soud k závěru, že lze exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, jestliže nespravedlnost plnění přisouzeného exekučním titulem je již s ohledem na základní okolnosti případu (k přezkumu všech okolností případu není exekuční soud povolán) natolik zjevná, že je nutné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných, tj. měl-li by být vykonán exekuční titul, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

V rozhodnutí ze dne 4.8.2020, sp.zn. 20 Cdo 1858/2020, vyslovil Nejvyšší soud právní názor, podle kterého exekuci vykonatelného rozhodnutí soudu lze zastavit nebo exekuční návrh zamítnout pouze v rozsahu, v němž je namístě uzavřít, že exekučním titulem přiznané a nyní vymáhané plnění již odporuje právním zásadám demokratického právního státu. Je tedy věcí exekučního soudu, aby zvážil, zda a do jaké míry, je vymáhání plnění přiznaného exekučním titulem ve formě rozsudku na jistinu a zejména na příslušenství pohledávky skutečně v rozporu se zásadami demokratického právního státu. Právě uvedená úvaha neznamena věcný přezkum exekučního titulu (například mravnosti přisouzeného plnění z pohledu hmotného práva) v řízení o zastavení exekuce (resp. rozhodnutí o exekučním návrhu), ale omezuje se pouze na zjištění, do jaké míry je v daném případě zcela nepřípustné (v rozporu se zásadami demokratického právního státu), aby exekuční titul ve formě rozhodnutí nezávislého soudu byl zcela nebo zčásti (například ohledně celého příslušenství) naplněn.

Právě uvedené rozhodnutí navazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.7.2020, sp.zn. 20 Cdo 1655/2020, ve kterém Nejvyšší soud uzavřel, že je správným postup exekučního soudu, který o návrhu na částečné zastavení exekuce pro úrok z prodlení ve výši 1% denně z dlužné částky rozhodl tak, že exekuci zastavil pro úrok z prodlení ve výši 0,8% denně z dlužné částky a ve zbývající výši úroku z prodlení ve výši 0,2% návrh na částečné zastavení exekuce zamítl. Z tohoto rozhodnutí vyplývá právně významný závěr, že při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce nemá exekuční soud věcně přezkoumávat exekuční titul z hlediska hmotného práva. Shledá-li exekuční soud po provedení testu přiměřenosti neústavní (nepřiměřenou) výši úroků

z prodlení, je povinen stanovit výši úroku z prodlení, kterou lze s ohledem na komplexní povahu daného závazku považovat za ústavní (přiměřenou), a ve zbylé části exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ zastavit.

V rámci testu přiměřenosti úroku z úvěru může exekuční soud vycházet z databáze České národní banky (z časových řad ARAD).²³⁹

Příkladem, kdy se Nejvyšší soud rovněž zabýval hranicí zásad demokratického právního řádu, jako předpokladu pro (částečné) zastavení exekuce, je rozhodnutí ze dne 7.11.2023, sp.zn. 20 Cdo 2778/2023.²⁴⁰

Vymáháním pohledávky ze směnky, která byla přiznána směnečným platebním rozkazem, se zabývá rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7.6.2022, sp.zn. 20 Cdo 1418/2022.²⁴¹ Nejvyšší soud dospěl k závěru, že případné nesprávné posouzení právní normy k ochraně slabší strany ze strany nalézacího soudu nevede bez poukazu na další okolnosti k závěru o nevykonatelnosti formálně vykonatelného titulu ve formě směnečného platebního rozkazu pro rozpor se zásadami demokratického právního řádu. Je třeba zohlednit konkrétní okolnosti případu i aktuální poměry a postavení povinného. Je třeba provést test proporcionality mezi bezvýjimečnou potřebou respektu k vykonatelnému exekučnímu titulu ve formě rozhodnutí soudu na straně jedné a na straně druhé nutností zabránit průchodu zcela zjevného a s ohledem na okolnosti případu a poměry účastníků zásadního bezpráví. V poměrech exekučního řízení půjde o posouzení, zda je v daném případě přiměřené zastavit exekuci vykonatelného rozhodnutí soudu, o němž bylo dodatečně zjištěno, že je v rozporu s hmotným právem, a tím de facto setřít rozdíl mezi nalézacím a vykonávacím řízením. Toto usnesení Nejvyššího soudu bylo napadeno ústavní stížností, kterou Ústavní soud odmítl rozhodnutím ze dne 7.3.2023, sp.zn. III. ÚS 395/23. Ústavní soud připomněl přechozí judikaturu, podle které námitky proti vadám nalézacího řízení nelze až na vzácné výjimky přenášet do exekučního řízení.²⁴² Exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoli pro autoritativní nalézání práva, a není ani řízením přezkumným.²⁴³ Ústavní soud shledal rozhodnutí Nejvyššího soudu ústavně

²³⁹ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7.4.2020, sp.zn. 9 Co 29/2020.

²⁴⁰ V této věci byl exekučním titulem platební rozkaz, který ukládal povinné povinnost zaplatit oprávněnému dodavateli elektrické energie cenu za neoprávněný odběr elektrické energie. Povinná se návrhem na zastavení exekuce bránila zejména argumenty, že v době odběru v místě odběru již nebydlela a že byla ujištěna subjektem spolupracujícím s oprávněnou, že pohledávka byla stornována a nebude vymáhána. Dle Nejvyššího soudu měla povinná uplatit tyto námitky v nalézacím řízení a daná situace není natolik výjimečná, aby byla v rozporu se zásadami demokratického právního řádu.

²⁴¹ Povinní argumentovali až v návrhu na zastavení exekuce, že vystavení směnky ve vztahu ze spotřebitelského úvěru není přípustné. Nicméně námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu nepodali.

²⁴² Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 8.8.2017, sp.zn. Pl. ÚS 9/15 [338/2017 Sb., bod 24].

²⁴³ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 17.1.2012, sp.zn. I. ÚS 871/11, bod IV. odst. 4.

konformním, když lhůta pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozsahu je dostatečně dlouhá, aby stěžovatel mohl uplatnit výhrady již v námitkách.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15.8.2023, sp.zn. 20 Cdo 2033/2023, nelze v rámci exekuce vedené podle směnečného platebního rozkazu a rozsudku, kterým byl ponechán v platnosti, přezkoumávat, zda byl povinný donucen k podpisu směnky nebo byl podpis přímo zfalšován, pokud byly tyto argumenty vypořádány již v nalézacím řízení.

Právě uvedený příklad je třeba odlišovat od situace, kdy by vydání směnečného platebního rozkazu bylo podloženo směnkou podepsanou povinným v důsledku trestného činu oprávněného.²⁴⁴ V takovém případě jde o důvod pro zastavení exekuce, i když exekuční titul nebyl formálně odklizen. Nejde však přímo o přezkum exekučního titulu, ale o zastavení exekuce na základě skutečnosti, že k exekučnímu titulu přistoupí odsuzující pravomocné trestní rozhodnutí, jehož skutková věta negativně dopadá na skutkový základ exekučního titulu.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.3.2024, sp.zn. 20 Cdo 367/2024, bylo vydáno v rámci přezkumu exekučních rozhodnutí soudu I. a II. stupně, kterými byl zamítnut návrh na zastavení již skončené exekuce, kdy exekučním titulem byl elektronický platební rozkaz, kterým byl oprávněnému přiznán nárok z leasingové smlouvy na zdravotní zboží uzavřené s povinnou na předváděcí akci oprávněného. Nejvyšší soud uzavřel, že je třeba zabývat se okolnostmi věci, zejména způsobem, jakým byla leasingová smlouva uzavřena, a teprve tato zjištění může soud právně hodnotit ve smyslu jejich posouzení, coby výjimečných okolností, které by mohly vést k zastavení exekuce.

Nejvyšší soud připustil rozhodnutím ze dne 24.8.2022, sp.zn. 20 Cdo 1596/2022, i pro exekuční titul v podobě rozhodnutí soudu o nákladech řízení možnost (částečně) zastavit exekuci, pokud by případnou nespravedlnost spočívající v údajně nesprávném posouzení bylo nezbytné korigovat z pozic argumentačně silných, neboť poškození práva účastníka exekučního řízení by bylo natolik podstatné, že by přivodilo kolizi se základními principy demokratického právního řádu.

Relativně samostatnou skupinou soudních rozhodnutí jsou rozhodnutí vydaná ve věcech pohledávek proti tzv. dětským dlužníkům. Judikatura dospěla k závěru, že je třeba chránit zájmy dítěte před závazky, které mohou mít „rdousící efekt“.

K tomuto závěru dospěl Ústavní soud například v rozhodnutí ze dne 17.4.2019, sp. zn. II. ÚS 3814/17 [64/2019 Usn.], ve kterém se zabýval řízením před okresním soudem o zaplacení jízdného a přírážky k jízdnému v městské hromadné dopravě za jízdu bez platného jízdního

²⁴⁴ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.2.2013, sp.zn. 20 Cdo 1394/2012 [C 12206].

dokladu v době jízdy 11 letého dítěte. Dluh do doby zletilosti dítěte značně narostl a Ústavní soud dospěl k zobecňujícímu závěru, že v nalézacím řízení nelze automaticky předpokládat, že je zastoupení dítěte zákonným zástupcem dostatečné, a to zejména, pokud zákonný zástupce zastupuje pouze formálně a nečiní žádné procesní úkony k ochraně práv dítěte. V takovém případě je dítě v postavení podobném, jako by nebylo zastoupeno vůbec, a soud by měl zvažovat ustanovení opatrovníka dítěti dle § 29 odst. 1 OSŘ.²⁴⁵

Ústavní soud dále v rozhodnutí ze dne 8.8.2017, sp.zn. Pl. ÚS 9/15 [138/2017 Usn.] konstatoval, že právní úprava v § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 565/1990, o místních poplatcích, ve znění účinném do 30.6.2012, byla v rozsahu, v němž ukládala povinnost nezletilým poplatníkům, v rozporu s Listinou základních práv a svobod.

V poměrech exekučního řízení uzavřel Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 27.4.2021, sp.zn. I. ÚS 1486/20 [87/2021 Usn.], že je povinností obecných soudů zastavit exekuční řízení v případě vymáhání dluhu vzniklého v době hospitalizace nezletilé osoby na základě § 16a odst. 1 písm. f) ZdrPjst. Uvedl, že v exekučním řízení přísluší obecným soudům zabývat se zásadními vadami exekučního titulu, a jsou povinny výkon rozhodnutí zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ v případech, v nichž by výkon rozhodnutí vedl ke zjevné nespravedlnosti, nebo byl dokonce v rozporu s principy právního státu.

Problematikou tzv. dětských dlužníků se velmi obsáhle a všestranně zabývali Frinta, Frintová a Elischer v sérii článků publikovaných v roce 2019.²⁴⁶

²⁴⁵ Obdobně rozhodnutí Ústavního soudu: ze dne 25.2.2020, sp.zn. III. ÚS 3132/19-2 [36/2020 Usn.], ze dne 14.1.2020, sp.zn. I. ÚS 3131/19-3 [7/2020 Usn.], nebo ze dne 12.11.2019, sp.zn. II. ÚS 3134/19-2 [189/2019 Usn.].

²⁴⁶ FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita, ELISCHER, David (2019).

- *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl první: obecné poznatky a jednotlivé druhy dluhů.* Právní rozhledy 21/2019, s. 725.
- *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby.* Právní rozhledy 22/2019, s. 770.
- *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativního řešení.* Právní rozhledy 23-24/2019, s. 807.

Autoři se věnovali historickému vývoji právní úpravy a aktuálním problémům. Poukazovali na problematiku dluhů dětských dlužníků na poplatcích za komunální odpad, z důvodu jízdy veřejnou dopravou bez platné jízdenky, na regulačních poplatcích za zdravotní péči, ze smluv s mobilními operátory, souvisejících s výpůjčkami knih z veřejných knihoven nebo na nájemném při přechodu nájmu. Zdůraznili palčivost tohoto problému, když se dětské dluhy týkají zpravidla dětí z dysfunkčních rodin. V rámci právní úpravy v době publikace článku zastávali názor, že situace je řešitelná i za tehdejší právní úpravy zejména institutem správy jmění dítě s tím, že pokud je dítě nemajetné, rodiče spravující jmění dítěte uhradí dluhy za dítětem ze svého majetku v rámci vyživovací povinnosti. Jedině pokud by dítě vlastnilo nějaký majetek, mohou rodiče k úhradě jeho dluhů použít tento majetek, a to při respektování zákonných pravidel. Poslední článek již antcipoval novou právní úpravu provedenou nakonec zákonem č. 192/2021 Sb.

Kritika zejména Ústavního soudu vedla k novelizaci ObčZ a OSŘ zákonem č. 192/2021 Sb. Nově je stanoveno v § 899a ObčZ, že splnění peněžitého dluhu z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, lze vymoci pouze z majetku, který nezletilý nabyl před nabytím plné svéprávnosti, a majetku, který nabyl právním jednáním vztahujícím se výlučně k majetku nabytému před nabytím plné svéprávnosti. Zároveň je nově stanoveno, že za takový dluh dítěte ručí rodič, který za dítě jednal nebo mu k právnímu jednání udělil souhlas, a to bez možnosti vymáhat takové plnění po dítěti. Procesní odraz našla tato úprava zejména v § 262c OSŘ. Poměry nezletilých však byly právě uvedenou novelou upraveny v ObčZ a OSŘ komplexněji.

Zásadní pozitivní význam spočívá dle mého názoru v tom, že pro tzv. dětské dluhy nebude možné v době dospělosti postihnout mzdu či jiný příjem povinného. Nicméně nepochybně bude předmětem posouzení soudu v rámci případného návrhu na (částečné) zastavení exekuce, pokud by byl postižen majetek povinného, který by získal například darem nebo v pozůstalostním řízení v době nezletilosti.

Pro uspokojení pohledávky z takto nabytého majetku není rozhodující, zda nezletilý vlastnil majetek již v době vzniku dluhu nebo jej získal až později do nabytí zletilosti. Rovněž se nijak nezohledňuje poměr výše dluhu a hodnoty majetku.

Předpokládám, že se v praxi budou nejčastěji objevovat případy, kdy nezletilý nabude majetek v rámci pozůstalostního řízení, tedy jako zákonný dědic po jednom nebo obou rodičích. K této osobní ztrátě nezletilého dlužníka přistoupí po nabytí zletilosti dlužníka možnost vedení exekuce na takto nabytý majetek, zatímco proti nezletilým dlužníkům, které taková osobní ztráta postihne při obvyklém běhu věci až v době dospělosti, nebude možné pro takový dluh exekuci vést.

Novelizovaná právní úprava v zásadě předpokládá, že pro peněžitý dluh z doby nezletilosti lze vést exekuci proti již zletilému dlužníku v případě, že stále vlastní majetek nabytý v době nezletilosti nebo majetek nabytý v souvislosti s právním jednáním ohledně takového majetku.

Je v pořádku, že nezletilý může úměrně své rozumové a volní vyspělosti činit právní jednání. Nicméně výlučná povinnost nezletilého k úhradě peněžitého dluhu by mohla vést k tomu, že věřitel získá v nalézacím řízení pouze formální exekuční titul proti nezletilému dlužníku, a takový dluh bude nevymahatelný, protože až na výjimky nebude mít dlužník majetek nabytý v době nezletilosti. Navíc jestli dlužník takový majetek vlastní nebo nevlastní, bude možné postavit najisto až po šetření exekutora v exekuci zahájené po nabytí zletilosti dlužníka.²⁴⁷

²⁴⁷ Pouze z katastru nemovitých věcí by věřitel mohl zjistit, zda povinný vlastní nemovité věci a kdy nabyl vlastnictví.

Stát by tak v podstatě věřitelům formálně přiznal pohledávky za nezletilými, avšak až na výjimky znemožnil uspokojení těchto pohledávek v exekučním řízení, navíc odloženém na dobu zletilosti dlužníka.

Jediným řešením, které by umožňovalo platné právní jednání nezletilých, včetně vzniku závazků z právních jednání, a zároveň reálnou možnost uspokojení těchto závazků, je hmotné zainteresování osoby, která má k nezletilému v určitém smyslu blízko. Tomu odpovídá i pojetí § 899a odst. 2 ObčZ, podle kterého za peněžitý dluh dítěte, který vznikl z právního jednání učiněného před nabytím plné svéprávnosti, ručí rodič, který za dítě jednal nebo mu k jednání udělil souhlas. Novelizována byla i ustanovení § 32 a 36 ObčZ ve vztahu k souhlasu rodiče s právním jednáním nezletilého dítěte.

Je obvyklé, že se povinní začnou věcně bránit až v rámci exekučního řízení v situaci, když jim exekutor postihne majetek. Pasivita povinných v rámci nalézacího řízení by měla být dle výše uvedené judikatury v individuálních případech zohledněna v neprospěch povinných. Nicméně ve spotřebitelských věcech je nutné klást na spotřebitele nižší nároky, jak vyplývá například z rozhodnutí Soudního dvora ze dne 4.6.2009, sp.zn. C-243/08, Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Györfi. Toto rozhodnutí bude blíže rozebráno v části týkající se rozhodčích nálezů, nicméně lze stručně uvést, že Soudní dvůr vykládal článek 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, v tom smyslu, že spotřebitel není zneužívající smluvní klauzuli vázán a že v tomto ohledu není nezbytné, aby tuto klauzuli nejprve úspěšně napadl. Zjednodušeno řečeno cíle sledovaného článkem 6 uvedené směrnice, kterým je posílit ochranu spotřebitele, nelze dosáhnout, pokud by hmotněprávní ochrana spotřebitele byla vázána na jeho důkladnou znalost hmotného práva, práva procesního a z toho vyplývající včasnou a účinnou obranu v soudním řízení. Směrnice sice není přímo aplikovatelná, nicméně po provedení transpozice směrnice členskými státy by měly soudy taková ustanovení národních právních řádů vykládat eurokonformním způsobem.

Obecně nejsou vyloučena z tohoto exekučního přezkumu žádná soudní rozhodnutí s tím, že vymáhané plnění může být jak soudem přiznaná hmotněprávní pohledávka, tak i nárok přiznaný v nalézacím řízení na náhradě nákladů řízení.

Lze shrnout, že judikatura prolomila dlouhodobě striktní hranici mezi nalézacím a vykonávacím (exekučním) řízením a umožnila (částečné) zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ v případě, že je exekučním titulem rozhodnutí soudu, které nebylo formálně odklizené. Exekuční soud má dle judikatury provést test přiměřenosti vymáhaného plnění ve vztahu k (základním) zásadám demokratického právního státu a zjevné nespravedlnosti, měl by

zohlednit okolnosti vzniku dluhu. Exekuční soud má zohlednit nejen hledisko objektivní, ale též subjektivní, tedy aktuální poměry povinného v době rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce. Okolnosti vzniku dluhu a aktuální poměry povinného nebudou zpravidla vyplývat z obsahu odůvodnění exekučního titulu (pokud vůbec bude odůvodnění obsahovat) a povinný bude v tomto směru tvrdit a dokazovat skutečnosti až v souvislosti s návrhem na (částečné) zastavení exekuce.

Důsledkem je možnost (a povinnost) exekučního soudu ponechat k vymáhání pouze nároky, které v tomto testu obstojí. Judikatura je v takových věcech přísně kazuistická, řeší pouze konkrétní předmět řízení, neobsahuje ani obiter dictum žádný katalog podmínek pro možné (částečné) zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Dle judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu nejde v exekučním řízení o věcný přezkum exekučního titulu, nicméně exekuční soud se nemůže zcela vyhnout otázce použitelného hmotného práva. Výše uvedenou kazuistiku Nejvyššího soudu k úroku z prodlení lze dle mého názoru zobecnit i pro posouzení vymáhaných smluvních pokut a úroků z úvěrů v tom smyslu, že není rozhodné, zda z hlediska hmotného práva lze nárok přiznaný exekučním titulem v nepřiměřené výši moderovat či nikoli, zda je důsledkem rozporu smluvního ujednání s hmotným právem neplatnost ujednání nebo že se k němu nepřihlíží, či zda existuje subsidiární sazba pro případ neplatnosti sjednané úrokové sazby apod. Je to logický důsledek toho, že nejde o věcný přezkum správnosti exekučního titulu, ale o provedení testu přiměřenosti vymáhaného plnění ve vztahu k zásadám demokratického právního státu a zjevné nespravedlnosti. Důsledkem provedení testu je možnost (a povinnost) exekučního soudu ponechat k vymáhání pouze nároky, které v tomto testu obstojí.

Nelze přehlédnout, že judikatura v otázce (částečného) zastavení exekuce byla vybudována na podkladu nalézacích rozhodnutí vydaných zejména v situaci, kdy byl povinný v řízení pasivní. Nalézací soud se tak buď nedozvěděl okolnosti podstatné pro zamítnutí žaloby (například, že žalovaný měl jako držitel průkazu ZTP/P právo na bezplatnou městskou hromadnou dopravu, nebo o okolnostech uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru), anebo sice dostatek informací měl, ale rozhodl věcně nesprávně.

V této souvislosti zmiňuji zejména rozhodování soudu formou (elektronického) platebního rozkazu, který se vydává bez dokazování, ale předpokladem pro vydání platebního rozkazu je, že by v případě nespornosti nebo prokázání žalobních tvrzení bylo možné po hmotněprávní stránce žalobě vyhovět. Obdobná podmínka platí i pro vydání rozsudku pro zmeškání, když důsledkem zmeškání prvního jednání ve věci bez důvodné a včasné omluvy je fikce nespornosti žalobních tvrzení a možnost vydání rozsudku bez dokazování, avšak jen v případě, že lze žalobě z hlediska

hmotného práva zcela vyhovět. Judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu nutí obecné soudy, aby se v nalézacím řízení důsledněji vyhnuly mechanickému vyhovění žalobě například platebním rozkazem nebo rozsudkem pro zmeškání.

K věcně nesprávnému rozhodnutí nalézacího soudu může přispět též dogmatické dodržování principu koncentrace řízení dle § 118b OSŘ a nepřihlížení ke skutkově významné obraně žalovaného jen z procesních důvodů. Koncentrace řízení byla rozšířena na většinu sporných řízení novelou § 118b OSŘ provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. účinným od 1.1.2014 s cílem zrychlit soudní řízení, avšak osobně toto řešení nepovažuji za šťastné. Naprosto dostačujícím institutem k zabránění prodlužování řízení účastníky by bylo zavedení možnosti koncentrace řízení soudem i bez návrhu účastníků, nikoli pouze k návrhu účastníka, jak bylo upraveno v §118c OSŘ ve znění účinném do 31.12.2013. Další procesní bariérou pro uplatnění skutkových tvrzení v nalézacím řízení je princip neúplné apelace vyjádřený v § 205a OSŘ.

Samotné nalézací řízení tedy obsahuje řadu procesních ustanovení, která v zájmu urychlení řízení kladou značné nároky zejména na právně neznalé nebo právně nezastoupené účastníky řízení s důsledkem rozhodnutí soudu v jejich neprospěch. Podle mého názoru by bylo vhodnější rozšířit možnost provádění dokazování i bez návrhu a zrušení zákonné koncentrace řízení zejména ve spotřebitelských věcech, když je zjevné, že by se tak mohlo předejít vydávání zejména zpětně posuzováno nespravedlivých rozhodnutí.

Na základě shora uvedené judikatury připouštějící možnost částečného zastavení exekuce i v případech, kdy je exekucním titulem rozhodnutí soudu ve samé nebo o nákladech řízení, se tato judikatura a argumentace stávají pravidelnou součástí návrhů povinných na (částečné) zastavení exekuce. V praxi exekucních soudů pak skutečně dochází k částečnému zastavování exekucí pro již nepřiměřená plnění dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Zastavení exekuce ve výše uvedených případech by sice mělo být výjimečné, ale přesto tato judikatura logicky snižuje právní jistotu věřitelů disponujících exekucním titulem, a to tím spíše, že má exekucní soud zohledňovat i aktuální poměry povinného, tedy okolnosti nastalé po vydání exekucního titulu.

Od výše uvedeného (částečného) zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ je třeba odlišovat specifický případ (částečného) zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) před středníkem OSŘ. Podle § 268 odst. 1 písm. g) před středníkem OSŘ je důvodem zastavení exekuce, pokud přiznané právo zaniklo po vydání exekucního titulu. V tomto případě nedochází k přezkumu exekucního titulu ve smyslu, který je předmětem této práce, neboť v rámci řízení o návrhu na zastavení exekuce se vychází z exekucního titulu a zkoumá se pouze, zda v době po

vydání exekučního titulu zanikla uložená povinnost povinného, zejména zda povinný po vydání exekučního titulu povinnost splnil.

Odlíšná situace je v případě zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g) za středníkem OSŘ. V případě, že je exekučním titulem rozsudek pro zmeškání, lze exekuci zastavit i v případě, že právo uvedené v exekučním titulu zaniklo již před vydáním rozsudku pro zmeškání. Tím se přezkum pohledávky přiznané rozsudkem pro zmeškání v rámci exekučního řízení posouvá do doby před vydáním exekučního titulu. Nabízí se otázka, zda je tato úprava systémová. Na jedné straně je totiž výrazně omezena možnost přezkumu rozsudku pro zmeškání v odvolacím řízení,²⁴⁸ a na druhé straně se mají až v exekučním řízení zohledňovat skutečnosti, ke kterým došlo před vydáním rozsudku pro zmeškání. Není pak rovněž systémové řešení, že je v § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ umožněn přezkum zániku pohledávky přiznané rozsudkem pro zmeškání před jeho vydáním, ale třeba u platebního rozkazu takový přezkum umožněn není, přestože jde rovněž o rozhodnutí, které je vydáno bez dokazování skutkového stavu uvedeného v žalobě, a rovněž lze žalobě touto formou rozhodnutí vyhovět jen v případě, že je žaloba po hmotněprávním posouzení žalobních tvrzení podána zcela po právu. Oba způsoby rozhodnutí soudu se tak v zásadě liší zejména v tom, že platební rozkaz nelze žalovanému doručit náhradním způsobem.

Z gramatického výkladu § 268 odst. 1 písm. g) za středníkem OSŘ by se dalo dovodit, že exekuční soud vychází z toho, že pohledávka přiznaná rozsudkem pro zmeškání platně vznikla a existovala ve výši přiznané v rozsudku pro zmeškání s tím, že se však k návrhu povinného na zastavení exekuce může zkoumat, zda pohledávka ve výši uvedené v rozsudku pro zmeškání nezanikla již před vydáním rozsudku pro zmeškání. Doktrína či judikatura se k této otázce prakticky nevyjadřují. Jeden z mála názorů vyjádřila Kasíková²⁴⁹, ve prospěch právě uvedeného názoru, že exekuční soud může pouze zkoumat, zda k zániku práva přiznaného rozsudkem pro zmeškání nedošlo již před jeho vydáním některým z obecných způsobů zániku závazku dle hmotného práva, tedy například splněním, započtením apod.

V případě nezákonného rozhodnutí exekutora, kterým uložil povinnému povinnost platit náklady exekuce, se Ústavní soud²⁵⁰ postavil na stranu povinného a dospěl k závěru, že v případě, že se na vymáhanou pohledávku vztahuje osvobození od placení v důsledku oddlužení povinného²⁵¹, je namíste exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ s tím, že soudní exekutor v usnesení o zastavení exekuce nemůže uložit povinnému povinnost k zaplacení

²⁴⁸ Viz. § 205b OSŘ.

²⁴⁹ KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2022, s. 463- 513.

²⁵⁰ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26.2.2019, sp.zn. III. ÚS 4274/18 [33/2019 Usn.].

²⁵¹ § 414 InsZ

nákladů exekuce, neboť na tyto náklady jako na příslušenství pohledávky se rovněž vztahuje osvobození a exekutor měl nárok přihlásit do insolvenčního řízení. Pokud však exekutor přesto vydal usnesení, kterým nezákonně uložil povinnému povinnost zaplatit exekutorovi náklady exekuce, a takové usnesení nabylo právní moci, protože se proti němu povinný neodvolal, pak je namíste exekuci zcela zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Na základě usnesení o nařízení prodeje zástavy může oprávněný podat exekuční návrh, ve kterém navrhne způsob vedení exekuce odpovídající povaze zástavy. Jde o druhou fázi prodeje zástavy, kde má povinný širokou možnost obrany. Procesně musí obranu vést návrhem na (částečně) zastavení exekuce a v rámci návrhu může věcně zpochybňovat vše, co může být v jeho prospěch, aniž by vydané usnesení o nařízení prodeje zástavy znamenalo jakékoli omezení věcného přezkumu pohledávky a zástavního práva v exekučním řízení.²⁵² Může tak například namítat neplatnost právního důvodu vzniku pohledávky, neplatnost sjednání smluvní pokuty či neplatnost zástavní smlouvy. V rámci exekučního řízení exekuční soud zpravidla nařizuje jednání a dokazuje se obdobně, jako se tomu děje ve sporných řízeních dle části třetí OSŘ, včetně poučovací povinnosti soudu o břemenu tvrzení nebo důkazním břemenu dle § 118a odst. 1 a 3 OSŘ. V rámci exekučního řízení však platí princip úplné apelace.²⁵³

c) dosud neuplynula lhůta ke splnění uložené povinnosti a exekuční titul tak není vykonatelný (změna lhůty k plnění, splátky, ztráta výhody splátek)

Povinní rovněž opírají návrhy na zastavení exekuce o tvrzení, že exekuční titul není materiálně vykonatelný, protože dosud neuplynula lhůta k plnění nebo nenastala splatnost dluhu ve splátkách.

Nejde o námitku triviální chyby oprávněného při počítání lhůty k plnění dle výroku exekučního titulu, ale povinní zpravidla tvrdí, že po vydání exekučního titulu ještě účastníci dále jednali a platně si sjednali delší lhůtu k plnění, než je v exekučním titulu, nebo plnění ve splátkách, u kterého v době zahájení exekučního řízení nenastala splatnost. Taková dohoda oprávněného a povinného uzavřená po vydání exekučního titulu je přípustná a pro platnost nevyžaduje ani písemnou formu²⁵⁴. Břemeno tvrzení a důkazní ohledně uzavření takové dohody tíží povinného s tím, že pokud povinný prokáže uzavření takové dohody a dle dohody dosud neuplynula lhůta k plnění, exekuční soud exekuci zastaví dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

²⁵² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2021, sp.zn. 25 Cdo 3471/2020, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2017, sp.zn. 3216/2016, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 18.10.2022, sp.zn. IV. ÚS 1332/22

²⁵³ § 254 odst. 6 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ

²⁵⁴ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2005, sp.zn. 20 Cdo 1962/2004, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2013, sp.zn. 20 Cdo 1169/2012 [C 12435].

Nalézací soud může exekučním titulem uložit povinnému zaplatit peněžitý dluh též ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti určí.²⁵⁵

Pokud nalézací soud uloží povinnému povinnost uhradit dluh například v měsíčních splátkách, ale třeba jen opomenutím bez dalších podmínek, nastane vykonatelnost samostatně jen u každé splátky nezaplacené ve stanovené lhůtě, nikoli vykonatelnost celého nesplaceného dluhu.

Nalézací soud však zpravidla ukládá povinnému povinnost uhradit dluh s dovětkem „pod ztrátou výhody splátek“. V tomto případě se splatnost řídí § 1931 ObčZ, podle kterého má věřitel právo požadovat zaplacení celého zbývajících dluhu pro včasné nezaplacení, byť jediné splátky. Oprávněný může toto právo uplatnit nejpozději do splatnosti nejbližší další splátky podáním exekučního návrhu nebo výzvou povinnému (bez zahájení exekučního řízení) k zaplacení nedoplatku dluhu.²⁵⁶ Tato druhá možnost je však pro oprávněného méně výhodná, neboť by učinění této výzvy musel případně i prokázat, pokud by v následně zahájeném exekučním řízení povinný namítl, že výzva k zaplacení dluhu mu nebyla doručena, splatnost celého dluhu tak dosud nenastala a exekuční titul není materiálně vykonatelný.

Od plnění stanoveného ve splátkách je třeba důsledně odlišovat situaci, kdy nalézací soud uloží povinnému povinnost plnit dluh ve splátkách s dovětkem formulovaným například „v případě nezaplacení, byť jediné splátky, nastává splatnost celého nesplaceného dluhu.“ V takovém případě nejde o stanovení splatnosti pod ztrátou výhody splátek ve smyslu § 1931 ObčZ²⁵⁷ a ke splatnosti nedoplatku dluhu dochází automaticky prvním dnem prodlení se zaplacením, byť jediné splátky, aniž by oprávněný musel cokoli činit.²⁵⁸

9.2 Vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek

V této kategorii jde zejména o exekuční titul v podobě rozsudku soudu vydaného v trestním řízení, kterým soud uloží dle § 121 písm. a) TrŘ obžalovanému povinnost nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.

²⁵⁵ § 160 odst. 1 OSŘ

²⁵⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2010, sp.zn. 20 Cdo 717/2008 [C 8220], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10.11.2009, sp.zn. 21 Cdo 4750/2007.

²⁵⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.6.2006, sp.zn. 33 Cdo 1630/2005 [C 4197].

²⁵⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.2.2009, sp.zn. 25 Cdo 5331/2007.

9.2.1 Přezkum při pověření soudního exekutora

9.2.1.1 Formální vykonatelnost

Ze striktního výkladu TrŘ by vyplývalo, že trestní rozsudek je pravomocný a vykonatelný ve stejný okamžik a že právní moc a vykonatelnost nejsou vždy vázány na doručení rozsudku.²⁵⁹ K nabytí právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí dochází dle TrŘ nezávisle na lhůtě k plnění, pokud by v rozhodnutí byla uvedena. To vedlo k absurdní a nespravedlivé situaci, kdy odsouzený neměl žádnou lhůtu pro dobrovolné splnění povinnosti poškozenému a poškozený měl možnost u každého přiznaného nároku ihned důvodně zahájit exekuční řízení.

Rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 23.2.2021, sp.zn. I. ÚS 2399/19, byla právě uvedená nelogičnost TrŘ překlenuta výkladem, podle kterého sice může být rozsudek z pohledu TrŘ pravomocný a vykonatelný, avšak v případě povinnosti odsouzeného zaplatit nároky poškozenému je nezbytné, aby bylo takové rozhodnutí trestního soudu povinnému nejdříve doručeno s tím, že ode dne následujícího po doručení rozhodnutí musí mít povinný aspoň základní třídní lhůtu k dobrovolnému splnění povinnosti. Ústavní soud přímo odkázal na lhůtu k plnění stanovenou v § 261a odst. 2 OSŘ nebo § 40 odst. 2 EŘ. Dle Ústavního soudu je poskytnutí této lhůty podmínkou pro nařízení výkonu rozhodnutí nebo pověření vedením exekuce. Zjištění nedostatku lhůty k plnění v průběhu výkonu rozhodnutí nebo exekuce je důvodem pro jejich zastavení. Ústavní soud tak potvrdil aplikaci § 40 odst. 2 EŘ pro exekuční tituly uvedené v § 40 odst. 1 písm. b) EŘ, včetně počátku běhu lhůty plnění nejdříve ode dne následujícího po doručení exekučního titulu.

Ústavní soud rozhodoval v poměrech konkrétní věci skutkově založené na tom, že se povinný dozvěděl o povinnosti hradit poškozenému přiznanou částku až z doručení exekučního titulu, který však byl v době doručení z pohledu TrŘ již pravomocný a vykonatelný. O své povinnosti se dozvěděl až v průběhu zahájeného exekučního řízení, aniž měl možnost dluh dobrovolně uhradit.

Ústavní soud dle mého názoru nešťastně uvedl následek nedodržení této lhůty v podobě bezvýjimečné povinnosti zastavit výkon rozhodnutí nebo exekuci. Tím totiž otevřel možnost podávání účelových návrhů na zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce poukazujících pouze na nedodržení uvedené lhůty k plnění i v případech, kdy je zřejmé, že by povinný nebyl schopen dluh dobrovolně uhradit ani při poskytnutí lhůty k dobrovolnému splnění povinnosti.

²⁵⁹ § 139 TrŘ

Pro srovnání lze poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.2.2015, sp.zn. 29 Cdo 4388/2013 [R 75/2015 civ.]. Nejvyšší soud zdůraznil v případě práva na náhradu nákladů řízení v občanském soudním řízení podmíněného dle § 142a OSŘ zasláním předžalobní upomínky žalovanému, že je nutné přihlédnout i k dalším okolnostem věci zejména, zda šlo pouze o opomenutí žalovaného zaplatit dluh před podáním žaloby či nikoli, a to i s ohledem na postoj žalovaného k uplatněné pohledávce a k jeho reakci na zahájení soudního řízení a doručení žaloby.

Důsledkem posledně uvedeného nálezu Ústavního soudu by tedy patrně mělo být, že si exekuční soud vyžádá trestní spis nebo aspoň kopii doručky prokazující doručení exekučního titulu povinnému, neboť doložka právní moci a vykonatelnosti je vyznačována dle úpravy v TrŘ.

Pravidla pro doručování v trestním řízení jsou upravena zejména v § 62 až 64a TrŘ a jsou založena na použití předpisů platných pro doručování v občanském soudním řízení s přednostním použitím odchylek dle speciální úpravy doručování v TrŘ. Trestní rozsudek se doručuje obžalovanému, státním zástupci, zúčastněné osobě, poškozenému, obhájci, zákonnému zástupci nebo zmocněnci.²⁶⁰

Většina ostatních rozhodnutí v trestním řízení není exekučním titulem pro exekuční řízení. Buď jde o pohledávky státu, které vymáhá celní úřad dle DŘ, anebo jde o ukládání trestů se speciálním režimem jejich výkonu.

Pohledávkami státu, které vymáhá celní úřad dle DŘ, jsou například pořádkové pokuty²⁶¹ nebo náklady a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem, paušální náklady trestního řízení, náklady státu spojené s příbráním zmocněnce poškozeného a další.²⁶² Podle DŘ se rovněž vymáhá peněžitý trest.²⁶³

Rozhodnutím trestního soudu, které postihuje majetek a má speciální režimem výkonu dle § 315 a násl. TrŘ je například rozhodnutí ukládající trest propadnutí majetku nebo trest propadnutí věci.

9.2.1.2 Materiální vykonatelnost

Náležitosti písemného vyhotovení trestního rozsudku jsou uvedeny v § 120 TrŘ. Obdobně jako u rozhodnutí v civilním řízení jde zejména o označení soudu, který rozhodnutí vydal, označení obžalovaného nezaměnitelným způsobem a v případě, že je trestní rozsudek exekučním titulem dle § 40 odst. 1 písm. b) EŘ, musí obsahovat povinnost nahradit škodu nebo

²⁶⁰ § 130 TrŘ

²⁶¹ § 361 TrŘ

²⁶² § 361a TrŘ

²⁶³ § 343 odst. 4 TrŘ

nemajetkovou újmu v penězích, nebo povinnost vydat bezdůvodné obohacení. Takovým výrokem trestní soud rozhoduje o nároku poškozeného. Jde o tzv. adhezní řízení, ve kterém soud řeší paralelně s trestní rovinou věci též civilní rovinu v podobě včas uplatněného nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkovou újmu či bezdůvodné obohacení.

Exekuční soud přezkoumává exekuční titul z hlediska toho, zda obsahuje zákonem stanovené náležitosti. Pokud tedy například ve stejnopisu trestního rozsudku chybí označení soudu, který rozhodnutí vydal, jména a příjmení soudců, kteří o věci rozhodli a datum a bydliště povinného, nelze považovat takové rozhodnutí za veřejnou listinu.²⁶⁴

Přihlášení nároku poškozeného do trestního řízení má obdobné účinky jako podání civilní žaloby o zaplacení těchto nároků. V rámci procesní ekonomie je žádoucí, aby trestní soud o nároku poškozeného rozhodl, aby nemuselo být vedeno další řízení o zaplacení u civilního soudu. Nicméně v trestním řízení je zásadní rozhodování o obžalobě či návrhu na potrestání z pohledu viny a případně trestu. Pokud by dokazování k nároku poškozeného podstatně prodloužilo trestní řízení, trestní soud o nároku věcně nerozhodne a postupem dle § 229 odst. 1 TrŘ odkáže poškozeného s jeho nároky na řízení ve věcech občanskoprávních.

Na rozdíl od civilního soudu též trestní soud nemůže nárok poškozeného zamítnout, a to ani zčásti. Pokud má za to, že nárok není zcela nebo zčásti důvodný, odkáže poškozeného zcela nebo zčásti na řízení ve věcech občanskoprávních dle § 229 odst. 1,2 TrŘ.

Z hlediska materiální vykonatelnosti rozhodnutí trestního soudu musí výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody, nemajetkové újmy nebo k zaplacení bezdůvodného obohacení obsahovat přesně osobu oprávněnou, nárok, který jí byl přisouzen a v odůvodněných případech může být rozhodnuto o plnění ve splátkách.²⁶⁵ Uvedení lhůty k plnění není obligatorní náležitostí výroku o přiznání nároku poškozeného. TrŘ takovou lhůtu vůbec neupravuje a lhůta ke splnění povinnosti zaplacení nároku poškozenému většinou není v rozsudku uvedena.

Materiální nevykonatelnost kteréhokoli druhu exekučního titulu pro absenci lhůty k plnění je obecně spíše výjimečná a nastává, pokud podle právního předpisu, na jehož základě byl exekuční titul vydán, exekuční titul měl lhůtu obsahovat a subsidiární zákonnou lhůtu k plnění nelze dovodit ani z takového právního předpisu.²⁶⁶

²⁶⁴ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.1.2018, sp.zn. 20 Cdo 5494/2017 [C 17243], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.7.2018, sp.zn. 20 Cdo 2484/2018; srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.4.201, sp.zn. 20 Cdo 321/2018.

²⁶⁵ § 228 odst. 2 TrŘ

²⁶⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2003, sp.zn. 20 Cdo 699/2002, podle kterého výrok rozsudku vydaného soudem v trestním řízení, jenž přiznává oprávněnému (poškozenému) právo na náhradu škody v penězích, je vykonatelný, i když nestanoví lhůtu k plnění, neboť TrŘ, který byl podkladem pro vydání rozhodnutí, neukládá soudu povinnost uvést ve výroku o přiznání práva na náhradu škody též lhůtu k plnění.

9.2.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce

V rámci návrhu na zastavení exekuce lze zpochybňovat vykonatelnost rozhodnutí, tedy zda rozhodnutí nabylo vykonatelnosti dle shora uvedené právní úpravy a s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu ze dne 23.2.2021, sp.zn. I. ÚS 2399/19.

Z hlediska možného přezkumu správnosti rozhodnutí platí i zde základní princip, že věcný přezkum správnosti exekučního titulu není možný a že účelem exekučního řízení je vymožení povinnosti uložené v exekučním titulu, která nebyla splněna dobrovolně.

Není mi známo žádné rozhodnutí, které by u tohoto druhu exekučního titulu spočívalo v částečném nebo v úplném zastavení exekuce z důvodu zjevné nepřiměřenosti vymáhaného plnění nebo vybočení přiznaného plnění z ústavního rámce, tak jak tomu bylo uvedeno v předešlé části práce v případě exekučního titulu dle § 40 odst. 1 písm. a) EŘ. Patrně to lze přičítat typovým nárokům řešeným v adhezním řízení a zejména tomu, že u komplikovaných nároků poškozených jsou poškození odkazováni se svými nároky na občanskoprávní řízení.

9.3 Vykonatelný rozhodčí nález

Podle § 40 odst. 1 písm. c) EŘ se mezi vykonatelné exekuční tituly řadí i vykonatelný rozhodčí nález. Ačkoliv nejde o rozhodnutí soudu ani správního orgánu, je takové rozhodnutí nadáno atributy právní moci a vykonatelnosti obdobně jako rozsudek.²⁶⁷

Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).²⁶⁸ Rozhodčí doložka může být obsažena i v podmínkách, jimiž se řídí smlouva hlavní, jestliže písemný návrh hlavní smlouvy s rozhodčí doložkou byl druhou stranou přijat způsobem, z něhož je patrný souhlas s obsahem rozhodčí doložky.^{269 270}

Rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců, anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý.²⁷¹

²⁶⁷ § 28 odst. 2 RozŘ

²⁶⁸ § 2 odst.1 RozŘ

²⁶⁹ § 3 odst.2 RozŘ

²⁷⁰ S účinností od 1.4.2013 byl novelizován § 3 RozŘ a v novém odstavci 3 bylo stanoveno, že ve spotřebitelských smlouvách musela být uzavřena samostatná rozhodčí smlouva a nepostačovalo uzavření pouze rozhodčí doložky.

²⁷¹ § 7 odst. 1 RozŘ

Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny pouze na základě zákona.²⁷²

Soudy v minulosti dovozovaly, že platností rozhodčí doložky se lze zabývat jen v řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 a násl. RozŘ a nikoli v řízení exekučním, kde postačí pro závěr o pravomoci rozhodce toliko zjištění existence rozhodčí doložky (jejího sjednání).

Postupem času však došlo k vývoji v judikatuře, zejména Ústavního soudu, který ve svém nálezu ze dne 3. 4. 2012, sp.zn. IV. ÚS 2735/11, vyslovil, že RozŘ nevyklučuje, aby *otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekučním řízení*. Právo na zákonného soudce zaručené čl. 38 odst. 1 Listiny základních prav a svobod lze přiměřeně vztáhnout i na rozhodčí řízení. Ústavní soud dále zdůraznil požadavek na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce, protože rozhodčí řízení představuje jakýsi „odklon“ od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu. Není-li tedy rozhodováno rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování.²⁷³

Z hlediska doby, kdy lze ještě přezkoumávat rozhodčí doložku je nutné uvést, že k přezkumu může dojít zejména v rámci neskončené exekuce při posuzování návrhu povinného na zastavení exekuce. Nicméně Nejvyšší soud připustil v rozhodnutí ze dne 15.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 3331/2017, aby byla exekuce zastavena dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ i po skončení exekuce vymožením plnění, pokud je exekučním titulem rozhodčí nález, který vydal rozhodce, jenž neměl pravomoc spor rozhodnout z důvodu neplatnosti sjednané rozhodčí doložky.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.3.2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015, je třeba platnost rozhodčí smlouvy zkoumat nejen z hlediska transparentnosti výběru rozhodce, ale je třeba individuálně posoudit i další okolnosti, za kterých k uzavření smlouvy došlo, a to především z pohledu, zda nejsou v rozporu s dobrými mravy.²⁷⁴

K otázce částečné neurčitosti, tedy i částečné neplatnosti rozhodčí doložky, se vyjádřil Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 8.1.2019, sp.zn. III. ÚS 1336/2018, když uzavřel, že rozhodčí nález byl vydán rozhodcem, který byl určen transparentně sjednanou rozhodčí doložkou i v situaci, kdy část rozhodčí doložky je pro neurčitost neplatná, ale rozhodčí nález vydal rozhodce konkrétně jmenovitě určený částí rozhodčí doložky, kterou lze považovat za platnou. Ústavní

²⁷² § 13 odst. 1 RozŘ

²⁷³ Přezkum platnosti rozhodčí doložky v exekučním řízení připustil Ústavní soud i v rozhodnutí ze dne 9. 2. 2011, sp.zn. IV. ÚS 3653/10.

²⁷⁴ Rovněž podle rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 11.12.2014, sp.zn. III. ÚS 4084/12 [226/2014 Usn.], nelze nařídít exekuci na podkladě rozhodčího nálezu, pokud určení rozhodce v rozhodčí doložce sice netrpí ústavněprávním deficitem, ale je *pro rozpor s dobrými mravy neplatná smlouva o úvěru, do níž je rozhodčí smlouva vtělena*.

soud tak preferuje výklad smluv spíše ve prospěch platnosti než neplatnosti a odmítá přílišný formalismus obecných soudů.

9.3.1 Přezkum při pověření soudního exekutora

9.3.1.1 Formální vykonatelnost

Náležitosti rozhodčího nálezu jsou uvedeny v § 25 RozŘ s tím, že se na řízení vztahují přiměřeně též ustanovení OSŘ²⁷⁵, tedy včetně náležitostí písemného vyhotovení rozhodnutí.

Právní moc rozhodčího nálezu nastává doručením účastníkům řízení v případech, kdy si účastníci nesjednali možnost přezkumu jinými rozhodci, nebo doručením nálezu s marným uplynutím lhůty pro podání návrhu na takový přezkum, byl-li sjednán.²⁷⁶ Doložku právní moci a vykonatelnosti nálezu vyznačí rozhodce. Žádná speciální úprava vykonatelnosti rozhodčího nálezu není stanovena. Proto se ve smyslu § 30 RozŘ použije úprava v OSŘ a platí, co bylo uvedeno u předešlého exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí.

9.3.1.2 Materiální vykonatelnost

- a) osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné
- b) obsah a rozsah práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena
- c) lhůta k plnění

Z hlediska přezkumu materiální vykonatelnosti rozhodčího nálezu dle právě uvedených bodů a) až c) lze odkázat obdobný rozsah a obsah přezkumu uvedený shora u exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí.

Soudy zpravidla požadují po oprávněném, aby kromě exekučního titulu předložil též rozhodčí smlouvu nebo rozhodčí doložku, aby mohly již ve fázi pověření vedením exekuce předejít vyhovění exekučnímu návrhu v případech, kdy je již z rozhodčího nálezu a rozhodčí smlouvy nebo doložky zjevné, že rozhodce neměl pravomoc k vydání rozhodčího nálezu. Zjevná absence pravomoci vyplývá zejména ze standardizovaných způsobů uzavírání a obsahu rozhodčích doložek, u kterých již judikatura dospěla k závěru o neplatnosti rozhodčí smlouvy nebo rozhodčí doložky.

Jako příklad lze uvést rozhodčí doložku, ve které je sjednáno, že výběr rozhodce bude učiněn právníčkou osobou, která nemá povahu stálého rozhodčího soudu, a to dle seznamu rozhodců, který tato právnícká osoba vede. Takto netransparentní výběr rozhodce vede k neplatnosti

²⁷⁵ § 30 RozŘ

²⁷⁶ § 28 RozŘ

rozhodčí doložky a k nicotnosti rozhodčího nálezu.²⁷⁷ Ve fázi podaného exekučního návrhu je tak namístě dát pokyn soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu. Pokud by byl přesto soudní exekutor pověřen vedením exekuce, je třeba exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Dalším příkladem je exekuční titul v podobě rozhodčího nálezu, který obsahuje přímo ve výroku povinnost povinného zaplatit oprávněnému směnečný peníz, 6% úroky a odměnu, což jsou nároky majitele směnky dle § 48 SŠZ. Rovněž odůvodnění nálezů zpravidla odkazovala na SŠZ a obsahovala hodnocení splnění náležitostí předložené směnky. Obecně jsou spory ze směnky přípustným předmětem rozhodčího řízení dle § 2 odst. 1 a 2 RozŘ.²⁷⁸ Nicméně je třeba odlišovat kauzální spory a spory ze směnky. Aby rozhodčí doložka zakládala pravomoc rozhodce i ve směnečných sporech, je nutné, aby v textu doložky byly směnečné spory přímo zmíněny.²⁷⁹ Pokud se rozhodčí doložka nevztahuje na spory ze směnky, je rovněž namístě dát pokyn soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu a pokud je již exekuce prováděna, je naplněn důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

RozŘ neupravuje konkrétní náležitosti písemného vyhotovení rozhodčího nálezu. Zároveň odkazuje v § 30 na přiměřené použití OSŘ. Protože RozŘ neupravuje jako nezbytnou náležitost výroku též lhůtu k plnění²⁸⁰, nezpůsobuje dle mého názoru její neuvedení materiální nevykonatelnost nálezu, a v takovém případě lze vycházet v poměrech exekučního řízení ze subsidiární lhůty k plnění stanovené § 40 odst. 2 EŘ. Tento výklad lze opřít i o gramatický výklad § 40 odst. 2 EŘ, když v tomto ustanovení upravená subsidiární zákonná lhůta k plnění se má vztahovat k jakémukoli přípustnému druhu exekučního titulu, včetně správního rozhodnutí. Nicméně doktrinální výklad²⁸¹ je takový, že lhůta k plnění stanovená v § 40 odst. 2 EŘ se uplatní pouze na exekuční tituly uvedené v § 40 odst. 1 písm. a) EŘ, nikoli tedy na exekuční tituly uvedené v § 40 odst. c) EŘ v podobě rozhodčích nálezů. Ústavní soud však v rozhodnutí ze dne 23.2.2021, sp.zn. I. ÚS 2399/19, potvrdil aplikaci subsidiární lhůty k plnění dle § 40 odst. 2 EŘ i pro exekuční tituly vydané dle TrŘ, tedy pro exekuční tituly uvedené v § 40 odst. 1 písm. b) EŘ. Není mi známa judikatura, která by se touto otázkou zabývala v případě rozhodčích nálezů.

²⁷⁷ Srov. rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010.

²⁷⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2011, sp.zn. 29 Cdo 1130/2011 [C 9891].

²⁷⁹ Srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23.7.2012, sp.zn. I. ÚS 2615/11, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 31.5.2012, sp.zn. I. ÚS 1720/12.

²⁸⁰ Na rozdíl třeba od požadavku notářského řádu na notářský zápis se svolením k vykonatelnosti.

²⁸¹ KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád. Komentář. 5.vydání.* Praha: C.H. Beck, 2022, s. 276 – 319.

9.3.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce

9.3.2.1 Formální vykonatelnost

Nejčastějším argumentem povinného, který zpochybňuje formální vykonatelnost exekučního titulu v podobě rozhodčího nálezu, je stejně jako u předešlé kategorie exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí námitka, že exekuční titul nebyl platně doručen.

Platnost doručení bývala od účinnosti RozŘ posuzována výlučně podle pravidel doručení v OSŘ ve smyslu přiměřeného použití OSŘ dle § 30 RozŘ, neboť RozŘ neobsahoval žádnou speciální úpravu doručování.²⁸²

Od 1.7.2009 je účinný EIÚkon, který zavedl další způsob doručování, a to do datových schránek. Ve smyslu § 17 právě uvedeného zákona je orgán veřejné moci povinen doručovat fyzickým a právnickým osobám do datových schránek, pokud je tyto osoby mají zřízeny a pokud to povaha dokumentu umožňuje. Toto ustanovení rovněž upravuje okamžik, kdy je dokument doručen do datové schránky, včetně pravidla pro doručení náhradním způsobem. Zároveň byl s účinností od 1.7.2009 novelizován § 47 odst. 1 OSŘ, podle kterého se nadále mělo při doručování do datové schránky postupovat podle zvláštního předpisu, kterým je právě EIÚkon. Ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.3.2014, sp.zn. 26 Cdo 282/2014 [R 68/2014 civ.], nelze považovat rozhodce za orgán veřejné moci, a proto se na rozhodce nevztahuje povinnost doručovat do datových schránek dle § 17 EIÚkon. Rozhodce tak byl povinen doručovat do datové schránky fyzické nebo právnické osoby, pouze pokud tato osoba o doručování do datové schránky požádala. Pak šlo o adresu pro doručování dle § 46a odst. 2 OSŘ.

Od 1.4.2012, kdy nabyla účinnosti novela RozŘ č. 19/2012 Sb., je v § 19 RozŘ upravena možnost sjednat si postup při doručování rozhodčího nálezu odchýlně od OSŘ, což je nutné případně zohlednit v rámci přezkoumání vykonatelnosti rozhodčího nálezu.

Doručování v rozhodčím řízení bylo dále dotčeno novelou RozŘ č. 303/2013 Sb. účinnou od 1.1.2014, která v § 19a RozŘ upravila povinnost rozhodce doručovat primárně do datové schránky účastníků, a teprve následně zejména na adresy sdělené rozhodci nebo uvedené v rozhodčí smlouvě. Možnost ujednání o postupu při doručování dle § 19 RozŘ byla zachována, stejně jako subsidiární úprava doručování v OSŘ.

Specifikum doručování do datových schránek spočívá obecně i v tom, že jsou technicky dostupné po neomezenou dobu, včetně sobot, nedělí a svátků. § 17 EIÚkon upravuje okamžik

²⁸² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2007, sp.zn. 20 Cdo 1612/2006 [R 2/2008 civ.].

náhradního doručení do datové schránky uplynutím lhůty, aniž by se zabýval otázkou počítání běhu této lhůty.

V rámci judikatury se objevila protichůdná rozhodnutí, a to nejdříve rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16.5.2013, č.j. 5 Afs 76/2012-28 [2875/2013 Sb. NSS], které sice bylo vydáno v poměrech DŘ, ale principálně lze aplikovat i na rozhodčí řízení, potažmo občanské soudní řízení. Podle právě uvedeného rozhodnutí je úprava doručování náhradním způsobem do datové schránky v § 17 EIUkon komplexní a vylučuje tak aplikaci pravidel pro počítání času dle obecných procesních předpisů (zde konkrétně dle DŘ).

Naopak Krajský soud v Plzni dospěl v rozhodnutí ze dne 29.6.2018, č.j. 30 Af 31/2017-53, které bylo rovněž vydáno v poměrech DŘ, k závěru, že EIUkon sice obsahuje určení délky lhůty pro náhradního doručení, avšak neobsahuje žádná pravidla pro počítání této lhůty. Proto je namíste postupovat při počítání lhůty dle obecného předpisu, tedy DŘ, podle kterého se okamžik doručení náhradním způsobem posunuje na nejbližší následující pracovní den, pokud konec lhůty připadne na sobotu, neděli nebo svátek. Tento závěr lze nepochybně vztáhnout i na doručování dle RozŘ, resp. subsidiárně dle OSŘ. Odůvodnění tohoto rozhodnutí bylo zajímavé i tím, že se v rámci teleologického výkladu zabývalo v nových poměrech, daných technickým pokrokem, podstatou dlouhodobého a v procesních předpisech široce uplatňovaného pravidla o posouvání posledního dne lhůty na nejbližší následující pracovní den, byť nakonec bylo rozhodnutí založeno na systematickém výkladu.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu se v rozhodnutí ze dne 26.5.2022, č.j. 4 Afs 264/2018-85, nakonec přiklonil k výše uvedenému závěru Krajského soudu v Plzni.

Z výše uvedených tří rozhodnutí je zřejmé, že technický pokrok přináší i tlak na zpětnou revizi a zamyšlení se nad podstatou některých právních institutů. Dříve jednoznačné pravidlo o posouvání konce procesní lhůty na nejbližší pracovní den, které vycházelo zejména ze skutečnosti, že v sobotu, v neděli nebo ve svátek nebylo fyzicky možné zásilku na poště podat, protože pobočky nebyly otevřeny, se beze změny udrželo do současné doby, byť některé poštovní pobočky postupem doby rozšířily otvírací hodiny i na sobotu, neděli, případně svátek, ale nejde o všeobecnou změnu na všech pobočkách.

Tato absolutní překážka jako důvod pro výše uvedené pravidlo byla upřednostňována i za první republiky, jak je zřejmé z rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky, sp.zn. Kr I 57/23 [Vážný 1124 tr.], které poukazovalo na úpravu § 6 odst. 3 tehdy platného trestního řádu, podle kterého se nepočítal do odvolací lhůty den, který připadal na konec lhůty, pokud v tento den poštovní úřad nepřijímal v obvyklých každodenních hodinách doporučené poštovní zásilky. V souzené věci připadal poslední den odvolací lhůty na svátek Narození P. Marie dne

8.9.1922, kdy byl poštovní úřad otevřen pouze dopoledne, a proto nešlo tento den považovat na poslední den odvolací lhůty.

Zřízením datových schránek přístupných jejich uživatelům bez časového omezení odpadla ona absolutní překážka pro konec procesní lhůty v sobotu, v neděli nebo ve svátek spočívající v tom, že v takový den nebylo fyzicky možné zásilku na poště podat.

Je otázkou případných dalších úvah *de lege ferenda*, zda existují i důvody relativní povahy, které i v poměrech neomezeně přístupných datových schránek, mají být důvodem pro zachování současného pravidla posouvání konce procesní lhůty na nejbližší následující pracovní den.

Možná bude stačit jen pouhá změna úhlu pohledu. Dosavadní výklad termínu „nejbližší následující *pracovní den*“ byl založen na fyzické možnosti vůbec zásilku podat a šlo tak o pracovní den poštovní pobočky. Nicméně s ohledem na vývoj společnosti lze v současných poměrech toto procesní pravidlo odůvodnit též právem na oddělení pracovního a soukromého života a jejich rovnováhu (*work life balance*) či právem na dobu odpočinku, byť se řada zásilek bude týkat spíše soukromého než pracovního života osob. Dalším důvodem pro zachování stávající úpravy počítání procesních lhůt je též dodržení principu rovnosti účastníků řízení. Nebylo by v zájmu rovnosti a spravedlnosti, aby účastníci bez dobrovolně zřízené datové schránky měli *de facto* delší procesní lhůtu, než uživatelé datových schránek.

Pokud tedy nakonec exekuční soud zjistí, že rozhodčí nález nebyl platně doručen, je namístě exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ.

Samotné podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 a násl. RozŘ nemá účinek zákonného odkladu vykonatelnosti rozhodčího nálezu. Nicméně nalézací soud může k návrhu povinného postupem dle § 32 odst. 2 věty druhé RozŘ vykonatelnost rozhodčího nálezu odložit. Odložení vykonatelnosti neznámá, že by podle rozhodčího nálezu nebylo možné nařídit výkon rozhodnutí nebo pověřit exekutora vedením exekuce, anebo že by již zahájený výkon rozhodnutí nebo exekuce musely být zastaveny. V takovém případě lze nařídit výkon rozhodnutí nebo pověřit soudního exekutora vedením exekuce, ale zároveň soud rozhodne o odkladu výkonu rozhodnutí dle § 266 odst. 1 OSŘ či odkladu exekuce dle § 54 odst. 11 EŘ.²⁸³

Pokud povinný nepodá žalobu na zrušení rozhodčího nálezu, může určité typové vady rozhodčího řízení²⁸⁴ uplatnit v návrhu na zastavení exekuce. V takovém případě exekuční soud exekuci přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného nalézacího soudu žalobu

²⁸³ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2006, sp.zn. 20 Cdo 2917/2005, jehož závěry shledal ústavně konformními i Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 28.5.2014, sp.zn. IV. ÚS 1253/12.

²⁸⁴ § 35 odst. 1 RozŘ

na zrušení rozhodčího nálezu. Pokud není žaloba podána, pokračuje se v exekuci. Přerušeni exekuce v uvedeném případě je výjimkou z pravidla, že exekuční řízení nelze přerušit.²⁸⁵

Pokud bude během exekučního řízení v paralelním řízení o zrušení rozhodčího nálezu žalobě vyhověno, jde o důvod pro zastavení exekuce dle 268 odst. 1 písm. b) OSŘ, a to bez ohledu na to, jak bude řízení o rozhodčí žalobě dále pokračovat.

9.3.2.2 Materiální vykonatelnost

- a) osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné
- b) obsah a rozsah práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena
- c) lhůta k plnění

K bodům a) až c) lze rovněž odkázat na výklad obsažený u exekučního titulu v podobě rozhodnutí soudu. K bodu b) je však třeba dodat obsáhlejší výklad.

Obecně lze uvést poznatek z praxe, že naprosto dominantní počet exekučních návrhů dle rozhodčích nálezů byl podán ve spotřebitelských věcech. Hmotněprávní, procesní a soudní ochrana spotřebitele se postupně zvyšuje.

Ujednání o možnosti vést rozhodčí řízení může mít podobou samostatné písemné rozhodčí smlouvy nebo písemné rozhodčí doložky, která je součástí podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní. Tyto dva způsoby upravené v § 3 RozŘ jsou přípustné po celou dobu platnosti RozŘ s dílčími změnami.

S účinností od 1.4.2012 nebylo možné u sporů ze spotřebitelských smluv sjednat pravomoc rozhodce formou rozhodčí doložky, ale musela mít výlučně formu samostatné rozhodčí smlouvy. Navíc byl rozšířen okruh povinných náležitostí rozhodčí smlouvy²⁸⁶ a rozhodcem ve spotřebitelských věcech bylo možné sjednat pouze fyzickou osobu zapsanou do seznamu rozhodců vedeného ministerstvem spravedlnosti.

Ani tato zvýšená ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení však nebyla dostatečná a s účinností od 1.12.2016 již není možné platně uzavřít rozhodčí smlouvu u sporů, které by měly mít základ ve spotřebitelských smlouvách.²⁸⁷

Proti rozhodčímu nálezu vydanému rozhodcem (rozhodci) je možné se bránit podáním návrhu na přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci, avšak tato možnost přezkumu musí být stranami sjednána²⁸⁸.

²⁸⁵ § 254 odst. 2 OSŘ

²⁸⁶ § 3 odst. 5 RozŘ ve znění účinném od 1.4.2012 do 30.11.2016

²⁸⁷ Novela § 2 RozŘ provedená zákonem č. 258/2016 Sb.

²⁸⁸ § 27 RozŘ

Účastník rozhodčího řízení také může podat u soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 a násl. RozŘ, avšak pro podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu je stanovena lhůta 3 měsíců od doručení rozhodčího nálezu.²⁸⁹ Smyslem soudního řízení však není věcný přezkum rozhodčího nálezu. Tím by byl ostatně zcela popřen základní smysl rozhodčího řízení, coby dobrovolné alternativy k soudnímu řízení, a rozhodčí řízení by bylo pouze „předkolem“ pro soudní řízení. Přezkum rozhodčího řízení soudem na základě podané žaloby na zrušení rozhodčího nálezu se má zaměřovat za dodržení základních procesních pravidel typu přípustnosti uzavření rozhodčí smlouvy z pohledu předmětu řízení, platnosti rozhodčí smlouvy, zda se na předmět řízení vztahuje rozhodčí smlouva, zda nebyl rozhodce vyloučen apod.^{290 291}

Ve prospěch ochrany spotřebitele byl od 1.4.2012 do 30.11.2016 jedním z důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu, pokud byl spor ze spotřebitelské smlouvy rozhodnut v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Pro případ, že by povinný spotřebitel zmeškal 3 měsíční lhůtu od doručení rozhodčího nálezu, byl chráněn v uvedeném období též dle § 35 RozŘ tak, že mohl i bez podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu podat návrh na zastavení exekuce odůvodněný též tím, že spor ze spotřebitelské smlouvy byl rozhodcem rozhodnut v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. V takovém případě měl dle RozŘ exekuční soud exekuci přerušit a uložit povinnému povinnost podat do 30 dnů u příslušného soudu žalobu na zrušení rozhodčího nálezu. Tato právní úprava stála na zásadě, že v exekučním řízení nelze přezkoumávat rozhodčí nálezu, resp. rozhodčí řízení, s výjimkou formální vykonatelnosti, a proto k zastavení exekuce bylo nutné nejdříve formálně odklidit exekuční titul v samostatném řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu.

Judikatura však postupně dospěla k závěru, že vady rozhodčího řízení, resp. rozhodčího nálezu, ve spotřebitelských věcech lze přezkoumávat v rámci exekučního řízení i bez žaloby na zrušení rozhodčího nálezu, a to dokonce i po skončení exekuce.²⁹²

K ochraně spotřebitele na evropské úrovni směřovala 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5.dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, která byla

²⁸⁹ § 32 odst. 1 RozŘ

²⁹⁰ § 31 RozŘ

²⁹¹ Srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 8.3.2011, sp.zn. I. ÚS 3227/2007 [SR 5/2011 s. 161].

²⁹² Srov. rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 8.6.2022, sp.zn. 31 Cdo 798/2021, rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 4.1.2022, sp.zn. II. ÚS 2833/21, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 29.9.2021, sp.zn. III. ÚS 1536/21 [SR 11-12/2021 s 365].

transponována do českého právního řádu novelizací ObčZ 1964 ve znění účinném do 31.12.2013, a kterou vykládá judikatura Soudního dvora.^{293 294}

Vývoj judikatury ohledně přezkumu rozhodčích nálezů byl velmi dynamický i s ohledem na skutečnost, že zejména nebankovní subjekty poskytující úvěry spotřebitelům adaptovaly obsah a způsob uzavírání rozhodčích doložek a rozhodčích smluv ve snaze na jedné straně vyhovět nárokům judikatury na platnost rozhodčích doložek (smluv), ale na druhé straně si nadále zachovat plnou kontrolu nad rozhodčím řízením. Do toho vstupovala legislativa se zákonnými změnami RozŘ, což vedlo k dalším změnám při sjednávání rozhodčích doložek (smluv) a k nové judikatuře opřené o jiný zákonný základ.

Jak už bylo výše uvedeno, exekuce vedené na základě rozhodčích nálezů se týkaly téměř bezvýhradně spotřebitelských smluv. Uzavírání rozhodčích smluv ve spotřebitelských věcech není s účinností od 1.12.2016 již přípustné. Tím se výrazně omezil nápad exekučních věcí dle rozhodčích nálezů. Nicméně nadále se relativně často objevují návrhy na zastavení exekucí, které již byly v minulosti dle rozhodčích nálezů nařízeny (resp. později pověřeny).

Na zákaz uzavírání rozhodčích smluv ve spotřebitelských věcech od 1.12.2016 reagovala i judikatura tak, že pokud povinný v návrhu na zastavení exekuce tvrdí, že rozhodčí smlouvu uzavřel jako spotřebitel, ačkoli je tento postup od 1.12.2016 zakázán, pak exekuční soud

²⁹³ Podle rozhodnutí Soudního dvora ze dne 6.10.2009, sp.zn. C-40/08 Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodriguez Nogueira, je třeba uvedenou směrnici vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o návrhu na nucený výkon pravomocného rozhodčího nálezu, vydaného bez účasti spotřebitele, musí, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, i bez návrhu posoudit nepřiměřenost rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě uzavřené prodávajícím se spotřebitelem, je-li podle vnitrostátních procesních pravidel možné provést takové posouzení v rámci obdobných řízení na základě vnitrostátního práva. Jde-li o nepřiměřenou doložku, přísluší tomuto soudu vyvodit veškeré právní důsledky, které z toho vyplývají podle vnitrostátního práva, aby se ujistil, že tento spotřebitel nebude uvedenou doložkou vázán.

²⁹⁴ V rozhodnutí ze dne 4.6.2009, sp.zn. C-243/08 Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Györfi, Soudní dvůr uvedl, že článek 6 odst. 1 uvedené směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že spotřebitel není zneužívající smluvní klauzuli vázán a že v tomto ohledu není nezbytné, aby tuto klauzuli nejprve úspěšně napadl. Cíle sledovaného článkem 6 uvedené směrnice, kterým je posílit ochranu spotřebitele, nelze totiž dosáhnout, pokud by spotřebitelé měli mít povinnost sami namítat zneužívající charakter smluvní klauzule. Navíc účinnou ochranu spotřebitele lze zajistit pouze v případě, že je vnitrostátnímu soudu přiznána možnost posoudit takovou klauzuli i bez návrhu. Vnitrostátní soud má povinnost posoudit z úřední povinnosti zneužívající charakter smluvní klauzule, pokud má k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné. Považuje-li takovou smluvní klauzuli za zneužívající, zdrží se jejího použití, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí. Tuto povinnost má vnitrostátní soud i při ověřování své vlastní místní příslušnosti. Je na vnitrostátním soudu, aby určil, zda takové smluvní ustanovení, jako je ustanovení o soudní příslušnosti, splňuje kritéria, která jsou požadována k tomu, aby bylo ustanovení považováno za zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách. Vnitrostátní soud přitom musí zohlednit skutečnost, že ustanovení obsažené ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a poskytovatelem nebo prodávajícím, které bylo do smlouvy vloženo, aniž bylo předmětem individuálního vyjednávání, a které zakládá výlučnou příslušnost soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo poskytovatele nebo prodávajícího, může být považováno za zneužívající.

postupuje dle § 35 odst. 2 RozŘ, což znamená, že přeruší exekuční řízení²⁹⁵ a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal žalobu na zrušení rozhodčího nálezu. Platností rozhodčí smlouvy se v takovém případě již nezabývá exekuční soud.²⁹⁶

Judikaturu, která se týká posuzování rozhodčího nálezu či rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech, lze pro účely přehlednosti rozdělit do dvou skupin.

Judikatura týkající se otázky transparentnosti výběru rozhodce

Ve smyslu rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010, a ze dne 10.7.2013, sp.zn. 31 Cdo 958/2012,²⁹⁷ není výběr rozhodce učiněn podle transparentních pravidel, pokud byl rozhodce určen právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, resp. nebyl-li v rozhodčí smlouvě určen konkrétní rozhodce nebo konkrétní způsob jeho určení. Takto určený rozhodce nemá pravomoc vydat rozhodčí nález, a pokud byla exekuce na základě takového nálezu zahájena, je namístě exekuci zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Zároveň Nejvyšší soud potvrdil v právě uvedeném rozhodnutí ze dne 10.7.2013 předchozí judikaturu Nejvyššího soudu²⁹⁸, že k nedostatku pravomoci rozhodce je nutné přihlídnout v jakékoli fázi exekučního řízení, aniž by povinný musel podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu nebo aktivně namítat neplatnost rozhodčí smlouvy, resp. její neexistenci, v rozhodčím řízení. Na tomto názoru setrval Nejvyšší soud i v dalších letech.²⁹⁹ Tato judikatura se týká praxe obchodních společností, které se snažily navenek (například z hlediska označení obchodní firmy) vystupovat jako rozhodčí soud, aniž by byly stálými rozhodčími soudy, které mohou být zřízeny pouze zákonem.³⁰⁰ Takové společnosti přijímaly rozhodčí žaloby a teprve poté samy vybraly konkrétního rozhodce (fyzickou osobu) ze svého seznamu, který byl netransparentně tvořen, měněn a v době uzavření rozhodčí smlouvy tak nebylo zřejmé, jaká konkrétní fyzická osoba by případný spor měla v budoucnu rozhodovat.

Ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.9.2014, sp.zn. 33 Cdo 1616/2014, je platně uzavřena rozhodčí smlouva, pokud je ve smlouvě označeno několik konkrétních rozhodců (fyzických osob) s tím, že volba konkrétního rozhodce, který bude spor rozhodovat závisí na výběru žalobcem v rozhodčím řízení.

²⁹⁵ Nikoli pouze řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce – viz usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11.3.2022, sp.zn. 17 Co 37/2022.

²⁹⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2.3.2021, sp.zn. 20 Cdo 2353/2020.

²⁹⁷ Dále též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.7.2011, sp.zn. 30 Cdo 4415/2010, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 14.3.2013, sp.zn. II. ÚS 3406/10 [44/2013 USn.].

²⁹⁸ Konkrétně uvedenou též v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011, sp.zn. 20 Cdo 2227/2011.

²⁹⁹ Například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.8.2018, sp.zn. 20 Cdo 2200/2018 [C 18064].

³⁰⁰ § 13 odst. 1 RozŘ

Kombinací obou shora uvedených situací je případ, kdy je v rozhodčí smlouvě uvedeno několik konkrétních rozhodců (fyzických osob) s tím, že pokud se z nějakého důvodu nestane některý z nich rozhodcem, bude rozhodce určen již neurčitě sjednaným způsobem. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.1.2015, sp.zn. 33 Cdo 68/2014, je i částečná netransparentnost určení rozhodce důvodem pro neplatnost celé rozhodčí smlouvy. Tento názor byl překonán rozhodnutím velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 12.2.2020, sp.zn. 31 Cdo 3534/2019, podle kterého týká-li se neplatnost pouze části rozhodčí doložky, již lze oddělit od zbytku rozhodčí doložky, je neplatná pouze důvodem neplatnosti dotčená část rozhodčí doložky. V takovém případě je tedy platný rozhodčí nález, který vydala jedna z fyzických osob uvedených konkrétně jako rozhodce v rozhodčí doložce, bez ohledu na to, že část doložky byla neplatná, když umožňovala například též určení rozhodce netransparentním způsobem.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2015, sp.zn. 26 Cdo 3662/2014, se zabývalo další podobnou situací, a to možností stanovenou v § 7 odst. 1 RozŘ, tedy možností ponechat dohodou v rozhodčí smlouvě výběr konkrétního rozhodce na jeho následném určení prostřednictvím konkrétní třetí osoby.³⁰¹ Nejvyšší soud dopěl k závěru, že tato možnost je v obecné rovině přípustná, avšak vybraná třetí osoba musí být zcela nezávislá, protože jen tak může být zajištěn princip rovnosti stran. Zákon nestanoví žádné omezení pro určení této třetí osoby. Nicméně takovouto třetí osobou nemůže být právnická osoba, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a která sice již nejmenuje rozhodce podle svých interních dokumentů, ale jmenuje je podle stejných principů a ze stejného okruhu osob, se kterými dlouhodobě spolupracuje, jejichž seznam nadále vede a jejichž činnost organizačně a administrativně zajišťuje.

Judikatura týkající se přípustného předmětu, formy, způsobu uzavření rozhodčí doložky či rozhodčí smlouvy a plnění přiznaného rozhodčím nálezem

Ve smyslu rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 11.11.2013, sp.zn. I. ÚS 3512/11, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2022, sp.zn. 33 Cdo 2151/2021, sice lze ve spotřebitelských smlouvách sjednat smluvní podmínky (tzv. všeobecné obchodní podmínky), které mají sloužit k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy prepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru, ale nesmějí sloužit tomu, aby do nich dodavatel skryl ujednání pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše

³⁰¹ Tzv. appointing authority.

uniknou. Podmínky tak musí být z formálního hlediska dostatečně čitelné, přehledné a logicky uspořádané a jako součásti spotřebitelských smluv mají i obsahová omezení. Takové znevýhodňující ujednání lze učinit součástí pouze spotřebitelské smlouvy, na které spotřebitel připojuje svůj podpis.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2004, sp.zn. 21 Cdo 1484/2004, při sjednávání úroku při peněžité půjčce jedná v souladu s dobrými mravy jen ten věřitel, který požaduje přiměřený úrok bez ohledu na to, že dlužník uzavírá smlouvu o půjčce v situaci pro něj obtížné. Nepřiměřeným úrokem je zpravidla úrok sjednaný ve výši, která podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejího sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.3.2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015, je třeba platnost rozhodčí smlouvy zkoumat nejen z hlediska transparentnosti výběru rozhodce, ale je třeba individuálně posoudit i další okolnosti, za kterých k uzavření smlouvy došlo, a to především z pohledu, zda nejsou v rozporu s dobrými mravy.

Podle rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 11.12.2014, sp.zn. III. ÚS 4084/12, nelze nařídít exekuci na podkladě rozhodčího nálezu, pokud určení rozhodce v rozhodčí doložce sice netrpí ústavněprávním deficitem, ale je pro rozpor s dobrými mravy neplatná smlouva o úvěru, do níž je rozhodčí smlouva vtělena.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2017, sp.zn. 20 Cdo 1387/2016, při posuzování vykonatelnosti rozhodčího nálezu je exekuční soud oprávněn zabývat se platností smlouvy obsahující rozhodčí doložku jako celku; zkoumá přitom, za jakých okolností byla smlouva uzavřena, a přihlíží ke kritériím vytyčeným judikaturou ve vztahu k platnosti ujednání o úrocích, o zajištění pohledávky, o smluvní pokutě apod.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2018, sp.zn. 20 Cdo 4022/2017, ačkoli neplatnost hlavní (úvěrové) smlouvy sama o sobě nezpůsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy a ačkoli neplatnost rozhodčí smlouvy není odvoditelná ze samotného jejího obsahu, nelze opomenout zvážit, zda obojí ve svém celku (jak obsahovém, tak procedurálním) není postiženo stigmatem kolize se zde rozhodnými dobrými mravy (§ 580 ObčZ), resp. se zákonnými principy ochrany spotřebitele (coby „slabší strany“). Ve výjimečných případech, kdy je jeho obsah v kolizi se základními principy demokratického právního řádu, nelze rozhodčí nález vykonat.

Aspekty, kterými má být posuzován soulad úvěrové smlouvy a rozhodčí smlouvy s dobrými mravy, rozvinul Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018, podle kterého je na místě zabývat se zejména posouzením těchto aspektů:

- a) mírou a zjevností rozporu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu hmotného práva (i s ohledem na výši smluvní pokuty, na smluvní úrok z poskytnuté částky), když dovolací soud již dříve dovodil, že přisoudil-li rozhodce oprávněnému plnění, které není ve zjevném rozporu s dobrými mravy, není možné, aby byl rozhodčí nález shledán nezpůsobilým exekučním titulem a exekuce byla zastavena³⁰²
- b) možným zneužitím finanční tísně spotřebitele
- c) mírou indicií, které podporují závěr o ekonomické provázanosti rozhodce s oprávněným
- d) způsobem ustanovení rozhodce
- e) mírou a odůvodněností pasivity povinného – spotřebitele, který své námitky ve vztahu ke způsobu určení rozhodce, jakož i hmotněprávní výhrady k plnění, které bylo v rozhodčím řízení přiznáno, nevznesl již při podpisu rozhodčí smlouvy, případně v rozhodčím řízení či v rámci žaloby podle ustanovení § 31 RozŘ.

Nejvyšší soud v právě uvedeném rozhodnutí neuvedl, zda musí být kumulativně splněna všechna kritéria a) až e), anebo postačuje splnění jen některých s tím, že třeba jejich naplnění musí být vyšší intenzity. Osobně se kloním k druhé alternativně.

Následující judikaturou je například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8.4.2020, sp.zn. 20 Cdo 1857/2019, ve kterém byla řešena otázka zastavení exekuce z úvěrové smlouvy, ve které byla sjednána RPSN ve výši 134,53% a zajištění smluvní pokutou. Dovolací soud uzavřel, že v tomto konkrétním případě je oprávněným požadované a rozhodcem přiznané plnění natolik nemravné a vedoucí k nepřiměřenému poškození povinné, že je namístě exekuci zastavit bez ohledu na pasivitu povinné při uzavření úvěrové smlouvy a v rozhodčím řízení. Šlo totiž o výjimečný případ, kdy nepřiměřenost rozhodcem přisouzeného plnění je natolik zjevná a zásadní, že další okolnosti případu se stávají podružnými a dovolací soud se jimi pro nadbytečnost nezabýval.³⁰³

Shora uvedená judikatura se v zásadě vyvíjela ve prospěch ochrany povinného, zejména v postavení spotřebitele, až do té míry, že při posuzování v zásadě podobných případů nakonec postačovala zjevná a zásadní nepřiměřenost rozhodcem přisouzeného plnění pro to, aby byla exekuce zastavena zcela dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Zdůrazňuji, že exekuce byla zastavována zcela, a to z důvodů spočívajících v rozhodčí doložce nebo rozhodčí smlouvě, anebo

³⁰² Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018.

³⁰³ Nejvyšší soud potvrdil tento posun v judikatuře v dalších obdobných rozhodnutích: ze dne 21.4.2020, sp.zn. 20 Cdo 1576/2019, ze dne 4.8.2020, ze dne sp.zn. 20 Cdo 1858/2020 [SR 11-12/2020 s. 361], ze dne 3.11.2020, sp.zn. 20 Cdo 2839/2020, ze dne 1.6.2021, sp.zn. 20 Cdo 644/2021, ze dne 24.1.2023, sp.zn. 20 Cdo 3062/2022.

z důvodů spočívajících v úvěrové smlouvě, vždy však se závěrem, že rozhodce neměl pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, a proto je nicotný celý rozhodčí nález.

Následně však stejný senát Nejvyššího soudu judikaturu dále posunul usnesením ze dne 2.6.2022, sp.zn. 20 Cdo 1464/2021, a usnesením ze dne 21.3.2023, sp.zn. 20 Cdo 66/2023, ve kterých byla řešena revolvingová úvěrová smlouva při úroku z úvěru ve výši 150,84% ročně a kumulativní smluvní pokutě 79,75% ročně, tedy případ, který by byl z pohledu rozhodnutí sp.zn. 20 Cdo 1857/2019 zcela jasně na zastavení exekuce už jen pro zcela nepřiměřenou výši úroku a z toho vyplývající neplatnost rozhodčí smlouvy a nedostatek pravomoci rozhodce. Nejvyšší soud se však dle mého názoru zčásti vrátil k právnímu názoru vyjádřenému v rozhodnutí sp.zn. 20 Cdo 3844/2018, kdy uvedl, že je třeba zkoumat více parametrů a není přijatelné, aby spotřebitel nenesl žádnou odpovědnost s přihlédnutím k neomluvitelné lhotečnosti povinného při uplatňování práv a aby byl podnikatel zatížen veškerým rizikem smluvního vztahu. Dle Nejvyššího soudu je úrok z úvěru ve výši 150,84% v kombinaci se zajištěním pohledávky smluvní pokutou ve výši 0,15% denně v rozporu s ustálenou praxí dovolacího soudu, nicméně Nejvyšší soud se nedomnívá, že by pouze na základě těchto dílčích disproportionů úvěrové smlouvy bylo možné dovodit neplatnost celého smluvního konstruktu, a to s přihlédnutím ke specifickým dané věci, kdy byla vymáhána pouze část rozhodčím nálezem přiznané pohledávky s příslušenstvím, sjednána byla revolvingová smlouva na 24 měsíců, povinná je dlouhodobě v prodlení, v průběhu kontraktačního řízení a rozhodčího řízení byla nečinná, solventnost povinné byla nepřímo ověřena tím, že uhradila prvních 5 splátek a od vydání rozhodčího nálezu uplynulo již 10 let. Za těchto okolností by dle názoru Nejvyššího soudu měla být vymožena aspoň zbývající část jistiny úvěru, jestliže původní výše jistiny nevystavovala povinnou v době vzniku úvěrové smlouvy do situace objektivní či reálné nemožnosti uhradit závazek rozložený do splátek. Nejvyšší soud tak nepřímo potvrdil názor odvolacího soudu, že nelze dovodit neplatnost celého smluvního konstruktu a rozhodce proto měl pravomoc ve věci rozhodnout o jistině pohledávky.

Nejvyšší soud, se dle mého názoru pokusil vyřešit otázku zaplacení aspoň jistiny pohledávky již v exekučním řízení, a předcházet tomu, že se po zastavení exekuce oprávněný domáhá zaplacení dluhu znovu v nalézacím řízení. Rovněž se dle mého názoru těmito novými rozhodnutími pokusil sjednotit způsob rozhodování exekučních soudů v exekučních řízeních o zjevně nepřiměřených plněních přiznaných jak rozhodčím nálezy, tak i rozhodnutími soudů, aby v obou případech bylo možné exekuci zastavit pouze částečně, což do této doby judikatura u rozhodčích nálezech nepřipouštěla.

9.4 Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu (§ 71a až 71c NotŘ)

Jde o druh exekučního titulu, který oproti předchozím uvedeným titulům není rozhodnutím příslušného orgánu v rámci jeho pravomoci. Notář při sepisování zápisů nevystupuje v postavení státu, jako je tomu například v případě pozůstalostního řízení, kde úkony soudu provádí notář jako soudní komisař.³⁰⁴

Právní úprava notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti je obsažena zejména v § 71a a násl. NotŘ.

9.4.1 Přezkum při pověření soudního exekutora

9.4.1.1 Formální vykonatelnost

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti není výsledkem rozhodovací činnosti soudu nebo jiného orgánu. Nemůže být proto ani opatřen doložkou právní moci nebo vykonatelnosti.

9.4.1.2 Materiální vykonatelnost

Obecné náležitosti notářského zápisu jsou uvedeny v § 63 NotŘ. Tyto náležitosti slouží k identifikaci notáře, účastníků zápisu, obsahu vlastního právního jednání, stanovují způsob ověření totožnosti účastníků, údaj, že byl notářský zápis po přečtení schválen účastníky a jako náležitost stanovuje též podpisy účastníků či jejich zástupců a otisk úředního razítka notáře.

Z formálního hlediska může být notářský zápis v podobě jedné listiny. Rovněž může být složen z notářského zápisu a samostatného pokračování notářského zápisu.^{305 306} Dále může být ve formě zápisu doplněného nedílnou přílohou, na kterou výslovně odkazuje, jejímž obsahem může být i nezaměnitelná specifikace předmětu plnění.³⁰⁷ Konečně může mít též podobu elektronického notářského zápisu³⁰⁸, který však nemůže mít pokračování notářského zápisu.³⁰⁹

³⁰⁴ § 100 odst. 1 ZŘS

³⁰⁵ § 62 odst. 2 NotŘ

³⁰⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2001, sp.zn. 21 Cdo 593/2000.

³⁰⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9.3.2022, sp.zn. 20 Cdo 735/2021.

³⁰⁸ § 61a NotŘ

³⁰⁹ § 62 odst. 2 NotŘ

Vlastní notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti mají tři typové varianty:

a) Notářský zápis sepsaný dle § 71a odst. 1 NotŘ je zápisem o právním jednání, ve kterém se účastník zaváže splnit **peněžitý dluh** vyplývající ze **zakládaného** závazkového právního vztahu. Aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, musí obsahovat svolení zavázaného účastníka, aby byla podle zápisu vedena exekuce a aby byl zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní, výši dluhu a lhůtu pro plnění.

Účastníky zápisu jsou účastníci zakládaného právního vztahu. Jde o úkon dvoustranný (například smlouva o zápůjčce nebo o úvěru) či vícestranný. Předmětem může být pouze peněžitý dluh. Tím, že je notářským zápisem zakládán do té doby neexistující právní vztah, má zápis zejména povahu hmotněprávní.

Notářský zápis o právním jednání nemusí být sepisován vždy jako exekuční titul. Má-li však být zápis exekučním titulem, musí obsahovat i ujednání procesní povahy, které vyžaduje NotŘ, aby mohl být notářský zápis považován za veřejnou listinu.³¹⁰ Procesními náležitostmi jsou svolení zavázaného účastníka, aby byla podle zápisu vedena exekuce a aby byl zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní, výše dluhu a lhůta pro plnění. Všechny tyto náležitosti musí notářský zápis obsahovat, jinak není veřejnou listinou ve smyslu § 6 NotŘ a pro nedostatek zákonných náležitostí není platným exekučním titulem.³¹¹

Z toho vyplývá, že procesní náležitosti musí notářský zápis obsahovat vždy bez ohledu na to, že případně nejsou obligatorně vyžadovány hmotněprávní úpravou vztahu účastníků. Například u smlouvy o úvěru nemusí být pro platnost smlouvy sjednána doba splacení dluhu a pro takový případ je dle § 2399 odst. 1 ObčZ úvěr splatný do jednoho měsíce ode dne, kdy byl dlužník o vrácení požádán. Notářský zápis však lhůtu k plnění obsahovat musí, neboť to stanoví NotŘ, a nelze tak vycházet u tohoto druhu exekučního titulu ze subsidiárně upravené lhůty plnění dle § 40 odst. 2 EŘ, v případě úvěru ani ze speciální úpravy dle § 2399 odst. 1 ObčZ a nelze vycházet ani z obecné úpravy splatnosti závazku § 1958 odst. 2 ObčZ.

b) Notářský zápis sepsaný dle § 71a odst. 2 NotŘ je zápisem o právním jednání, kterým je uznání peněžitého dluhu. Aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, musí obsahovat svolení zavázaného účastníka, aby byla podle zápisu vedena exekuce a aby byl zápis exekučním titulem, jestliže dlužník svou povinnost řádně a včas nesplní, dále výši dluhu, lhůtu pro plnění, označení právního důvodu dluhu, osoby věřitele a povinnost účastníka zaplatit dluh ve lhůtě.

³¹⁰ § 6 NotŘ

³¹¹ Následek nedodržení zákonné formy právního jednání dle § 582 věty první ObčZ.

Obsahem zápisu je zejména jednostranné jednání.³¹² Z porovnání obligatorního obsahu uznání dluhu dle § 2053 ObčZ, coby jednoho z hmotněprávních způsobů utvrzení dluhu, a obligatorního obsahu notářského zápisu o uznání dluhu dle § 71a odst. 2 NotŘ vyplývá, že notářský zápis dle § 71a odst. 2 NotŘ musí obsahovat všechny náležitosti uznání dluhu dle § 2053 ObčZ. Vedle této hmotněprávní části notářského zápisu musí notářský zápis obsahovat ještě další náležitosti procesního charakteru, a to zejména svolení dlužníka, aby byla podle notářského zápisu vedena exekuce a aby byl takový zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní.

Hmotněprávním důsledkem uznání dluhu je dle § 2053 ObčZ vyvratitelná domněnka o existenci dluhu v době uznání a běh nové promlčecí lhůty v délce 10 let.³¹³

Má-li nastat vyvratitelná domněnka existence dluhu v době uznání, je logické, že lze uznat pouze existující dluh, nikoli dluh, který má teprve vzniknout v budoucnu.³¹⁴

c) Notářský zápis sepsaný dle § 71b NotŘ je zápisem o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok (tedy i nepeněžité plnění) druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle zápisu byla vedena exekuce a aby byl zápis exekučním titulem, jestliže povinnost řádně a včas nesplní. Dohoda musí obsahovat označení osoby oprávněné, osoby povinné, skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá, předmět plnění, dobu plnění a prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti.

Z obligatorní náležitosti notářského zápisu v podobě lhůty k plnění lze usuzovat, že na rozdíl od uznání dluhu již splatného v notářském zápisu dle § 71a odst. 2 NotŘ, musí notářský zápis sepsaný dle § 71b NotŘ obsahovat lhůtu k plnění a vykonatelnost tohoto typu notářského zápisu nastane až marným uplynutím lhůty k plnění, která začíná běžet v den sepsání notářského zápisu. Pokud by byla sjednána doba plnění závazku předcházející sepsání notářského zápisu, nebyl by notářský zápis způsobilým exekučním titulem.³¹⁵

Dohoda obsažená v notářském zápisu je procesní povahy a jejím cílem je zajistit vykonatelnost notářského zápisu. Samotná ujednání účastníků v notářském zápisu nejsou hmotněprávní povahy, nemusí být ani promítnutím obsahu hmotněprávního vztahu účastníků a nemusí hmotněprávnímu vztahu účastníků odpovídat. Z obsahu notářského zápisu nelze ani

³¹² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.4.2018, sp.zn. 20 Cdo 111/2018.

³¹³ § 639 ObčZ

³¹⁴ Srov. BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. A KOL. *Notářský řád. Komentář. 5.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2018, s 362 – 366.

³¹⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2011, sp.zn. 20 Cdo 2814/2009, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2002, sp.zn. 20 Cdo 533/2002.

vykládat neurčitá ujednání ve hmotněprávním vztahu účastníků.³¹⁶ Například lhůta k plnění uvedená v notářském zápisu může být jiná, než je sjednána třeba ve smlouvě o zápůjčce. Zpravidla tomu tak i bude, protože notářský zápis bývá sepsován v době, kdy je dlužník v prodlení. Rovněž uznání dluhu v zápise nemá hmotněprávní důsledky.

Není však vyloučeno, aby součástí notářského zápisu sepsaného dle § 71b NotŘ, bylo vedle procesního ujednání i ujednání hmotněprávní povahy a notářský zápis byl tedy částečně sepsán i dle § 71a odst. 1 NotŘ. V takovém případě však musí být z notářského zápisu zcela jednoznačné a bez pochybností, že nová dohoda účastníků (například o splatnosti závazku) je hmotněprávním ujednáním dle § 71a odst. 1 NotŘ.³¹⁷

V notářském zápisu dle § 71b NotŘ lze svolit k vykonatelnosti i ohledně dluhu, který má vzniknout v budoucnu například až reálným poskytnutím prostředků zápůjčky. V takovém případě je prohlášení povinného o svolení k vykonatelnosti vázáno na splnění odkládací podmínky a její splnění musí oprávněný prokázat kvalifikovanými listinami.³¹⁸ Dle rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2015, sp.zn. 31 Cdo 2184/2013, není pro kvalifikované prokázání podmínky poskytnutí finančních prostředků věřitelem dlužníku postačující čestné prohlášení sepsané věřitelem, prostá kopie výpisu z bankovního účtu nebo potvrzení o provedené platbě vystavené bankou, neuvádí však ani příkladem, jakým způsobem by bylo možné kvalifikovaným způsobem prokázat splnění uvedené podmínky.

Splnění takové podmínky by mohlo být prokázáno například písemným prohlášením dlužníka s úředně ověřeným podpisem. Pokud však dlužník odmítá věřiteli poskytnout součinnost k prokázání splnění podmínky uvedené v notářském zápisu, že věřitel poskytl dlužníku finanční prostředky, které jsou předmětem závazku, pak je na věřiteli, jaký zvolí další postup.

Věřitel může rezignovat na vymožení dluhu dle notářského zápisu a může se domáhat zaplacení dluhu v klasickém nalézacím řízení dle části třetí OSŘ, ve kterém musí prokázat právní důvod pohledávky, její výši a splatnost. Tím by věřitel získal exekuční titul, který by mohl povinný v exekuci těžko věcně zpochybnit, na rozdíl od vedení exekuce podle notářského zápisu, který není výsledkem rozhodovací činnosti příslušného orgánu a v rámci návrhu na zastavení jej lze v exekuci v plném rozsahu věcně přezkoumat.

Věřitel může také vést exekuci podle notářského zápisu s tím, že prokázání splnění podmínky prokáže rozhodnutím vydaným v nalézacím řízení dle části třetí OSŘ. Taková žaloba není

³¹⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.10.2016, sp.zn. 20 Cdo 3953/2016.

³¹⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2019, sp.zn. 20 Cdo 3009/2019 [C 19241]

³¹⁸ Srov. rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2015, sp.zn. 31 Cdo 2184/2013 [R 55/2015 civ.], a následující rozhodnutí Nejvyššího soudu: ze dne 26.10.2017, sp.zn. 20 Cdo 3968/2016, ze dne 19.4.2022, sp.zn. 20 Cdo 837/2022, nebo ze dne 11.10.2023, sp.zn. 20 Cdo 3022/2023.

určovací žalobou dle § 80 OSŘ, kde by věřitel musel prokazovat naléhavý právní zájem, ale jde o speciální žalobu na určení existence právní skutečnosti.³¹⁹ V takovém nalézacím řízení se soud nezabývá existencí hmotněprávního nároku věřitele na plnění, na které by měl mít nárok dle notářského zápisu, neboť otázka hmotněprávního nároku věřitele na plnění vyplývajícího z notářského zápisu nemá vliv na vykonatelnosti takového notářského zápisu a není podstatná ve fázi pověření soudního exekutora vedením exekuce, když jde pouze o zajištění jednoho z formálních požadavků pro vedení exekuce, jak uvedl Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 14.3.2018, sp.zn. 32 Cdo 5758/2017 [C 17437]. Podle tohoto rozhodnutí by i v případě zjištění neexistence hmotněprávního nároku věřitele v řízení o určení, že byla podmínka splněna, bylo možné podle notářského zápisu vést exekuci.

Je však zřejmé, že by se tak věřitel dostal do problémů v rámci řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce, a v případě zastavení exekuce by hradil náklady exekuce a náklady oprávněného.³²⁰

V případě, že je v notářském zápisu více věřitelů, je notářský zápis materiálně vykonatelný, i když z něj nevyplývá, že zda jsou oprávněni společně a nerozdílně, anebo děleně. V takovém případě platilo ve smyslu obecné úpravy v § 512 odst. 1 ObčZ 1964, že každý věřitel může požadovat po dlužníku jen podíl, který na něho připadá, s tím, že podíly všech věřitelů jsou stejné.³²¹ Obdobný právní režim je u plurality věřitelů a dělitelného plnění zachován i v § 1871 odst. 1 ObčZ.

Je-li v notářském zápisu více zavázaných dlužníků k dělitelnému plnění, aniž by bylo specifikováno, jakým způsobem má více povinných plnit, je i v tomto případě notářský zápis materiálně vykonatelný a každý z dlužníků má plnit pouze díl, který na něj připadá s tím, že díly všech dlužníků jsou rovné. Tento výklad je založen na obecné úpravě v ObčZ³²², když na notářské zápisy nedopadá subsidiární úprava vztahu více dlužníků dle § 40 odst. 3 EŘ.³²³

Jsou-li zavázané osoby v notářském zápisu v postavení dlužník a ručitel, pak obvyklá formulace jejich vzájemného vztahu k povinnosti plnit je, že „plněním jednoho ze žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost ostatních žalovaných.“ V takovém případě lze vést exekuci proti každému z nich pro celou pohledávku.³²⁴

³¹⁹ Srov. rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23.9.2003, sp.zn. 17 Co 411/2003 [R 38/2005].

³²⁰ § 89 EŘ

³²¹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2009, sp.zn. 20 Cdo 453/2008 [R 82/2009 civ.].

³²² § 1871 odst. 1 ObčZ ve spojení s § 1875 ObčZ

³²³ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11.1.2006, sp.zn. 20 Cdo 2749/2005, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22.6.2005, sp.zn. 20 Cdo 1587/2004.

³²⁴ Viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 29.4.1994, sp.zn. 7 Cdo 150/93 [R 56/1995 civ.].

Podle § 71a odst. 2 NotŘ musí notářský zápis obsahovat též právní důvod dluhu. Podle § 71b odst. 2 písm. c) NotŘ musí notářský zápis obsahovat skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá. Byť jde o formálně odlišně formulované obsahové náležitosti, soudní praxe tyto náležitosti ztotožňuje.³²⁵

Notářský zápis dle § 71a odst. 1 NotŘ obsahuje vlastní hmotněprávní závazek. Proto i tento typ notářského zápisu musí obsahovat pro svou platnost uvedení právního důvodu dluhu, když v opačném případě by vlastní hmotněprávní závazek nemohl v písemné formě vzniknout.

V exekuční praxi bývá největší problém u exekučních titulů v podobě notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti v (ne)dostatečném označení právního důvodu nebo v označení nezpůsobilého právního důvodu.

Z notářského zápisu musí být zřejmé, proč má dlužník plnit věřiteli konkrétní plnění, aniž by musel zápis obsahovat všechny podrobnosti.³²⁶

Právním důvodem vzniku závazku jsou zejména skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá (smlouva o úvěru, smlouva o zápůjčce, narovnání, náhrada škody, bezdůvodné obohacení apod.). Musí jít o závazkový právní vztah a otázky ze vztahu vzniklé. Vlastní určitost právního důvodu v notářském zápisu je vždy otázkou individuálního posouzení. Nicméně v rámci poznatků z praxe mohu uvést některé právní důvody, které jsou komplikovanější na posouzení.

Právním důvodem dluhu například tak **může být**:

a) Dohoda o narovnání uzavřená dle § 1903 a násl. ObčZ

Narovnání upravuje pochybný nebo sporný právní poměr. Hlavním účelem je odstranit spornost nebo pochybnost práv mezi stranami. Dosavadní právní závazek je nahrazen závazkem z dohody o narovnání, kterým může být původní závazek obsahově nahrazen, změněn nebo ponechán stejný při použití přesnější formulace. Vlastní zavazovací důvod je však vždy dohoda o narovnání a nikoli původní závazek. Tím se liší od novace³²⁷, která nepůsobí samostatně, ale přistupuje k původnímu závazku a působí společně s původní právní skutečností.³²⁸

Tento výklad je sice logický, avšak v praxi způsobuje problémy, neboť v případě návrhu na zastavení exekuce povinný zpravidla opírá argumentaci i o původní závazkový právní vztah, na který dohoda o narovnání obsahově navazuje, a bez jehož přezkoumání nelze posoudit věcnou důvodnost návrhu na zastavení exekuce.

³²⁵ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.4.1999, sp.zn. 21 Cdo 2020/98 [R 4/2000 civ.].

³²⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2017, sp.zn. 20 Cdo 3968/2016.

³²⁷ § 1902 ObčZ

³²⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2018, sp.zn. 33 Cdo 5793/2017.

b) Směnka

Směnka je samostatný zavazovací důvod bez uvedení kauzy a zpravidla je vystavena jako zajišťovací instrument k zajištění hlavního závazku. Pokud je v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti označena jako právní důvod vzniku dluhu směnka, je toto označení dle judikatury dostačující, aniž by bylo nutné uvádět vlastní právní důvod v podobě skutečností zakládajících směnkou zajištěný závazek.³²⁹

Rovněž tento právní názor způsobuje problémy při rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce odůvodněný námitkami směřujícím k vlastní kauze vztahu účastníků. Exekuční soud tak musí nejprve zjistit, jaký je hmotněprávní vztah účastníků zajištěný směnkou, tedy pro jakou hmotněprávní pohledávku je vlastně exekuce vedena, a teprve poté může posoudit, zda takový závazek platně vznikl a dosud trvá.

Naopak právním důvodem dluhu například **nemůže být**:

a) Uznání dluhu předcházející uznání dluhu v notářském zápisu, neboť uznání dluhu je pouze zajišťovacím institutem a nikoli samostatným zavazovacím důvodem.³³⁰

b) Smlouva o postoupení pohledávky

Protože dlužník má plnit na postoupenou pohledávku, která vznikla z jiného právního důvodu, než je smlouva o postoupení pohledávky.³³¹

c) Notářský zápis

Protože není sám o sobě samostatným zavazovacím důvodem ani se jím nezakládá domněnka o existenci dluhu v době jeho sepsání.³³² Na základě notářského zápisu sepsaného dle § 71b NotŘ lze vést exekuci pro vymození nepeněžitě povinnosti, a to vyklizením nemovité věci, když tento závěr implicitně vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17.3.2015, sp.zn. 26 Cdo 4997/2014. Pozdějším rozhodnutím ze dne 26.5.2020, sp.zn. 26 Cdo 2085/2019, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že při užívání nemovité věci, bez jejího předchozího užívání dle platného závazkového právního důvodu, nejde o povinnost ze závazkového právního vztahu, ale o ochranu vlastnického práva v podobě vyklizení nemovité věci s tím, že pro ochranu vlastnického práva nelze sjednat v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti povinnost nemovitou věc vyklidit. Následná odvolací judikatura Krajského soudu v Ostravě³³³ a Krajského soudu

³²⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2011, sp.zn. 20 Cdo 2881/2009.

³³⁰ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2017, sp.zn. 20 Cdo 2672/2017.

³³¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2018, sp.zn. 20 Cdo 3076/2018.

³³² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2011, sp.zn. 20 Cdo 5068/2009, které sice bylo vydáno v poměrech exekučního titulu v podobě exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti, ale obsah dopadá i na notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti.

³³³ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 25.2.2021, sp.zn. 66 Co 844/2020.

v Praze³³⁴ právě uvedený závěr Nejvyššího soudu relativizovala, když v zásadě dospěla k závěru, že vždy záleží na konkrétních okolnostech věci. Pokud jde například o sjednanou povinnost (pod)nájemce vyklidit bytovou jednotku po uplynutí sjednané doby (pod)nájmu, pak jde o povinnost plynoucí ze závazkového právního vztahu a pro její vymožení dle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti lze vést exekuci vyklizením. V současné době se tato otázka znovu stala předmětem rozhodování Nejvyššího soudu, který rozhodnutím ze dne 10.1.2024, sp.zn. 26 Cdo 3090/2022, postoupil věc velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu právě s poukazem na v tomto odstavci uvedená rozporná rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Pokud je předmětem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti dle § 71a odst. 1 NotŘ úvěrová smlouva, kterou se věřitel zaváže poskytnout dlužníku úvěr „až do výše Kč XY“, pak předmět plnění není přesně vymezen a notářský zápis není materiálně vykonatelný.³³⁵

Právo na úrok z prodlení může být pro vykonatelnost této části notářského zápisu formulován i tak, že jde o zákonný úrok z prodlení, aniž by byla vyjádřena jeho konkrétní výše³³⁶ a počátek práva na úrok z prodlení může být formulován od splatnosti jistiny, jejíž splatnost lze ze zápisu dovodit, i když v něm není přímo uvedeno, ve který den se povinný dostal do prodlení se splněním jistiny.³³⁷

Je-li obsahem závazku v notářském zápisu též povinnost platit smluvní pokutu, musí být tato povinnost rovněž formulována určitě, a to včetně její splatnosti. Smluvní pokuta může být sjednána jako procento z určité částky za den prodlení³³⁸, pokud je jednoznačně formulován mechanismus výpočtu, tedy z jakého základu se smluvní pokuta má platit.³³⁹ Pokud je v notářském zápisu uvedena pouze povinnost platit smluvní pokutu do zaplacení, je notářský zápis v části pro smluvní pokutu materiálně nevykonatelný, protože není konkrétním způsobem uvedena splatnost smluvní pokuty.³⁴⁰ Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti umožňuje sjednání povinnosti platit smluvní pokutu, která se stane splatná až v budoucnu s tím, že bude vymáhána po její splatnosti³⁴¹, ale splatnost smluvní pokuty musí být z notářského zápisu jednoznačná.³⁴²

³³⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 30.5.2023, sp.zn. 17 Co 96/2023.

³³⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2004, sp.zn. 20 Cdo 2685/2003.

³³⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1.3.2017, sp.zn. 20 Cdo 224/2017, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1.11.2016, sp.zn. III. ÚS 1320/16 [204/2014 USn.].

³³⁷ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.1.2017, sp.zn. 20 Cdo 5424/2016, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1.11.2016, sp.zn. III. ÚS 1320/16 [204/2014 USn.].

³³⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2.5.2023, sp.zn. 20 Cdo 3474/2018.

³³⁹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.10.2016, sp.zn. 20 Cdo 3953/2016.

³⁴⁰ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.3.2005, sp.zn. 20 Cdo 2737/2004.

³⁴¹ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 2.5.2023, sp.zn. 17 Co 102/2023.

³⁴² Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 3288/2006.

V rámci notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je vždy nutné uvést dobu plnění závazku. Určitostí sjednání doby plnění u úroku a smluvní pokuty se podrobně zabýval Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 4888/2008 [C 8885], ve kterém dospěl k závěru, že notářský zápis není materiálně vykonatelný v části týkající se smluvní pokuty, která byla sjednána ve výši 0,1% denně za každý den prodlení, aniž by byla uvedena splatnost této smluvní pokuty. Naopak je notářský zápis materiálně vykonatelný v části pro úrok, pokud je sjednán jako závazek hradit úrok ve výši 1,5% ročně z dlužné částky s tím, že úrok bude vyúčtován věřitelem vždy k 31.12. daného roku fakturou splatnou do konce ledna následujícího roku.

Problémy s určitostí doby plnění u smluvní pokuty, úroku a úroku z prodlení v notářských zápisech se svolením k vykonatelnosti vyplývaly zejména z automatického přejímání způsobu formulace výroků soudních rozhodnutí do notářských zápisů bez zohlednění odlišností náležitostí notářského zápisu. V notářských zápisech byly zpravidla určité formulovány platební povinnosti dlužníka například tak, že dlužník se zavazuje platit smluvní pokutu ve výši XY% ročně z dlužné částky XY od XY do zaplacení, ale již v nich nebyla formulována doba plnění, tedy splatnost. Účastníci zaměňovali ujednání „.... do zaplacení“ za sjednání doby plnění, zatímco šlo logicky pouze o specifikaci vlastní povinnosti plnit do budoucnosti.³⁴³

Pokud se týká přezkumu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti ve fázi pověření exekutora vedením exekuce, pak exekuční soud zejména přezkoumá z obsahu notářského zápisu, případně jeho pokračování či nedílné přílohy, zda jsou splněny všechny shora uvedené formální požadavky kladené zákonem na tento exekuční titul.

K jednotlivým náležitostem a jejich praktickému posuzování lze například uvést:

- a) Pokud z notářského zápisu vyplývá nade vší pochybnost, a to i ve vztahu ke třetím osobám, že za podmínek v něm stanovených se má vykonatelným stát přímo notářský zápis, je zápis materiálně vykonatelný i v případě, že je prohlášení o svolení k vykonatelnosti zápisu formulováno jako souhlas s přímou vykonatelností v zápisu specifikované pohledávky.³⁴⁴
- b) Notářský zápis nemusí obsahovat údaje identifikující platný úřední průkaz, jímž byla ověřena totožnost účastníků zápisu,³⁴⁵ ani údaj to tom, že je průkaz platný.³⁴⁶

³⁴³ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 3288/2006.

³⁴⁴ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12.12.2017, sp.zn. 20 Cdo 5320/2017 [C 17248].

³⁴⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 37/2009.

³⁴⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2019, sp.zn. 21 Cdo 4385/2018.

- c) Nesprávné uvedení bankovního spojení věřitele nebo jeho absence nezpůsobuje materiální nevykonatelnost zápisu.³⁴⁷
- d) Materiálně vykonatelný je notářský zápis, ze kterého je zřejmé, že se dlužník ocitl v prodlení s plněním peněžitého dluhu jako celku, protože řádně a včas nezaplatil jednu ze splátek, i když v důsledku chyby v psaní nebo počtech není zřejmé, jaká je výše a splatnost splátek, které měly být zaplacený až v době prodlení dlužníka.³⁴⁸

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2009, sp.zn. 20 Cdo 3326/2007, soud ve fázi nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) nezkoumá, zda hmotněprávní úkon, jenž je podkladem pro notářský zápis sepsaný dle 71a NotŘ, je či není platný s tím, že mají-li povinní za to, že oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, mohou tuto okolnost uplatnit návrhem na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.³⁴⁹

Dle mého názoru nelze takto dogmaticky postupovat ve všech případech. Zejména v případě, že je již z obsahu notářského zápisu zcela zřejmé, že vymáhaná pohledávka je zčásti nebo zcela nedůvodná (pod sankcí absolutní neplatnosti nebo nepřihlížení k právnímu jednání), nelze pověřit exekutora vedením exekuce (zcela nebo zčásti), aniž by exekuční soud dal již v této fázi exekuce pokyn soudnímu exekutorovi k částečnému nebo úplnému zamítnutí exekučního návrhu, aby tak nebyla vedena exekuce zjevně bezdůvodně.

V tomto směru bych zejména poukázal na ochranu spotřebitele, která již byla popsána v rámci kapitoly týkající se exekučního titulu v podobně rozhodnutí soudu nebo rozhodčího nálezu.

Primárně se to týká dodržení podmínek zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, který je založen na existenci ochranných ustanovení například vylučujících zajištění úvěru směnkou (§ 112), omezujících platby spotřebitele při prodlení (§ 122), vylučujících zesplatnění budoucích nákladů úvěru při prodlení spotřebitele (§ 124) a dále na ochraně obsažené v ObčZ spočívající ve výhodnějším způsobu započítávání plateb na dluh spotřebitele dle § 1932 odst. 2 ObčZ, než je obecná úprava pro ostatní dlužníky uvedená v § 1932 odst. 1 ObčZ.

K ochraně spotřebitele směřuje rovněž zákaz anatocismu.³⁵⁰

V případě, že se věřitel domáhá například zaplacení dluhu ze spotřebitelského úvěru, včetně zesplatnění všech budoucích úroků z úvěru, nebo pokud dílčí plnění dlužníka započítává na pohledávku v rozporu s § 1932 odst. 2 ObčZ apod., je dle mého názoru namístě, aby exekuční

³⁴⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.3.2016, sp.zn. 26 Cdo 3982/2015.

³⁴⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6.6.2017, sp.zn. 20 Cdo 2086/2017.

³⁴⁹ Obdobně též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.6.2004, sp.zn. 20 Cdo 977/2003.

³⁵⁰ Srov. rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 18.3.2014, sp.zn. 64 Co 23/2014 [SR 7-8/2014 s. 272].

soud odlišil zjevně nedůvodně požadované částky a dal pokyn soudnímu exekutorovi k částečnému zamítnutí exekučního návrhu s tím, že oprávněný může podat odvolání proti takovému usnesení soudního exekutora.

9.4.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce

9.4.2.1 Materiální vykonatelnost

Pro přezkum materiální vykonatelnosti notářského nápisu se svolením k vykonatelnosti v rámci řízení o návrhu povinného na (částečné) zastavení exekuce je základem z hlediska obsahu a rozsahu to samé jako u posuzování zápisu při pověření exekutora vedením exekuce. Pokud tedy exekuční soud nějakou podstatnou okolnost přehlédne při pověření exekutora vedením exekuce, může se takovou okolností zabývat v rámci řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce.

Kromě toho však může povinný učinit přípustným předmětem návrhu na zastavení exekuce celou řadu dalších procesních i hmotněprávních námitek. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti není výsledkem rozhodovací činnosti soudu či jiného příslušného orgánu, a tak jej lze přezkoumávat v plném rozsahu i z hlediska hmotněprávního nároku oprávněného. Jde tak svou podstatou o obdobu sporného řízení dle části třetí OSŘ, ovšem probíhající v poměrech exekučního řízení. I zde může exekuční soud posuzovat platnost důvodu vzniku vymáhané povinnosti, splnění podmínek pro vznik nároku na vymáhanou povinnost, splatnost dluhu, otázku totožnosti či změny účastníků hmotněprávního vztahu, otázku změny či zániku vymáhané povinnosti, zejména zánik obecnými způsoby zániku závazku dle § 1908 a násl. ObčZ. Povinný rovněž může namítat promlčení vymáhané pohledávky. Na rozdíl od rozhodčí smlouvy lze notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsat i se spotřebitelem a povinný tak může namítat rozpor ujednání s předpisy na ochranu spotřebitele.

Z formálního hlediska může povinný při znalosti okolností, za kterých byl notářský zápis sepsán, namítat, že formální obsah neodpovídá skutečnosti, tedy například, že zápis byl sepsán na jiném místě, než je v zápisu uvedeno, jiného dne, za účasti jiných osob jednajících za oprávněného či bez jejich účasti, že se povinný nemohl seznámit s obsahem zápisu před jeho podpisem, že obsah zápisu neodpovídá tomu, na čem se účastníci shodli, či na něj byl vytvářen nátlak, aby zápis podepsal. Pokud prokáže, že obsah zápisu neodpovídá skutečnosti, nemůže být zápis považován za veřejnou listinu a jde o důvod pro zastavení exekuce. Pokud však žádné formální pochybení není zjištěno, zbývá povinnému ještě možnost hmotněprávního zpochybnění vymáhaného nároku.

V tomto směru jde o klasickou obranu žalovaného v řízení dle části třetí OSŘ, tedy například, že úvěrová smlouva nebyla uzavřena na jistinu uvedenou v úvěrové smlouvě, ale že částka označená v úvěrové jako jistina sestává z jistiny a dopředu kapitalizovaného úroku, jehož výše je v rozporu s dobrými mravy, nebo že částka tvořící předmět zápůjčky nebyla povinnému vůbec předána (převedena), že oprávněný nezohlednil platby povinného na dluh, nebo je započítal na nesprávné nároky. Povinný může namítat započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce, promlčení vymáhané pohledávky apod.

U spotřebitelského úvěru lze rovněž namítat nedostatek posouzení úvěryščnosti dlužníka.³⁵¹

U právního důvodu v podobě směnky může povinný tvrdit a prokázat skutkové okolnosti vyvracející platný vznik právního důvodu pohledávky (kauzu směnky), či prokazující zánik pohledávky před zahájením exekučního řízení.³⁵² Povinný může rovněž namítat uzavření dohody o změně splatnosti dluhu či o splátkách, nebo že nenastala splatnost vymáhaného dluhu.

Je-li účastníkem notářského zápisu právnická osoba, může rovněž povinná právnická osoba namítat, že se nemá přihlížet k prohlášení povinného se svolením k vykonatelnosti notářského zápisu, pokud byly zájmy osoby jednající za právnickou osobu v rozporu se zájmy zastupované právnické osoby³⁵³, například pro vztah této fyzické osoby k oprávněnému.³⁵⁴ Jde třeba o obranu povinné společnosti s ručením omezením proti jednání jednoho ze samostatně jednajících jednatelů, anebo o situaci, kdy stejná fyzická osoba jedná jak za oprávněnou, tak i za povinnou osobu, jejichž zájmy jsou v rozporu.³⁵⁵

Povinný může dále zpochybňovat materiální vykonatelnost notářského zápisu, jestliže neobsahuje u vyjádření ručitelského závazku, v jakém rozsahu zaniká povinnost k plnění dluhu ručiteli při plnění dluhu dlužníkem a naopak. V rámci požadavku na materiální vykonatelnost exekučního titulu je nutné vyjádřit v titulu povinnost ručitele splnit dluh tak, aby to odpovídalo akcesorickému vztahu dlužníka a ručitele.³⁵⁶

Velice podobným exekučním titulem, jako je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, byl v minulosti i exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, který mohl soudní exekutor

³⁵¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14.2.2023, sp.zn. 20 Cdo 3188/2022, vydané sice v poměrech exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti, ale jeho závěry lze aplikovat i na notářský zápis se svolením k vykonatelnosti.

³⁵² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2014, sp.zn. 29 Cdo 1363/2011 [R 112/2014 civ.].

³⁵³ § 21 odst. 4 OSŘ

³⁵⁴ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.7.2020, sp.zn. 20 Cdo 1453/2020 [C 19541].

³⁵⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12.10.2021, sp.zn. 20 Cdo 1638/2021.

³⁵⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3.9.2014, sp.zn. 21 Cdo 494/2014.

sepisovat dle § 78 písm. a) EŘ ve znění účinném do 31.12.2012 s tím, že od 1.1.2013 již toto oprávnění nemá.

9.5 Vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci

9.5.1 Přezkum při pověření soudního exekutora

9.5.1.1 Formální vykonatelnost

Orgány veřejné moci procesně postupují dle několika základních procesních předpisů.

Takovým předpisem je zejména SpŘ. Správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, je dle § 75 odst. 1 SpŘ povinen vyznačit na správním rozhodnutí doložku vykonatelnosti a účastník řízení má dle § 75 odst. 2 SpŘ právo požadovat od správního orgánu prvního stupně vyznačení doložky právní moci nebo vykonatelnosti.

Dalším takovým předpisem je DŘ. Výčet exekučních titulů pro daňovou exekuci a jejich obsah, včetně potvrzení o vykonatelnosti, obsahuje § 176 DŘ. K obsahu potvrzení o vykonatelnosti rozhodnutí správce daně se u výkazu nedoplatek vyjádřil i Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28.7.2007, sp.zn. 20 Cdo 1204/2006. Podle tohoto rozhodnutí, byť vydaného ještě ve věci, která se řídila předchozí právní úpravou v zákonu č. 337/1992 Sb., postačí, pokud je v doložce vykonatelnosti potvrzení, že je výkaz vykonatelný, aniž by byla jeho vykonatelnost uvedena ke konkrétnímu datu.

9.5.1.2 Materiální vykonatelnost

Rozhodnutí je vykonatelné nabytím právní moci, nebo pozdějším dnem stanoveným ve výroku.³⁵⁷ Rozhodnutí ukládající povinnost k plnění je vykonatelné, je-li v právní moci, a jestliže uplynula lhůta ke splnění povinnosti. U předběžně vykonatelného rozhodnutí na plnění nastává vykonatelnost uplynutím lhůty k plnění.³⁵⁸ Vykonatelnost správního rozhodnutí je tak zpravidla vázána na právní moc rozhodnutí. V právní moci je rozhodnutí, které bylo oznámeno a proti kterému nelze podat odvolání.³⁵⁹ Rozhodnutí ukládající povinnost se oznamuje pouze doručením do vlastních rukou.³⁶⁰

³⁵⁷ § 74 odst. 1 SpŘ

³⁵⁸ § 74 odst. 2 SpŘ

³⁵⁹ § 73 odst. 1 SpŘ

³⁶⁰ § 72 odst. 1 a 3 SpŘ

SpŘ rovněž upravuje náležitosti písemného vyhotovení rozhodnutí³⁶¹ s tím, že speciální právní úprava náležitostí rozhodnutí má před touto obecnou úpravou přednost.³⁶²

Speciální právní úprava rovněž může upravovat otázku právní moci a vykonatelnosti správního rozhodnutí. Například dle § 53 odst. 3 PojZdrav je výkaz nedoplatků vykonatelný doručením. Tento příklad uvádím, neboť exekuce vedené na základě exekučního titulu v podobě správního rozhodnutí nejsou příliš časté, a pokud je již takový návrh podán, jde většinou o návrh zdravotní pojišťovny na vymožení pojistného nebo penále na základě rozhodnutí zdravotní pojišťovny nebo na základě výkazu nedoplatků.

Jiným předpisem speciálním ke SpŘ je třeba zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.³⁶³ Finanční arbitr rozhoduje ve věci samé formou nálezu³⁶⁴, který je v právní moci, pokud jej nelze napadnout námitkami, a je vykonatelný uplynutím lhůty k plnění.³⁶⁵

Dalším procesním předpisem, na jehož základě jsou vydávány exekuční tituly, je DŘ. Pro řízení dle DŘ se ani podpůrně nepoužije SpŘ.³⁶⁶ Náležitosti rozhodnutí jsou uvedeny v § 102 DŘ, právní moc a vykonatelnost je upravena v § 103 DŘ tak, že v právní moci je rozhodnutí, které je účinné a proti kterému se nelze odvolat. Takové rozhodnutí je i vykonatelné, ledaže obsahuje lhůtu k plnění, pak je vykonatelné jejím uplynutím. Právo vymáhat daňovou povinnost zaniká uplynutím prekluzivní lhůty dle § 160 DŘ, k čemuž exekuční soud přihlíží z úřední povinnosti. Exekučním titulem je rovněž výkaz nedoplatků vydaný dle DŘ. Výkaz nedoplatků není rozhodnutím, ale výpisem z evidence daní, vedené správcem daně. Výkaz nedoplatků je vykonatelný, pokud jsou vykonatelné všechny v něm uvedené položky, tedy pokud jsou vykonatelná všechna podkladová rozhodnutí, na jejichž základě byla daňová povinnost následně uvedena ve výkazu nedoplatků.³⁶⁷ Pro vykonatelnost výkazu nedoplatků není vyžadováno, aby k němu byla připojena i podkladová rozhodnutí, a protože je podkladových rozhodnutí zpravidla více, nelze ani uvést jednotné datum vykonatelnosti výkazu.³⁶⁸

Dalším z významných správních procesních předpisů je PřesZ. Rozhodnutí může být vydané v blokovém řízení s tím, že podpisem příkazového bloku na místě se stává pravomocným a vykonatelným.³⁶⁹ Náležitosti rozhodnutí jsou upraveny v § 93 a v § 92 odst. 2 PřesZ (příkazový blok).

³⁶¹ § 67 a § 68 SpŘ

³⁶² Takovou speciální úpravou je například § 53 PojZdrav.

³⁶³ § 24 zákona č. 229/2002 Sb.

³⁶⁴ § 15 zákona č. 229/2002 Sb.

³⁶⁵ § 17 zákona č. 229/2002 Sb.

³⁶⁶ § 262 DŘ

³⁶⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2007, sp.zn. 20 Cdo 1204/2006.

³⁶⁸ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 1990/2006.

³⁶⁹ § 92 odst. 1 PřesZ

V rámci exekučního řízení vychází soudní exekutor, resp. exekuční soud, z předpokladu správnosti doložky vykonatelnosti na stejnopisu exekučního titulu a v rámci zahájeného exekučního řízení posuzují materiální vykonatelnost takového exekučního titulu.

V otázce označení osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné lze odkázat na určitost označení subjektů tak, jak je uvedena již u předchozích druhů exekučních titulů v podobě rozhodnutí, které se v zásadě neliší.³⁷⁰

Pokud není v rozhodnutí správního orgánu stanovena lhůta k plnění, pak takové rozhodnutí není materiálně vykonatelné, ledaže speciální právní úprava takovou subsidiární lhůtu k plnění stanoví, neboť obecné předpisy v podobě SpŘ nebo DŘ takovou subsidiární zákonnou lhůtu k plnění neupravují. Gramatickým výkladem § 40 odst. 2 EŘ by se dalo dovodit, že v tomto ustanovení upravená subsidiární zákonná lhůta k plnění se má vztahovat k jakémukoli přípustnému druhu exekučního titulu, včetně správního rozhodnutí. Doktrinální výklad³⁷¹ je však takový, že lhůta k plnění stanovená v § 40 odst. 2 EŘ se uplatní pouze na exekuční tituly uvedené v § 40 odst. 1 písm. a) EŘ, tedy na rozhodnutí vydaná dle OSŘ, když toto ustanovení je obdobou § 261a OSŘ v poměrech exekuce a obě ustanovení je nutné vykládat jednotně a v tom smyslu, že procesní předpisy nemohou zasahovat do hmotněprávních poměrů upravených především veřejnoprávními normami. Tento doktrinální výklad je v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu.³⁷²

SpŘ upravuje i vymáhání povinnosti uložené dle SpŘ.³⁷³ Ve smyslu § 105 odst. 2 SpŘ může správní orgán I. stupně nebo osoba oprávněná z exekučního titulu též požádat o provedení exekuce soud nebo soudního exekutora. Je tak umožněno podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí nebo exekučního návrhu.

Správce daně může vymáhat nedoplatek nejen daňovou exekucí (tedy postupem dle DŘ), ale též prostřednictvím soudního exekutora (tedy dle EŘ). Při volbě postupu je správce daně omezen v tom směru, že by výše nákladů vymáhání, které bude daňový subjekt povinen hradit, neměla být ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku.³⁷⁴ Správcem daně je rovněž soud, který vymáhal až do konce roku 2023 pohledávky státu mající původ v jeho činnosti. Takto vymáhal například paušální náklady trestního řízení³⁷⁵, náklady ustanoveného obhájce³⁷⁶, pořádkovou pokutu³⁷⁷,

³⁷⁰ Srov. § 68 odst. 2 SpŘ a § 157 odst. 1 OSŘ.

³⁷¹ KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád, Komentář. 5. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2022, s. 276 – 319

³⁷² Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2014, sp.zn. 30 Cdo 1614/2014, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6.4.2010, sp.zn. 20 Cdo 1308/2008.

³⁷³ § 103 a násl. SpŘ

³⁷⁴ § 175 DŘ

³⁷⁵ § 152 odst. 1 písm. f) TrŘ

³⁷⁶ § 152 odst. 1 písm. b) TrŘ

³⁷⁷ § 53 OSŘ

náhradu nákladů státu ³⁷⁸ nebo soudní poplatek, který byl uložen účastníku řízení k zaplacení státu.³⁷⁹ V rámci přijatého „konsolidačního balíčku“ byl zákonem č. 349/2023 Sb. novelizován s účinností od 1.1.2024 též TrŘ, OSŘ a SoudP. Vymáhání pohledávek státu přešlo ze soudu na celní správu. Soudy tak mají do budoucna vyzvat dlužníka k dobrovolné úhradě, a pokud nebude úhrada provedena dobrovolně, předají elektronicky věc k vymáhání celnímu úřadu příslušnému podle sídla soudu s výjimkou vymáhání peněžitých trestů, které vymáhá pouze Celní úřad Jihomoravského kraje.

V rámci posuzování zjevného nepoměru vymáhání pohledávek státu dle § 175 DŘ se nic nemění a nadále je použitelná dosavadní judikatura ³⁸⁰, ze které vyplývá, že Nejvyšší správní soud shledal zjevný nepoměr výše vymáhané částky a nákladů exekuce až do procentuálního vyjádření tohoto poměru ve výši 71% (zjevný nepoměr je dán, pokud je vymáhaná pohledávka 71% nebo méně předpokládaných nákladů exekuce).³⁸¹ Městský soud v Praze shledal zjevný nepoměr dokonce ještě u poměru 81%, byť s ohledem na neúspěšnou daňovou exekuci vyjádřil přípustnost vymáhání pohledávky soudním exekutorem.³⁸² Krajský soud v Praze vycházel z nepřiměřenosti u poměru 33% a méně.

Pokud tedy bude správce daně, byť jím nadále není soud, podávat exekuční návrhy, bude exekuční soud zkoumat i bez návrhu přiměřenost vedení tohoto způsobu vymáhání pohledávky dle § 175 DŘ s tím, že významná je absolutní výše vymáhané pohledávky, dále případně již dříve zahájené exekuce pro stejného oprávněného a povinného ³⁸³, a případná neúspěšná

³⁷⁸ § 148 OSŘ.

³⁷⁹ § 2 odst. 3 SoudP

³⁸⁰ Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31.7.2015, č.j. 8 As 143/2014-47, je vymáhaná částka Kč 2 500 ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce ve výši Kč 7 865.

Podle rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 6.3.2018, č.j. 46 A 129/2017-35, je vymáhaná částka Kč 3 000 ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce ve výši Kč 7 865.

Podle rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 18.7.2017, sp.zn. III. ÚS 1565/17, je vymáhaná částka Kč 400 ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce ve výši Kč 7 865.

Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19.4.2018, č.j. 7 As 310/2014-25, je vymáhaná částka Kč 5 600 ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce ve výši Kč 7 865.

Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4.7.2018, č.j. 3 As 206/2017-46, je vymáhaná částka Kč 2 500 ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce ve výši Kč 7 865.

Podle rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 18.11.2020, č.j. 3 As 89/2020-51, je vymáhaná částka Kč 5 399 sice obecně ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce (patrně) ve výši Kč 6 665, avšak v případě, že daňová exekuce byla neúspěšná, lze vést exekuční řízení soudním exekutorem.

Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25.7.2019, č.j. 9 As 136/2019-23, je vymáhaná částka Kč 2 500 ve zjevném nepoměru k nákladům exekuce ve výši Kč 6 655.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10.7.2019, sp.zn. 20 Cdo 1766/2019 [SR 9/2019 s. 282], není ve zjevném nepoměru vymáhání částky Kč 60 520 k předpokládaným nákladům exekuce ve výši Kč 6 655. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud zmínil i závěr Krajského soudu v Praze uvedený v dovoláním napadeném rozhodnutí, že Krajský soud v Praze považuje za zjevně nepřiměřený způsob vymáhání částky nižší, než je 1/3 předpokládaných nákladů exekuce.

³⁸¹ Viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19.4.2018, č.j. 7 As 310/2014-25.

³⁸² Viz rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 18.11.2020, č.j. 3 As 89/2020-51.

³⁸³ Ty jsou ze zákona spojeny dle § 37 dst. 5 věty první EŘ

předchozí daňová exekuce. Pokud by byly přepokládány náklady exekuce ve zjevném nepoměru k výši vymáhané pohledávky, udělí exekuční soud pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční návrh zamítl.

Obsah a rozsah ukládané povinnosti musí být rovněž ve správním rozhodnutí vymezen určitým a nezaměnitelným způsobem.

Nepeněžitá povinnost musí z exekučního titulu vyplývat určitě. Za určité vymezení povinnosti například nelze považovat rozhodnutí správního orgánu, kterým uložil povinnost odstranit nepovolené vnitřní stavební úpravy (aniž by byly blíže specifikovány) a vnitřní rozvody inženýrských sítí spojených s provozováním kulturní činnosti a restaurační činnosti, provedených bez řádného stavebního povolení, které nebylo možné specifikovat ani výkladem s přihlédnutím k povaze uložené povinnosti, nebo ke způsobu výkonu rozhodnutí. Takové rozhodnutí bylo shledáno materiálně nevykonatelné.³⁸⁴

9.5.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce

9.5.2.1 Formální vykonatelnost

Rovněž u tohoto druhu exekučního titulu povinní zejména namítají nedostatek formální vykonatelnosti spočívající v absenci platného doručení exekučního titulu. U správního rozhodnutí se neuplatní pravidla doručování v OSŘ, ale obecná úprava doručování v § 19 až § 26 SpŘ, či v § 39 až § 51 DŘ. Pravidla doručování ve SpŘ se uplatní, pokud speciální předpisy nestanoví jiný postup.³⁸⁵ Platné doručení soud přezkoumává zejména na základě vyžádaného spisu správního orgánu.

9.5.2.2 Materiální vykonatelnost

Soud může k návrhu na zastavení exekuce přezkoumat materiální vykonatelnost ve stejném rozsahu jako před pověřením exekutora vedením exekuce, případně přehodnotit původní názor a exekuci zastavit. Jinak se exekuční soud dále zabývá námitkami obsaženými v návrhu na zastavení exekuce, které se týkají zejména námitky promlčení či prekluze, výhrad k věcnému posouzení vymáhaného nároku nebo námitek, že dluh již byl uhrazen.

Z hlediska zániku povinnosti v důsledku uplynutí prekluzivní lhůty lze poukázat na § 108 odst. 4 SrŘ, který stanoví pro vymožení nepeněžitého plnění prekluzivní lhůtu pro nařízení exekuce v délce 5 let od doby, kdy měla být povinnost splněna, a pro provedení exekuce v délce

³⁸⁴ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 991/2009.

³⁸⁵ Viz např. § 53b zákona PojZdrav.

10 let. V poměrech exekučního řízení dle EŘ se za nařízení exekuce považuje pravomocný exekuční příkaz k provedení exekuce vydaný soudním exekutorem. Exekuční příkaz musí nabýt právní moci do 5 let.³⁸⁶ Promlčení je upraveno například v § 16 zákona ZdrPjst tak, že právo vymáhat pojistné na zdravotní pojištění se promlčuje ve lhůtě 10 let od právní moci platebního výměru.

Povinní například namítají k věcné stránce rozhodnutí, že nebyli povinni platit vymáhané pojistné na zdravotní pojištění vymáhané dle výkazu nedoplatků, nebo že finanční arbitr rozhodl věcně nesprávně. U tohoto typu exekučního titulu platí základní pravidlo, že případnou věcnou nesprávnost správního rozhodnutí lze napravit na základě řádných nebo mimořádných opravných prostředků, dále v řízení dle části páté OSŘ nebo v řízení dle SŘS. V rámci exekuce by měl exekuční soud vycházet z obsahu správního rozhodnutí a věcně je nepřezkoumávat.³⁸⁷

Ve vztahu k věcnému přezkumu správního rozhodnutí v exekuci zatím není dostupná judikatura, nicméně logickým argumentem a maiori ad minus lze dospět k závěru, že pokud Ústavní soud a Nejvyšší soud připustily výjimečný „věcný“ přezkum exekučního titulu a zastavení exekuce dokonce u exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí, pak takový postup bude přípustný i ve vztahu k exekučnímu titulu v podobě správního rozhodnutí, a to dle jejich rozhodnutí uvedených již v kapitole týkající se exekučních titulů v podobě soudních rozhodnutí.

Exekuční tituly spadající do kategorie uvedené v § 40 odst. e) EŘ zahrnují velmi široký okruh rozhodnutí vydávaných různými orgány.

Jde například o rozhodnutí vysoké školy o vyměření poplatku za delší dobu studia dle § 58 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb.³⁸⁸, o rozhodnutí ředitele věznice o povinnosti k náhradě nákladů výkonu trestu³⁸⁹, o rozhodnutí stavebního úřadu o odstranění stavby a úhradě nákladů řízení³⁹⁰, o rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení o vrácení neprávem nebo v nesprávné výši vyplacené dávky sociální péče, rozhodnutí zdravotní pojišťovny o zaplacení pojistného, případně penále a další.

³⁸⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.6.2020, sp.zn. 20 Cdo 3312/2019.

³⁸⁷ Viz například rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 16.6.2020, sp.zn. 17 Co 25/2000, ve vztahu k závaznosti rozhodnutí finančního arbitra.

³⁸⁸ Srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2012, sp.zn. 20 Cdo 2386/2012 [R 15/2013 civ.], nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8.4.2014, sp.zn. 33 Cdo 1112/2014 [C 13979].

³⁸⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21.9.2011, sp.zn. 33 Cdo 897/2010, nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2012, sp.zn. 28 Cdo 344/2012 [C 13383].

³⁹⁰ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10.4.2018, sp.zn. 20 Cdo 608/2108 [C 17802].

9.6 Jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon

Těmito tituly jsou zejména insolvenční tituly, rozhodnutí Ústavního soudu a cizozemské tituly.³⁹¹

9.6.1 Insolvenční tituly

Úmyslně označuji tuto skupinu jako insolvenční tituly, nikoli třeba jako rozhodnutí insolvenčních soudů, neboť nejčastějším insolvenčním titulem pro exekuční řízení je upravený seznam přihlášených pohledávek dle § 197 InsZ. Tento seznam není výsledkem rozhodnutí insolvenčního soudu, ale výsledkem přezkumného jednání, na kterém mohou insolvenční správce, dlužník a věřitelé popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek.³⁹² Zásadní význam upraveného seznamu pohledávek spočívá v tom, že u pohledávek, které byly přihlášeny do insolvenčního řízení jako nevykonatelné, tedy bez existence exekučního titulu pro jejich vymožení, postačuje, aby dlužník u přezkumného jednání takovou pohledávku nepopřel, a na základě zařazení takové pohledávky do upraveného seznamu pohledávek lze vést exekuci.³⁹³

InsZ upravuje několik způsobů řešení úpadku. Upravený seznam přihlášených pohledávek je exekučním titulem po skončení insolvenčního řízení, pokud je úpadek řešen konkursem, který je zrušen, a pokud pohledávky nezanikly dle § 311 InsZ zánikem dlužníka právnické osoby. V případě, že je úpadek řešen oddlužením, probíhá rovněž přezkumné jednání a je vypracován seznam přihlášených pohledávek.³⁹⁴ V případě zrušení schváleného oddlužení lze rovněž vést na základě upraveného seznamu pohledávek vykonávací nebo exekuční řízení.³⁹⁵ Po formální stránce není seznam pohledávek rozhodnutím. Proto nemůže nabýt právní moci a vykonatelnosti a nemůže být ani opatřen doložkou právní moci nebo vykonatelnosti.

Pokud je oddlužení úspěšné a insolvenční soud rozhodne dle § 414 InsZ o osvobození dlužníka od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v jakém nebyly uspokojeny, mají pohledávky, na které se vztahuje osvobození, ve vykonávacím řízení stejný režim jako promlčené pohledávky.³⁹⁶ V případě, že je taková pohledávka vymáhána, je dán důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. V případě, že je taková pohledávka teprve

³⁹¹ Viz KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád, Komentář. 5.vydání*. Praha: C.H. Beck, 2022, s. 276 – 319; obdobně též SVOBODA, K., JÍCHA, L., KREJSA, J., HOZMAN, D., ÚŠELOVÁ, V., KOCINEC, J. A KOL. *Exekuční řád. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 251 – 261.

³⁹² § 192 odst. 1 InsZ

³⁹³ § 312 odst. 4 InsZ

³⁹⁴ § 410 InsZ

³⁹⁵ § 418 odst. 6 InsZ

³⁹⁶ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.11.2010, sp.zn. 29 Cdo 3509/2010 [R 63/2011].

předmětem exekučního návrhu, je osvobození od předmětné pohledávky důvodem pro zamítnutí exekučního návrhu.

V praxi vyvstala v exekučním řízení otázka, zda je namístě exekuci zastavit z právě uvedeného důvodu z úřední povinnosti, nebo musí povinný podat návrh na zastavení exekuce odůvodněný osvobozením od vymáhané pohledávky v insolvenčním řízení. Šlo v zásadě o otázku, zda povinný musí namítnout účinky promlčení spojené s usnesením o osvobození od placení zbytku pohledávek či nikoli. Striktním gramatickým výkladem by se totiž dalo dovodit, že je pouze na dlužníku (povinném), zda promlčení (či účinky promlčení) namítne či nikoli, když tento postup odpovídá obecné úpravě promlčení v § 610 odst. 1 větě první ObčZ. Z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2023, sp.zn. 29 Cdo 3075/2022, vyplývá, že osvobození od placení zbytku pohledávek v insolvenčním řízení má účinky uplatněné námitky promlčení, a je namístě exekuci zastavit z úřední povinnosti i bez návrhu povinného či návrhu povinného na zastavení exekuce podaného z jiného důvodu.

Pokud oprávněný v takovém případě nevysloví souhlas se zastavením exekuce, soudní exekutor nemůže exekuci sám zastavit a věc předloží exekučnímu soudu s podnětem k zastavení exekuce z právě uvedeného důvodu.

9.6.2 Rozhodnutí Ústavního soudu

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti³⁹⁷ a není zařazen v soustavě obecných soudů³⁹⁸. Rozhodnutí Ústavního soudu tak nejsou považována na exekuční tituly dle § 40 odst. 1 písm. a) EŘ, ale jsou exekučním titulem dle § 40 odst. 1 písm. f) EŘ.

Vzhledem k povaze předmětu řízení před Ústavním soudem a od toho se odvíjejícího způsobu rozhodování Ústavního soudu se lze setkat s jím vydanými exekučními tituly zejména v podobě nákladový výroků.³⁹⁹

9.6.3 Exekuční návrh u cizozemského exekučního titulu

Již od počátku účinnosti ZMPS dne 1.1.2014 může oprávněný současně s návrhem na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání cizího rozhodnutí podat i návrh na nařízení výkonu rozhodnutí s tím, že v takovém případě soud rozhoduje o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání rozhodnutí i o nařízení výkonu rozhodnutí samostatnými výroky jediného rozhodnutí.⁴⁰⁰

³⁹⁷ Čl. 83 Úst

³⁹⁸ Čl. 91 a contrario Úst

³⁹⁹ § 62 odst. 4; § 84 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁰⁰ § 19 odst. 1 ZMPS

V případě exekučního řízení bylo oprávněnému umožněno podat návrh na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání rozhodnutí současně s exekučním návrhem až zákonem č. 286/2021 Sb., který s účinností od 1.1.2022 novelizoval též § 35 EŘ přidáním odstavce 6 a v § 39 odst. 4 EŘ umožnil současné podání exekučního návrhu a návrhu na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání.

Až do 31.12.2021 mohl oprávněný dle § 37 odst. 2 písm. b) EŘ ve znění účinném do 31.12.2021, podat exekuční návrh podle cizího rozhodnutí jen v případě, že u cizího rozhodnutí (jen u exekučního titulu v podobě rozhodnutí) bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy, nebo rozhodnutí o uznání. Vlastnímu podání exekučního návrhu tak muselo předcházet jiné řízení, ve kterém se oprávněný domáhal vydání prohlášení o vykonatelnosti nebo rozhodnutí o uznání. Prohlášení o vykonatelnosti či o uznání bylo ve spojení s exekučním titulem nezbytné pro podání exekučního návrhu u cizího rozhodnutí. Jinak bylo možné použít jako základní obecný způsob vymáhání nesplněné povinnosti podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí v řízení dle OSŘ. I v případě přímo použitelného předpisu Evropské unie tedy bylo požadováno pro účely vedení exekuce prohlášení o vykonatelnosti. Dle mého názoru tato procesní úprava vycházela z úpravy na úrovni Evropské unie, když původním a nejobecnějším nařízením použitelným pro řešení soukromoprávních sporů bylo nařízení Brusel I, které v článku 38 odst. 1 vycházelo z principu výkonu rozhodnutí cizího státu podmíněného vydáním prohlášení o vykonatelnosti. Oprávněný proto musel ještě před zahájením exekučního řízení vést speciální řízení o prohlášení vykonatelnosti.

Jak bude níže uvedeno na konkrétních předpisech Evropské unie, pozdější přímo použitelné předpisy Evropské unie ustupovaly od podmínky výkonu v podobě prohlášení o vykonatelnosti a tím celý proces výkonu (exekuce) urychlují a zjednodušují. Při doslovném výkladu § 37 odst. 2 písm. b) EŘ ve znění účinném do 31.12.2021 by proto cizí rozhodnutí vydaná dle pozdějších nařízení Evropské unie, která již zpravidla nevyžadují prohlášení vykonatelnosti, nebylo možné považovat za exekuční tituly dle EŘ.

Patrně proto byl s účinností od 1.1.2022 novelizován § 37 EŘ tak, že rozšiřuje okruh cizích exekučních titulů též o rozhodnutí, která podle přímo použitelných předpisů Evropské unie nebo mezinárodních smluv nevyžadují vydání prohlášení vykonatelnosti. Rovněž byl okruh exekučních titulů rozšířen o cizí rozhodčí nálezy, u nichž bylo vydáno rozhodnutí o uznání. Dále bylo v § 39 EŘ umožněno oprávněnému podat současně s exekučním návrhem i návrh na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání ve věcech, ve kterých je to z pohledu mezinárodního práva soukromého vyžadováno. Není povinností oprávněného podat návrh na prohlášení

vykonatelnosti nebo na uznání v exekučním řízení. Oprávněný může nadále využít možnosti vést samostatné řízení o prohlášení vykonatelnosti nebo uznání dle § 14 a násl. ZMPS a teprve s takovým rozhodnutím podat exekuční návrh.

Odpověď na otázku, zda je pro vedení exekuce z formálního hlediska zapotřebí rozhodnutí o uznání nebo o prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu řeší konkrétní právní předpisy Evropské unie, dvoustranné a mnohostranné mezinárodní smlouvy a ve zbytku působnosti ZMPS.⁴⁰¹ Pokud předpisy Evropské unie a mezinárodní smlouvy stanoví povinnost prohlášení vykonatelnosti nebo uznání cizího rozhodnutí, je konkrétní procesní postup upraven vnitrostátním právním řádem. V případě České republiky je tato úprava obsažena zejména v části první hlavě III. a hlavě IV. ZMPS.

Specifikum exekučního řízení oproti výkonu rozhodnutí spočívá zejména v tom, že výkon rozhodnutí je nařizován usnesením (tedy rozhodnutím) soudu s přípustným odvoláním. V exekučním řízení soud vydával usnesení o nařízení exekuce s přípustným odvoláním jen do 31.12.2012.⁴⁰² Od 1.1.2013 exekuční soud nevydává usnesení o nařízení exekuce s přípustným odvoláním, ale vydává pověření vedením exekuce⁴⁰³ s tím, že toto pověření není rozhodnutím soudu.⁴⁰⁴ V řízeních zahájených od 1.1.2013 tedy nemůže být obranou povinného proti vedení exekuce odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, ale výlučná obrana povinného spočívá v podání návrhu na zastavení exekuce. V rámci dílčího exekučního řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce může povinný zpochybňovat i naplnění předpokladů pro vyhovění exekučního návrhu, tedy otázky dříve řešené v odvolacím řízení proti usnesení o nařízení exekuce.

U návrhu na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání cizího rozhodnutí je procesní situace jiná. O návrhu na prohlášení vykonatelnosti nebo návrhu na uznání cizího rozhodnutí podaném spolu s exekučním návrhem rozhoduje exekuční soud bez jednání s tím, že usnesení nebo rozsudek o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání musí být odůvodněn.⁴⁰⁵ Proti takovému rozhodnutí je přípustné odvolání.⁴⁰⁶ Pro vyhlášení rozsudku musí soudce nařídít jiný soudní rok a vyhlášení provést veřejně v jednacím síni⁴⁰⁷, což v případě vydání usnesení není nutné.

V praxi je sporné, zda se má rozhodovat o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání cizího rozhodnutí v exekučním řízení rozsudkem nebo usnesením, když EŘ tuto otázku jednoznačně neupravuje. Dle § 16 odst. 4 a § 18 ZMPS se v řízení o uznání rozhoduje rozsudkem. Proto je

⁴⁰¹ § 2 ZMPS

⁴⁰² § 44 odst. 3 a 7 EŘ ve znění účinném do 31.12.2012

⁴⁰³ § 43a odst. 3 EŘ ve znění účinném od 1.1.2013 dosud

⁴⁰⁴ § 43a odst. 5 EŘ ve znění účinném od 1.1.2013 dosud

⁴⁰⁵ § 43a odst. 3 EŘ

⁴⁰⁶ § 202 OSŘ ve spojení s 52 odst. 1 EŘ a contrario

⁴⁰⁷ § 156 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 52 odst. 1 EŘ

obecně doporučováno rozhodovat i v exekučním řízení rozsudkem, aby v řízení nebyly procesní vady, když z právní úpravy vyžadující prohlášení vykonatelnosti nebo uznání nevyplývá jednoznačně, že se má rozhodovat usnesením.

V případě, že exekuční soud návrhu na prohlášení vykonatelnosti nebo uznání cizího rozhodnutí vyhoví, vydá exekuční soud též pověření soudního exekutora vedením exekuce s tím, že o doručení obou dokumentů požádá soudního exekutora.⁴⁰⁸

Exekuční soud v takovém případě vydává pověření, i když ještě není rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání exekučního titulu v právní moci, což je logická a žádoucí úprava bránící povinnému, aby v době mezi nabytím právní moci rozhodnutí do doby vydání pověření vedením exekuce učinil opatření, kterými by byl účel exekuce zmařen. Jde o obdobný postup, jakým se postupuje například i u rozhodnutí o místní nepřislušnosti exekučního soudu, které se doručuje jen oprávněnému a poté, co mu uplyne odvolacího lhůta bez podaného odvolání, je věc postoupena místně příslušnému exekučnímu soudu, ten vydá pověření vedením exekuce, které doručí exekutorovi spolu s usnesením o místní nepřislušnosti a žádostí o doručení usnesení povinnému.

V případě, že by povinný podal proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání úspěšné odvolání, a rozhodnutí soudu I. stupně bylo změněno tak, že se návrh na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání zamítá, šlo by o důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Samotné podání odvolání povinným má ze zákona účinky odkladu exekuce dle 47 odst. 2 písm. c) EŘ do právní moci rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání a povinný tak nemusí podávat samostatný návrh na odklad exekuce a exekuční soud nemusí zvažovat odklad exekuce dle § 54 odst. 11 EŘ.

Pokud povinný spolu se včasným odvoláním podá i návrh na zastavení exekuce, nastane odklad exekuce ze zákona⁴⁰⁹ též do právní moci rozhodnutí o návrhu povinného na zastavení exekuce.

To má praktický význam v případě, že je návrh na zastavení exekuce podáván ještě z jiných důvodů, než pro které je podáno odvolání proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání. Po zániku zákonného odkladu exekuce v důsledku potvrzení rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání by byla nadále exekuce ze zákona odložena až do právní moci rozhodnutí o návrhu povinného na zastavení exekuce, který může obsahovat širší spektrum námitek, než jen ve vztahu k podmínkám uznání a vykonatelnosti exekučního titulu.

⁴⁰⁸ § 43 odst. 7 EŘ

⁴⁰⁹ § 47 odst. 1 písm. b) EŘ

V případě podání návrhu na zastavení exekuce povinným až po uplynutí lhůty 30 dnů od doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti dle § 46 odst. 6 EŘ, nenastane ze zákona odklad exekuce do právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení a je na povinném, aby případně podal též návrh na odklad exekuce dle § 54 odst. 11 EŘ.⁴¹⁰

Pro právní posouzení, zda má oprávněný podat návrh na prohlášení vykonatelnosti cizího rozhodnutí nebo návrh na uznání cizího rozhodnutí (kterou z těchto dvou forem a zda je takový návrh vůbec třeba) je nutné vycházet z předpisů Evropské unie, dvoustranných nebo mnohostranných smluv a ze ZMPS.

Přehled nařízení Evropské unie, včetně jejich textu, formulářů apod. je například na stránkách evropského soudního atlasu ve věcech občanských⁴¹¹ nebo na stránkách Ministerstva spravedlnosti.⁴¹² Na stránkách Ministerstva spravedlnosti je rovněž přehled mnohostranných mezinárodních smluv⁴¹³ a dvoustranných mezinárodních smluv⁴¹⁴, kterými je Česká republika vázána, a to přehledně dle jednotlivých států.

EŘ upravuje v § 37 odst. 4 tři varianty podání exekučního návrhu podle cizího exekučního titulu:

- a) *Podle § 37 odst. 4 písm. b) bodu 1. EŘ Oprávněný může podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle cizího rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy.*
- b) *Podle § 37 odst. 4 písm. b) bodu 2. EŘ Oprávněný může podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle cizího rozhodnutí, které je podle přímo použitelného předpisu Evropské unie vykonatelné, aniž je požadováno prohlášení vykonatelnosti.*
- c) *Podle § 37 odst. 4 písm. b) bodu 2. EŘ Oprávněný může podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle cizího rozhodnutí nebo cizího rozhodčího nálezu, u nichž bylo rozhodnuto o uznání.*

Ad a) Podle § 37 odst. 4 písm. b) bodu 1. EŘ Oprávněný může podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle cizího rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy.

⁴¹⁰ O případném odkladu exekuce může i bez návrhu rozhodnout dle § 54 odst. 11 EŘ exekutor nebo exekuční soud.

⁴¹¹ Dostupné online na https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-321-cs.do

⁴¹² Dostupné online na <https://www.justice.cz/web/msp/oblast-obcanskeho-prava>

⁴¹³ Dostupné online na <https://www.justice.cz/web/msp/mnohostranne-smlouvy?clanek=mnohostranne-vztahy>

⁴¹⁴ Dostupné online na <https://www.justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>

A) Přímo použitelné předpisy Evropské unie, které vyžadují vydání prohlášení vykonatelnosti, jsou zejména:

1) nařízení Brusel I

Podle článku 38 odst. 1 tohoto nařízení rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo prohlášeno na návrh kterékoli zúčastněné strany za vykonatelné.

Právě uvedeným ustanovením je kromě stanovení obligatorního rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti cizího exekučního titulu dle nařízení Brusel I vymezen i mezinárodní prvek v podobě rozdílného členského státu vydání a výkonu rozhodnutí. Mezinárodním prvkem tedy není státní příslušnost nebo bydliště účastníků řízení. Procedurou rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti cizího rozhodnutí by tedy muselo projít i rozhodnutí vydané v jiném členském státu (než ČR) v řízení vedeném mezi státními příslušníky České republiky.

Mezinárodní prvek je u výkonu rozhodnutí v nařízení Brusel I upraven jinak, než mezinárodní prvek pro část nařízení Brusel I týkající se nalézacího řízení. Pro nalézací řízení je mezinárodní prvek vymezen v článku 2 odst. 1. tak, že mezinárodní prvek je dán bez ohledu na státní příslušnost účastníků tím, že je osoba, která má bydliště na území některého členského státu, žalována u soudu jiného členského státu. Státní příslušnost tedy není mezinárodním prvkem ani pro nalézací řízení. Obecná mezinárodní příslušnost soudu pro nalézací řízení je založena na bydlišti žalobce a žalovaného v různých členských státech Evropské unie.⁴¹⁵

Uznání rozhodnutí nevyžaduje zvláštní uznávací řízení.⁴¹⁶

Oprávněný musí přiložit k žádosti o prohlášení vykonatelnosti jedno vyhotovení exekučního titulu a dále osvědčení vydané soudem státu, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno.⁴¹⁷

Nařízení Brusel I. se z hlediska věcné působnosti vztahuje i na řízení o výživném. Na rozdíl od jeho přepracovaného znění – Nařízení Brusel I bis.

2) nařízení o výživném

Podle článku 26 tohoto nařízení *rozhodnutí vydané v členském státě, který není vázán Haagským protokolem z roku 2007, jež je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné.*

Z členských států Evropské unie není vázáno Haagským protokolem z roku 2007 pouze **Dánsko**. Proto se ve vztahu k Dánsku vyžaduje prohlášení vykonatelnosti. Toto prohlášení je vyžadováno i pro rozhodnutí vydaná ostatními členskými státy EU ještě podle nařízení Brusel I

⁴¹⁵ Článek 2 odst. 1 nařízení Brusel I

⁴¹⁶ Článek 33 odst. 1 nařízení Brusel I

⁴¹⁷ Článek 53 a článek 54 nařízení Brusel I

ve věcech výživného předtím, než byla problematika výživného upravena samostatným nařízením o výživném účinným od 18.6.2011.⁴¹⁸ Jinak je nařízení o výživném založeno na vedení výkonu rozhodnutí či exekuce bez nutnosti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti.

Nařízení o výživném upravuje postup pro výkon rozhodnutí s prohlášením vykonatelnosti a postup pro výkon rozhodnutí bez prohlášení vykonatelnosti. K exekučnímu návrhu se kromě jednoho vyhotovení exekučního titulu přikládá též formulář vyplněný soudem původu – výtah z rozhodnutí, který je odlišný pro exekuci s prohlášením vykonatelnosti (příloha II nařízení) i pro exekuci bez prohlášení vykonatelnosti (příloha I nařízení). Kromě toho se fakultativně přikládá písemnost, která potvrzuje stav nedoplatků s uvedením dne výpočtu.⁴¹⁹

3) nařízení o dědictví

V případě tohoto nařízení účinného od 17.8.2015 se uplatňuje jednotný režim vyžadující prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí (článek 48), veřejných listin (článek 60) a soudních smírů (článek 61). K návrhu na prohlášení vykonatelnosti se dle článku 46 odst. 3 přikládá dědické rozhodnutí a dále formulář týkající se dědické věci.⁴²⁰

Mezinárodní prvek je v případě výkonu rozhodnutí založen tím, že stát, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, a stát, v němž se žádá o prohlášení vykonatelnosti, jsou různými členskými státy Evropské unie.

B) Mezinárodní smlouvou, která vyžaduje prohlášení vykonatelnosti, je zejména:

Luganská úmluva II

Luganskou úmluvou II byla rozšířena působnost nařízení Brusel I. i na některé nečlenské státy Evropské unie, a to od 1.1.2010 na Norsko a Dánsko, od 1.1.2011 na Švýcarsko a od 1.5.2011 na Island.

Základem pro nutnost prohlášení vykonatelnosti je článek 38 Luganské úmluvy II, podle kterého rozhodnutí vydané v jednom státě vázaném touto úmluvou, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném státě vázaném touto úmluvou poté, co zde bylo prohlášeno na návrh kterékoli zúčastněné strany za vykonatelné.

S ohledem na vystoupení Velké Británie z Evropské unie a z toho plynoucí nemožnost používat vůči Velké Británii právní úpravu v nařízeních, by bylo žádoucí, aby i Velká Británie přijala Luganskou úmluvu II, což se však dosud nestalo.

⁴¹⁸ Viz článek 75 odst. 2 nařízení o výživném.

⁴¹⁹ Tento nepovinný formulář je v České republice dostupný online na portálu evropského soudního atlasu ve věcech občanských z https://e-justice.europa.eu/355/CS/maintenance_obligations

⁴²⁰ Formuláře byly následně upraveny jako přílohy prováděcího nařízení Komise (EU) č. 1329/2014, a to příloha č. 1 pro rozhodnutí, příloha č. 2 pro veřejné listiny a příloha č. 3 pro soudní smíry.

Ad b) Podle § 37 odst. 4 písm. b) bodu 2. EŘ Oprávněný může podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle cizího rozhodnutí, které je podle přímo použitelného předpisu Evropské unie vykonatelné, aniž je požadováno prohlášení vykonatelnosti.

Oproti bodu a) se ustanovení § 37 odst. 4 písm. b) bodu 2. EŘ vztahuje pouze na přímo použitelný předpis Evropské unie (tedy nařízení) a nikoli na mezinárodní smlouvy.

Takový přímo použitelný předpis Evropské unie musí obsahovat ustanovení o vedení výkonu cizího rozhodnutí bez prohlášení vykonatelnosti. Mezi tyto předpisy Evropské unie patří ⁴²¹:

1) nařízení o EPR

Dle článku 3 bodu 1. je mezinárodní prvek dán tím, že aspoň jedna ze stran má bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státu Evropské unie, než je členský stát, ve kterém byl podán návrh na vydání evropského platebního rozkazu. Řízení je založeno na obligatorním používání formulářů (návrh, evropský platební rozkaz, odpor, ...) s tím, že pokud žalovaný nepodá proti vydanému evropskému platebnímu rozkazu včasný odpor ⁴²², prohlásí soud evropský platební rozkaz za vykonatelný ⁴²³ na formuláři G, který doručí žalobci. Pokud je podán včasný odpor, řízení se „překlápí“ do klasického řízení dle vnitrostátních procesních předpisů.

Povinnost uznávat a vykonávat evropský platební rozkaz bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti je stanovena v článku 19 nařízení o EPR.

2) nařízení o EŘDN

Dle článku 3 odst. 1 nařízení o EŘDN je mezinárodní prvek dán tím, že aspoň jedna ze stran má bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státu Evropské unie, než je členský stát, ve kterém byla podána žaloba. Řízení je rovněž založeno na obligatorním používání formulářů. Jde zpravidla o písemné řízení (článek 5) a probíhá tak, že žalobce vyplní žalobní formulář, žalovaný do 30 dnů od doručení žaloby vyplní příložený odpovědní formulář C a následně soud ve věci rozhodne.

Povinnost uznávat a vykonávat rozhodnutí vydané v rámci tohoto řízení bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti je stanovena v článku 19 nařízení.

K návrhu na výkon rozhodnutí nebo k exekučnímu návrhu se připojí rozhodnutí soudu a dále formulář D – osvědčení o rozhodnutí vydaném v rámci evropského řízení o drobných nárocích.

⁴²¹ Rovněž v pořadí uvedeném na stránkách Evropského soudního atlasu ve věcech občanských jako v bodu a).

⁴²² Do 30 dnů od doručení evropského platebního rozkazu.

⁴²³ Článek 18 bod 1. nařízení o EPR.

3) nařízení Brusel I bis

Podle článku 36 odst. 1 a článku 39 nařízení Brusel I bis je rozhodnutí vydané v některém členském státě uznáváno nebo je vykonáváno, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti.

Rovněž uznání rozhodnutí nevyžaduje zvláštní uznávací řízení.⁴²⁴ Pokud je rozhodnutí vydané v jednom členském státu vykonáváno v jiném členském státu, je tím dán mezinárodní prvek i dle nařízení Brusel I bis.⁴²⁵ Z hlediska časové účinnosti se dle článku 66 bodu 1. použije nařízení Brusel I bis pro řízení zahájená po 10.1.2015.

Nařízení Brusel I bis se na rozdíl od nařízení Brusel I již nevztahuje z hlediska věcné působnosti na řízení o výživném, které je upraveno v samostatném nařízení o výživném.

4) nařízení o výživném

U tohoto nařízení bylo již shora uvedeno, že dle článku 26 rozhodnutí vydané v členském státě, který není vázán Haagským protokolem z roku 2007, jež je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné, což se z členských států Evropské unie týká pouze Dánska. Ostatní členské státy jsou vázány Haagským protokolem z roku 2007 a dle článku 17 pro vedení výkonu rozhodnutí či exekuce není nutné rozhodnutí o uznání rozhodnutí nebo rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti.

5) nařízení o EET

Nařízení vstoupilo v platnost dne 21.ledna 2005. Je založeno na používání formulářů, které jsou přílohou nařízení. Cílem nařízení bylo zjednodušit uznání nebo výkon rozhodnutí, u kterého je vyšší pravděpodobnost jeho nespornosti a bylo by tak nadbytečné vést zvláštní uznávací nebo vykonávací řízení. Nařízení bylo vydáno v době před vydáním nařízení Brusel I bis a zásadně tak mělo umožnit uznání nebo výkon rozhodnutí bez zvláštního řízení, které by jinak bylo nezbytné dle nařízení Brusel I.

Nárok je dle nařízení považován za nesporný, zejména pokud žalovaný v nalézacím řízení souhlasil se žalovaným nárokem nebo ho dokonce uznal anebo byl v řízení pasivní a procesní předpisy státu původu spojují s pasivitou žalovaného konkludentní souhlas se žalovaným nárokem nebo tvrzenými skutečnostmi (článek 3).

Nařízení neupravuje speciální řízení, jehož výsledkem by byl specifický exekuční titul, jako třeba nařízení o EPR. Nařízení pouze usnadnilo vedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce dle některých rozhodnutí vydaných v jiném členském státu Evropské unie, aniž by podléhaly prohlášení vykonatelnosti nebo uznání dle nařízení Brusel I.

⁴²⁴ Článek 36 odst.1 nařízení Brusel I bis.

⁴²⁵ Stejně jako dle nařízení Brusel I, které nařízení Brusel I bis nahrazuje.

Pokud žalovaný v nalézacím řízení vystupoval tak, že dle nařízení o EET lze přiznaný nárok považovat za nesporný, má oprávněný možnost buď vést řízení o uznání či prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí dle nařízení Brusel I, anebo požádat soud, který rozhodnutí vydal, o vydání potvrzení rozhodnutí jako evropského exekučního titulu, podle kterého již lze vést výkon rozhodnutí či exekuci bez zvláštního rozhodnutí o uznání nebo prohlášení vykonatelnosti. V praxi připadá v úvahu takový postup již jen pro starší rozhodnutí vydaná podle nařízení Brusel I, neboť podle článku 66 nařízení Brusel I bis, které ruší a nahrazuje nařízení Brusel I, se nařízení Brusel I bis použije pro řízení zahájená od 10.1.2015. Pouze exekuční titul vydaný podle nařízení Brusel I se tak vykoná za podmínek stanovených nařízením Brusel I.

Ad c) Podle § 37 odst. 4 písm. b) bodu 2. EŘ Oprávněný může podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle cizího rozhodnutí nebo cizího rozhodčího nálezu, u nichž bylo rozhodnuto o uznání.

Toto ustanovení dopadá na státy původu exekučního titulu, na které se nevztahuje nařízení Brusel I, nařízení Brusel I bis nebo nařízení o výživném.

Nutnost uznání rozhodnutí či prohlášení vykonatelnosti stanoví mnohostranné nebo dvoustranné mezinárodní smlouvy.

A) Mnohostranné mezinárodní smlouvy jsou zejména:

1) Úmluva o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů (Haagská úmluva ze dne 23. listopadu 2007).

K této úmluvě přistoupila Evropská unie a jejím prostřednictvím se úmluva stala závazná i pro Českou republiku, a to s účinností od 1.8.2014. Považuji za důležité uvést, že tato úmluva je závazná i pro Spojené státy americké a pro Velkou Británii, která v souvislosti s vystoupením z Evropské unie tuto úmluvu ratifikovala dne 28.9.2020.⁴²⁶

2) Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Newyorská úmluva ze dne 10. června 1958 (vyhl. č. 74/1959 Sb.)

Podle článku III úmluvy každý smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon podle předpisů o řízení, jež platí na území, kde je nález uplatňován, za podmínek stanovených v dalších člancích.

⁴²⁶ Viz přehled vázaných států dostupný online na <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=131>

Úmluva sama nestanoví povinnost vést zvláštní uznávací řízení a v tomto odkazuje na vnitrostátní úpravu signatářského státu. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3.11.2016, sp.zn. 20 Cdo 1165/2016, lze takto postupovat pouze u výkonu rozhodnutí, kde navíc musí být usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí odůvodněno. Pro exekuční řízení tento postup nepřipadá v úvahu a je nutné rozhodnutí o uznání cizího rozhodčího nálezu.⁴²⁷

Nejvyšší soud takto rozhodoval ještě před novelou EŘ, která umožnila oprávněnému podat návrh na uznání rozhodnutí v exekučním řízení.⁴²⁸ Judikatorní požadavek na uznání cizího rozhodčího nálezu přetrvává i v poměrech EŘ v platném znění, ale návrh na uznání lze podat i přímo v exekučním řízení.

B) Dvoustranné smlouvy, kterou jsou v praxi relativně často používány:

1) Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních⁴²⁹

2) Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci⁴³⁰

3) Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních⁴³¹

Pokud tyto dvoustranné smlouvy obsahují ujednání o nařízení výkonu rozhodnutí bez zvláštního uznávacího rozhodnutí nebo rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti, pak se tato úprava nepoužije pro exekuční řízení. Výkon rozhodnutí se nařizuje usnesením, proti kterému lze podat odvolání a v něm lze zpochybňovat i podmínky (mezinárodní) vykonatelnosti rozhodnutí, avšak v rámci exekuce pověřuje exekuční soud soudního exekutora pouze vedením exekuce, aniž by o tom soud vydával zvláštní rozhodnutí. Proto se o uznání nebo prohlášení vykonatelnosti rozhoduje v exekučním řízení samostatným rozhodnutím k návrhu oprávněného s přípustným odvoláním.

⁴²⁷ Obdobně rozhodl Nejvyšší soud též v rozhodnutí ze dne 16.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 5882/2016.

⁴²⁸ Zákon č. 286/2021 Sb., který s účinností od 1.1.2022 novelizoval též § 35 EŘ.

⁴²⁹ Vyhl. č. 98/1984 Sb.; článek 52.

⁴³⁰ Ze dne 28.5.2001, č. 123/2002 Sb.m.s., ve znění protokolu o změně této smlouvy ze dne 14.9.2007, č. 77/2008 Sb.m.s.; článek 55.

⁴³¹ Ze dne 12.8.1982, č. 95/1983 Sb., která se v současné době použije ve vztahu k Rusku, Bělorusku, Gruzii, Kyrgyzstánu a Moldávii; článek 56.

9.6.3.1 Přezkum při pověření soudního exekutora

Formální vykonatelnost

Na úrovni Evropské unie a smluvních států Luganské úmluvy došlo k významnému posunu v úpravě procesních předpisů týkajících se mezinárodní příslušnosti pro nalézací řízení i pro výkon rozhodnutí. Od atomizovaných vnitrostátních procesních úprav řízení s mezinárodním prvkem došlo postupem času k významnému sjednocení postupu a pravidel určování příslušnosti soudů, a to zejména nařízením Brusel I, nařízením Brusel I bis nebo nařízením o výživném. Nařízení nepředstavují sjednocené procesní řízení pro členské státy Evropské unie, potažmo smluvní státy Luganské úmluvy. Konkrétní procesní předpisy pro soudní řízení jsou nadále upraveny v jednotlivých národních právních řádech. Nařízení však sjednocují pravidla pro určení příslušnosti soudu. Určují, který konkrétní stát, případně i konkrétní soud, je mezinárodně příslušný pro řízení s mezinárodním prvkem. Dále upravují standardizované formuláře, které vyplňují státy původu rozhodnutí a v zásadě obsahují zejména označení státu původu, nalézacího řízení, účastníků řízení, předmětu řízení a zejména uložené povinnosti. Rovněž je v nich potvrzeno, že je rozhodnutí vykonatelné.

Podle **nařízení Brusel I bis** předkládá oprávněný s exekučním návrhem stejnopis nebo ověřenou kopii rozhodnutí a dále osvědčení dle článku 53⁴³², ze kterého vyplývá, že je rozhodnutí vykonatelné, a které obsahuje základní informace o rozhodnutí, případně informace o nahrazovaných nákladech řízení a výpočet úroků.⁴³³ Rozhodnutí vydané v členském státě nesmí být v žádném případě v dožádaném členském státě věcně přezkoumáváno.⁴³⁴

V případě exekuce dle **nařízení o výživném** oprávněný připojí k exekučnímu návrhu stejnopis nebo ověřenou kopii rozhodnutí (není nutný překlad), výtah rozhodnutí vystavený soudem původu na formuláři dle vzoru II⁴³⁵, u kterého může exekuční soud požadovat překlad do některého z jazyků, v nichž přijímá podání. Podmínka předložení výtahu může být prominuta, pokud ji exekuční soud nepovažuje za potřebnou k objasnění věci.⁴³⁶ V takovém případě však musí být úředně přeloženo rozhodnutí, které má být vykonáno. Rozhodnutí vydané v členském státě nesmí být v žádném případě v dožádaném členském státě věcně přezkoumáváno.⁴³⁷

V případě exekučního titulu ve formě **evropského platebního rozkazu** vydaného dle nařízení o EPR je platební rozkaz vykonatelný marným uplynutím lhůty pro podání odporu a stát původu

⁴³² Příloha č. I nařízení Brusel I bis

⁴³³ Článek 42 nařízení Brusel I bis

⁴³⁴ Článek 52 nařízení Brusel I bis

⁴³⁵ Článek 28 bod 1. nařízení o výživném

⁴³⁶ Článek 29 bod 1. nařízení o výživném

⁴³⁷ Článek 42 nařízení o výživném

potvrdí jeho vykonatelnost vyplněním formuláře G, který je dostatečným podkladem pro vedení exekuce. Není nutná doložka vykonatelnosti a nelze napadnout jeho uznání.⁴³⁸ Kromě stejnopisu nebo ověřené kopie evropského platebního rozkazu může exekuční soud požadovat překlad evropského platebního rozkazu do některého z jazyků, ve kterém přijímá podání. V žádném případě nesmí být v členském státu původu přezkoumáván evropský platební rozkaz ve věci samé.⁴³⁹

V případě některých rozhodnutí spadajících do působnosti nařízení Brusel I bis si může oprávněný zvolit, zda povede exekuci dle takového rozhodnutí a předloží osvědčení dle článku 53 nařízení Brusel I, nebo zda požádá stát původu rozhodnutí o potvrzení exekučního titulu jako **evropského exekučního titulu pro nesporné nároky** dle nařízení o EET a povede exekuci podle potvrzení. V takovém případě vydá stát původu k žádosti oprávněného při splnění podmínek potvrzení rozhodnutí jako exekučního titulu pro nesporné nároky, a to na formuláři I upraveném v nařízení. Potvrzení se vydává písemně bez jednání, bez oznámení povinnému a je vykonatelné za týchž podmínek jako rozhodnutí vydané v členském státě výkonu.⁴⁴⁰ Ani v tomto případě není exekuční soud oprávněn přezkoumávat správnost vydaného potvrzení.⁴⁴¹ Podle nařízení o EET lze vydat potvrzení o evropském nesporném exekučním titulu i pro soudní smíry.

Oprávněný k exekučnímu návrhu přikládá stejnopis nebo ověřenou kopii rozhodnutí a dále shora uvedený formulář, případně překlad těchto listin.⁴⁴²

Dalším exekučním titulem může být pro některé věci jinak spadající do působnosti nařízení Brusel I bis **rozhodnutí vydané podle nařízení EŘDN**. Řízení je stejně jako řízení o vydání evropského platebního rozkazu formulářové a v zásadě písemné.⁴⁴³ Řízení se vztahuje na spory o nároky, jejichž hodnota bez příslušenství nepřesahuje částku EUR 2000. Rozhodnutí se v členských státech Evropské unie (kromě Dánska) uzná a vykoná bez nutnosti prohlášení vykonatelnosti a bez možnosti napadnout jeho uznání.⁴⁴⁴ Rozhodnutí je vykonatelné bez ohledu na jakýkoli možný opravný prostředek.⁴⁴⁵ V žádném případě nelze v členském státu výkonu rozhodnutí přezkoumávat rozhodnutí ve věci samé.⁴⁴⁶

⁴³⁸ Článek 19 nařízení o EPR

⁴³⁹ Článek 22 bod 3. nařízení o EPR

⁴⁴⁰ Článek 20 bod 1. nařízení o EET

⁴⁴¹ Článek 21 bod 2. nařízení o EET

⁴⁴² Článek 20 bod 2. nařízení o EET

⁴⁴³ Článek 5 bod 1. nařízení o EŘDN

⁴⁴⁴ Článek 20 bod 1. nařízení o EŘDN

⁴⁴⁵ Článek 15 bod 1. věta první nařízení o EŘDN

⁴⁴⁶ Článek 22 bod 2. nařízení o EŘDN

Oprávněný přikládá k exekučnímu návrhu ověřenou kopii rozhodnutí a osvědčení vydané státem původu na vzorovém formuláři D.⁴⁴⁷

V případech, na které se nevztahují nařízení EU se standardizovanými formuláři, bude na procesních úpravách jednotlivých států, jakým způsobem označí exekuční titul za vykonatelný. Může to být obdobnou doložkou právní moci a vykonatelnosti jako v České republice, ale třeba i samostatným prohlášením, že lhůta k plnění uplynula a rozhodnutí je vykonatelné apod.

Pokud EŘ požaduje pro exekuční řízení vydání rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání exekučního titulu, musí oprávněný buď takové rozhodnutí předložit spolu s exekučním návrhem a exekučním titulem, anebo musí podat návrh na prohlášení vykonatelnosti nebo na uznání v exekučním řízení spolu s exekučním návrhem. Soud při splnění zákonných podmínek rozhodne o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání exekučního titulu, a to bez jednání.⁴⁴⁸ Rozhodnutí exekučního soudu o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání se spolu s pověřením exekutora vedením exekuce doručí soudnímu exekutorovi. Do právní moci rozhodnutí exekučního soudu o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání nelze exekuci provést, neboť je ze zákona odložena⁴⁴⁹

Podmínky prohlášení vykonatelnosti nebo uznání mohou být aspoň částečně upraveny v jednotlivých předpisech nebo mezinárodních smlouvách, které požadavek takového rozhodnutí stanoví. Jinak jsou tyto podmínky upraveny v hlavě III. a v hlavě IV. ZMPS.

Pokud se dlužník dozví o vydaném cizím exekučním titulu, nemusí vyčkávat se svou obranou proti vykonatelnosti tohoto titulu až na zahájení exekuce a tedy na možnost podat návrh na zastavení exekuce nebo na možnost podat odvolání proti rozhodnutí soudu o prohlášení vykonatelnosti. V některých případech dlužník může ještě před zahájením exekučního řízení podat preventivně návrh na odepření uznání cizího rozhodnutí dle článku 36 odst. 2 nařízení Brusel I bis.⁴⁵⁰

Objevují se i případy kombinovaného posuzování podmínek vykonatelnosti jednoho cizího rozhodnutí. Například polský soud přiznává právo na zaplacení pohledávky ze smlouvy o zápůjčce a samostatným výrokem uloží povinnému též povinnost zaplatit státu na účet polského soudu soudní poplatek, ale obecně by mohlo jít i o náhradu nákladů státu. V tomto případě se podmínky vykonatelnosti výroku rozhodnutí o pohledávce ze zápůjčky posuzují podle nařízení Brusel I bis a takové rozhodnutí se vykoná bez nutnosti zvláštního uznávacího řízení. Výrok o

⁴⁴⁷ Článek 21 bod 2. nařízení o EŘDN

⁴⁴⁸ § 43a odst. 3 věta třetí EŘ

⁴⁴⁹ § 47 odst. 2 písm. c) EŘ

⁴⁵⁰ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2021, sp.zn. 20 Cdo 702/2021-II, nebo rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 8.11.2022, č.j. 20 Co 113/2022-162.

zaplacení soudního poplatku nebo náhradě nákladů řízení státu jednak přiznává právo jinému subjektu (státu), než výrok o zápůjčce, ale hlavně nespadá do věcné působnosti nařízení Brusel I bis⁴⁵¹, neboť vlastní předmět soudního řízení sice měl základ v soukromoprávním vztahu žalobce a žalovaného, ale právo státu na zaplacení soudního poplatku nebo náhrady nákladů řízení tuto soukromoprávní povahu nemá. Pohledávka polského státu na zaplacení soudního poplatku nebo náhradu nákladů řízení není předmětem úpravy na úrovni Evropské unie. Ve vztahu k Polsku je Česká republika vázána v otázkách neupravených právem Evropské unie Smlouvou mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních ze dne 21.12.1987. Na výkon rozhodnutí o náhradě nákladů řízení se vztahuje článek 57 a článek 58 této smlouvy, podle kterých se soud při výkonu rozhodnutí omezí pouze na šetření o tom, že rozhodnutí nabylo právní moci a je vykonatelné. Lze shrnout, že i pro náklady státu v tomto příkladu lze vést výkon rozhodnutí dle OSŘ bez nutnosti uznávacího řízení, ale nikoli z toho důvodu, že by to stanovilo nařízení Brusel I bis. EŘ však v § 37 odst. 3 písm. d) a odst. 4 umožňuje vést exekuci bez prohlášení vykonatelnosti nebo uznání pouze v případě, že přímo použitelný předpis Evropské unie takové rozhodnutí nevyžaduje. O tento případ se nejedná, protože na tuto věc se žádné nařízení EU věcně nevztahuje. Proto musí být pro exekuční řízení vydáno rozhodnutí o uznání⁴⁵², což umožňuje § 16 odst. 3 ZMPS.

Materiální vykonatelnost

a) osoby oprávněné z exekučního titulu a osoby z titulu povinné

Procesní subjektivita a způsobilost fyzických osob vcelku nečiní problém. V případě cizích právnických osob se prokazuje jejich existence zpravidla výpisem z tamního rejstříku obdobného našemu veřejnému rejstříku. Dále lze akceptovat zakladatelské listiny apod. Postačuje však subjektivita dle právního řádu České republiky.⁴⁵³

V této souvislosti považují za nutné upozornit i na specifika řízení s mezinárodním prvkem, zejména vymáhání výživného pro oprávněné nezletilé dítě s bydlištěm v cizině. Udělit plnou moc advokátu pro zastupování nezletilého může zákonný zástupce. I v takovém případě je nutné dodržet podmínky zastoupení stanovené v OSŘ a v AZ. To znamená, že advokátu lze udělit

⁴⁵¹ článek 1 bod. 1 a contrario nařízení Brusel I bis

⁴⁵² § 37 odst. 4 písm. c) EŘ

⁴⁵³ § 9 ZMPS

plnou moc pouze pro celé řízení.⁴⁵⁴ V některých cizích státech toto pravidlo není stanoveno a plná moc je vystavena třeba jen pro některé úkony nebo na omezenou dobu. Některé právní řády rovněž připouštějí i v civilním řízení zastupování více zástupci. Z pohledu českého procesního práva jde o vadu zastoupení a soudní exekutor nebo exekuční soud musí vyzvat k odstranění této vady zastoupení. Rovněž je nutné zdůraznit, že ne každý cizí advokát je oprávněn poskytovat právní služby na území České republiky. Ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) AZ jde pouze o příslušníky členských států Evropské unie, Švýcarské konfederace, Islandu, Norska a Lichtenštejnska. Pokud by byl advokát z jiného státu, nemůže v České republice jako advokát zastupovat, a k jeho plné moci se nepřihlíží. Vlastní podoba výkonu advokacie cizím advokátem (tzv. evropským advokátem) v České republice má dle AZ dvě podoby. Buď advokát vystupuje jako usazený advokát⁴⁵⁵, který je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou, a soudní exekutor nebo exekuční soud požaduje pouze předložení plné moci, anebo se jedná o hostujícího advokáta⁴⁵⁶, který musí prokázat, že je advokátem v domovském státu, a dále musí zmocnit českého advokáta coby zmocněnce pro doručování písemností.⁴⁵⁷

b) obsah a rozsah práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena

Základem je určité a nezaměnitelné uvedení vymáhané povinnosti, aby bylo nepochybné, jaké plnění nebo jakou povinnost má soudní exekutor vymáhat. Vlastní hmotněprávní úprava není v rámci Evropské unie unifikována, a obsah cizozemských rozhodnutí tak nemusí z hlediska souzeného předmětu a přisouzeného plnění odpovídat právním institutům v České republice. To nepochybně není důvod pro automatické zamítnutí exekučního návrhu. Je nutné titul a vymáhanou povinnost komplexně posoudit, a to i s ohledem na skutečnost, že vlastní exekuční řízení probíhá výlučně dle národního právního řádu České republiky a měla by tomu odpovídat i povaha vymáhaného plnění.

Řada východních států jako třeba Bělorusko například stanovuje rozsah vyživovací povinnosti procentem nebo zlomkem z příjmu povinné osoby. Takové rozhodnutí lze v České republice považovat za materiálně vykonatelné.⁴⁵⁸ Vlastní výše výživného je vázána na výpočet ze mzdy či jiného příjmu povinného, který nebývá oprávněnému znám a který není znám ani exekučnímu soudu. To činí problémy zejména oprávněnému, který bez znalosti výše příjmu povinného nemůže zjistit, zda vyplácené výživné představuje skutečně odpovídající podíl na

⁴⁵⁴ Procesní plná moc; § 25 odst. 1 věta druhá OSŘ.

⁴⁵⁵ § 35l a násl. AZ

⁴⁵⁶ § 35f a násl. AZ

⁴⁵⁷ § 35j odst. 2 AZ

⁴⁵⁸ Srov. rozhodnutí Okresního soudu v Chebu ze dne 20.10.1977, sp.zn. E 3769/88 [R 26/1983 civ.], nebo rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 17.5.1989, sp.zn. 20 Co 486/88 [R 21/1991 civ.].

jeho mzdě. Častější je však případ, kdy povinný neplatí žádné výživné, a oprávněný navrhuje exekuci výživného určeného procentem z příjmu povinného.

V praxi jsou podávány většinou návrhy na výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. V těchto případech je namístě nejprve ověřit dotazem na Českou správu sociálního zabezpečení nebo na plátce mzdy označeného v návrhu, že povinný vůbec má zaměstnavatele v České republice a že tedy nepůjde o neúčinný výkon rozhodnutí.⁴⁵⁹ Následným dotazem na zaměstnavatele povinného soud zjistí výši příjmu povinného za dlužné období až do doby odpovědi na dotaz. Poté soud vypočítá vymáhané dlužné výživné dle procenta z příjmu povinného od požadovaného data do vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy povinného. Zároveň ověří, že by při takto vypočteném výživném zůstala povinnému v každém uplynulém měsíci část mzdy ve výši aspoň nezabavitelné části mzdy.⁴⁶⁰ V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud uvede konkrétní celkovou dlužnou částku výživného od požadovaného dne do vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí a dále uvede, jakou procentuální část mzdy povinného za dobu následující bude zaměstnavatel srážet s dovětkem, že povinnému vždy musí zůstat aspoň nezabavitelná část mzdy dle OSŘ.

Pro ilustraci lze třeba na tomto exekučním titulu z Běloruska uvést i postup při posuzování dalších podmínek vedení exekuce s tím, že jde o rozhodnutí vydané běloruským soudem proti povinnému státnímu příslušníku Běloruska žijícímu v České republice pro vymožení výživného nezletilého oprávněného (státního příslušníka Běloruska žijícího v Bělorusku).

Problematiku vymáhání výživného upravuje nařízení o výživném. Unijní úprava se obecně použije přednostně před dvoustrannou smlouvou, pokud se vztahuje na stejné právní otázky. Dle článku 26 nařízení o výživném rozhodnutí vydané v *členském státě*, který není vázán Haagským protokolem z roku 2007, jež je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v *jiném členském státě* poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné. Nařízení se tak uplatní pouze mezi členskými státy Evropské unie. Proto se ve vztahu k Bělorusku nařízení o výživném nepoužije.

Česká republika i Bělorusko jsou vázány Smlouvou mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.). Tato smlouva se vztahuje na vymáhání výživného [článek 54 odst. 1 písm. a)] a vlastní uznání a výkon spočívá v tom, že

⁴⁵⁹ O neúčinný výkon rozhodnutí jde, pokud v době doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí plátci mzdy není povinný jeho zaměstnancem.

⁴⁶⁰ § 278 OSŘ

příslušný soud posoudí podmínky stanovené smlouvou a při jejich splnění nařídí výkon rozhodnutí (článek 56 odst. 1), aniž by o uznání formálně rozhodoval.

Cizí rozhodnutí, podle kterých lze vést exekuci dle EŘ jsou uvedena v § 37 odst. 4 EŘ, ze kterého vyplývá, že vést exekuci bez rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti nebo o uznání exekučního titulu lze pouze u rozhodnutí, která jsou podle *přímo použitelného předpisu Evropské unie* vykonatelná, aniž je požadováno prohlášení vykonatelnosti.

Je tak zřejmé, že podle rozhodnutí běloruského soudu nelze bez dalšího vést exekuci, neboť takový postup by byl v rozporu s § 37 odst. 3 písm. d) ve spojení s § 37 odst. 4 písem. b) EŘ. Tím není dotčeno právo domáhat se (s)plnění povinnosti platit výživné formou podání návrhu na výkon rozhodnutí, který má z hlediska přípustnosti cizích exekučních titulů širší okruh exekučních titulů, patrně i proto, že proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí lze podat odvolání a v rámci nařízení výkonu rozhodnutí tak lze přezkoumat i otázku mezinárodní příslušnosti a vykonatelnosti exekučních titulů, které nebyly před zahájením vykonávacího řízení přezkoumány v rámci prohlášení vykonatelnosti nebo uznání, anebo které nejsou bez dalšího vykonatelné dle přímo použitelného předpisu Evropské unie.

Pokud by oprávněný trval na vedení exekuce, umožňuje § 16 odst. 3 ZMPS podat návrh na uznání i v případech, kdy se takové rozhodnutí uznává bez dalšího, a s takovým rozhodnutím o uznání by již bylo cizí rozhodnutí způsobitelným exekučním titulem dle § 37 odst. 4 písm. c) EŘ. Návrh na uznání lze podat i v rámci exekučního řízení.

Pokud se týká exekuce podle cizích exekučních titulů, které ukládají povinnost na základě právních institutů, které právní řád České republiky nezná, lze uvést jako příklad anglosaský institut *punitive damages (USA)*, resp. *exemplary damages (Velká Británie)*. Jde o soukromoprávní druh náhrady újmy, který má kromě funkce kompenzační též funkci v podstatě soukromoprávního peněžitého trestu. V poměrech právního řádu České republiky se v případě způsobené újmy nahrazuje škoda, coby újma na jmění⁴⁶¹ a nemajetková újma.⁴⁶² Náhrada škody má primárně funkci reparační a škoda by měla být přednostně nahrazena uvedením do předešlého stavu.⁴⁶³ Teprve pokud to není dobře možné anebo o to požádá poškozený, nahrazuje se škoda v penězích.⁴⁶⁴ Náhrada škody tak má funkci kompenzační, neboť co do rozsahu se hradí skutečná škoda a ušlý zisk.⁴⁶⁵ Jde o dosažení stavu, jaký by jinak byl bez škodné události,

⁴⁶¹ § 2894 odst. 1 ObčZ

⁴⁶² § 2894 odst. 2 ObčZ

⁴⁶³ § 2951 odst. 1 věta první ObčZ

⁴⁶⁴ § 2951 odst. 1 věta druhá ObčZ

⁴⁶⁵ § 2952 ObčZ

a nemělo by dojít nad rámec kompenzace k poskytnutí další částky. Pokud vznikla nemateriální újma, odčiní se přiměřeným zadostiučiněním, které se zpravidla poskytne v penězích.⁴⁶⁶

Anglosaský institut punitive damages v sobě zahrnuje funkci soukromoprávního peněžitého trestu a škůdce je tak povinen zaplatit určitou částku nad rámec škody nebo náhrady nemajetkové újmy.

Exekucním titulem přiznávajícím tzv. punitive damages, resp. exemplary damages, je zejména rozhodnutí některého státu Spojených států amerických nebo Velké Británie, kterým bylo rozhodnuto o náhradě škody či nemajetkové újmy.

Nařízení Brusel I resp. pozdější nařízení Brusel I bis bylo možné použít na otázku uznání a výkonatelnosti takového rozhodnutí vydaného ve Velké Británii v době před zánikem jejího členství v EU dne 31.1.2020. Velká Británie nepřistoupila k Luganské úmluvě II rozšiřující účinky některých předpisů EU i na některé nečlenské státy EU.

Proto se postup ve vztahu k Velké Británii i Spojeným státům americkým při uznávání a výkonu rozhodnutí řídí při absenci dvoustranných a mezinárodních smluv ZMPS.

Haagskou úmluvu o uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z roku 2019 zatím nelze aplikovat. Pro státy Evropské unie je právě uvedená úmluva závazná a účinná od 1.9.2023.⁴⁶⁷ Úmluva zatím není účinná pro Velkou Británii ani Spojené státy americké. Oba státy již úmluvu aspoň podepsaly, a to Velká Británie dne 12.1.2024 a Spojené státy americké dne 2.3.2022.⁴⁶⁸

Nařízení Řím II rovněž nelze použít, neboť neupravuje procesní otázky, ale způsob určení rozhodného hmotného práva pro náhradu újmy.

Ve vztahu ke Spojeným státům americkým ani k Velké Británii tuto problematiku neřeší rovněž žádná mnohostranná nebo dvoustranná mezinárodní smlouva. Proto je nutné vycházet ze zbytkové úpravy uznání a výkonu v ZMPS.

V uvedeném příkladu jde o právo vyplývající ze způsobené újmy. Jde tak o majetkovou věc a dle § 16 odst. 1 ZMPS se v takovém případě uznání nevyslovuje zvláštním výrokem, ale je uznáno tím, že k němu soud přihlédne a vyhoví návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí. V rámci posuzování formy a obsahu takového cizího rozhodnutí soud zkoumá, zda faktickému uznání nebrání překážky uvedené v § 15 ZMPS, které spočívají zejména ve výlučné pravomoci soudů České republiky, rozhodnutí v téže věci nebo uznání jiného rozhodnutí v téže věci a pak zejména, zda se uznání zjevně nepříčí veřejnému pořádku a je splněna podmínka vzájemnosti.

⁴⁶⁶ § 2951 odst. 2 ObčZ.

⁴⁶⁷ S výjimkou Dánka, ale pro Dánsko je od 1.1.2010 účinná aspoň Luganská úmluva II ze dne 30.10.2007.

⁴⁶⁸ Viz přehled signatářů dostupný online z <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=137>

Pokud dlužník namítne výhradu veřejného pořádku ve vykonávacím řízení, soud vykonávací řízení přerušuje a vyčkává na rozhodnutí o návrhu dlužníka ve zvláštním řízení dle § 16 odst. 4 ZMPS.

Rovněž u tohoto příkladu lze vést primárně výkon rozhodnutí. Pokud by oprávněný trval na vedení exekuce, umožňuje § 16 odst. 3 ZMPS podat návrh na uznání i v případech, kdy se takové rozhodnutí uznává bez dalšího a s takovým rozhodnutím o uznání by již bylo cizí rozhodnutí způsobilým exekučním titulem dle § 37 odst. 4 písm. c) EŘ. Návrh lze podat i v exekučním řízení.

Nejvyšší soud se vyjádřil k možnosti uznání rozhodnutí ukládajícího punitive damages v několika rozhodnutích.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že je možné uplatnit výhradu rozporu s českým veřejným pořádkem pouze tehdy, pokud je výše sankční náhrady újmy zjevně nepřiměřená újmě, již má odškodnit. K tomuto závěru dospěl v rozhodnutí ze dne 22.8.2014, sp.zn. 30 Cdo 3157/2013, ve kterém rovněž uvedl, že při úvaze o (ne)přiměřeném zásahu je třeba zkoumat závažnost újmy, zjevný (ne)poměr kompenzační a sankční složky ve prospěch sankční složky a zda přiznaná výše nepřipustným zásahem nezasahuje do majetkových práv povinné osoby, tedy zda není likvidační či nemá „rdousící efekt“.

Dále Nejvyšší soud uvedl v rozhodnutí ze dne 14.12.2022, sp.zn. 20 Cdo 1432/2022-II, že výhradu veřejného pořádku jako důvod pro neuznání rozhodnutí lze použít jen ve výjimečných případech, v nichž by uznání účinků cizího rozhodnutí – nikoli tedy uznání rozhodnutí jako takového – bylo ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem státu, ve kterém má k uznání dojít. Má-li být účinkem cizího rozhodnutí zaplacení pohledávky, jde o standardní nejběžnější účinek a pouze proto nelze dovozovat, že by rozhodnutí bylo v rozporu s tuzemským veřejným pořádkem. V odstavci 44 odůvodnění též uvedl, že Evropská unie má k punitive damages ambivalentní postoj a rozdílné postoje států EU vedly k tomu, že tento institut je pouze zmíněn v bodu 32 preambule nařízení Řím II, podle kterého z důvodu veřejného zájmu mohou soudy členských států za výjimečných okolností použít výhradu veřejného pořádku a imperativní ustanovení, a to zejména v případě, kdy by rozhodné hmotné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy určené dle pravidel nařízení vedlo k uložení nekompenzačního odškodnění exemplární nebo represivní povahy v mimořádné výši.

Je zřejmé, že vystoupením Velké Británie z Evropské unie již nebudou její rozhodnutí podléhat režimu nařízení Brusel I. bis a z hlediska určení rozhodného hmotného práva pro mimosmluvní závazkové vztahy nebude možné použít nařízení Řím II.

c) lhůta k plnění

V rámci této kategorie exekučních titulů jde zejména o rozhodnutí cizích soudů, která by měla obsahovat lhůtu k plnění. Pokud by taková lhůta nebyla v rozhodnutí stanovena, pak není účelem exekučního řízení přezkoumávat, zda dle rozhodného hmotného práva nebo dle procesního práva státu cizího soudu je taková lhůta k plnění nezbytnou náležitostí rozhodnutí nebo vyplývá ze zákona apod. V tomto směru lze dle mého názoru vycházet z doložky či potvrzení o vykonatelnosti cizího exekučního titulu.

9.6.3.2 Přezkum při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce

Z hlediska formální vykonatelnosti může povinný zpochybňovat předpoklady formální vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako při pověření vedením exekuce. Kromě toho má celou škálu různých námitek, kterými může například namítat, že exekuční soud nesprávně vyhodnotil, že není nutné rozhodnutí o uznání nebo prohlášení vykonatelnosti. Rovněž může zpochybňovat vykonatelnost cizího exekučního titulu z hlediska procesních předpisů cizího státu.

Obrana povinného může spočívat jak ve formě odvolání proti rozhodnutí o uznání nebo prohlášení vykonatelnosti, pokud bylo vydáno, tak i v podání návrhu na zastavení exekuce.

Povinný se může rovněž bránit způsobem upraveným v jednotlivých přímo použitelných prepisech Evropské unie.

Podle **nařízení Brusel I bis** se povinný může podle článku 45 domáhat vydání rozhodnutí o odepření uznání, a to i preventivně před případným zahájením exekučního řízení. Vyhovět takovému návrhu lze zejména v případě, že je takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dožádaného členského státu, nebo z důvodu, že žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném předstihu a takovým způsobem, který by mu umožnil přípravu obhajoby, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl příležitost.⁴⁶⁹

Podle **nařízení o výživném** může povinný u rozhodnutí vydaného *ve státu vázaném Haagským protokolem z roku 2007* navrhnout přezkum takového rozhodnutí, pokud se neúčastnil řízení v členském státu původu a nebyl mu doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném předstihu a takovým způsobem, který by mu umožnil přípravu na jednání před soudem, nebo se nemohl vyjádřit k pohledávce výživného z důvodu vyšší moci nebo z důvodu mimořádných okolností bez jakéhokoli pochybení ze své strany.⁴⁷⁰ Pokud stát původu rozhodnutí *není vázán Haagským protokolem z roku 2007* je obrana

⁴⁶⁹ Článek 45 odst. 1 písm. a), b) nařízení Brusel I bis.

⁴⁷⁰ Článek 19 odst. 1 nařízení o výživném.

povinného širší. Ve smyslu článku 26 musí být rozhodnutí prohlášeno za vykonatelné soudem státu výkonu rozhodnutí a povinný má dále možnost dle článků 23 a 24 navrhnout vydání rozhodnutí o neuznání rozhodnutí zejména v případě zjevného rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž je uznávání navrhováno, a jestliže povinnému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném předstihu a takovým způsobem, který by mu umožnil přípravu na jednání před soudem, ledaže měl příležitost využít opravný prostředek.

V případě exekučního titulu v podobě **evropského platebního rozkazu** vydaného dle nařízení EPR je přezkum možný pouze výjimečně, a to zejména z důvodu vadného doručení s tím, že návrh se podává u soudu původu. Pokud soud původu zruší vydaný evropský exekuční titul, je tento od počátku neplatný⁴⁷¹ a jde o důvod pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ. Po dobu řízení o návrhu povinného na přezkum evropského platebního rozkazu lze případně exekuci odložit dle § 54 odst. 11 EŘ.

Dle nařízení o EET, se může povinný bránit vydanému **potvrzení exekučního titulu pro nesporné nároky** u soudu původu. Pokud povinný u soudu původu podá návrh na opravu nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu, může exekuční soud exekuci odložit.⁴⁷² V případě, že stát původu zruší potvrzení, exekuční soud exekuci zastaví dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ.

Dle **nařízení o EŘDN**, má povinný má právo požádat soud původu o přezkum rozhodnutí dle článku 18. Pokud již probíhá exekuce, může exekuční soud odložit exekuci.⁴⁷³ V případě zrušení rozhodnutí soudem státu původu by pak byl dán zastavovací důvod dle § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ. V žádném případě nelze v členském státu výkonu rozhodnutí přezkoumávat rozhodnutí ve věci samé.⁴⁷⁴

V případě „zbytkové“ úpravy uznání a výkonu cizích rozhodnutí v ZMPS je pro podání exekučního návrhu nutné uznání cizího rozhodnutí (§ 14 ZMPS), tedy uznání účinků cizího rozhodnutí na území České republiky. Cizí rozhodnutí dle § 15 ZMPS nelze uznat v případě, že věc náleží do výlučné pravomoci českých soudů, dále v případě překážky věci zahájené nebo věci pravomocně rozsouzené, pokud by se uznání zjevně přičilo veřejnému pořádku, pokud není zaručena vzájemnost a rovněž v případě, že by povinnému byla postupem cizího orgánu odňata možnost řádně se účastnit řízení, zejména nebylo-li mu doručeno předvolání nebo návrh na zahájení řízení, a povinný se takové vady řízení dovolá. Vzájemnost lze zjistit dotazem na

⁴⁷¹ Článek 20 bod 3 nařízení o EET

⁴⁷² § 54 odst. 11 EŘ; článek 23 písm. a) nařízení o EET

⁴⁷³ § 54 odst. 11 EŘ; článek 23 písm. a) nařízení o EŘDN

⁴⁷⁴ Článek 22 bod 2. nařízení o EŘDN

ministerstvo spravedlnosti.⁴⁷⁵ Na existenci vzájemnosti lze usuzovat i z obecného stanoviska příslušného orgánu cizího státu o právní úpravě stanovící předpoklady pro uznání a výkon cizích rozsudků bez uvedení skutečné praxe v této oblasti.⁴⁷⁶

⁴⁷⁵ § 110 ZMPS

⁴⁷⁶ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2014, sp.zn. 30 Cdo 3753/2012 [C 14554].

Závěr

Základem práce je analýza průběhu a podmínek exekučního řízení od jeho zahájení do doby, kdy exekuční soud hodnotí exekuční titul z hlediska jeho vykonatelnosti, než pověří soudního exekutora vedením exekuce nebo dá pokyn soudnímu exekutorovi, aby exekuční návrh (zčásti) zamítl z důvodu nedostatku vykonatelnosti exekučního titulu. Práce se věnuje též kritériím posuzování vykonatelnosti exekučního titulu exekučním soudem v rámci dílčího exekučního řízení o návrhu povinného na (částečné) zastavení exekuce.

Cílem práce bylo podrobné zkoumání zejména otázky formální a materiální vykonatelnosti všech druhů exekučních titulů na podkladě kterých lze vést exekuci dle EŘ a které jsou uvedeny pozitivním výčtem v § 40 odst. 1 EŘ doplněným negativním výčtem v § 37 odst. 3 EŘ. Jádrem zkoumání byla otázka, zda, kdy, podle jakých kritérií a do jaké míry je exekuční soud oprávněn či povinen posuzovat přípustnost vymáhání povinnosti stanovené exekučním titulem z pohledu formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu.

Vzhledem k šíři tématu práce bylo ponecháno stranou vykonávací řízení dle části šesté OSŘ.

Práce se zabývá jak teoretickým vymezením institutů formální a materiální vykonatelnosti, tak i kritérii jejich posuzování exekučním soudem u každého druhu exekučního titulu samostatně, a to vždy ve dvou nejvýznamnějších fázích exekučního řízení, tedy v okamžiku pověření soudního exekutora vedením exekuce a dále v okamžiku posuzování důvodnosti návrhu povinného na zastavení exekuce exekučním soudem.

Smyslem exekuce je nucené vymožení povinnosti stanovené exekučním titulem, kterou povinný nesplnil dobrovolně, a to výlučně způsoby stanovenými v EŘ. Exekuční řízení představuje významný zásah do majetkové sféry povinného a zpravidla též jeho rodiny. Právní úprava v EŘ proto směřuje k tomu, aby způsob vedení exekuce byl přiměřený vymáhané povinnosti. Nicméně základní ochranou před nedůvodným vedením exekuce je právě důkladné posouzení vykonatelnosti exekučního titulu exekučním soudem již ve fázi pověření soudního exekutora vedením exekuce.

EŘ upravuje široký okruh přípustných exekučních titulů. Jde zejména o formální rozhodnutí (obecných soudů, Ústavního soudu, orgánu veřejné moci, rozhodce, cizího soudu), anebo o právní jednání, která nejsou výsledkem rozhodovací činnosti (notářský zápis se svolením k vykonatelnosti). Vymáhaná povinnost může spočívat v povinnosti zaplatit peněžitou částku nebo v povinnosti nepeněžité povahy.

Exekuční tituly jsou vydávány příslušnými orgány, a to v soudním řízení, v rozhodčím řízení či v řízení před orgánem veřejné moci. Řízení jsou upravena v procesních předpisech

konkretizovaných v této práci. Tyto předpisy též upravují přípustnost a rozsah jejich věcného přezkumu v rámci řádných nebo mimořádných opravných prostředků, formu rozhodnutí, náležitosti jejich písemného vyhotovení a okamžik, kdy nabývají vykonatelnosti.

Exekuční titul v podobě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti není výsledkem rozhodovací činnosti, ale je sepsán notářem a jeho náležitosti stanoví NotŘ.

S ohledem na různorodost exekučních titulů nelze učinit jeden zobecňující závěr práce ke všem exekučním titulům.

Nejvyšší míře soudního přezkumu v exekučním řízení podléhá notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Nejde o výsledek rozhodovací činnosti příslušného orgánu, ale je vyhotoven notářem dle podkladů předložených zpravidla věřitelem. Exekuční soud zkoumá dodržení všech formálních a obsahových požadavků na tento druh exekučního titulu stanovených NotŘ s tím, že pokud nejsou splněny, jde o důvod pro pokyn soudnímu exekutorovi k (částečnému) zamítnutí exekučního návrhu, případně k (částečnému) zastavení exekuce exekučním soudem. Pokud je podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti vedena exekuce, má povinný k dispozici obranu v podobě návrhu na (částečné) zastavení exekuce, a to bez jakéhokoli omezení. Může namítat vady notářského zápisu a může v plném rozsahu věcně zpochybňovat vymáhanou povinnost. Exekuční řízení se v rámci rozhodování o návrhu na zastavení exekuce blíží svou povahou nalézacímu řízení o žalobě na uložení takové povinnosti.

Ostatní exekuční tituly jsou výsledkem rozhodovací činnosti příslušného orgánu a judikatura v minulosti důsledně oddělovala takové řízení od řízení exekučního. Judikatura dlouho nepřipouštěla, aby exekuční řízení bylo v zásadě dalším přezkumným řízením ve věci samé nebo aby se případné procesní vady řízení přenášely do exekuce.

V níže uvedených případech judikatura nadále proklamovala zákaz věcného přezkumu exekučního titulu v exekuci, nicméně se hmotněprávní stránkou věci zabývala a třeba i odkazovala na judikaturu týkající se věcného posuzování nároků (např. smluvní pokuty) v nalézacím řízení. Nešlo však o věcný přezkum exekučního titulu v pravém smyslu, ale o zohlednění základního hmotněprávního rámci dopadajícího na věc pro účely posouzení přiměřenosti vymáhaného plnění ve vztahu ke kritériím vytýčeným judikaturou.

Princip zákazu jakéhokoli přezkumu exekučního titulu ve výše uvedeném smyslu byl judikaturou nejdříve prolomen v případě rozhodčích nálezů. Ke změně judikatury došlo v situaci, kdy byly v exekučním řízení vymáhány dluhy ze spotřebitelských smluv o půjčkách (zápůjčkách) nebo o úvěrech. Rozhodčí nálezy byly vydávány ve velkém počtu a v podstatě mechanickým vyhověním jakékoli rozhodčí žalobě o zaplacení dluhu s tím, že byly příznávány

nároky jako například smluvní úroky cca 150 % ročně nebo vysoké kumulované smluvní pokuty. Běžný dlužník se tak dostával do dluhové pasti.

K posílení postavení spotřebitele nejdříve přispěla novela RozŘ, kterou bylo spotřebiteli přiznáno od 1.4.2012 do 30.11.2016 (kdy byla zrušena možnost uzavírat rozhodčí smlouvy ve spotřebitelských věcech), právo podat žalobu o zrušení rozhodčího nálezu dle části třetí OSŘ i pro rozpor nálezu s právními předpisy na ochranu spotřebitele. Tuto argumentaci mohl povinný uplatnit i v návrhu na zastavení exekuce a exekuční soud mu uložil povinnost podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu. K zastavení exekuce mohlo dojít jen v případě formálního odklizení exekučního titulu v řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Následně se, v podstatě při nezměněné právní úpravě, přesunula ochrana dlužníka pouze změnou judikatury do exekučního řízení. Nejvyšší soud připustil přezkum rozhodčího nálezu v exekučním řízení i bez podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu, a to dokonce i v případě, že exekuce již byla skončena.

Nejvyšší soud zastával názor, že v případě úroku sjednaného v rozporu s dobrými mravy, v případě netransparentnosti výběru rozhodce, v případě sice platné smlouvy o úvěru, ale jinak soudem shledané kolize s dobrými mravy a zákonnými principy ochrany spotřebitele, je celý smluvní konstrukt, včetně rozhodčí doložky, neplatný, rozhodčí nález je proto nicotný a rozhodce neměl pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, což vedlo k zastavení exekuce zcela (viz strana 92 této práce).

V roce 2018 se judikatura Nejvyššího soudu posunula více k ochraně věřitelů (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018). Již neposkytovala tak širokou ochranu povinným, a to zejména těm, kteří byli zcela pasivní v rozhodčím řízení, a vymezila pětibodová kritéria posuzování návrhu na zastavení exekuce.

V roce 2020 se judikatura Nejvyššího soudu znovu posunula, a to zásadně ve prospěch dlužníka, když pro zastavení exekuce postačovala již jen vyšší míra nepřiměřenosti a nemravnosti vymáhaného plnění a jiné důvody nebylo třeba zkoumat (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8.4.2020, sp. zn. 20 Cdo 1857/2019).

V roce 2022 se judikatura Nejvyššího soudu posunula zpět k ochraně věřitele, když Nejvyšší soud nepřímo potvrdil, že pro nemravné či nepřiměřené plnění není třeba zastavit exekuci zcela, ale exekuční soud může ponechat exekuci dále probíhat pro vymožení nedoplatku jistiny dluhu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2.6.2022, sp.zn. 20 Cdo 1464/2021). Rozhodoval o dovolání proti rozhodnutí Městského soudu v Praze, kterým byla exekuce zastavena, až na nedoplatek jistiny, a exekuční soud tedy neponechal oprávněnému právo ani na část příslušenství, byť jen přiměřeného.

V případě exekučních titulů v podobě soudních rozhodnutí připustila judikatura v roce 2013 zpochybnění věcné správnosti exekučního titulu nejdříve nepřímo, když za důvod pro zastavení exekuce bez formálního odklizení exekučního titulu považovala odsuzující rozhodnutí za trestný čin, jehož skutková věta byla v rozporu se základem věcného posouzení v exekučním titulu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19.2.2013, sp.zn. 20 Cdo 1394/2012 [C 12206]). K zastavení exekuce tak došlo bez formálního odklizení exekučního titulu tím, že k němu přistoupilo věcně neslučitelné odsuzující trestní rozhodnutí. Exekuční soud titul věcně nepřezkoumával.

Zásadním posunem judikatury bylo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1.11.2016, sp.zn. II. ÚS 2230/16, kterým se Ústavní soud zastal osoby ZTP/P, která byla pasivní v nalézacím řízení o zaplacení jízdného a přírážky k jízdnému, a proto bylo žalobě vyhověno, přestože měla nárok na bezplatnou přepravu. Ústavní soud shledal okolnosti věci, pro které by bylo další provádění výkonu rozhodnutí způsobilé založit kolizi s procesními zásadami a výkonem rozhodnutí by došlo k popření základních principů právního řádu a ke zjevné nespravedlnosti.

Tím se otevřela možnost dosáhnout (částečného) zastavení exekuce i bez formálního odklizení exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí v rámci řízení o opravných prostředcích. Na tomto názoru setrval Ústavní soud i v dalších rozhodnutích a respektuje jej též Nejvyšší soud. Zhruba od roku 2016 je tak připuštěna možnost korigovat důsledky zjevně nespravedlivých rozhodnutí nalézacího soudu v exekučním řízení, a to nejen s ohledem na obsah vlastní uložené povinnosti, ale též s ohledem na okolnosti, které vedly ke vzniku dluhu (např. předváděcí akce), s ohledem na osobu dlužníka (spotřebitel, dětský dlužník), ale dokonce i s ohledem na poměry povinného v době rozhodování exekučního soudu. Nemusí jít pouze o rozhodnutí ve věci samé, ale k zastavení exekuce může dojít i u titulu v podobě procesního rozhodnutí o náhradě nákladů řízení. Tím však dochází na druhou stranu ke snížení právní jistoty věřitele, že má bezvadný exekuční titul.

Judikatura zatím neuvádí žádný obecný katalog podmínek pro přezkum vymáhaného plnění v exekuci. V této práci je uvedena kazuistika týkající se posuzování zjevné nespravedlnosti a rozporu se zásadami demokratického právního řádu, coby základních obecných judikovaných kritérií pro možné zastavení exekuce, a dále je v práci uvedena kazuistika doplňující tato základní obecná kritéria vždy o nějaké další kritérium specifické pro danou věc, jako jsou okolnosti vzniku dluhu, nutnost zvýšené ochrany určitého typu dlužníka nebo poměry povinného v době rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce.

V případě cizích rozhodnutí se práce zaměřuje na podmínky jejich vykonatelnosti v České republice, a to zejména v členění dle států původu v rámci Evropské unie a států původu mimo

Evropskou unií. U cizích rozhodnutí platí pravidlo, že nepodléhají věcnému přezkumu exekucním soudem. Základním principem na úrovni států Evropské unie je vzájemné uznávání a výkon rozhodnutí bez zvláštních uznávacích řízení, zčásti založený pro zjednodušení na formulářovém principu. Je-li nutné prohlášení vykonatelnosti nebo uznání cizího rozhodnutí, je hlavním korektivem přiznaného plnění zjevný rozpor s veřejným pořádkem. I v případě vymáhání plnění dle právních institutů, které český právní řád nezná, nelze taková rozhodnutí automaticky nevykonat. Soud provede adaptaci přiznaného plnění na instituty, které jsou v českém právním řádu nejbližší, a následně posoudí případný (částečný) zjevný rozpor s veřejným pořádkem.

Ústavní soud otevřel možnost pro (částečné) zastavení exekuce bez formálního odklizení exekucního titulu v podobě rozhodnutí soudu. Za této situace si lze představit, že lze obdobně (částečně) zastavit i exekuce vedené podle rozhodnutí orgánů veřejné moci, byť k tomu dosud není známa judikatura.

Je žádoucí, aby k nedocházelo k zastavování exekucí bez formálního odklizení exekucních titulů, neboť se tím stírá rozdíl mezi nalézacím a exekucním řízením s tím, že nalézací řízení je degradováno na „předkolo“ exekucního řízení. K tomu je třeba, aby exekucní tituly splňovaly podmínky absence zjevné nespravedlnosti a absence rozporu s právními principy demokratického právního řádu, jak vyplývá z judikatury.

Dle mého názoru by měl zákonodárce důsledněji domýšlet dopady přijímané právní úpravy. Zpětně se ukázalo jako nešťastné, že bylo možné ve spotřebitelských věcech uzavírat rozhodčí smlouvy či doložky. Na takto zjevně nespravedlivě přiznaná plnění reagovala judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího soudu logickým zásahem do exekucí vedených dle takových titulů. Poté, co byly exekuce dle rozhodčích nálezů zastaveny, „přelila“ se tato řízení do nových žalob o zaplacení dluhů podávaných u soudu. Nedomyšlená byla rovněž právní úprava generující tzv. dětské dlužníky při placení poplatků za komunální odpad nebo regulačních poplatků.

V rámci nalézacího řízení klade procesní úprava v OSŘ důraz na rychlost řízení, k čemuž slouží instituty jako koncentrace řízení nebo neúplná apelace. Domnívám se, že zejména ustoupení od principu koncentrace a dále rozšíření práva soudu dokazovat i bez návrhu, aspoň ve věcech týkajících se spotřebitelů nebo dětských dlužníků, by přispělo k vyšší ochraně těchto účastníků, a ve výsledku ke spravedlivému rozhodnutí ve věci samé, když nelze přehlédnout, že zejména těchto dlužníků se týkala drtivá většina judikatury zmiňované v této práci. Bylo by to rozumnější než třeba provedené rozšíření přípustnosti dovolání ve spotřebitelských věcech.

Seznam zkratek

- **AZ**
zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- **DŘ**
zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
- **ElPod**
zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů
- **ElÚkon**
zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
- **EŘ**
zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- **InsZ**
zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- **NáhrVýž**
zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném)
- **NotŘ**
zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
- **ObčZ**
zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- **ObčZ 1964**
zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- **OSŘ**
zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- **PojZdrav**
zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- **PřesZ**
zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
- **PřesZ 1990**
zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- **RozŘ**
zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- **SlužET**
zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů
- **SoudP**
zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- **SouVR**
zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů
- **SpŘ**
zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- **SpŘ 1967**
zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů
- **SŘS**
zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- **SŠZ**
zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů
- **TrŘ**
zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- **Úst**
ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů
- **ZdrPjst**
zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů

- **ZMPS**
zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
- **ZŘS**
zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- **nařízení Brusel I**
nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
- **nařízení Brusel I bis**
nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění)
- **nařízení o dědictví**
nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení
- **nařízení o EET**
nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky
- **nařízení o EPR**
nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu
- **nařízení o EŘDN**
nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích
- **nařízení o výživném**
nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností
- **eIDAS**
Nařízení Evropské unie č. 910/2014, o elektronické identifikaci a důvěryhodných službách pro elektronické transakce na vnitřním evropském trhu (eIDAS), ze dne 23.7.2014
- **Řím II**
Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007, ze dne 11.7.2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

- **nařízení o úpadku**

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20.května 2015, o insolvenčním řízení (přepracované znění)

- **Luganská úmluva II**

Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 15.10.2007

- **EŽOPEX**

Elektronická žádost o pověření a nařízení exekuce

- **ISAS**

Informační systém pro okresní soudy

- **ARAD**

Databáze časových řad České národní banky

- **Sb.**

Sbírka zákonů

- **Sb.m.s.**

Sbírka mezinárodních smluv

- **Vyhl.**

Vyhláška

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád. Komentář. 4.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2017
- FIALA, R., DRÁPAL, L. A KOL. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475 – § 1720). Komentář. 2.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2022
- SVOBODA, K., SMLOLÍK, P., LEVÝ J., ŠÍNOVÁ, R. A KOL. *Občanský soudní řád. Komentář. 2.vydání.* Praha: C.H. Beck, 2017
- POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIEGEL, F., MAREK, D.,: *Správní řád. Komentář. 2.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2020
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: nalézací řízení. 9. aktualizované vydání.* Praha: Leges, 2018
- VEČEŘA, M.; GERLOCH, A.; BERAN, K., RUDENKO, S. *Všeobecná teória práva.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2017,
- KASÍKOVÁ, M. A KOL. *Exekuční řád, Komentář. 5.vydání.* Praha: C.H. Beck, 2022
- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. A KOL. *Občanský soudní řád. Komentář. 3.vydání (2. aktualizace).* Praha: C.H.Beck. 2023
- ANTONÍN TRIPES. *Exekuce v soudní praxi, 3. vydání.* Praha: 2006
- BOHUMIL DVOŘÁK. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí. 1.vydání*
- BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNADR, P. A KOL. *Notářský řád. Komentář. 5.vydání.* Praha: C.H.Beck, 2018
- SVOBODA, K., JÍCHA, L., KREJSA, J., HOZMAN, D., ÚŠELOVÁ, V., KOCINEC, J. A KOL. *Exekuční řád. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2022

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- BIBEN, Martin (2018). *Zrušit volný trh exekutorů se nám osvědčilo, říká šéf slovenské exekutorské komory*. Online. Aktuálně.cz. 27. listopadu 2018. Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/teritorialita-se-osvedcila-je-levnejsi-a-ma-protikorupcni-ch/r~302e901cecd211e8b2380cc47ab5f122/> .
- SLOVENSKÁ KOMORA EXEKÚTOROV (2022). *Slovenská komora exekútorov podporuje zachovanie náhodného elektronického pridělovania exekúcií*. 6. června 2022. Online. Dostupné z <https://www.ske.sk/slovenska-komora-exekutorov-podporuje-zachovanie-nahodneho-elektronickeho-pridelovania-exekucii/> .
- ŠTIKA, Martin (2019). *Teritorialita exekutorů – funkční model ověřený ze Slovenska*. 6. listopadu 2019. Online. epravo.cz. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/teritorialita-exekutoru-funkcni-model-overeny-ze-slovenska-110195.html> .
- ŠTIKA, Martin (2019). *KOMENTÁŘ: Milion důvodů pro zavedení teritoriality exekutorů*. 24. června 2019. Online. LIDOVKY.cz. Dostupné z https://www.lidovky.cz/byznys/komentar-milion-duvodu-pro-zavedeni-teritoriality-exekutoru.A190618_215624_ln_byznys_pravo_ssu .
- POLANSKÝ, Petr (2018). *O slepé uličce a sněhové kouli – budeme opravdu na jaře stavět sněhuláky?* 22. listopadu 2018. Online. Česká justice. Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/blog/slepe-ulicce-snehove-kouli-budeme-opravdu-jare-stavet-snehulaky/> .
- KOLÁŘOVÁ, Kateřina (2019). *Většina exekutorů je pro zavedení teritoriality. Proti lobbují jen velké úřady, zní z komory*. 22. února 2019. Online. LIDOVKY.cz. Dostupné z https://www.lidovky.cz/byznys/vetsina-exekutoru-je-pro-zavedeni-teritoriality-proti-lobbuj-i-jen-velke-urady-zni-z-komory.A190217_173726_ln_byznys_pravo_ssu .
- HAVLIŠOVÁ, Lucie (2021). *Teritorialita exekutorů v SR: věřitelé se víc obracejí na vymahačské agentury*. 29. dubna 2021. Online. ČEŠI V PRÁVU. Dostupné z <https://www.cesivpravu.cz/blog/teritorialita-exekutoru-v-sr-veritele-se-vic-obraceji-na-vymahacske-agentury> .
- ŠRÁMEK, Dušan (2020). *Tomáš Sokol: Teritorialita exekutorů se rovná hazardu s majetkem věřitele*. 25. června 2020. Online. ADVOKÁTNÍ DENÍK. Dostupné z <https://advokatnidenik.cz/2020/06/25/tomas-sokol-teritorialita-exekutoru-se-rovna-hazardu-s-majetkem-veritele/> .

- BLAŽEK, Antonín. (2021). Teritorialita exekutorů bude vrakovištěm exekucí. 25. února 2021. Online. EKONOMICKÝ MAGAZÍN. Dostupné z <https://e-news.cz/nazory/teritorialita-exekutoru-bude-vrakovistem-exekuci/>.
- RUNTÁK, Robert. (2019). KOMENTÁŘ: Občany nezajímá teritorialita exekutorů. Dlužníkům by až na výjimky nepomáhali. 4. října 2019. Online. LIDOVKY.cz. Dostupný z https://www.lidovky.cz/byznys/komentar-obcany-nezajima-teritorialita-exekutoru-dluznikum-by-az-na-vyjimky-nepomahali.A190929_111602_ln_byznys_pravo_ssu.
- JÍCHA, Lukáš. (2019). Teritorialita exekutorů i sněhulák jsou zástupná témata. 2. srpna 2019. Online. Česká justice. Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/blog/teritorialita-exekutoru-i-snehulak-jsou-zastupna-temata/>.
- FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita, ELISCHER, David (2019).
 - a) *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl první: obecné poznatky a jednotlivé druhy dluhů.* Právní rozhledy 21/2019, s. 725. Online. beck-online. Dostupné z <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpxa4s7giyv6427g4zdk&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search/>
 - b) *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby.* Právní rozhledy 22/2019, s. 770. Online. beck-online. Dostupné z <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpxa4s7gizf6427g43ta&groupIndex=1&rowIndex=0&refSource=search/>
 - c) *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativního řešení.* Právní rozhledy 23-24/2019, s. 807. Online. beck-online. Dostupné z <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhfpxa4s7gizv6mru15zv6obqg4&groupIndex=2&rowIndex=0&refSource=search/>
- Vládní návrh novely ObčZ s přílohami (2024). Online. vláda.gov.cz Dostupné z <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCVFGH9CK/>

3. Seznam použitých právních předpisů

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů
- usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16.12.1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních předpisů
- zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném)
- zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů
- zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů
- instrukce ministerstva spravedlnosti č. 505/2001 Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001R0044&qid=1715376264744>)

- nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění)
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R1215&qid=1715376321349>)
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R0650&qid=1715376380428>)
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0805&qid=1715376428009>)
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1896&qid=1715376469615>)
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0861&qid=1715376518675>)
- nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0004&qid=1715376571682>)
- nařízení Evropské unie č. 910/2014, o elektronické identifikaci a důvěryhodných službách pro elektronické transakce na vnitřním evropském trhu (eIDAS), ze dne 23.7.2014
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R0004&qid=1715376571682>)
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007, ze dne 11.7.2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

- (dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0864&qid=1715376773572>)
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20.května 2015, o insolvenčním řízení (přepracované znění)
(dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848&qid=1715376827626>)
 - směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5.dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
(dostupná online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31993L0013>)
 - zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů
(dostupný online z <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/7/>)

4. Seznam použitých mezinárodních smluv

- Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 15. října 2007 (Luganská úmluva II)
(Dostupná online z [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:22007A1221\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:22007A1221(03)))
Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Newyorská úmluva ze dne 10. června 1958 (vyhl. č. 74/1959 Sb.)
- Úmluva o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů (Haagská úmluva ze dne 23. listopadu 2007)
- (dostupná online z <https://assets.hcch.net/docs/14e71887-0090-47a3-9c49-d438eb601b47.pdf>)
- Haagskou úmluvu o uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 2. července 2019
(dostupná online z <https://assets.hcch.net/docs/806e290e-bbd8-413d-b15e-8e3e1bf1496d.pdf>)
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních (vyhl.č. 98/1984 Sb.)
- Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci (sdělení č. 123/2002 Sb.m.s.)
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhl. č. 95/1983 Sb.)

5. Seznam použité judikatury

rozhodnutí Ústavního soudu:

- ze dne 23.3.2021, sp.zn. IV. ÚS 433/21
- ze dne 23.7.2012, sp. zn. I. ÚS 2615/11
- ze dne 31.5.2012, sp.zn. I. ÚS 1720/12
- ze dne 12.3.2019, sp.zn. III. ÚS 3680/17 [39/2019 Usn.]
- ze dne 12.8.2010, sp.zn. I. ÚS 1595/10
- ze dne 25.8.2005, sp.zn. IV. ÚS 281/04
- ze dne 9.4.2009, sp.zn. III. ÚS 2690/08
- ze dne 1.4.2019, sp.zn. II. ÚS 3194/18 [44/2019 USn.]
- ze dne 10.11.2006, sp.zn. IV. ÚS 530/2006
- ze dne 7.3.2023, sp.zn. III. ÚS 395/23
- ze dne 8.8.2017, sp.zn. Pl. ÚS 9/15 [338/2017 Sb., bod 24]
- ze dne 17.1.2012, sp.zn. I. ÚS 871/11, bod IV. odst. 4.
- ze dne 17.4.2019, sp. zn. II. ÚS 3814/17 [64/2019 Usn.]
- ze dne 8.8.2017, sp.zn. Pl. ÚS 9/15 [138/2017 Usn.]
- ze dne 27.4.2021, sp.zn. I. ÚS 1486/20 [87/2021 Usn.]
- ze dne 25.2.2020, sp.zn. III. ÚS 3132/19-2 [36/2020 Usn.]
- ze dne 14.1.2020, sp.zn. I. ÚS 3131/19-3 [7/2020 Usn.]
- ze dne 12.11.2019, sp.zn. II. ÚS 3134/19-2 [189/2019 Usn.]
- ze dne 26.2.2019, sp.zn. III. ÚS 4274/18 [33/2019 Usn.]
- ze dne 18.10.2022, sp.zn. IV. ÚS 1332/22
- ze dne 23.2.2021, sp.zn. I. ÚS 2399/19
- ze dne 3. 4. 2012, sp.zn. IV. ÚS 2735/11
- ze dne 9. 2. 2011, sp.zn. IV. ÚS 3653/10
- ze dne 11.12.2014, sp.zn. III. ÚS 4084/12 [226/2014 Usn.]
- ze dne 8.1.2019, sp.zn. III. ÚS 1336/2018
- ze dne 28.5.2014, sp.zn. IV. ÚS 1253/12
- ze dne 8.3.2011, sp.zn. I. ÚS 3227/2007 [SR 5/2011 s. 161]
- ze dne 4.1.2022, sp.zn. II. ÚS 2833/21
- ze dne 29.9.2021, sp. zn. III. ÚS 1536/21 [SR 11-12/2021 s 365]
- ze dne 14.3.2013, sp.zn. II. ÚS 3406/10 [44/2013 USn.]
- ze dne 11.11.2013, sp.zn. I. ÚS 3512/11

- ze dne 11.12.2014, sp.zn. III. ÚS 4084/12
- ze dne 1.11.2016, sp.zn. III. ÚS 1320/16 [204/2014 USn.]
- ze dne 1.11.2016, sp.zn. III. ÚS 1320/16 [204/2014 USn.]
- ze dne 18.7.2017, sp.zn. III. ÚS 1565/17

rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu:

- ze dne 31.8.2006, sp.zn. 25 Nd 55/2006
- ze dne 31.8.2006, sp.zn. 25 Nd 56/2006
- ze dne 31.8.2006, sp.zn. 25 Nd 57/2006
- ze dne 12.9.2012, sp.zn. 31 Nd 200/2012
- ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005/III
- ze dne 26.4.1973, sp.zn. 1 Cz 28/73 [R 63/1974]
- ze dne 18.2.1981, sp.zn. Cpj 159/79 [R 21/1981, bod A.6.]
- ze dne 9.3.2022, sp.zn. Cpjn 201/2021 [R 1/2022]
- ze dne 13.2.2018, sp.zn. 20 Cdo 4987/2017 [R 47/2009 civ.]
- ze dne 24.4.2018, sp.zn. 20 Cdo 1166/2018
- ze dne 23.8.2023, sp.zn. 20 Cdo 1371/2023
- ze dne 26.5.2005, sp.zn. 20 Cdo 1591/2004
- ze dne 14.10.2004, sp.zn. 20 Cdo 1082/2004
- ze dne 28.6.2006, sp.zn. 20 Cdo 4/2006 [C 4420]
- ze dne 27.3.2007, sp.zn. 25 Cdo 1081/2005 [R 3/2008]
- ze dne 11.5.2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010 [R 121/2011]
- ze dne 29.1.2004, sp.zn. 20 Cdo 2208/2002
- ze dne 22.9.2011, sp.zn. 20 Cdo 1524/2010 [C 10017]
- ze dne 24.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 4240/2008 [C 8889]
- ze dne 16.2.2005, sp.zn. 31 Cdo 1966/2004 [C 3808]
- ze dne 24.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 688/2011 [NS 1058/2011]
- ze dne 23.2.2012, sp.zn. 20 Cdo 3011/2011 [NS 513/2012]
- ze dne 17.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 1787/2009
- ze dne 16.12.2004, sp.zn. 20 Cdo 1570/2003 [R 58/2005]
- ze dne 26.6.2017, sp.zn. 20 Cdo 1498/ 2017 [NS 3899/2017]
- ze dne 5.11.2019, sp.zn. 20 Cdo 3028/2019
- ze dne 19.4.2022, sp.zn. 20 Cdo 837/2022

- ze dne 11.2.2015, sp.zn. 31 Cdo 2184/2013.
- ze dne 29.11.2007, sp.zn. 20 Cdo 3893/2007
- ze dne 14.4.1998, sp.zn. 21 Cdo 2020/98
- ze dne 18.2.1981, sp.zn. Cpj 159/79 [R 21/1981 civ., část A. bod. 3]
- ze dne 27.4.2005, sp.zn. 20 Cdo 813/2004
- ze dne 19.6.2018, sp.zn. 26 Cdo 1082/2017
- ze dne 19.10.2006, sp.zn. 20 Cdo 3036/2005
- ze dne 30.6.2004, sp.zn. 20 Cdo 965/2003
- ze dne 31.1.2001, sp.zn. 20 Cdo 2245/99
- ze dne 5.2.2002, sp.zn. 21 Cdo 208/2001 [SR 6/2002]
- ze dne 23.4.2021, sp.zn. 21 Cdo 505/2021
- ze dne 22.7.2009, sp.zn. 25 Cdo 1948/2009
- ze dne 14.3.2012, sp.zn. 31 Cdo 284/2011
- ze dne 28.11.2005, sp.zn. 25 Cdo 2391/2005 [C 3744]
- ze dne 21.3.2001, sp.zn. 29 Cdo 2688/2000
- ze dne 30.1.2007, sp.zn. 25 Cdo 3464/2006
- ze dne 20.8.2003, sp.zn. 21 Cdo 909/2003
- ze dne 30.6.2004, sp.zn. 20 Cdo 965/2003 [C 2918]
- ze dne 29.10.2020, sp.zn. 29 Cdo 2689/2018
- ze dne 26.10.2011, sp.zn. 20 Cdo 4909/2010
- ze dne 26.2.2020, sp.zn. 20 Cdo 3285/2019
- ze dne 31.3.1999, sp.zn. 2 Cdon 1236/97 [R 16/2000]
- ze dne 21.2.2008, sp.zn. 22 Cdo 2989/2006 [C 603]
- ze dne 29.3.2022, sp.zn. 20 Cdo 602/2022
- ze dne 27.7.2011, sp.zn. 32 Cdo 1945/2011
- ze dne 25.6.2012, sp.zn. 20 Cdo 3305/2010 [C 12169]
- ze dne 21.11.2013, sp.zn. 22 Cdo 1672/2013
- ze dne 24.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 2097/2017
- ze dne 24.10.2007, sp.zn. 20 Cdo 3206/2006
- ze dne 9.12.2020, sp.zn. 31 Cdo 2008/2020
- ze dne 23.10.2003, sp.zn. 20 Cdo 2304/2002 [C 2254]
- ze dne 11.3.2008, sp.zn. 21 Cdo 1145/2007 [C 5740]
- ze dne 31.8.2021, sp.zn. 25 Cdo 3471/2020
- ze dne 16.3.2017, sp.zn. 21 Cdo 3216/2016

- ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005 [R 31/2006 civ.]
- ze dne 21.10.2009, sp.zn. 20 Cdo 3567/2007 [C 7718]
- ze dne 29.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 378/2017 [C 17046]
- ze dne 27.8.2013, sp.zn. 20 Cdo 1272/2013 [C 12834]
- ze dne 9.12.2009, sp.zn. 31 Cdo 1328/2007 [R 61/2010 civ.]
- ze dne 6.9.2016, sp.zn. 23 Cdo 1878/2015
- ze dne 21.3.2001, sp.zn. 21 Cdo 1511/2000
- ze dne 25.10.2002, sp.zn. 20 Cdo 554/2002
- ze dne 29.7.1999, sp.zn. 20 Cdo 1935/98
- ze dne 25.5.2000, sp.zn. 20 Cdo 2475/98
- ze dne 24.6.2008, sp.zn. 20 Cdo 3547/2006
- ze dne 8.8.2006, sp.zn. 20 Cdo 1558/2006
- ze dne 12.11.2019, sp.zn. 20 Cdo 3459/2019 [SR 6/2020 s.199]
- ze dne 4.8.2020, sp.zn. 20 Cdo 1858/2020
- ze dne 1.7.2020, sp.zn. 20 Cdo 1655/2020
- ze dne 7.11.2023, sp.zn. 20 Cdo 2778/2023
- ze dne 7.6.2022, sp.zn. 20 Cdo 1418/2022
- ze dne 15.8.2023, sp.zn. 20 Cdo 2033/2023
- ze dne 19.3.2024, sp.zn. 20 Cdo 367/2024
- ze dne 24.8.2022, sp.zn. 20 Cdo 1596/2022
- ze dne 19.2.2013, sp.zn. 20 Cdo 1394/2012 [C 12206]
- ze dne 31.8.2021, sp.zn. 25 Cdo 3471/2020
- ze dne 16.3.2017, sp.zn. 3216/2016
- ze dne 22.9.2005, sp.zn. 20 Cdo 1962/2004
- ze dne 27.3.2013, sp.zn. 20 Cdo 1169/2012 [C 12435]
- ze dne 15.2.2010, sp.zn. 20 Cdo 717/2008 [C 8220]
- ze dne 10.11.2009, sp.zn. 21 Cdo 4750/2007
- ze dne 22.6.2006, sp.zn. 33 Cdo 1630/2005 [C 4197]
- ze dne 19.2.2009, sp.zn. 25 Cdo 5331/2007
- ze dne 19.2.2015, sp.zn. 29 Cdo 4388/2013 [R 75/2015 civ.]
- ze dne 30.1.2018, sp.zn. 20 Cdo 5494/2017 [C 17243]
- ze dne 18.7.2018, sp.zn. 20 Cdo 2484/2018
- ze dne 24.4.201, sp.zn. 20 Cdo 321/2018
- ze dne 23.1.2003, sp.zn. 20 Cdo 699/2002

- ze dne 15.8.2017, sp.zn. 20 Cdo 3331/2017
- ze dne 1.3.2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015
- ze dne 19.3.2014, sp.zn. 26 Cdo 282/2014 [R 68/2014 civ.]
- ze dne 26.4.2007, sp.zn. 20 Cdo 1612/2006 [R 2/2008 civ.]
- ze dne 30.8.2006, sp.zn. 20 Cdo 2917/2005
- ze dne 8.6.2022, sp.zn. 31 Cdo 798/2021
- ze dne 11.5.2011, sp.zn. 31 Cdo 1945/2010
- ze dne 10.7.2013, sp.zn. 31 Cdo 958/2012
- ze dne 29.9.2014, sp.zn. 33 Cdo 1616/2014
- ze dne 2.3.2021, sp.zn. 20 Cdo 2353/2020
- ze dne 27.7.2011, sp.zn. 30 Cdo 4415/2010
- ze dne 28.7.2011, sp.zn. 20 Cdo 2227/2011
- ze dne 14.8.2018, sp.zn. 20 Cdo 2200/2018 [C 18064]
- ze dne 21.1.2015, sp.zn. 33 Cdo 68/2014
- ze dne 12.2.2020, sp.zn. 31 Cdo 3534/2019
- ze dne 28.4.2015, sp.zn. 26 Cdo 3662/2014
- ze dne 30.8.2022, sp.zn. 33 Cdo 2151/2021
- ze dne 15.12.2004, sp.zn. 21 Cdo 1484/2004
- ze dne 1.3.2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015
- ze dne 28.2.2017, sp.zn. 20 Cdo 1387/2016
- ze dne 23.1.2018, sp.zn. 20 Cdo 4022/2017
- ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018
- ze dne 8.4.2020, sp.zn. 20 Cdo 1857/2019
- ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018
- ze dne 21.4.2020, sp.zn. 20 Cdo 1576/2019
- ze dne 4.8.2020, sp.zn. 20 Cdo 1858/2020 [SR 11-12/2020 s. 361]
- ze dne 3.11.2020, sp.zn. 20 Cdo 2839/2020
- ze dne 1.6.2021, sp.zn. 20 Cdo 644/2021
- ze dne 24.1.2023, sp.zn. 20 Cdo 3062/2022
- ze dne 2.6.2022, sp.zn. 20 Cdo 1464/2021
- ze dne 21.3.2023, sp.zn. 20 Cdo 66/2023
- ze dne 25.4.2018, sp.zn. 20 Cdo 111/2018
- ze dne 30.5.2011, sp.zn. 20 Cdo 2814/2009
- ze dne 28.11.2002, sp.zn. 20 Cdo 533/2002

- ze dne 11.2.2015, sp.zn. 31 Cdo 2184/2013
- ze dne 14.10.2016, sp.zn. 20 Cdo 3953/2016
- ze dne 24.9.2019, sp.zn. 20 Cdo 3009/2019 [C 19241]
- ze dne 11.2.2015, sp.zn. 31 Cdo 2184/2013 [R 55/2015 civ.]
- ze dne 26.10.2017, sp.zn. 20 Cdo 3968/2016
- ze dne 19.4.2022, sp.zn. 20 Cdo 837/2022
- ze dne 11.10.2023, sp.zn. 20 Cdo 3022/2023
- ze dne 14.3.2018, sp.zn. 32 Cdo 5758/2017 [C 17437]
- ze dne 29.1.2009, sp.zn. 20 Cdo 453/2008 [R 82/2009 civ.]
- ze dne 11.1.2006, sp.zn. 20 Cdo 2749/2005
- ze dne 22.6.2005, sp.zn. 20 Cdo 1587/2004
- ze dne 14.4.1999, sp.zn. 21 Cdo 2020/98 [R 4/2000 civ.]
- ze dne 26.10.2017, sp.zn. 20 Cdo 3968/2016
- ze dne 28.11.2018, sp.zn. 33 Cdo 5793/2017.
- ze dne 17.3.2015, sp.zn. 26 Cdo 4997/2014
- ze dne 26.5.2020, sp.zn. 26 Cdo 2085/2019
- ze dne 10.1.2024, sp.zn. 26 Cdo 3090/2022,
- ze dne 26.4.2011, sp.zn. 20 Cdo 2881/2009
- ze dne 1.11.2017, sp.zn. 20 Cdo 2672/2017
- ze dne 25.9.2018, sp.zn. 20 Cdo 3076/2018
- ze dne 28.6.2011, sp.zn. 20 Cdo 5068/2009
- ze dne 25.11.2004, sp.zn. 20 Cdo 2685/2003
- ze dne 1.3.2017, sp.zn. 20 Cdo 224/2017
- ze dne 18.1.2017, sp.zn. 20 Cdo 5424/2016
- ze dne 2.5.2023, sp.zn. 20 Cdo 3474/2018
- ze dne 14.10.2016, sp.zn. 20 Cdo 3953/2016
- ze dne 24.3.2005, sp.zn. 20 Cdo 2737/2004
- ze dne 17.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 3288/2006
- ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 4888/2008 [C 8885]
- ze dne 17.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 3288/2006
- ze dne 12.12.2017, sp.zn. 20 Cdo 5320/2017 [C 17248]
- ze dne 15.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 37/2009
- ze dne 23.1.2019, sp.zn. 21 Cdo 4385/2018
- ze dne 28.5.2009, sp.zn. 20 Cdo 3326/2007

- ze dne 24.3.2016, sp.zn. 26 Cdo 3982/2015
- ze dne 6.6.2017, sp.zn. 20 Cdo 2086/2017
- ze dne 23.6.2004, sp.zn. 20 Cdo 977/2003
- ze dne 28.7.2007, sp.zn. 20 Cdo 1204/2006
- ze dne 28.3.2007, sp.zn. 20 Cdo 1204/2006
- ze dne 23.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 1990/2006
- ze dne 21.8.2014, sp.zn. 30 Cdo 1614/2014
- ze dne 6.4.2010, sp.zn. 20 Cdo 1308/2008
- ze dne 10.7.2019, sp.zn. 20 Cdo 1766/2019 [SR 9/2019 s. 282]
- ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 991/2009
- ze dne 23.6.2020, sp.zn. 20 Cdo 3312/2019
- ze dne 25.9.2012, sp.zn. 20 Cdo 2386/2012 [R 15/2013 civ.]
- ze dne 8.4.2014, sp.zn. 33 Cdo 1112/2014 [C 13979]
- ze dne 21.9.2011, sp.zn. 33 Cdo 897/2010
- ze dne 25.9.2012, sp.zn. 28 Cdo 344/2012 [C 13383]
- ze dne 10.4.2018, sp.zn. 20 Cdo 608/2108 [C 17802]
- ze dne 24.11.2010, sp.zn. 29 Cdo 3509/2010 [R 63/2011]
- ze dne 30.3.2023, sp.zn. 29 Cdo 3075/2022
- ze dne 3.11.2016, sp.zn. 20 Cdo 1165/2016
- ze dne 30.9.2021, sp.zn. 20 Cdo 702/2021-II
- ze dne 22.8.2014, sp.zn. 30 Cdo 3157/2013
- ze dne 14.12.2022, sp.zn. 20 Cdo 1432/2022-II
- ze dne 18.12.2014, sp.zn. 30 Cdo 3753/2012 [C 14554]]

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu:

- ze dne 16.5.2013, č.j. 5 Afs 76/2012-28 [2875/2013 Sb. NSS]
- ze dne 26.5.2022, č.j. 4 Afs 264/2018-85
- ze dne 31.7.2015, č.j. 8 As 143/2014-47
- ze dne 19.4.2018, č.j. 7 As 310/2014-25
- ze dne 4.7.2018, č.j. 3 As 206/2017-46
- ze dne 25.7.2019, č.j. 9 As 136/2019-23
- ze dne 19.4.2018, č.j. 7 As 310/2014-25

ostatní soudní rozhodnutí:

- Vrchního soudu v Praze ze dne 29.4.1994, sp.zn. 7 Cdo 150/93 [R 56/1995 civ.]
- Městského soudu v Praze ze dne 18.11.2020, č.j. 3 As 89/2020-51
- Městského soudu v Praze ze dne 18.11.2020, č.j. 3 As 89/2020-51
- Městského soudu v Praze ze dne 23.9.2003, sp.zn. 17 Co 411/2003 [R 38/2005]
- Městského soudu v Praze ze dne 17.5.1989, sp.zn. 20 Co 486/88 [R 21/1991 civ.].
- Krajského soudu v Praze ze dne 15.1.2024, sp.zn. 17 Co 286/2023
- Krajského soudu v Praze ze dne 25.4.2023, sp.zn. 17 Co 52/2023
- Krajského soudu v Praze ze dne 11.3.2022, sp.zn. 17 Co 37/2022
- Krajského soudu v Praze ze dne 30.5.2023, sp.zn. 17 Co 96/2023
- Krajského soudu v Praze ze dne 2.5.2023, sp.zn. 17 Co 102/2023
- Krajského soudu v Praze ze dne 6.3.2018, č.j. 46 A 129/2017-35
- Krajského soudu v Praze ze dne 16.6.2020, sp.zn. 17 Co 25/2000
- Krajského soudu v Plzni dospěl v rozhodnutí ze dne 29.6.2018, č.j. 30 Af 31/2017-53
- Krajského soudu v Plzni ze dne 18.3.2014, sp.zn. 64 Co 23/2014 [SR 7-8/2014 s. 272]
- Krajského soudu v Ostravě ze dne 27.6.2014, sp.zn. 66 Co 319/2014 [R 33/2015]
- Krajského soudu v Ostravě ze dne 25.2.2021, sp.zn. 66 Co 844/2020
- Krajského soudu v Brně ze dne 8.11.2022, č.j. 20 Co 113/2022-162
- Krajského soudu v Hradci Králové, ze dne 2.9.1996, sp.zn. 19 Co 372/96
- Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7.4.2020, sp.zn. 9 Co 29/2020
- Okresního soudu v Chebu ze dne 20.10.1977, sp.zn. E 3769/88 [R 26/1983 civ.]
- Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn. Kr I 57/23 [Vážný 1124 tr.]
- Soudního dvora ze dne 4.6.2009, sp.zn. C-243/08, Pannon GSM Zrt. proti Erzsébet Sustikné Györfi (dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62008CJ0243&qid=1715369318677>)
- Soudního dvora ze dne 6.10.2009, sp.zn. C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodriguez Nogueira (dostupné online z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62008CJ0040&qid=1715369397996>)

Formální a materiální vykonatelnost exekučních titulů a meze přezkumu exekučních titulů soudem v exekučním řízení

Abstrakt

Rigorózní práce se zaměřuje na exekuční řízení dle zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Věnuje se procesním podmínkám exekučního řízení, průběhu exekuce od zahájení exekučního řízení do fáze vydání pověření soudního exekutora vedením exekuce, resp. do vydání pokynu exekučního soudu soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu. Dále se věnuje exekuci ve fázi rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce a možnostem zastavení exekuce i bez návrhu.

Podrobně se zabývá jednotlivými druhy exekučních titulů, podle kterých lze exekuci vést. Zaměřuje se na teoretický výklad zejména institutů formální a materiální vykonatelnosti exekučního titulu. Jádrem práce je zkoumání právního základu, literatury a obsáhlé související judikatury ke zjištění, zda je exekuční soud oprávněn zabývat se formální a materiální vykonatelností jednotlivých druhů exekučních titulů ve výše uvedených fázích exekuce a případně do jaké míry. Práce obsahuje popis vývoje judikatury zejména v otázce možnosti přezkumu formální a materiální vykonatelnosti každého druhu exekučního titulu se zaměřením na exekuční titul v podobě soudního rozhodnutí, rozhodčího nálezu a notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti.

Autor dospěl k závěru, že se hranice mezi nalézacím řízením, rozhodčím řízením nebo správním řízením na straně jedné a exekučním řízením na straně druhé během posledních cca 8 – 10 let stala v důsledku vývoje judikatury méně striktní. Exekuční soud sice nadále nesmí věcně přezkoumávat exekuční tituly vydané soudem, rozhodcem nebo správním orgánem, je však oprávněn provést test přiměřenosti vymáhaného plnění zejména ve vztahu k zásadám demokratického právního státu a zjevné nespravedlnosti, a v případě kolize může výjimečně dát pokyn soudnímu exekutorovi k (částečnému) zamítnutí exekučního návrhu nebo může exekuci (částečně) zastavit, aniž by byl exekuční titul formálně odklizen. V případě exekučního titulu v podobě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je nadále zachována možnost plného věcného přezkumu v exekučním řízení. Autor neponechal stranou ani cizozemské exekuční tituly a podmínky, za kterých lze podle nich vést exekuci, včetně otázky mezinárodní příslušnosti. Podrobně se zabývá zejména přeshraničním exekučním řízením v rámci Evropské unie.

Klíčová slova: exekuce, vykonatelnost, přezkum

Formal and Material Enforceability of Enforcement Titles and Limits of Review of Enforcement Titles by the Court in Execution Proceedings

Abstract

The thesis focuses on enforcement proceedings under Act No. 120/2001 Coll., the Enforcement Code, as amended. It focuses on the procedural conditions of the enforcement proceedings, the course of the enforcement proceedings from the commencement of the enforcement proceedings to the stage of issuing a mandate to the executor to conduct the enforcement proceedings, or to the issuance of an instruction by the enforcement court to the executor to reject the enforcement petition. Furthermore, it deals with the execution at the stage of deciding on the debtor's motion to stop the execution and the possibility of stopping the execution even without a motion.

It deals in detail with the various types of enforcement titles under which enforcement may be conducted. It focuses on the theoretical interpretation of the institutes of formal and substantive enforceability of an enforcement order. The core of the thesis is an examination of the legal basis, literature and extensive related judicature to determine whether the enforcement court is entitled to deal with the formal and substantive enforceability of the individual types of enforcement titles at the above mentioned stages of enforcement and, if necessary, to what extent. The work contains a description of the development of judicature, in particular on the question of the possibility of reviewing the formal and substantive enforceability of each type of enforcement title, with a focus on enforcement titles in the form of court judgments, arbitral awards and notarial records with leave to enforce.

The author concludes that the boundary between an judicial, arbitration or administrative proceedings on the one hand and enforcement proceedings on the other, has become less strict over the last 8-10 years as a result of the development of judicature. While the enforcement court may no longer review the substance of enforcement titles issued by a court, arbitrator or administrative authority, it is entitled to conduct a test of the reasonableness of the enforced performance, in particular in relation to the principles of democratic rule of law and manifest injustice, and in the event of a conflict, it may exceptionally instruct the executor to (partially) reject the enforcement petition or may (partially) suspend the enforcement without formally removing the enforcement title. In the case of a writ of execution in the form of a notarial deed with authorisation for execution, the possibility of a full substantive review in the execution

proceedings is still maintained. The author has not left aside foreign enforcement titles and the conditions under which enforcement may be conducted under them, including the question of international jurisdiction. In particular, he deals in detail with cross-border enforcement proceedings within the European Union.

Keywords: execution, enforceability, review